477

Carson McCullers

Inima-i un vînător singuratic

„De la început, ea a fost o legendă americană, cu alte cuvinte, celebritatea ei a fost în egală măsură creația publicității și a talentului... Proza ei a fost severă și realistă în eforturile de a ieși din condiția narativului. Cred că dintre toți scriitorii din Sud, este cea care are șansele să supraviețuiască mai mult, deși viziunea ei nu este cituși de puțin atit de largă și de cuprinzătoare ca aceea a lui Faulkner, să spunem, cu care are grația să nu semene defel."

Gore VIDAL

GLOBUS
EDITURA UNIVERS

I.S.B.N. 973-34-0107-2

Lei 19

4

CARSON McCULLERS

Inima-i un vînător singuratic

1990

CARSON McCULLERS

Inima-i un vînător singuratic

Colecția GLOBUS / Editura Univers

GLOBUS

Carson McCullers

Inima-i un vînător singuratic

În românește de
DORINA TULPAN

EDITURA UNIVERS
București
1990

COPERTA COLECȚIEI DE ION STATE
Grafica ANA MARIA ORBAN. Ilustrația DAN STANCIU

CARSON McCULLERS
The Heart is a Lonely Hunter
1953 Bantam Books, New York

ISBN 973-34-0107-2

Lui
REEVES McCULLERS
și
MARGUERITE și LAMAR SMITH

PARTEA ÎNTÎI

1

Erau în oraș doi muți, și întotdeauna erau împreună. În fiecare dimineață ieșeau devreme din casa în care locuiau și, braț la braț, porneau de-a lungul străzii la lucru. Cei doi prieteni erau foarte deosebiți unul de altul. Cel care conducea întotdeauna era un grec obez și somnolent. Vara apărea purtînd un tricou galben sau verde vîrît neglijent în pantaloni în partea din față și atîrnînd șleampăt la spate. Avea o față rotundă și unsuroasă, cu pleoape pe jumătate închise și buze care se arcuiau într-un zîmbet blajin, stupid. Celălalt mut era înalt. Ochii lui aveau o expresie vioaie, inteligentă. Era întotdeauna imaculat și îmbrăcat foarte sobru.

În fiecare dimineață cei doi prieteni mergeau tăcuți împreună pînă cînd intrau pe strada principală a orașului. Apoi, cînd ajungeau la o anumită prăvălie de fructe și dulciuri, se opreau un moment pe trotuar. Grecul, Spiros Antonapoulos, lucra pentru vărul său, proprietarul acestei prăvălii de fructe. Ocupația lui era să facă bomboane și dulciuri, să despacheteze fructele din lăzi și să întrețină curățenia. Mu-

tul cel slab, John Singer, aproape întotdeauna își punea mîna pe brațul prietenului său și-l privea o clipă în ochi înainte de a se despărți de el. Apoi, după acest rămas bun, Singer traversa strada și mergea mai departe singur, pînă la magazinul de bijuterii unde lucra ca gravor în argintărie de masă.

La sfîrșitul după-amiezii prietenii se întîlneau din nou. Singer se întorcea la prăvălia de fructe și aștepta pînă cînd Antonapoulos era gata să plece. Grecul uneori despacheta lenevos o ladă de piersici sau pepeni galbeni, ori se uita la vreo revistă umoristică în bucătăria din spatele prăvăliei unde prepara bomboanele. Înainte de plecare Antonapoulos desfăcea întotdeauna un sac de hîrtie pe care în timpul zilei îl ținea ascuns pe unul din rafturile din bucătărie. Înăuntru erau adunate diverse resturi de mîncare pe care izbutise să le agonisească — un fruct, mostre de bomboane sau un capăt de lebărvurșt. De obicei, înainte de a pleca Antonapoulos, se apropia cu precauție de lada acoperită cu sticlă, aflată în partea din față a prăvăliei, în care erau ținute cărnurile și brînzeturile. Împingea ușor făcînd să lunece ușa din spate a lăzii și mîna lui grasă bîjbîia cu gingășie după vreo delicatesă la care rîvnise. Uneori, vărul lui, căruia îi aparținea prăvălia, nu-l vedea. Dar dacă îl observa, se holba la el cu un soi de avertisment întipărit pe chipul lui palid, crispat. Întristat, Antonapoulos muta bucățica dintr-un colț al lăzii în altul. În timpul acesta Singer stătea foarte drept cu mîinile în buzunare și se uita în altă parte. Nu-i plăcea să asiste la această mică scenă dintre cei doi greci. Căci, în afară de

băutură și de o anumită plăcere secretă în strictă intimitate, lui Antonapoulos îi plăcea să mănînce mai mult decît orice altceva pe lume.

Pe înserat, cei doi muți mergeau încetișor împreună spre casă. Acasă, Singer îi vorbea întotdeauna lui Antonapoulos. Mîinile lui conturau cuvintele într-o rapidă suită de semne. Chipul i se înflăcăra, iar ochii cenușii-verzui scăpărau iluminați. Cu mîinile lui subțiri, puternice, îi povestea lui Antonapoulos tot ceea ce se întîmplase în timpul zilei.

Antonapoulos ședea rezemîndu-se leneș de spătar și se uita la Singer. Rareori se întîmpla să-și miște și el mîinile ca să vorbească ceva — și atunci doar ca să spună că vrea să mănînce sau să se culce sau să bea. Aceste trei lucruri le spunea întotdeauna prin aceleași semne vagi, stîngace. Cînd se înnopta, dacă nu era prea beat, îngenunchea dinaintea patului său și se ruga un timp. Mîinile lui rotofeie schițau cuvintele „Sfinte Isuse", sau „Doamne", sau „Preaiubită Maria". Acestea erau singurele cuvinte pe care le spunea vreodată Antonapoulos. Singer n-a știut niciodată exact cît anume înțelegea prietenul lui din toate lucrurile pe care i le spunea. Dar asta nu avea nici o importanță.

Împărțeau nivelul de sus al unei căsuțe aflate în apropierea zonei comerciale a orașului. Aveau două încăperi. Pe soba cu petrol din bucătărie Antonapoulos gătea toate mesele lor. Erau cîteva scaune simple de bucătărie, cu spătarul drept, pentru Singer, și o canapea cu tapiserie bine îndesată pentru Antonapoulos. Dormitorul era mobilat în prin-

cipal cu un pat mare, dublu, acoperit cu o pilotă pentru grecul cel masiv și un prici îngust de fier pentru Singer.

Cina dura întotdeauna mult, deoarece lui Antonapoulos îi plăcea să mănînce și mînca foarte încet. După ce isprăveau de mîncat, grăsanul grec se rezema de spătarul canapelei și, încetișor, își trecea limba peste fiecare dinte, fie dintr-o anume delicatețe sau pentru că nu vroia să piardă savoarea mîncării — în timp ce Singer spăla vasele.

Uneori, seara, muții jucau șah. Lui Singer întotdeauna îi plăcuse teribil acest joc, și cu mulți ani înainte încercase să-l învețe și pe Antonapoulos. La început pe prietenul său nu părea să-l intereseze rațiunea de a muta diversele piese încolo și încoace pe tablă. Apoi Singer a început să țină sub masă o sticlă cu ceva bun, pe care o scotea după fiecare lecție. Grecul n-a ajuns niciodată să înțeleagă imprevizibilele mișcări ale cailor și impetuoasa mobilitate a reginelor, dar a învățat să facă unele mișcări de deschidere. Prefera piesele albe și nu accepta să joace dacă i se dădeau figurile negre. După primele mișcări, Singer continua jocul de unul singur în timp ce prietenul lui privea picotind. Dacă Singer dădea atacuri strălucite asupra propriilor sale figuri astfel încît la sfîrșit regele negru era doborît, Antonapoulos era întotdeauna mîndru și încîntat.

Cei doi muți nu aveau alți prieteni, și în afara orelor cînd lucrau, erau întotdeauna singuri. Fiecare zi era absolut la fel cu oricare altă zi, deoarece erau atît de singuri încît nimic nu-i făcea vreodată să se abată de la

cursul lor firesc. O dată pe săptămînă se duceau la bibliotecă pentru ca Singer să împrumute o carte polițistă, iar vinerea seara se duceau să vadă un film. Apoi în ziua de leafă se duceau întotdeauna la un atelier fotografic de zece cenți poza, aflat deasupra magazinului *Army and Navy*, pentru ca Antonapoulos să-și facă o fotografie. Acestea erau singurele locuri pe care le frecventau în mod obișnuit. Existau multe părți ale orașului pe care ei nici măcar nu le văzuseră vreodată.

Orașul era situat în Sudul îndepărtat. Verile erau lungi, iar lunile cu iarnă rece erau foarte rare. Aproape întotdeauna cerul era de un albastru strălucitor, sticlos, iar soarele dogorea cu o lumină devastatoare. Veneau apoi ploile ușoare, răcoroase, de noiembrie și eventual mai tîrziu urma înghețul și cîteva scurte luni de frig. Iernile erau schimbătoare, însă verile erau întotdeauna arzător de fierbinți. Era un oraș destul de mare. Pe strada principală erau cîteva blocuri cu magazine de două sau trei etaje precum și nenumărate birouri. Dar cele mai mari clădiri din oraș erau fabricile în care lucra un mare procent din populație. Aceste filaturi de bumbac erau uriașe și prospere, dar majoritatea muncitorilor din oraș erau foarte săraci. Adesea pe fețele celor care treceau de-a lungul străzilor era întipărită desperarea foamei și a singurătății.

Cei doi muți, însă, nu se simțeau deloc însingurați. Acasă la ei, erau mulțumiți să mănînce și să bea, și Singer îi povestea prietenului său cu mîinile, prin gesturi vivace, despre tot ceea ce-i trecea prin minte. Și anii trecură în felul acesta tihnit pînă cînd Singer ajunse

la vîrsta de treizeci și doi de ani și se afla în oraș, cu Antonapoulos, de mai bine de zece ani.

Apoi, într-o bună zi, grecul se îmbolnăvi. Ședea în pat cu mîinile pe burta lui de obez și lacrimi mari, uleioase, i se prelingeau pe obraji. Singer se duse să vorbească cu vărul prietenului său, căruia îi aparținea prăvălia de fructe, și de asemenea aranjă să-și ia concediul de la propriul lui loc de muncă. Medicul îi întocmi lui Antonapoulos un regim și îi spuse că nu mai are voie să bea vin. Singer îl sili cu severitate să urmeze prescripțiile medicului. Ședea toată ziua lîngă patul prietenului său și făcea tot ce putea pentru ca timpul să-i treacă repede, dar Antonapoulos îl privea doar mînios din colțul ochilor și nu se lăsa înveselit.

Grecul era foarte irascibil și găsea întruna cusururi la sucurile de fructe și mîncarea pe care i-o prepara Singer. Îi cerea mereu prietenului său să-l ajute să se dea jos din pat ca să se roage. Cînd îngenunchea, fesele enorme îi atîrnau peste labele picioarelor micuțe și durdulii. Își mișca neîndemînatic mîinile pentru a spune *Preaiubită Maria* și apoi își apuca crucilița de alamă legată la gît cu un șnur murdar. Din ochii săi mari își înălța spre tavan o privire plină de teamă, după care rămînea foarte posac și nu-i mai îngăduia prietenului său să-i vorbească.

Singer era răbdător și făcea tot ce-i stătea în putință. Picta mici tablouri și odată schiță portretul prietenului său pentru a-l amuza. Portretul îl jigni pe grecul cel grăsan, și refuză să se împace pînă cînd Singer nu îi desenă o fată foarte tînără și frumoasă, îi coloră

părul cu galben deschis și ochii cu albastru de China. Și chiar și atunci încercă să nu-și arate mulțumirea.

Singer îl îngriji pe prietenul său cu atîta atenție, încît după o săptămînă Antonapoulos se întoarse la lucru. Dar din momentul acela, în modul lor de viață surveni o modificare. Pentru cei doi prieteni începură să apară necazurile.

Antonapoulos nu mai era bolnav, dar se petrecu cu el o schimbare. Era irascibil și nu se mai arăta mulțumit să-și petreacă serile în liniște, acasă la ei. Cînd dorea cu orice chip să iasă, Singer îl urma mergînd în spatele lui. Antonapoulos intra în vreun restaurant și în timp ce ședeau la masă, acesta strecura pe ascuns în buzunar bucăți de zahăr, sau pipernița, sau tacîmuri de argint. Singer plătea întotdeauna pentru ceea ce lua, așa încît nu aveau neplăceri. Acasă îl certa pe Antonapoulos, dar grecul se uita doar la el cu un zîmbet blajin.

Lunile treceau și aceste obiceiuri ale lui Antonapoulos se înrăutățiră. Într-o zi la amiază ieși calm din prăvălia de fructe a vărului său, traversă strada și urină în public pe peretele clădirii în care își avea sediul First National Bank. Uneori se întîlnea pe trotuar cu oameni și, dacă nu le plăcea fețele lor, se ciocnea de ei și-i îmbrîncea cu coatele sau cu burta. O dată a intrat într-un magazin și a tras afară un lampadar, fără să-l plătească, și altă dată a încercat să ia un tren electric pe care îl văzuse într-o vitrină.

Pentru Singer, aceasta a fost o perioadă de mari nefericiri. Mereu îl însoțea pe Antonapoulos la tribunal, în timpul pauzei de prînz,

pentru a reglementa aceste încălcări ale legii. Singer ajunsese să cunoască foarte bine normele de procedură ale tribunalelor și se afla într-o neîntreruptă stare de agitație. Banii pe care și-i pusese deoparte la bancă au fost cheltuiți pe cauțiuni și amenzi. N-a precupețit nici un efort și nici bani pentru ca prietenul lui să nu ajungă cumva la pușcărie din cauza învinuirilor de furt, atentat la bunele moravuri și acte de violență.

Grecul, vărul pentru care lucra Antonapoulos, nu interveni în nici un fel în toate aceste necazuri. Charles Parker (căci acesta era numele pe care și-l luase vărul) îl lăsă pe Antonapoulos să lucreze în continuare la prăvălie, dar îl supraveghea necontenit cu chipul lui palid, crispat, și nu făcea nici un gest pentru a-l ajuta. Singer avea un presentiment ciudat în legătură cu Charles Parker. Tipul începea să-i displacă.

Singer trăia într-o continuă stare de frămîntare și neliniște. Dar orice s-ar fi întîmplat, chipul lui Antonapoulos păstra întotdeauna același zîmbet firesc, lipsit de vigoare. În toți anii dinainte, lui Singer i se păruse că zîmbetul prietenului său avea ceva foarte subtil și înțelept. Niciodată nu știuse exact cît anume înțelegea Antonapoulos și ce anume gîndea. Acum era încredințat că poate detecta în expresia chipului imensului grec ceva ironic și zeflemitor. Îl scutura de umeri pe prietenul său pînă cădea de oboseală și-i explica mereu și mereu cu mîinile diverse lucruri. Dar nu slujea la nimic.

Toți banii lui Singer se topiră și el trebui să împrumute de la bijutierul pentru care

lucra. Într-una din împrejurări se văzu în imposibilitatea de a plăti cauțiunea pentru prietenul său și Antonapoulos petrecu noaptea în pușcărie. A doua zi cînd Singer veni să-l scoată, acesta era foarte îmbufnat. Nu voia să plece. Îi plăcuse cina din carne de porc sărată și pîinea din făină de mălai peste care se turnase sirop. De asemenea îi plăcuse noul loc de dormit, precum și tovarășii de celulă.

Trăiseră atîta vreme doar ei singuri, încît Singer nu avea pe nimeni care să-l ajute în tot acest necaz. Nimic nu putea să-l abată pe Antonapoulos sau să-l lecuiască de obiceiurile lui. Acasă gătea uneori noul fel de mîncare pe care îl mîncase la pușcărie, iar pe stradă nu puteai ști niciodată ce era în stare să facă.

Și, în cele din urmă, asupra lui Singer se abătu nenorocirea cea mare.

Într-o după-amiază venise la prăvălia de fructe ca să-l ia pe Antonapoulos, cînd Charles Parker îi înmînă o scrisoare. Scrisoarea explica aranjamentele pe care le făcuse Charles Parker pentru ca vărul lui să fie internat într-un ospiciu de nebuni, la două sute de mile distanță. Charles Parker făcuse uz de toată influența pe care o avea în oraș și amănuntele erau deja stabilite. Antonapoulos urma să plece și să fie internat în ospiciu săptămîna viitoare.

Singer citi scrisoarea de cîteva ori și un timp nici nu putu să gîndească. De cealaltă parte a tejghelei Charles Parker îi vorbea, dar el nici măcar nu încerca să-i urmărească buzele și să înțeleagă. În cele din urmă scrise pe

un mic blocnotes pe care-l purta întotdeauna în buzunar :

Nu puteți face asta. Antonapoulos trebuie să rămînă cu mine.

Charles Parker clătină agitat din cap. Nu știa prea bine americana. „Nu-i treaba dumitale“, continua el să spună iar și iar.

Singer înțelese că totul era sfîrșit. Grecul se temea că într-o bună zi ar putea fi făcut răspunzător pentru vărul lui. Charles Parker nu știa mare lucru despre limba americană — dar înțelegea foarte bine dolarul american, și își folosise atît banii cît și influența pentru ca vărul său să fie admis la ospiciu fără întîrziere.

Singer nu mai putea face nimic.

Următoarea săptămînă i-a fost plină de activitate febrilă. A vorbit și iar a vorbit întruna. Și cu toate că mîinile lui nu se opreau o clipă să se odihnească, el nu izbuti să spună tot ce avea de spus. Dorea să-i povestească lui Antonapoulos despre toate gîndurile care îi trecuseră vreodată prin minte și inimă, dar nu era timp. Ochii lui cenușii scînteiau, iar chipu-i inteligent, vioi, exprima o mare încordare. Antonapoulos îl urmărea indolent, iar prietenul lui nu-și dădea seama cît anume înțelegea cu adevărat.

Sosi apoi ziua în care Antonapoulos trebui să plece. Singer își scoase propriul lui geamantan și cu foarte mare atenție împachetă ceea ce era mai bun din avutul lor comun. Antonapoulos își prepară o gustare pe care s-o mănînce în timpul călătoriei. Spre sfîrșitul

după-amiezii o porniră braț la braț de-a lungul străzii, mergînd pentru ultima oară împreună. Era o după-amiază rece de sfîrșit de noiembrie și răsuflarea lor făcea în aer mici rotocoale de abur.

Charles Parker urma să-l însoțească în călătorie pe vărul lui, dar în stație a stat deoparte. Antonapoulos dădu zor să se înghesuie în autobuz și se instală, cu minuțioase preparative, pe unul din locurile din față. Singer îl urmărea prin fereastră și mîinile lui începură cu disperare să-i vorbească pentru ultima oară prietenului său. Dar Antonapoulos era atît de ocupat să verifice feluritele lucruri din cutia cu mîncare încît, pentru un timp, nu-i dădu nici o atenție. Abia înainte ca autobuzul să se îndepărteze de bordură el se întoarse spre Singer, dar zîmbetul lui fu nespus de vag și îndepărtat — ca și cum deja îi despărțeau nenumărate mile.

Săptămînile care au urmat nu păreau în nici un chip a fi reale. Singer lucra ziua întreagă aplecat asupra mesei lui de lucru în partea din spate a magazinului de bijuterii, apoi seara se întorcea acasă singur. Mai mult decît orice vroia să doarmă. De îndată ce ajungea acasă se întindea pe priciul lui și încerca să ațipească puțin. Visuri îl năpădeau în timp ce zăcea acolo pe jumătate adormit. Și în toate Antonapoulos era prezent. Mîinile îi tresăreau nervoase, căci în vis îi vorbea prietenului său, iar Antonapoulos îl urmărea.

Singer încerca să se gîndească la timpul dinainte de a-l fi cunoscut pe prietenul său. Încerca să-și povestească sie însuși anumite

lucruri care se întîmplaseră cînd era tînăr. Dar nici unul din lucrurile acelea pe care încerca să și le aducă aminte nu păreau reale.

Exista un fapt anume pe care și-l amintea, dar pentru el nu era important cîtuși de puțin. Singer își aducea aminte că, deși fusese surd încă din pruncie, nu fusese întotdeauna cu adevărat mut. Rămăsese orfan de foarte mic și fusese încredințat unui institut pentru surzi. Acolo învățase să vorbească cu mîinile și să citească. Înainte de a împlini nouă ani putea vorbi cu o singură mînă, în felul american — și de asemenea își putea folosi amîndouă mîinile după metoda europenilor. A învățat să urmărească mișcările pe buzele oamenilor și să înțeleagă ce spun. Apoi în cele din urmă a fost învățat să vorbească.

La școală era considerat ca foarte inteligent. Învăța lecțiile înaintea celorlalți elevi. Dar niciodată nu s-a putut obișnui să vorbească cu buzele. I se părea că nu e ceva natural, și își simțea limba în gură ca pe o balenă. Din expresia de stinghereală de pe fețele oamenilor cărora le vorbea în felul acesta și-a dat seama că vocea lui suna, probabil, ca aceea a vreunui animal, sau că în felul lui de a vorbi era ceva dezgustător. Îi era penibil să încerce a vorbi cu gura, dar mîinile îi erau întotdeauna agere în a modela cuvintele pe care dorea să le spună. Cînd a împlinit douăzeci și doi de ani a venit din Chicago în Sud, în orașul acesta, și imediat l-a întîlnit pe Antonapoulos. Din momentul acela n-a mai vorbit cu gura nici dată, deoarece cu prietenul lui nu era nev‹oi›e de asta.

Nimic nu i se părea real în afară de cei zece ani petrecuți cu Antonapoulos. În aceste momente de semivisare îl vedea pe prietenul lui aproape aievea, și cînd se trezea îl copleșea un intens și dureros sentiment de singurătate. Din cînd în cînd îi trimitea lui Antonapoulos un pachet, dar nu primea niciodată vreun răspuns. Și în felul acesta, năpădit de visuri, cu sufletul gol, au trecut cîteva luni.

Odată cu venirea primăverii asupra lui Singer se petrecu o schimbare. Nu putea dormi și trupul îi fu cuprins de o stare de mare neastîmpăr. Seara se învîrtea la nesfîrșit prin cameră, incapabil să se debaraseze de această nouă senzație de energie. Dacă se odihnea cît de cît, asta era doar cîteva ore înainte de zori — cînd cădea într-un somn greu pînă ce lumina dimineții îl izbea ca un iatagan pe sub pleoapele care începeau să i se deschidă.

Începu să-și petreacă serile plimbîndu-se prin oraș. Nu mai putea suporta odăile în care locuise Antonapoulos, așa încît a închiriat o cameră într-o pensiune dărăpănată, nu departe de centrul orașului.

Lua masa la un restaurant doar două blocuri mai încolo. Acest restaurant se afla tocmai la capătul lungii străzi principale, și purta numele de New York Café. În prima zi și-a aruncat o privire rapidă pe meniu și a scris o scurtă notiță pe care a înmînat-o proprietarului

În fiecare dimineață pentru micul dejun vreau un ou, pîine prăjită și cafea — 0,15 $.

La prînz vreau o supă (ori ce fel), un sandviș cu carne și lapte — 0,25 $. Pentru cină vă rog să-mi dați trei legume (orice în afară de varză), pește sau carne, și un pahar de bere — 0,35 $.

Mulțumesc

Proprietarul citi nota și-l învălui într-o privire precaută, plină de tact. Era un bărbat puternic, de statură mijlocie, cu o barbă atît de neagră și deasă încît partea de jos a obrazului arăta ca și cum ar fi fost modelată din fier. De obicei stătea în picioare în colțul de lîngă casă, cu brațele încrucișate la piept, supraveghind discret tot ceea ce se petrecea în jurul lui. Singer ajunse să cunoască foarte bine chipul acestui om, deoarece mînca la una din mesele lui de trei ori pe zi.

În fiecare seară mutul se plimba ore întregi singur pe stradă. Uneori nopțile erau reci, cu vînt tăios și umed de martie, sau ploua năprasnic. Dar pentru el asta nu avea însemnătate. Mersul îi era agitat și întotdeauna își ținea mîinile adînc îndesate în buzunarele pantalonilor. Apoi, pe măsură ce săptămînile treceau, zilele deveneau calde, moleșitoare. Agitația lui se transformă treptat într-o stare de istoveală și întreaga-i înfățișare lăsa impresia de calm desăvîrșit. Pe chip i se așternu o liniște meditativă pe care, cel mai adesea, o întîlnești pe fața celor foarte triști sau foarte înțelepți. Dar încă rătăcea pe străzile orașului, întotdeauna singur și tăcut.

2

Într-o noapte cu beznă zăpușitoare de la începutul verii, Biff Brannon stătea în picioare îndărătul casei în New York Café. Era ora douăsprezece fix. Afară felinarele fuseseră deja stinse, așa încît lumina din cafenea forma pe trotuar un dreptunghi galben, perfect conturat. Strada era pustie, dar înăuntrul cafenelei se aflau vreo șase consumatori care beau bere, sau vin de Santa Lucia, sau whisky. Biff aștepta imperturbabil, cu cotul sprijinit pe tejghea și frecîndu-și cu degetul mare vîrful nasului său lung. Privea atent. Urmărea îndeosebi un bărbat scund și îndesat, îmbrăcat în salopetă, care se îmbătase și devenise zgomotos. Din cînd în cînd își îndreptă ochii asupra mutului care ședea singur la una din mesele din mijloc, sau asupra altor clienți din fața tejghelei. Dar se întorcea întruna spre bețivul în salopetă. Ora deveni tîrzie, iar Biff continua să aștepte tăcut în spatele tejghelei. În cele din urmă își roti o ultimă privire prin local, ieși pe ușa din spate și urcă scara la etaj.

Încetișor, intră în camera de la capătul scărilor. Înăuntru era întuneric, așa că înaintă cu băgare de seamă. După ce făcu cîțiva pași se izbi cu degetul de la picior de ceva tare și cînd se aplecă dădu cu mîna de mînerul unui geamantan aflat pe podea. Pătrunsese în cameră doar de cîteva secunde și tocmai era pe punctul de a ieși cînd se aprinse lumina.

Alice ședea în patul răvășit și se uita la el.

— Ce faci cu geamantanul ăla? întrebă ea. Nu te poți descotorosi de nebunul ăla fără ca să-i dai înapoi ceea ce a și băut deja?

— Scoală-te și du-te și tu jos. Cheamă polițaiul și pune-l să-l lege la grupul de ocnași ca să se-mbete cu pîine de mălai și mazăre. Hai, dă-i drumul, doamnă Brannon.

— O s-o și fac dacă mai e pe jos mîine dimineață. Dar tu să lași în pace valiza aia. Nu-i mai aparține lui linge-blide ăla.

— Mă pricep la linge-blide, și Blount nu e unul din ăștia, spuse Biff. În ce mă privește — nu-mi dau seama chiar așa de bine. Dar nu sînt eu soiul ăsta de hoț.

Biff puse calm geamantanul afară pe scări. În cameră aerul nu era atît de greu și înăbușitor ca jos. Se hotărî să stea puțin aici și să-și stropească fața cu apă rece înainte de a se întoarce.

— Ți-am spus deja ce-o să fac dacă nu te descotorosești definitiv de individ în seara asta. În timpul zilei moțăie acolo în spate, iar seara îl hrănești cu mîncare și bere. De-o săptămînă n-a mai plătit un cent. Și toată vorbăria lui smintită și purtarea dezmățată o să ducă la ruină orice negoț onorabil.

— Nu te pricepi la oameni și nu te pricepi la adevărata afacere, spuse Biff. Tipul în chestiune a venit la noi acum douăsprezece zile și era străin în oraș. În prima săptămînă ne-a dat douăzeci de dolari, contravaloarea la ce-a consumat. Pe puțin douăzeci.

— Și de atunci pe credit, spuse Alice. Cinci zile pe credit, și în asemenea hal de beție încît

e o rușine pentru firmă. Și pe deasupra, nu este altceva decît un vagabond și un anormal.

— Îmi plac anormalii, ripostă Biff.

— Cred și eu că-ți plac. Cred chiar că negreșit trebuie să-ți placă, domnule Brannon — dat fiind că tu însuți ești unul.

El își frecă bărbia albăstruie și nu-i dădu nici o atenție. Primii cincisprezece ani ai vieții lor casnice își spuseseră unul altuia pe nume, pur și simplu Biff și Alice. Apoi într-una din certurile lor au început să se numească unul pe altul domnule și doamnă, și de atunci nu s-au mai împăcat niciodată îndeajuns pentru a schimba situația asta.

— Te previn c-ar fi mai bine ca mîine dimineață cînd cobor să nu fie acolo.

Biff intră în baie, și după ce-și clăti fața hotărî că avea timp pentru un bărbierit. Barba îi era neagră și deasă ca și cum i-ar fi fost nerasă de trei zile. Rămase în picioare în fața oglinzii și își frecă meditativ obrazul. Îi părea rău că vorbise cu Alice. Cu ea, era de preferat tăcerea. Faptul de a se afla în preajma acestei femei îl făcea întotdeauna să se simtă diferit de eul lui real. Se simțea dur și mărunt și vulgar cum era ea. Privirea lui Biff era rece și fixă, aproape ascunsă de pleoapele pe jumătate închise în mod cinic. Pe al cincilea deget al mîinii lui bătătorite purta o verighetă de femeie. În spatele lui ușa era deschisă și prin oglindă o putea vedea pe Alice întinsă pe pat.

— Ascultă, spuse el. Nenorocirea cu tine este că nu ai nici un pic de bunătate adevărată. O singură femeie din cîte am cunoscut vreodată a avut acest fel de bunătate adevărată de care îți vorbesc.

— Ei bine, am știut și eu că ai făcut lucruri de care nici un bărbat în lumea asta n-ar fi mîndru. Am știut că ai...

— Sau poate că e dorința de cunoaștere, vreau să spun. Niciodată nu vezi sau nu observi nimic important din ceea ce se petrece. Niciodată nu privești și nu gîndești și nu încerci să pricepi nimic. Poate că asta este cea mai mare deosebire dintre tine și mine, la urma urmei.

Alice era pe punctul de a adormi din nou și prin oglindă o privea cu detașare. Nu găsea la ea nimic deosebit care ar fi putut să-i rețină atenția, și privirea îi alunecă de la părul ei castaniu-deschis la forma butucănoasă a picioarelor sub cuvertură. Moliciunea liniilor curbe ale obrazului ei ducea pînă la rotunjimea șoldurilor și a coapselor. Cînd era departe de ea, nici una din trăsăturile ei nu i se contura distinct în minte, ci își amintea înfățișarea întreagă, în totalul ei.

— Plăcerea unui spectacol e ceva ce n-ai cunoscut niciodată, continuă el.

Vocea ei sună obosită.

— Individul acela de jos este un spectacol, într-adevăr, și încă unul de circ. Dar o să am eu grijă să ți-l aranjez.

— Drace, omul nu înseamnă nimic pentru mine. Nu mi-e nici rudă, nici amic. Dar tu nu știi ce înseamnă să-ți aduni în minte o sumedenie de amănunte și apoi, dintr-o dată, să te trezești în față cu ceva real.

Dădu drumul la apa caldă și începu repede să se bărbierească.

Era dimineața de 15 mai, da, cînd Jake Blount intrase. Îl observase imediat și-l urmărise cu atenție. Bărbatul era scund, cu umeri

puternici ca niște grinzi. Avea o mustață mică, mițoasă, și sub ea buza de jos părea să fi fost înțepată de o viespe. Multe lucruri în legătură cu insul acesta păreau a fi incompatibile. Avea capul foarte mare și frumos modelat, dar gîtul îi era molatic și subțire ca al unui băiețel. Mustața părea falsă, ca și cum fusese lipită pentru un bal mascat și avea să cadă dacă ar fi vorbit prea repede. Asta îl făcea să arate cam de vîrstă mijlocie, deși fața cu fruntea înaltă, netedă, și ochii mari era tînără. Mîinile îi erau imense, pătate și bătătorite și purta un costum ieftin din in alb. Era în legătură cu omul acesta ceva foarte caraghios, totuși, în același timp, un alt sentiment te împiedica să rîzi.

A comandat o jumătate de litru de whisky și l-a băut simplu într-o jumătate de oră. Apoi s-a așezat într-unul din separeuri și a mîncat un pui mare. Mai tîrziu a citit o carte și a băut bere. Acesta a fost începutul. Și cu toate că Biff îl studiase pe Blount cu foarte mare atenție, n-ar fi ghicit niciodată lucrurile nebunești care s-au întîmplat mai tîrziu. Niciodată nu mai văzuse un om schimbîndu-se de atîtea ori în douăsprezece zile. Niciodată nu mai văzuse un individ care să bea atît de mult, să rămînă beat atîta vreme.

Biff își împinse vîrful nasului cu degetul mare și-și bărbieri buza de sus. Isprăvi și obrazul i se păru mai răcorit. Alice dormea cînd traversă dormitorul pentru a coborî scara.

Geamantanul era greu. Îl duse în partea din față a cafenelei, îndărătul casei, unde stătea de obicei în fiecare seară. Privi de jur împrejur. Cîțiva clienți plecaseră și încăperea nu mai era atît de aglomerată, dar scena era ace-

eași. Surdomutul tot mai bea cafea de unul singur la una din mesele din mijloc. Bețivanul nu încetase să vorbească. Nu se adresa nimănui din preajma sa în mod special, și nici nu-l asculta nimeni. Cînd intrase în sală în seara aceasta, purta o salopetă albastră în locul costumului murdar din in pe care îl purtase timp de douăsprezece zile. Nu mai avea ciorapi, iar gleznele îi erau zgîriate și pline de noroi.

Biff ciuli urechea și prinse fragmente din monologul lui. Se părea că tipul vorbea din nou despre un anume fel de politică dubioasă. Noaptea trecută vorbise despre locuri prin care fusese — despre Texas și Oklahoma și cele două Caroline. Odată atacase subiectul bordelurilor, iar după aceea glumele lui au devenit atît de indecente încît a trebuit să fie temperat cu bere. Dar de cele mai multe ori nimeni nu era lămurit despre ce anume vorbea. Vorbărie-vorbărie-vorbărie. Cuvintele i se revărsau din gîtlej ca o cascadă. Iar partea nostimă era că schimba întruna accentul cu care vorbea, și cuvintele pe care le folosea. Uneori vorbea ca un descreierat și alteori ca un profesor. Folosea uneori cuvinte lungi de-o juma de metru și apoi făcea greșeli de gramatică. Era greu de spus din ce familie se trăgea sau din ce parte a țării provenea. Se schimba necontenit. Biff își mîngîie îngîndurat vîrful nasului. Nu puteai face nici o asociație. Totuși asociația merge de obicei mînă în mînă cu creierul. Omul ăsta are o minte bună, de acord, dar sare de la un lucru la altul fără nici un motiv îndrep-

tățit. Era ca un om scos de pe făgașul lui de ceva anume.

Biff se sprijini cu toată greutatea de tejghea și începu să citească ziarul de seară. Titlurile anunțau hotărîrea luată de Consiliul Municipal, după o deliberare de patru luni, cum că bugetul local nu-și putea îngădui semafoare electrice în anumite intersecții periculoase ale orașului. Coloana din stînga relata despre războiul din Orient. Biff le citi pe amîndouă cu egală atenție. În timp ce ochi-i urmăreau rîndurile tipărite, celelalte simțuri îi erau îndreptate asupra fiecărei mișcări care se petrecea în jurul lui. După ce termină articolele, continuă să privească în jos la ziar cu ochii pe jumătate închiși. Era nervos. Individul era o problemă, și pînă dimineața trebuia să ajungă la vreo soluție cu el. De asemenea intuia, fără să știe de ce, că ceva important se va întîmpla în noaptea asta. Tipul n-o putea ține așa la infinit.

Biff simți că cineva stătea în picioare la intrare și-și ridică repede ochii. O puștancă deșirată, cu capul ca un fuior de cînepă, o fată de vreo doisprezece ani, stătea în ușă privind înăuntru. Era îmbrăcată într-un șort kaki, o cămașă albastră și pantofi de tenis — așa încît la prima vedere semăna cu un băiețel. Biff împinse ziarul deoparte cînd o văzu, apoi îi zîmbi cînd ea se apropie de el.

— Bună, Mick. Ai fost la adunarea cercetașelor ?

— Nu, răspunse ea. Eu nu sînt membră.

Cu colțul ochiului observă că bețivul izbi cu pumnul într-o masă și se întoarse cu spatele

la oamenii cu care stătuse de vorbă. Vocea lui Biff se înăspri în timp ce-i vorbea puștancei din fața lui.

— Ai tăi știu că nu ești acasă după miezul nopții ?

— E-n regulă. E o bandă de puști la blocul nostru care se joacă afară pînă tîrziu în noaptea asta.

Niciodată n-o văzuse intrînd aici cu cineva de vîrsta ei. Pînă acum cîțiva ani se ținuse întotdeauna pe urmele fratelui ei mai mare. Familia Kelly era destul de numeroasă. Ceva mai tîrziu venea împingînd într-un cărucior doi bebeluși plini de muci. Dar cînd n-o făcea pe dădaca sau nu încerca să se țină după cei mai mari, era singură. Acum fetița stătea acolo în picioare și părea că nu se poate hotărî ce anume dorește. Își tot netezea spre spate cu palma părul umed, alburiu spălăcit.

— Aș vrea un pachet de țigări, vă rog. Cele mai ieftine.

Biff dădu să vorbească, ezită, apoi întinse mîna sub tejghea. Mick scoase o batistă și începu să dezlege nodul din colț unde își ținea banii. În timp ce smuci de nod monedele zăngăniră pe podea și se rostogoliră spre Blount, care stătea în picioare mormăind de unul singur. O clipă se uită buimac la monede, dar înainte ca fetița să se poată duce după ele el se lăsă pe vine cu vădită concentrare și ridică banii. Pāși cu greutate pînă la tejghea și rămase acolo în picioare scuturînd în palmă cele două monede, de cinci și de zece cenți.

— Șaptesprezece cenți pentru țigări acuma ?

Biff aștepta, iar Mick se uita de la unul la altul. Bețivul puse banii pe tejghea, unul peste

altul, dar ferindu-i cu mîna lui mare, murdară. Încetișor ridică un bănuț, îi dădu un bobîrnac și-l puse jos.

— Cinci zecimi de cent pentru săracanii care au plantat tutunul și cinci pentru păguboșii care l-au răsucit. Un cent pentru tine, Biff.

Apoi încercă să-și concentreze privirea așa încît să poată citi inscripțiile de pe monede. Continuă un timp să se joace cu ele, învîrtindu-le în cerc. Într-un tîrziu le împinse deoparte.

— Și acesta este un umil omagiu adus libertății. Pentru democrație și tiranie. Pentru libertate și piraterie.

Calm, Biff ridică banii și-i aruncă cu zgomot în sertar. Mick lăsa impresia că vroia să mai caște gura un timp. Îl măsură pe bețiv cu o privire lungă, apoi își întoarse ochii spre mijlocul încăperii unde mutul ședea singur la masa lui. După un moment începu și Blount să arunce din cînd în cînd priviri în aceeași direcție. Mutul ședea liniștit cu paharul lui de bere în față, desenînd alene pe masă cu capătul ars al unui chibrit.

Primul care vorbi fu Jack Blount.

— E ciudat, dar l-am văzut mereu pe tipul ăsta în somn în ultimele trei sau patru nopți. Nu vrea să mă lase în pace. Dacă ai băgat de seamă, nu pare să spună niciodată nimic.

Rareori Biff discuta despre un client cu altul.

— Nu, nu spune, răspunse el, evaziv.

— E ciudat.

Mick își mută greutatea de pe un picior pe altul și-și vîrî pachetul de țigări în buzunarul șorțului.

— Nu e ciudat dacă-l cunoști cît de cît, spuse ea. Domnul Singer locuiește la noi. A închiriat o cameră în casa noastră.

— Chiar așa ? întrebă Biff. Mărturisesc — n-am știut.

Mick o porni spre ușă și răspunse fără să se uite în jur.

— Bineînțeles. Stă la noi de trei luni deja.

Biff își derulă mînecile cămășii, apoi, cu grijă, și le suflecă din nou. Nu-și luă ochii de la Mick în timp ce ieșea din restaurant. Și cîteva minute încă după ce plecase, el tot mai moșmondea la mînecile cămășii privind fix la ușa goală de la intrare. După care își încrucișă brațele la piept și se întoarse iarăși spre bețiv.

Blount se rezemă greoi pe tejghea. Ochii lui căprui, larg deschiși aveau o expresie tîmpă, buimacă. Avea o atît de imperioasă nevoie de a face baie încît duhnea ca o capră. Avea pe gîtul asudat broboane murdare și un strat unsuros pe față. Buzele îi erau groase și roșii, iar pe frunte părul îi era împîslit. Salopeta era prea scurtă pentru el și tot timpul trăgea de ea în jos dintre picioare.

— Omule, dumneata vezi ce faci, rosti Biff în cele din urmă. Nu poți umbla tot așa, aiurea. Chiar mă surprinde că n-ai fost ridicat pentru vagabondaj. Trebuie să te dezmeticești. E nevoie să te speli și e nevoie să te tunzi. Maica Domnului ! Așa cum arăți nici nu te poți învîrti printre oameni.

Blount se încruntă și-și mușcă buza de jos.

— Ei, nu te ofensa și nu-ți ieși din sărite. Fă ce-ți spun. Du-te în spate la bucătărie și spune-i negrului să-ți dea un lighean mare cu

apă fierbinte. Spune-i lui Willie să-ți dea un prosop și săpun și spală-te bine. Apoi fii atît de drăguț și deschide-ți valiza, pune-ți o cămașă și o pereche de nădragi care să ți se potrivească. După aceea mîine poți începe să faci ceea ce ai de gînd să faci și să lucrezi unde ai intenția să lucrezi și să-ți aranjezi treburile.

— Știi ce poți face, răspunse Blount împleticindu-și limba. Te poți duce-n...

— E-n regulă, spuse Biff foarte calm. Nu, nu pot. Acum poartă-te cuviincios.

Biff se duse la capătul tejghelei și se întoarse cu două halbe de bere. Bețivul își apucă paharul cu atîta neîndemînare încît berea i se vărsă pe mîini și udă tejgheaua. Biff își sorbi porția lui savurînd-o pe îndelete. Îl privea neclintit pe Blount cu ochii pe jumătate închiși. Blount nu era o anomalie a naturii, cu toate că la prima vedere îți făcea impresia asta. Ca și cum ceva anume era diform la el — dar cînd îl priveai de aproape fiecare părticică a lui era normală și așa cum trebuia să fie. Prin urmare, dacă această neconcordanță nu se afla în trup, atunci probabil că se afla în minte. Arăta fie ca unul care își ispășise o pedeapsă în pușcărie sau care urmase Colegiul Harvard sau care trăise o vreme îndelungată printre străinii din America de Sud. Era ca cineva care fusese prin locuri pe unde alți oameni nu prea au cum să ajungă sau care făcuse ceva ce alții nu sînt apți să facă.

Biff își înclină capul pe o parte și spuse :

— De unde ești ?

— De nicăieri.

— Ei, trebuie să te fi născut undeva. Carolina de Nord — Tennessee — Alabama — într-un loc oarecare.

Privirea lui Blount era visătoare, difuză.

— Carolina, rosti el.

— Se vede c-ai fost pe acolo, insinuă Biff cu delicatețe.

Dar bețivul nu asculta. Se întoarse de la tejghea și se uita fix afară la strada întunecoasă, pustie. După o clipă se îndreptă spre ușă cu pași împleticiți, nesiguri.

— *Adios,* strigă el.

Biff era din nou singur și-și roti prin restaurant privirea lui ageră, minuțioasă. Era trecut de ora unu noaptea și în încăpere nu se mai aflau decît patru sau cinci clienți. Mutul mai ședea încă de unul singur la masa din mijloc. Biff se uită la el alene și-și scutură cele cîteva picături de bere rămase pe fundul paharului. Apoi își termină băutura sorbind-o încet și se întoarse la ziarul desfăcut pe tejghea.

De data aceasta nu-și putea menține atenția asupra cuvintelor din fața lui. Își aminti de Mick. Se întreba dacă ar fi trebuit să-i vîndă pachetul de țigări și dacă, într-adevăr, pentru copii era periculos să fumeze. Se gîndi la felul în care Mick își îngusta pleoapele și își netezea cu palma bretonul spre spate. Se gîndi la vocea ei răgușită, băiețească și la obiceiul ei de a-și trage în sus șortul kaki, fudulindu-se ca un cowboy din filme. Îl năpădi un sentiment de duioșie. Se simți tulburat.

Neliniștit, Biff își concentră atenția asupra lui Singer. Mutul ședea cu mîinile în buzunare

și berea pe jumătate băută din fața lui devenise caldă, stătută. S-ar fi oferit să-l trateze pe Singer cu o înghițitură de whisky înainte de plecare. Era adevărat ceea ce-i spusese lui Alice — lui îi plăceau cei care nu erau normali. Avea un anumit sentiment de prietenie pentru oamenii bolnavi și infirmi. Ori de cîte ori intra în restaurant cineva cu buză-de-iepure sau un tuberculos, îl poftea la o bere. Or dacă clientul era cocoșat sau foarte mutilat, atunci i se oferea whisky din partea casei. Exista un individ căruia în explozia unui boiler i-au zburat penisul și piciorul stîng și ori de cîte ori venea în oraș îl aștepta o juma' de whisky pe gratis. Iar dacă Singer ar fi fost unul care să bea, ar fi putut avea băutură la jumătate de preț oricînd ar fi dorit. Biff dădu din cap aprobator pentru sine însuși. Apoi împături cu grijă ziarul și-l puse sub tejghea alături de multe altele. La sfîrșitul săptămînii le va duce pe toate în magazia din spatele bucătăriei, unde ținea o colecție completă a ziarului de seară ce data, fără întrerupere, de douăzeci și unu de ani.

La ora două Blount intră din nou în restaurant. Aducea cu el un negru înalt cu o geantă în mînă. Bețivul încercă să-l aducă pînă la tejghea pentru o băutură, dar negrul ieși imediat ce-și dădu seama pentru ce fusese condus înăuntru. Biff îl recunoscu pe doctorul negru care practicase medicina în oraș încă de pe cînd își putea aduce el aminte. Într-un fel era rudă cu tînărul Willie de la bucătărie. Înainte de a ieși, Biff îl văzu întorcînd spre Blount o privire încărcată de ură clocotitoare.

Bețivul rămase acolo în picioare.

— Nu știi că n-ai voie s-aduci negri într-un local unde beau albii ? îl întrebă cineva.

Biff urmărea această întîmplare de la distanță. Blount era foarte mînios, și acum se putea vedea cu ușurință cît era de beat.

— În parte sînt și eu negru, strigă el, ca o provocare.

Biff îl urmărea cu atenție și în încăpere se făcu liniște. Cu nările lui groase și cu albul ochilor care se rotea, arăta puțin ca și cum ar putea spune adevărul.

— În parte sînt negru, și macaronar și ceh și chinez. Toate la un loc.

Se auziră rîsete.

— Și sînt și olandez și turc și japonez și american.

Umbla în zigzag în jurul mesei unde mutul își bea cafeaua. Avea o voce spartă, puternică.

— Eu sînt unul din aceia care știu. Sînt un străin în țară străină.

— Liniștește-te, îi spuse Biff.

Blount nu dădea atenție nici unuia din local cu excepția mutului. Se uitau amîndoi unul la altul. Ochii mutului erau reci, calmi, ca aceia ai unei pisici și întreg trupul îi părea să asculte. Bețivul era dezlănțuit.

— Dumneata ești singurul în orașul ăsta care prinde înțelesul spuselor mele, rosti Blount. De două zile îți tot vorbesc în minte deoarece știu că dumneata înțelegi lucrurile pe care vreau să le spun.

Unii din cei care ședeau în separeu începură să rîdă fiindcă fără să-și dea seama, bețivul alesese un surdomut cu care să încerce a sta de vorbă. Biff îi urmărea pe amîndoi, aruncîn-

du-și privirile de la unul la altul și ascultînd cu atenție.

Blount se așeză la masă și se aplecă apropiindu-se de Singer.

— Sînt aceia care știu și aceia care nu știu. Și pentru fiecare o mie care nu știu este doar unul singur care știe. Ăsta-i miracolul tuturor timpurilor — faptul că aceste milioane știu atît de multe, dar nu știu lucrul ăsta. E ca în secolul al cincisprezecelea, cînd fiecare credea că pămîntul e plat, și numai Columb și alți cîțiva indivizi știau adevărul. Diferența e că era nevoie de talent pentru a-ți imagina că pămîntul este rotund. În timp ce acest adevăr este atît de evident încît e un mirocal al întregii istorii faptul că oamenii nu știu. Înțelegi.

Biff își rezemă coatele pe tejghea și-l privea pe Blount cu curiozitate.

— Să știi ce ? întrebă el.

— Nu-l asculta, continuă Blount. Nu te sinchisi de prostovanul ăsta palavragiu care-și bagă nasul în toate. Căci vezi dumneata, cînd noi, oameni care știm, dăm unul de altul, acesta este un eveniment. Asta nu se întîmplă aproape niciodată. Uneori ne întîlnim unul pe altul, dar nici unul nu bănuiește că celălalt e unul care știe. Asta-i partea proastă. Mie mi s-a întîmplat de o mulțime de ori. Dar vezi dumneata, sînt atît de puțini cei ca noi.

— Masoni ? întrebă Biff.

— Tu să taci ! Că de nu îți smulg brațul și te bat cu el de te-nvinețesc, zbieră Blount.

Se gheboșă aproape de mut, coborîndu-și vocea la o șoaptă de bețiv.

— Şi cum aşa ? De ce a dăinuit acest miracol de ignoranţă ? Din cauza unui singur lucru. O conspiraţie. O vastă şi insidioasă conspiraţie. Obscurantism.

Oamenii din separeu încă mai rîdeau de beţivul care încerca să întreţină o conversaţie cu mutul. Numai Biff era serios. Voia să se convingă dacă mutul înţelegea într-adevăr ce i se spunea. Omul dădea întruna din cap cu o expresie gînditoare pe faţă. Numai că se mişca încet — asta era tot. Blount începu să presare glume în vorbăria lui despre faptul de a şti. Mutul nu zîmbea niciodată decît la cîteva secunde după ce fusese făcută remarca hazlie ; apoi cînd discuţia devenea din nou serioasă, zîmbetul încă îi persista pe faţă puţin prea mult. Tipul era de-a dreptul straniu. Oamenii se pomeneau urmărindu-l înainte chiar de a şti că într-un fel se deosebea de ceilalţi. Ochii lui te făceau să crezi că auzea lucruri pe care nimeni altul nu le auzise vreodată, că ştia lucruri pe care nu le bănuise nimeni niciodată. Nu părea întru totul uman. Jake Blount se aplecă mai mult de-a curmezişul mesei şi cuvintele-i răbufneau ca şi cum înăuntrul lui s-ar fi rupt un stăvilar. Biff nu-l mai putea înţelege. Limba lui Blount era atît de îngreunată de băutură şi vorbea într-un ritm atît de violent, încît sunetele se amestecau unele cu altele. Biff se întreba unde se va duce cînd Alice îl va da afară din local. Şi dimineaţă o va face cum a spus.

Biff căscă obosit, bătîndu-se peste gura deschisă cu vîrful degetelor pînă cînd falca i se relaxă. Era aproape trei, cea mai inertă oră din zi sau din noapte.

Mutul era răbdător. Îl ascultase pe Blount aproape o oră. Acum începea să se uite din cînd în cînd la ceas. Blount nu observa nimic şi trăncănea înainte fără pauză. În cele din urmă se opri să-şi răsucească o ţigară, şi atunci mutul dădu din cap în direcţia ceasului, zîmbi în felul acela tainic al lui şi se ridică de la masă. Mîinile lui rămaseră adînc vîrîte în buzunare ca întotdeauna. Ieşi repede din încăpere.

Blount era atît de beat, încît habar n-avea ce se întîmplase. Nici măcar nu prinsese de veste că mutul nu i-a răspuns niciodată. Începu să se uite de jur împrejur cu gura căscată, rotindu-şi ochii năuc. O vînă roşie îi apăru proeminent pe frunte şi începu să izbească furios cu pumnii în masă. Accesul lui nu putea să dureze mult de data aceasta.

— Hei, linişteşte-te, spuse Biff cu blîndeţe. Prietenul dumitale a plecat.

Individul îl mai căuta încă pe Singer. Niciodată înainte nu păruse chiar atît de beat. Avea o înfăţişare respingătoare.

— Am aici ceva pentru dumneata şi vreau să vorbim o clipă, încercă Biff să-l înduplece.

Blount se smuci de la masă şi cu paşi mari, nesiguri, o porni din nou spre stradă.

Biff se rezemă de perete. Ba înăuntru, ba afară — ba înăuntru, ba afară. În definitiv, nu era treaba lui. Încăperea era foarte goală şi liniştită. Minutele se scurgeau încet. Obosit, îşi lăsă capul să-i atîrne în faţă. Orice mişcare părea să se scurgă încetişor afară din încăpere. Tejgheaua, chipurile, separeurile şi mesele, radioul din colţ, ventilatoarele care se învîrteau

în tavan — totul părea să fi devenit foarte stins, tihnit.

Probabil ațipise. O mînă îl scutura de cot. Își reveni la realitate încet și ridică privirea să vadă despre ce era vorba. Willie, băiatul de culoare din bucătărie, stătea în picioare înaintea lui îmbrăcat cu boneta și cu șorțul lui lung, alb. Se bîlbîia fiindcă era tulburat de ceea ce încerca să spună :

— Așa că d-d-dădea cu pumnu' în z-z-zidul de cărămidă.

— Ce spui ?

— Acolo, chiar în alee, cu două u-u-uși mai 'ncolo.

Biff își îndreptă umerii căzuți și-și aranjă cravata.

— Ce ?

— Și au de gînd să-l aducă aci înuntru și pot sosi în orice clipă...

— Willie, spuse cu răbdare Biff. Ia-o de la început și lasă-mă să înțeleg ceva.

— Albu' cela scund, cu mustață.

— Domnul Blount. Da.

— Păi... n-am văzut cum a-nceput. Stăteam la ușa din spate cînd am auzit larma aia. S-auzea ca o încăierare zdravănă în alee. Așa c-am d-d-dat fuga să văd și io. Și albu' ăla tocmai turbase ca o fiară sălbatică. Se dădea cu capu' de marginea zidului de cărămidă și izbea cu pumnii în el. Înjura și se bătea cum n-am mai văzut niciodată să se bată un alb. Cu zidul ăla d-aci. Pesemne că și-a spart capul după cum îi trăgea 'nainte. Apoi doi albi care auzise gălăgia a venit și-a stat deoparte și s-a uitat.

— Și ce s-a-ntîmplat ?

— Păi — îl știți pe domnu' ăla mut — cu mîinile-n buzunare — ăla d-aci.

— Domnul Singer.

— A venit și-a rămas acolo să vadă despre ce-i vorba. Și domnu' B-B-Blount l-a văzut și-a 'nceput să vorbească și să urle. Apoi deodat a căzut jos la pămînt. Poate și-a crăpat capul cu adevărat. A venit un p-p-polițai și careva i-a zis că domnu' Blount stă aci.

Cu capul aplecat, Biff își sistematiză povestea pe care tocmai o auzise pentru a-i fi clară. Își frecă nasul și un minut se gîndi.

— Pot sosi în orice clipă.

Willie se duse la ușă și se uită de-a lungul străzii.

— Iaca vin acum toți. Trebuie să-l tîrască.

O duzină de spectatori și un polițist încercau să se înghesuie în restaurant. Afară, două prostituate se opriseră să se uite pe fereastra de la fațadă. E întotdeauna ciudat cît de multă lume se poate aduna, venind de nicăieri, cînd se întîmplă ceva neobișnuit.

— N-are rost să facem mai multă agitație decît e nevoie, spuse Biff.

Se uită la polițistul care-l sprijinea pe bețiv.

— Toți ceilalți pot ieși afară.

Polițistul îl așeză pe bețiv într-un scaun și împinse din nou în stradă șleahta de gură-cască. Apoi se întoarse spre Biff :

— Cineva a spus că stă aici la dumneata.

— Nu. Dar ar fi putut la fel de bine să stea, răspunse Biff.

— Vrei să-l iau cu mine ?

Biff chibzui.

— În noaptea asta nu va mai face necazuri. Bineînțeles, nu pot fi răspunzător — dar cred că asta îl va calma.

— E-n regulă. O să mai dau p-aici înainte de-a termina lucrul.

Biff, Singer și Jake Blount rămaseră singuri. Pentru prima oară de cînd fusese adus înăuntru, Biff își îndreptă atenția asupra omului beat. Se părea că Blount se rănise foarte rău la falcă. Stătea prăbușit deasupra mesei, ținîndu-și mîna lui mare peste gură și legănîndu-se înainte și înapoi. Avea la cap o rană adîncă și din tîmplă îi curgea sînge. Încheieturile degetelor îi erau jupuite, și era atît de murdar, încît părea să fi fost tras de ceafă dintr-un canal colector. Toată seva se scursese din el, căci era complet sleit. Mutul ședea la masa de vizavi, cîntărind totul cu ochii lui cenușii.

Apoi Biff văzu că Blount nu era rănit la falcă, dar își ținea mîna peste gură deoarece buzele îi tremurau. Lacrimile începură să i se prelingă pe fața lui mînjită. Din cînd în cînd arunca priviri piezișe spre Biff și Singer, furios că amîndoi îl vedeau plîngînd. Era stînjenitor. Biff dădu din umeri spre mut și-și ridică sprîncenele într-o expresie de „ce-i de făcut ?". Singer își înclină capul într-o parte.

Biff era în impas. Cufundat în gînduri, se întreba cum va rezolva situația. Încerca încă să ia o hotărîre cînd mutul întoarse lista cu meniul pe dos și începu să scrie.

Dacă nu vă puteți gîndi la vreun loc unde să se ducă, poate merge cu mine acasă. Întîi puțină supă și cafea i-ar face bine.

Ușurat, Biff dădu energic din cap. Puse pe masă trei tăvi separate cu mîncarea din seara trecută, două cești cu supă, cafea și desert. Dar Blount nu voia să mănînce. Nu-și lua mîna de la gură, ca și cum buzele lui ar fi fost o anumită parte secretă a propriei făpturi ce nu trebuia dezvăluită privirilor. Respirația-i șuiera întreruptă de suspine și umerii lați i se zguduiau convulsiv. Singer arăta cu degetul de la un fel de mîncare la altul, dar Blount ședea doar cu mîna la gură și scutura din cap.

Biff pronunță rar, așa încît mutul să poată vedea :

— Nervozitate mare, zise el, ca să spună ceva.

Aburul de la supă plutea ridicîndu-se spre fața lui Blount, și după scurt timp întinse tremurător mîna după lingură. Bău supa și mîncă o parte din desert. Buzele groase, umflate, încă îi tremurau și își apleca mult capul deasupra farfuriei.

Biff observă lucrul acesta. Se gîndi că aproape fiecare om are în trupul lui o anume parte specială pe care și-o ocrotește întotdeauna. La mut, mîinile lui. Fetița Mick își ridica partea din față a bluzei pentru a împiedica pînza să se frece de sfîrcurile gingașe, ivite de curînd pe pieptul ei. La Alice era părul, nu-l lăsa să se culce cu ea cînd el se ungea pe cap cu ulei. Iar la el însuși ?

Biff își răsuci nostalgic inelul de pe degetul mic. În orice caz știa ceea ce nu era. Nu. Nu

mai era. Pe frunte i se adînci dintr-o dată o cută. În buzunar mîna i se strecură nervos înspre organele genitale. Începu să fluiere o melodie și se ridică de la masă. E nostim, totuși, să identifici lucrul acesta la alte persoane.

Îl ajutară pe Blount să se ridice în picioare. Se clătina slăbit. Nu mai plîngea, dar părea să se gîndească la ceva rușinos și murdar. Mergea în direcția în care era condus. Biff scoase geamantanul de după tejghea și-i explică mutului despre el. Singer îl privea ca și cum nu mai putea să-l surprindă nimic.

Biff îi însoți pînă la ieșire.

— Curaj și ține capul sus, îi spuse el lui Blount.

Cerul negru al nopții începuse să se lumineze, devenind albastru închis o dată cu zorile. Nu mai erau decît cîteva stele, stinse, argintii. Strada era pustie, tăcută, aproape răcoroasă. Singer ducea geamantanul în mîna stîngă, iar cu mîna liberă îl sprijinea pe Blount. Dădu din cap spre Biff în semn de la revedere, apoi porniră împreună de-a lungul trotuarului. Biff rămase în picioare, urmărindu-i. După ce trecură dincolo de jumătatea blocului, doar conturul lor negru se mai zărea în întunecimea albăstruie — mutul drept și sigur de sine, iar Blount, lat în umeri, ținîndu-se de el, împleticindu-se. Cînd nu-i mai putu vedea deloc, Biff așteptă o clipă și examină cerul. Vasta lui profunzime îl fascina și îl copleșea în același timp. Își fricționă fruntea, apoi se întoarse în restaurantul luminat orbitor.

Stătea în picioare îndărătul casei, și chipul i se contractă și se înăspri în timp ce încerca să-și amintească ceea ce se întîmplase în tim-

pul nopții. Avea sentimentul că dorea să-și explice ceva față de sine însuși. Își amintea incidentele exasperant de amănunțit și totuși era nedumerit.

Ușa se deschise și se închise de mai multe ori pe măsură ce un neașteptat val de clienți începu să intre. Noaptea se isprăvise. Willie cocoțase cîteva din scaune pe mese și mătura podeaua. Se pregătea să se ducă acasă și cînta. Willie era leneș. În bucătărie se oprea mereu să cînte un pic la muzicuța pe care o purta de colo colo cu el. Acum mătura podeaua cu mișcări adormite și fredona întruna un cîntec trist al negrilor.

Localul încă nu era aglomerat — era ora cînd bărbații care au stat treji toată noaptea se întîlneau cu cei de curînd treziți și gata să înceapă o nouă zi. Chelnerița îi servea somnoroasă și pe unii și pe alții cu bere și cafea. Nu era nici zarvă, nici discuții, căci fiecare părea să fie singur. Neîncrederea reciprocă dintre cei care abia se treziseră și cei care sfîrșeau o noapte lungă dădea fiecăruia un sentiment de înstrăinare.

Clădirea băncii de vizavi apărea foarte estompată în acest revărsat de ziuă. Apoi treptat zidurile albe de cărămidă deveniră mai deslușite. Cînd, în cele din urmă, primele raze ale soarelui ce răsărea începură să lumineze strada, Biff își mai roti o ultimă privire prin restaurant și se duse sus.

Izbi zgomotos mînerul ușii în timp ce intră, anume ca s-o deranjeze pe Alice.

— Maica Domnului ! exclamă el. Ce noapte !

Alice se deșteptă cu greutate. Stătea întinsă în patul mototolit, ca o pisică morocănoasă, și

se întindea. În soarele proaspăt, fierbinte, al dimineții camera apărea neîngrijită, și o pereche de ciorapi de mătase atîrna, boțită și fanată, pe șnurul de la jaluzea.

— Imbecilul ăla beat mai dă tîrcoale pe jos ? îl interpelă ea.

Biff își scoase cămașa și-i examină gulerul ca să vadă dacă era destul de curată pentru a o mai îmbrăca încă.

— Du-te jos și uită-te singură. Ți-am spus că nimeni n-o să te-mpiedice să-i tragi un picior și să-l dai afară.

Încă somnoroasă, Alice întinse mîna și ridică de pe dușumea, de lîngă pat, o Biblie, un meniu necompletat și o carte a școlii duminicale. Răsfoi paginile din hîrtie de mătase ale Bibliei pînă ajunse la un anumit pasaj și începu să citească rostind cuvintele cu voce tare, cu o încordare aproape dureroasă. Era duminică și-și pregătea lecția săptămînală pentru clasa ei de băieți din grupa de tineri a bisericii căreia îi aparținea. „Pe cînd trecea Isus pe lîngă marea Galileii, a văzut pe Simon și pe Andrei, fratele lui Simon, aruncînd o mreajă în mare, căci erau pescari. Isus le-a zis : «Veniți după Mine, și vă voi face pescari de oameni.» Îndată, ei și-au lăsat mrejile, și au mers după El.“

Biff intră în baie să se spele. Murmurul mieros continuă în timp ce Alice studia cu voce tare. El ascultă. „A doua zi dimineața, pe cînd era încă întuneric de tot, Isus S'a sculat, a ieșit, și S'a dus într'un loc pustiu. Și se ruga acolo. Simon și ceilalți cari erau cu El s'au dus să-L asculte ; și cînd L-au găsit, I-au zis : «Toți Te caută.»“

Ea isprăvise. Biff lăsă cuvintele să se rostească din nou, ușoare, înăuntrul făpturii lui. Încerca să separe cuvintele ca atare de sunetul vocii lui Alice, așa cum le pronunțase ea. Dorea să-și reamintească pasajul așa cum obișnuia să-l citească mama lui pe vremea cînd era băiețel. Privi cu nostalgie verigheta de pe degetul mic, care cîndva fusese a ei. Din nou se întrebă cum ar fi văzut ea faptul că el abandanase biserica și religia.

— Pentru astăzi avem lecția despre adunarea apostolilor, vorbi Alice cu ea însăși, pregătindu-se. Iar textul este *Toți oamenii te caută pe Tine.*

Biff se smulse brusc din meditație și deschise robinetul de apă la maximum. Era întotdeauna scrupulos de curat de la brîu în sus. În fiecare dimineață își săpunea pieptul și brațele și gîtul și picioarele — și cam de două ori pe sezon intra în cada de baie și se spăla peste tot.

Biff rămase în picioare lîngă pat, așteptînd nerăbdător ca Alice să se scoale. Vedea prin fereastră că ziua va fi fără vînt și arzător de fierbinte. Alice terminase de citit lecția. Stătea încă lenevind, întinsă de-a curmezișul patului, cu toate că știa că el așteaptă. O furie rece, mocnită, se ridică în el. Rînji ironic. Apoi spuse mușcător :

— Dacă poftești, pot să stau jos și să citesc ziarul un timp. Dar aș dori să mă lași să dorm acum.

Alice începu să se îmbrace, iar Biff aranjă patul. Inversă cu dexteritate cearșafurile în toate felurile cu putință, punîndu-l pe cel de deasupra dedesubt și întorcîndu-le cu susul în

jos. Cînd termină de netezit așternutul, așteptă ca Alice să iasă din odaie înainte de a-și da jos pantalonii și de a se strecura în pat. Picioarele îi ieșeau afară de sub cuvertură, iar pieptul acoperit cu păr sîrmos se proiecta foarte negru pe pernă. Îi părea bine că nu-i spusese lui Alice ce i se întîmplase bețivului. Simțise nevoia să vorbească cu cineva despre asta, căci poate dacă ar fi relatat toate faptele cu voce tare ar fi putut să pună degetul pe lucrul care îl nedumerea. Bietul nenorocit vorbind și iar vorbind, fără ca nimeni să înțeleagă ce voia să spună. Neștiind el însuși, mai mult ca sigur. Și felul în care a gravitat în jurul surdomutului și l-a ales pe el încercînd să-i dăruiască fără rezerve tot ce avea în el.

De ce ?

Pentru că l-a anumiți oameni există în ei nevoia de a se dezbăra de tot ce-i personal, într-un anumit moment, înainte ca lucrul acesta să fermenteze și să-i învenineze — de a-l azvîrli unei ființe omenești sau unui cuget omenesc. Nu pot altfel. Unii oameni au asta în ei. — Textul este *Toți oamenii te caută pe Tine*. Poate din cauza asta — poate. E chinez, spusese tipul. Și negru și macaronar și evreu. Or dacă el o credea cu atîta convingere, poate chiar era. Era oricine și orice spunea —

Biff își întinse amîndouă brațele înainte și-și încrucișă picioarele dezvelite. Obrazul îi era mai bătrîn în lumina dimineții, cu pleoapele închise, zbîrcite, și cu barba deasă, ce părea de fier, invadîndu-i obrajii și falca. Treptat gura i se îmblînzi și se relaxă. Razele necruțătoare, galbene, ale soarelui intrau prin fereastră, așa încît odaia era fierbinte și luminată. Biff se întoarse obosit și-și acoperi ochii cu mîinile. Era doar un oarecare — Bartholomew — bătrînul Biff cel cu doi pumni și-o limbă ascuțită — domnul Brannon — singur.

3

Soarele o trezi pe Mick devreme, deși noaptea trecută nu venise acasă decît tare tîrziu. Era prea cald chiar și pentru a bea cafea la micul dejun, așa încît luă niște biscuiți reci și apă de la gheață, în care turnă sirop. Un timp își făcu de lucru prin bucătărie, apoi se duse pe veranda din față să citească comicsurile. Se gîndise că poate domnul Singer citea ziarul pe verandă, așa cum făcea aproape în fiecare duminică dimineață. Dar domnul Singer nu era acolo, și mai tîrziu tăticul ei îi spuse că venise foarte tîrziu noaptea trecută și că avea pe cineva în cameră. Îl așteptă pe domnul Singer multă vreme. Toți ceilalți din pensiune coborîseră în afară de el. În cele din urmă se întoarse în bucătărie, îl luă pe Ralph din scaunul lui înalt, îi puse o îmbrăcăminte curată și-l șterse pe față. Apoi cînd Bubber se întoarse de la școala duminicală, fu gata să-i scoată pe copii afară. Îl lăsă pe Bubber să se urce în cărucior alături de Ralph, deoarece era cu picioarele goale și trotuarul fierbinte îl frigea la tălpi. Împinse căruciorul cam opt blocuri mai încolo, pînă ajunseră la imensa clădire nouă care era în construcție. Scara mai era

încă rezemată de marginea acoperișului, iar ea își încordă toate puterile și începu să urce.
— Ai grijă de Ralph, îi strigă ea lui Bubber. Ai grijă să nu i se așeze țînțarii pe pleoape.
Peste cinci minute Mick se ridică în picioare, ținîndu-se foarte dreaptă. Își întinse brațele ca niște aripi. Acesta era locul unde toți doreau să stea. Tocmai în vîrf. Dar nu mulți copii erau în stare s-o facă. Celor mai mulți le era teamă, căci dacă pierdeai controlul și te rostogoleai din vîrf, puteai să mori. De jur împrejur se vedeau acoperișurile celorlalte case și vîrfurile verzi ale copacilor. De cealaltă parte a orașului erau turlele bisericilor și coșurile fabricilor. Cerul era de un albastru strălucitor și fierbinte ca focul. Soarele făcea ca jos pe pămînt totul să apară fie amețitor de alb, fie negru.
Îi venea să cînte. Îi năvălîră în gîtlej toate cîntecele pe care le știa, dar nu izbutea să scoată nici un sunet. Săptămîna trecută, un băiat mai mare care se urcase pe cea mai înaltă parte a acoperișului scoase un strigăt pătrunzător, apoi începu să rostească cu voce tare un discurs pe care îl învățase la liceu — „Prieteni, romani, săteni, dați-mi ascultare!“ Exista ceva în faptul de a te urca tocmai sus pe acoperiș, care-ți dădea un sentiment nestăpînit și te făcea să vrei să țipi sau să cînți sau să-ți ridici brațele și să zbori.
Simți că talpa pantofilor de tenis îi alunecă și se lăsă ușurel în jos astfel încît încălecă vîrful acoperișului. Casa era aproape terminată. Va fi una din cele mai mari clădiri din vecinătate — două etaje cu tavanele foarte înalte și cel mai abrupt acoperiș din toate casele pe

care le văzuse ea vreodată. Dar curînd toate lucrările vor fi terminate. Dulgherii vor pleca și copiii vor trebui să-și găsească alt loc de joacă.
Era singură. În jur nu era nimeni și era liniște și putea să se gîndească un timp. Scoase din buzunarul șortului pachetul de țigări pe care-l cumpărase noaptea trecută. Inhală încetișor fumul. Țigara îi dădea senzație de beție, așa încît capul părea că e greu și că i se clatină pe umeri, dar trebuia s-o isprăvească.
M.K. — Asta va scrie ea pe fiecare lucru cînd va fi de șaptesprezece ani și foarte celebră. Se va întoarce acasă într-un automobil Packard roșu și alb cu inițialele ei pe uși. Va avea M. K. brodat cu roșu pe batistele ei și pe lenjerie. Poate va fi o mare inventatoare. Va inventa aparate de radio minuscule de mărimea unui bob de mazăre, pe care oamenii le vor purta de colo colo vîrîte în ureche. De asemenea,mașini zburătoare pe care oamenii ar putea să le lege de spate ca pe rucsacuri și să străbată rapid pămîntul de la un capăt la altul. După aceea ea va fi prima care să facă un tunel uriaș ce va străpunge pămîntul spre China, și oamenii se vor putea duce acolo în baloane uriașe. Acestea vor fi primele lucruri pe care le va inventa. Erau deja plănuite.
Cînd Mick termină jumătate de țigară, o strivi pentru a o stinge și, cu un bobîrnac, zvîrli chiștocul în jos pe panta acoperișului. Apoi se aplecă înainte, astfel încît capul să i se sprijine pe brațe și începu să-și fredoneze ei însăși.
Era un lucru ciudat — dar aproape tot timpul, în subconștientul ei, auzea vreo piesă pentru

pian sau altă muzică. Indiferent de ceea ce făcea sau gîndea, muzica se afla acolo aproape întotdeauna. Domnișoara Brown, care locuia în pensiunea lor, avea în cameră un radio, și toată iarna trecută se așeza pe trepte în fiecare duminică după-amiază și asculta programele. Erau probabil piese clasice, dar pe acestea și le amintea cel mai bine. Era, mai ales, muzica unui anumit individ, care o făcea să i se strîngă inima de fiecare dată cînd o auzea. Uneori muzica acestui individ era asemeni unor mici bucățele colorate de bomboane cristaline, iar alteori era cel mai suav, cel mai trist lucru pe care și-l imaginase vreodată.

Deodată se auziră țipete. Mick se ridică drept și ascultă. Vîntul îi ciufuli bretonul de pe frunte și în soarele strălucitor obrazul îi era alb și ud. Plînsul continua, și Mick o porni încetișor pe mîini și pe genunchi de-a lungul acoperișului cu vîrful ascuțit. Cînd ajunse la capăt, se aplecă înainte și se culcă pe burtă, așa încît capul să-i treacă peste margine ca să poată vedea jos pe pămînt.

Copiii erau acolo unde îi lăsase. Bubber stătea pe vine moșmondind ceva pe jos, iar alături era o mică umbră neagră, liliputană. Ralph era încă legat în cărucior. Era doar atît de mare încît să șadă în fund și, cu bonețica răsucită pe cap, se ținea de marginile căruciorului și plîngea.

— Bubber ! strigă Mick. Ia vezi ce anume vrea Ralph ăla și dă-i-l.

Bubber se ridică în picioare și se uită insistent la fața bebelușului.

— Nu vrea nimic.

— Bine, atunci leagănă-l puțin.

Mick se cățără înapoi la locul unde șezuse înainte. Voia să se gîndească îndelung la două sau trei persoane anume, să cînte pentru ea însăși și să facă planuri. Dar Ralph ăla zbiera întruna, așa că nu era chip să aibă puțină liniște.

Începu, cu curaj, să coboare spre scara rezemată de marginea acoperișului. Panta era foarte abruptă și nu erau decît cîteva stinghii de lemn bătute în cuie, foarte departe una de alta, pe care muncitorii le foloseau pentru a-și sprijini picioarele. Amețise, și inima îi bătea atît de tare încît o făcea să tremure. Stăpînindu-se, își spuse cu voce tare : „Ține-te bine de aici cu mîinile, apoi lasă-te în jos pînă cînd piciorul drept ajunge să se rezeme acolo, apoi stai lipită și întinde-te spre stînga. Calmă, Mick, ține-ți calmul."

Coborîtul este partea cea mai grea din orice cățărat. Îi trebui mult timp pînă să ajungă la scară și să se simtă din nou în siguranță. Cînd, în cele din urmă, se află pe pămînt, păru mult mai scundă și mai mică și timp de un minut simți că picioarele i se îndoaie sub ea. Își trase în sus șortul și-și smuci cureaua cu o gaură mai strîns. Ralph încă mai plîngea, dar nu-i dădu nici o atenție și intră în casa nouă și goală.

Luna trecută puseseră un afiș pe fațadă, care spunea că nici un copil nu are voie să intre pe terenul de construcție. O șleahtă de copii se încăierase într-o noapte prin camere, și o fată, nevăzînd prin întuneric, a dat buzna într-o cameră ce nu avea încă podea și-a căzut pînă jos și și-a rupt piciorul. Mai era încă la spital

cu piciorul în ghips. De asemenea, altă dată niște huligani au făcut pipi pe unul din pereți și-au scris niște cuvinte urîte. Dar indiferent cîte panouri cu „Interzis“ ar fi puse, ei nu-i vor putea goni pe copii pînă cînd casa nu va fi zugrăvită și finisată, și oamenii se vor muta înuntru.

Camerele miroseau a lemn proaspăt, și cînd mergea, tălpile pantofilor de tenis făceau un zgomot plescăit ce răsuna prin toată casa. Aerul era fierbinte, nemișcat. Rămase un timp în picioare în mijlocul odăii din față, apoi deodată îi trecu ceva prin minte. Se scotoci în buzunar și scoase două bucățele de cretă — una verde și alta roșie.

Mick desenă foarte încet majusculele de tipar. Sus de tot scrise EDISON, și sub asta desenă numele lui DICK TRACY și MUSSOLINI Apoi, în fiecare colț, cu litere și mai mari trase cu verde și subliniate cu roșu, scrise inițialele ei — M. K. După ce termină asta, traversă la pertele de vizavi și scrise un cuvînt foarte urît — PĂSĂRICĂ — și dedesubt își puse de asemenea inițialele.

Rămase în picioare în mijlocul încăperii goale și se uită cu ochii mari la ceea ce făcuse. Mai ținea încă în mîini creta, dar nu se simțea cu adevărat mulțumită. Încerca să se gîndească la numele individului care scrisese muzica aceea pe care a auzit-o la radio iarna trecută. Întrebase despre el pe o fată de la școală care avea un pian și lua lecții de muzică, iar fata l-a întrebat pe profesorul ei. Se părea că individul era doar un copil care trăise într-o anumită țară din Europa cu foarte mult timp înainte. Dar chiar dacă a fost numai un copil, el

compusese toate piesele acelea minunate pentru pian și pentru vioară și pentru o formație sau orchestră de asemenea. Putea să-și amintească în minte, vreo șase melodii diferite din piesele lui, pe care le auzise. Cîteva din ele erau repezi și clinchetitoare, iar altele erau ca mirosul acela de primăvară, după ploaie. Dar pe ea toate o făceau oarecum tristă și emoționată în același timp.

Fredonă una din melodii, și după un timp, singură în casa fierbinte și goală, simți că ochii i se umplu de lacrimi. Glasul i se strînse și răgușí, și nu mai putu cînta. Scrise repede numele individului chiar în vîrful listei — MOTSART.

Ralph era legat în cărucior exact așa cum îl lăsase. Ședea în fund liniștit și tăcut, și mînuțele lui grăsuțe se țineau de margini. Ralph arăta ca un bebeluș chinez cu bretonul lui negru, pătrat și ochii negri. Soarele îl bătea în față și din cauza asta zbierase. Bubber nu era nicăieri. Cînd Ralph o văzu venind, începu să se pregătească a plînge din nou. Ea împinse căruciorul la umbră lîngă casa cea nouă și scoase din buzunarul bluzei o boabă albastră de jeleu. Îndesă bomboana în gura moale, căldută, a copilașului.

— Pune-ți asta în pipă și fumeaz-o, îi spuse ea.

Într-un fel era o risipă, deoarece Ralph era încă prea mic pentru a simți cu adevărat gustul plăcut al bomboanei. O pietricică curată ar fi pentru el cam același lucru, numai că prostul cel mic ar putea s-o înghită. Nu înțelegea mai mult despre gust decît înțelegea despre conversație. Cînd îi spuneai că ești atît de să-

tul și obosit să-l tîrăști de colo colo, încît ai avea poftă să-l arunci în rîu, pentru el era același lucru ca și cînd l-ar fi alintat. Nimic nu făcea vreo diferență la el. Din cauza asta era o plictiseală atît de îngrozitoare să-l cari încolo și-ncoace.

Mick își apropie palmele, le încleștă strîns și suflă prin crăpătura dintre degetele mari. Obrajii i se umflară și la început nu se auzi decît aerul șuierînd printre pumni. Apoi răsună un fluierat ascuțit, strident, și după cîteva secunde Bubber apăru de după colțul casei.

Scutură rumegușul din părul lui Bubber și-i îndreptă boneta lui Ralph. Boneta asta era lucrul cel mai frumos pe care-l avea Ralph. Era din dantelă și brodată toată. Panglica de sub bărbie era pe o parte albastră și pe cealaltă albă, și la fiecare ureche avea cîte o rozetă. Capul îi crescuse prea mare pentru bonetă și broderia se destrămase, dar ea i-o punea întotdeauna cînd îl scotea la plimbare. Ralph nu avea un landou adevărat, așa cum aveau cei mai mulți bebeluși, și nici botoșei de vară. Trebuia să-l tîrăști într-un vechi cărucior nă-clăit, pe care îl primise ea cadou de Crăciun cu trei ani înainte. Dar boneta aceea frumoasă îi dădea și lui o înfățișare mai acătării.

Pe stradă nu se afla nimeni, căci era o dimineață tîrzie de duminică și foarte fierbinte. Căruciorul scîrțîia și huruia. Bubber era desculț și trotuarul era atît de fierbinte, că îl frigea la picioare.

Stejarii verzi făceau pe pămînt o umbră neagră, ce părea răcoroasă, dar nu era o umbră destul de deasă.

— Urcă-te în cărucior, îi spuse ea lui Bubber, și ia-l pe Ralph la tine în poală.

— Pot umbla foarte bine.

Anotimpul lung de vară îi dădea întotdeauna colici lui Bubber. Nu avea pe el cămașă și coastele i se vedeau ascuțite și albe. Soarele îl făcea palid în loc să-l bronzeze, și țîțișoarele lui mititele apăreau pe piept ca niște boabe vineții de strugure.

— Nu mă supără să te-mping, îi spuse Mick. Urcă-te.

— În regulă.

Mick împingea căruciorul încet, căci nu avea nici o grabă să ajungă acasă. Începu să vorbească cu copiii. Dar de fapt erau mai curînd lucruri pe care și le spunea ei însăși decît cuvinte adresate lor.

— E ceva ciudat — ce visez mereu în ultima vreme. Se face că înot. Dar, în loc de apă, îmi împing brațele și înot într-o mare mulțime de oameni. Mulțimea este de o sută de ori mai mare decît în magazinul Kresses sîmbăta după-amiaza. Cea mai mare mulțime din lume. Și uneori țip și înot printre oameni, trîntindu-i pe toți la pămînt ori încotro merg — și alteori eu sînt la pămînt, și oamenii mă calcă-n picioare și măruntaiele mele se scurg pe trotuar. Cred că e mai mult un coșmar decît un simplu vis —

Duminica întotdeauna casa era plină de lume, deoarece locatarii primeau oaspeți. Ziarele foșneau și mirosea a fum de trabuc, iar pe scări pașii tropăiau întruna.

— Unele lucruri, e natural să vrei să le ții doar pentru tine. Nu pentru c-ar fi urîte, ci pentru că vrei doar ca ele să fie secrete. Sînt

două sau trei lucruri pe care n-aș vrea să le știți nici măcar voi.

Bubber se dădu jos cînd ajunseră la colț și-o ajută să coboare căruciorul la bordură și să-l urce pe trotuarul următor.

— Dar există un lucru pentru care aș da orice. Și ăsta e un pian. Dacă aș avea un pian, aș exersa în fiecare noapte și aș învăța toate bucățile din lume. Ăsta e lucrul pe care-l doresc mai mult decît orice altceva.

Ajunseră la corpul de clădiri unde-și aveau locuința. Casa lor se afla doar la cîteva uși depărtare. Era una din cele mai mari case de pe toată partea de nord a orașului — înaltă de trei etaje. Și erau paisprezece persoane în familie. Nu erau toți cu adevărat de-un sînge cu familia Kelly — dar mîncau acolo și dormeau acolo pentru cinci dolari de căciulă, așa că puteai foarte bine să-i socotești ca fiind din familie. Domnul Singer nu era socotit așa, deoarece el închiriase doar o cameră și-și făcea singur ordine în ea.

Casa era îngustă și nu mai fusese zugrăvită de mulți ani. Nu părea să fi fost construită destul de solid pentru înălțimea ei de trei etaje. Era înclinată într-o parte.

Mick îl dezlegă pe Ralph și-l scoase din cărucior. Trecu repede prin hol și văzu cu coada ochiului că salonul era plin de chiriași. Tăticul ei era și el acolo. Mama era probabil la bucătărie. Se învîrteau toți degeaba pe-acolo așteptînd ora de masă.

Ea intră în prima din cele trei camere pe care familia le păstra pentru ei singuri. Îl puse pe Ralph pe patul în care dormeau tăticul și mămica și-i dădu un șirag de mărgele să se joace.

De după ușa închisă a odăii alăturate auzi zgomot de voci, și hotărî să intre acolo.

Cînd o văzură, Hazel și Etta încetară de a vorbi. Etta ședea pe scaunul de lîngă fereastră, dîndu-și cu lac roșu pe unghiile de la picioare. Părul îi era înfășurat pe bigudiuri de metal, iar într-un loc sub bărbie, unde îi ieșise un coș, avea un cocoloș alb de cremă de față. Hazel stătea trîntită pe pat, leneșă ca întotdeauna.

— Despre ce pălăvrăgeați voi aici?

— Nu-i treaba ta să-ți bagi nasul, spuse Etta. Taci din gură și lasă-ne în pace.

— Este și camera mea, la fel cum este și a voastră. Am același drept ca și voi.

Mick păși semeț de la un colț la altul pînă cînd acoperi toată suprafața podelei.

— Dar nu mă interesează să caut ceartă. Tot ceea ce vreau sînt propriile mele drepturi.

Mick își netezi spre spate bretonul stufos. Făcuse lucrul acesta atît de des, încît avea deasupra frunții un șir de vîrtejuri. Făcu să-i tremure nările și se strîmbă în oglindă. Apoi începu din nou să pășească prin cameră.

Ca surori, Hazel și Etta erau fete bune. Dar Ettei parcă ceva nu-i dădea pace. Singurul lucru la care se gîndea erau actrițele de cinema și să se ducă la filme. Odată îi scrisese chiar lui Jeanette McDonald și-a primit ca răspuns o scrisoare dactilografiată în care i se spunea că dacă va veni vreodată la Hollywood poate să-i facă o vizită și să înoate în piscina ei. Și de atunci lui Etta nu i-a mai stat mintea decît la piscina aceea. Singurul lucru la care se gîndea era să se ducă la Hollywood cînd va putea strînge bani de autobuz, și să-și găsească o slujbă de secretară și să se împrietenească

cu Jeanette McDonald și să ajungă ea însăși în filme.

Se împopoțona cît era ziua de lungă. Și asta era partea proastă. Etta nu era drăguță de la natură ca Hazel. Lucrul cel mai grav era că nu avea deloc bărbie. Se trăgea de maxilar și făcea o serie întreagă de exerciții pe care le citise într-o carte despre cinema. Se uita tot timpul în oglindă din profil și încerca să-și țină gura într-un anumit fel. Dar nu ajuta la nimic. Uneori, noaptea, Etta își ținea obrazul în mîini și plîngea.

Hazel era foarte leneșă. Era frumușică, dar grea de cap. Avea optsprezece ani și, după Bill, ea era cea mai mare din toți copiii familiei. Poate că aici era buba. Ea căpăta prima și cea mai mare parte din orice — prima care să aibă baftă la haine noi și de cea mai mare porție din orice tratație mai specială. Hazel n-a trebuit niciodată să se repeadă după ceva și de-asta era moale.

— Ai de gînd să tropăi prin cameră toată ziua ? Mi-e lehamite să te văd în hainele astea prostești de băiat. Cineva ar trebui să strîngă șurubul cu tine, Mick Kelly, și să te-nvețe să te porți, îi spuse Etta.

— Taci din gură, îi ripostă Mick. Mă îmbrac în șort pentru că nu vreau să port vechiturile voastre. Nu vreau să fiu ca nici una din voi și nu vreau să arăt ca nici una din voi. Și nici n-am să fiu niciodată. De aceea mă îmbrac în șort. Aș prefera să devin băiat în orice clipă, și aș vrea să mă pot muta cu Bill.

Mick se băgă sub pat și scoase o cutie mare de pălării. În timp ce-o ducea spre ușă, celelalte două strigară după ea : „Bine c-am scăpat de tine !“

Bill avea cea mai frumoasă cameră dintre toți ai familiei. Ca o ascunzătoare — și o avea numai pentru el singur — în afară de Bubber. Bill avea prinse pe pereți poze tăiate din reviste, majoritatea chipuri de femei frumoase, și în alt colț erau cîteva tablouri pe care Mick le pictase cu mîna ei anul trecut la cursul gratuit de artă. În cameră nu erau decît un pat și o masă de scris.

Bill ședea aplecat deasupra mesei, citind *Popular Mechanics*. Ea se strecură în spatele lui și-l cuprinse cu brațele de umeri.

— Hei, șmecherilă.

El nu începu să se hîrjonească cu ea așa cum obișnuia să facă.

— Hei, îi răspunse, și-și scutură puțin umerii.

— Te supără dacă stau și eu puțin aici ?

— Bineînțeles că nu mă deranjează dacă vrei să stai.

Mick se așeză în genunchi pe podea și desfăcu sfoara de la cutia de pălării. Își plimbă mîinile pe marginea capacului, dar dintr-un anume motiv nu se putea hotărî să-l deschidă.

— M-am gîndit dacă-i bine ce-am făcut la ea pînă acum. Și s-ar putea să meargă și s-ar putea să nu.

Bill continua să citească. Ea stătea încă în genunchi deasupra cutiei, dar nu o deschise. Privirea i se îndreptă asupra lui Bill, așa cum ședea cu spatele la ea. Își ținea unul din picioarele lui mari sprijinit cu talpa peste celălalt în timp ce citea. Pantofii îi erau uzați. Odată tăticul spusese că mesele de prînz ale lui Bill îi mergeau la picioare, micul dejun la

una din urechi și cina la a doua ureche. Era un lucru răutăcios să spui așa ceva, și Bill fusese indispus timp de o lună, dar era totuși nostim. Avea urechi clăpăuge și foarte roșii, și cu toate că abia terminase liceul purta pantofi numărul 46. Cînd stătea pe loc, încerca să-și ascundă picioarele strîngîndu-și-le unul în spatele celuilalt, dar asta nu făcea decît să înrăutățească lucrurile și mai mult.

Mick deschise cutia cîțiva centimetri și apoi o închise la loc. Se simțea prea emoționată ca să se uite înăuntru acum. Se ridică și începu să se plimbe prin cameră pînă cînd avea să se calmeze puțin. După cîteva minute se opri în fața tabloului pictat de ea iarna trecută la cursul gratuit de artă organizat de guvern pentru copiii de școală. Tabloul reprezenta o furtună pe ocean și un pescăruș care era aruncat prin aer de vînt. Se intitula *Pescăruș-de-mare cu spatele frînt de furtună*. Profesorul le descrisese oceanul în primele două sau trei lecții, și acesta a fost aproape pentru toți punctul de plecare. Majoritatea copiilor erau ca și ea, și niciodată nu văzuseră în realitate oceanul cu propriii lor ochi.

Acesta era primul tablou pe care îl pictase și Bill îl fixase în pioneze pe peretele lui. Toate celelalte tablouri ale ei erau populate de oameni. La început mai făcuse cîteva furtuni pe ocean — cu un avion care se prăbușește și lume sărind din el ca să se salveze, și un altul cu un vapor transatlantic ce se scufunda și în care oamenii încercau să se dea la o parte unii pe alții și să se înghesuie într-o singură bărcuță de salvare.

Mick intră în debaraua camerei lui Bill și scoase alte cîteva tablouri pe care le făcuse în clasă — cîteva desene în creion, cîteva acuarele și un ulei pe pînză. Toate mișunau de oameni. Imaginase un mare incendiu pe Broad Street și îl pictase cum credea ea că ar fi. Flăcările erau de un verde strălucitor și portocalii, iar restaurantul domnului Brannon și First National Bank erau cam singurele clădiri neatinse. Oameni zăceau morți pe străzi, iar alții alergau să se salveze. Un bărbat era în cămașă de noapte, iar o doamnă încerca să ia cu ea un mănunchi de banane. Alt tablou era intitulat *Cazan care explodează în fabrică*, bărbați săreau pe ferestre afară și fugeau în timp ce un grup de copii în salopete stăteau îngrămădiți unii într-alții strîngînd în mînă sufertașele cu prînzul pe care îl aduseseră pentru tăticii lor. Pictura în ulei era un tablou în care întreg orașul se bătea pe Broad Street. Niciodată n-a știut pentru ce-l pictase și nici nu-i trecea prin minte un titlu potrivit pentru el. Nu era în tablou nici un incendiu sau o furtună sau un motiv din care să înțelegi de ce se iscase toată această încăierare. Dar erau mai mulți oameni și mai multă forfotă decît în oricare alt tablou. Acesta era cel mai bun și era păcat că nu se putea gîndi la un nume potrivit. Undeva, în subconștientul ei, știa ce însemna.

Mick puse tabloul înapoi pe raftul din debara. Nici unul nu era prea bun. Oamenii nu aveau deloc degete și la unii brațele erau mai lungi decît picioarele. Cursul acela a fost totuși amuzant. Numai că ea picta doar ce-i trecea prin minte, fără nici un temei — și asta

nu-i trezea în suflet nici pe departe același sentiment cum făcea muzica. Nimic, într-adevăr, nu era atît de frumos ca muzica.

Mick îngenunche pe podea și ridică repede capacul cutiei de pălării. Înăuntru se afla o chitară havaiană crăpată, ce avea două corzi de vioară, o coardă de chitară și o coardă de banjo. Crăpătura de pe spatele chitarei fusese foarte îngrijit lipită cu plasture și orificiul rotund din mijloc era acoperit cu o bucată de lemn. Un scăunel de vioară susținea corzile la un capăt și de fiecare parte fuseseră sfredelite cîteva găurele pentru rezonanță. Mick își făcuse singură o vioară. Ținea vioara în poală. Avea sentimentul că niciodată înainte nu se uitase la ea cu adevărat. Cu cîtva timp în urmă îi făcuse lui Bubber o mică mandolină de jucărie dintr-o cutie de trabuce, cu benzi de cauciuc, și asta i-a dat ideea. De atunci scotocise pretutindeni în căutarea diferitelor părți componente și în fiecare zi adăuga cîte puțin la această operă. I se părea că făcuse totul afară doar că nu-și folosise capul.

— Bill, asta nu arată ca nici una din viorile adevărate pe care le-am văzut vreodată.

El continua să citească.

— Da ?

— Nu arată cum ar trebui. Nu prea...

Plănuise să acordeze vioara sucind de cuie. Dar fiindcă brusc își dăduse seama ce ieșise din toată treaba, nu mai dorea să se uite la ea. Atinse încetișor corzile una după alta. Toate scoteau același sunet slab, înfundat, ca un bîzîit.

— În orice caz, cum aș fi putut vreodată să-mi fac rost de arcuș ? Ești sigur că trebuie făcut numai din păr de cal ?

— Da, răspunse Bill, pierzîndu-și răbdarea.

— N-ar merge nimic așa ca o sîrmuliță subțire sau păr de om întins pe un băț flexibil ?

Bill își frecă picioarele unul de altul și nu răspunse.

De mînie, pe fruntea ei începură să apară broboane de sudoare. Vocea îi era răgușită.

— Nu e nici măcar o vioară proastă. E doar o corcitură între o mandolină și o chitară havaiană. Iar eu nu pot să le sufăr. Nu pot să le sufăr.

Bill se întoarse.

— Totul a ieșit prost. Nu merge. N-are nici un rost.

— Coboară tonul, spuse Bill. Cît o s-o ții așa întruna cu vechitura aia de chitară spartă cu care ți-ai pierdut vremea ? Aș fi putut să-ți spun de la început că-i o nebunie să crezi că poți face o vioară. Nu e unul din lucrurile la care stai jos și le faci — așa ceva trebuie să-ți cumperi. Am crezut că oricine ar trebui să știe un lucru ca ăsta. Dar mi-am imaginat că, dacă ai să-l descoperi singură, nu te vei necăji.

Uneori îl detesta pe Bill mai mult decît pe oricare altul de pe lume. Era cu totul altfel decît obișnuia să fie. Avu impulsul să trîntească vioara jos pe dușumea și s-o calce în picioare, dar în loc de asta o puse precipitat înapoi în cutia de pălării. Lacrimile începură să-i curgă fierbinți ca focul. Dădu cu piciorul în cutie și ieși alergînd din cameră fără să se uite la Bill.

În timp ce se strecura prin hol pentru a ajunge în curtea din spate, se ciocni de mama ei.

— Ce s-a-ntîmplat ? Ce-ai mai făcut acum ?

Mick se smuci să scape, dar mama o ținea strîns de braț. Îmbufnată, își șterse lacrimile de pe obraz cu dosul palmei. Mama ei fusese în bucătărie, căci purta șorțul și papucii de casă. Ca de obicei, arăta de parc-ar fi avut o mulțime de lucruri pe cap și n-avea timp să-i pună nici o altă întrebare.

— Domnul Jackson și-a adus la masă pe cele două surori și nu vor fi decît exact atîtea scaune, așa că astăzi o să mănînci în bucătărie cu Bubber.

— În ce mă privește e grozav, spuse Mick.

Mama o lăsă să plece și se întoarse să-și scoată șorțul. Din sufragerie se auzi sunetul clopoțelului pentru masă și zumzetul brusc al unei conversații voioase. Îl putea auzi pe tăticul ei spunînd cît de mult pierduse pentru că nu și-a menținut asigurarea pentru accidente pînă în ziua în care și-a fracturat șoldul. Acesta era singurul lucru pe care tăticul ei nu și-l putea scoate niciodată din minte — modalități prin care ar fi putut face bani și n-a făcut. Se auzi un zăngănit de farfurii, și după un timp vorbăria încetă.

Mick se rezemă de balustrada scării. O năpădi deodată un plîns cu sughituri. Gîndindu-se înapoi la luna din urmă i se păru că în mintea ei, de fapt, nu crezuse niciodată cu adevărat că vioara aceea va merge. Dar în inimă continua să se străduiască a crede. Și chiar și acum îi venea greu să nu creadă puțin. Îi era lehamite. Bill nu-i mai era acum de ajutor cu nimic. Obișnuia să-l considere pe Bill cel mai grozav om din lume. Obișnuia să meargă după el în toate locurile unde se ducea — prin pă-

duri, la pescuit, la clădirile cluburior pe care le construise împreună cu alți băieți, la automatele din spatele restaurantului domnului Bannon — peste tot. Poate că nu avusese intenția s-o dezamăgească chiar într-atîta. Dar, oricum, niciodată nu vor mai putea fi prieteni buni.

În hol plutea mirosul de țigări și al mesei de duminică. Mick respiră adînc și porni înapoi spre bucătărie. Mîncarea începuse să miroasă bine și ei îi era foame. Putea să audă vocea Portiei în timp ce-i vorbea lui Bubber, ca și cum ar fi cîntat ceva încetișor sau ar fi spus o poveste.

— Astea e motivele de ce eu îs mult mai norocoasă decît cele mai multe fete de culoare, spuse Portia în timp ce ea deschidea ușa.

— De ce ? întrebă Mick .

Portia și Bubber ședeau la masa din bucătărie și mîncau. Rochia verde, imprimată, a Portiei părea răcoroasă pe pielea ei de un maroniu închis. Purta cercei verzi, iar părul îi era pieptănat foarte întins și îngrijit.

— Totdeauna dai buzna cînd cineva a terminat ce are de spus și apoi vrei să știi totu', zise Portia.

Se ridică și rămase în picioare deasupra plitei încinse punînd de mîncare în farfuria lui Mick.

— Bubber și cu mine tocmai vorbeam despre casa lu' tata-mare, afară, pe Old Sandis Road. Îi spuneam lu' Bubber cum el și cu unchii mei are împreună tot terenu'. Cin'șpe acri și juma'. Patru din ei îi plantează totdeauna cu bumbac, apoi cîțiva ani schimbă cu mazăre ca să hrănească pămîntu', și un acru, sus pe

deal, e numai pentru piersici. Are-un catîr și-o scroafă de prăsilă, și tot timpu' de la douăzeci la douăzeci și cinci de găini ouătoare și pui. Are-un strat cu legume și doi nuci și multe smochine și prune și căpșuni. Vezi, ăsta-i adevăru'. Nu multe ferme de albi a lucrat pămîntu' așa bine ca tata-mare.

Mick își puse coatele pe masă și se aplecă deasupra farfuriei. Portiei întotdeauna îi plăcuse să vorbească despre fermă mai mult decît despre orice altceva, afară doar despre bărbatul ei și fratele ei. Cînd o auzi povestind, ai putea crede că ferma aceia de negri e nici mai mult, nici mai puțin decît Casa Albă.

— Casa a-nceput doar c-o singură odaie mică. Apoi de-a lungu' anilor au tot construit la ea că acu' au loc în ea tata-mare, toți patru băieții cu nevestele și copiii lor, și frate-miu Hamilton. În salon au o orgă adevărată și-un gramofon. Pe perete au o fotografie a lui tata-mare în uniformă de paznic. Pun la păstrare toate fructele și legumele și, oricît de rece și de ploioasă îi iarna, au deajuns de mîncare, aproape totdeauna.

— Atunci cum se face că nu te duci să trăiești cu ei ? întrebă Mick.

Portia încetă să-și curețe cartofii și, cu degetele ei lungi, maronii, bătu în masă în ritmul cuvintelor.

— Iată cum stă treaba. Vezi — fiecare din ei și-a construit singur odaia pentru familia lui. Cu toții a muncit din greu toți anii ăștia. Și bineînțeles timpurile-i grele pentru toată lumea acu'. Dar vezi — io am trăit cu tata-mare cînd eram fetișoară mică. Da' n-am muncit acolo nimic de-atunci. Oricînd, însă, dacă

io și Willie și Highboy intrăm în vreun necaz mare, putem întotdeauna să ne-ntoarcem.

— Nu a construit și tatăl tău o cameră ?

Portia se opri din mestecat.

— Tata cui ? Vrei să spui tată *meu ?*

— Desigur, zise Mick.

— Știi foarte bine că taica-i doctor de culoare chiar aci-n oraș.

Mick o mai auzise pe Portia spunînd lucrul ăsta, dar se gîndise că-i o poveste. Cum putea un om de culoare să fie doctor ?

— Uite care-i treaba. 'nainte ca mama să-l ia pe taica, ea nu cunoscuse nimic al'ceva decît bunătatea adevărată. Tata-mare el îi Domnu' Bunătate în carne și oase. Dar taica se d'osebește de el cum se d'osebește ziua de noapte.

— E rău ? întrebă Mick.

— Nu, nu-i un om rău, spuse Portia încetișor. Doar că ceva-i la mijloc. Taica nu-i ca alți oameni de culoare. Treaba asta-i greu de deslușit. Taica toată vremea studiază de unu' singur. De multă vreme își avea el ideile lui de cum trebuie să fie o familie. El dirija și cele mai mici lucruri din casă, iar noaptea-ncerca să ne-nvețe pe noi copiii lecțiile.

— Mie asta nu mi se pare prea rău, zise Mick.

— Ascultă aci. Vezi tu, mai toată vremea era tare tăcut. Ca apoi, uneori noaptea, să-l lovească un soi de criză. Putea să devie mai nebun decît oricare om pe care l-am văzut vreodat'. Oricine-l cunoaște pe taica zice că era fără-ndoială un om destul de smintit. Făcea lucruri sălbatice, smintite, și mama noastră l-a lăsat. La vremea ceea io aveam zece ani. Mama

ne-a luat pe noi copiii cu ea la ferma lu' tata-mare și-am fost crescuți acolo. Tata-și dorea tot timpu' să ne-ntoarcem înapoi. Da' chiar după ce mama a murit, noi copiii nu ne-am mai dus niciodat' să trăim acasă. Iar acu' tata trăiește de unu' singur.

Mick se duse la sobă și-și umplu a doua oară farfuria. Vocea Portiei urca și cobora ca un cîntec, și nimic n-o mai putea opri acum.

— Nu-l văd pe taica prea mult — poate-o dată pe săptămînă, da' am făcut pentru el o droaie de lucruri. Îmi pare mai rău pentru el decît pentru oricare altu' pe care-l știu. Cred c-a citit mai mult decît oricare alb din orașu' ăsta. A citit mai multe cărți și gînduri de tot soiu' nu-i dau pace. E doldora de cărți și de neliniști. L-a pierdut pe Dumnezeu și și-a întors spatele la credință. Toate necazurile lui se trag din treaba asta.

Portia era înflăcărată. Ori de cîte ori se apuca să vorbească despre Dumnezeu — sau despre Willie, fratele ei, sau Highboy, soțul ei — se înflăcăra.

— Ei, io nu-s una din ăia care să cînte imnuri. Mă duc la biserica prezbiteriană și nouă nu ne place să ne tăvălim pe dușumea și să-i dăm întruna cu gura. Nu ne ducem la împărtășanie în fiece săptămînă și nu ne zvîrcolim cu toții-mpreună. În biserica noastră noi cîntăm și lăsăm predicatorul să predice. Și, ca să-ți spui adevărul, nu cred că ți-ar strica nici ție niște cîntări și niște predici, Mick. Ar trebui să-l iei pe frățioru' tău la școala de duminică, și-apoi, ești destul de mare să te duci la biserică. După felu' descreierat în care te porți

în ultima vreme mie îmi pare că ești deja cu un picior în groapă.

— Aiurea, rosti Mick.

— Vezi, Highboy era un băiat foarte evlavios 'nainte să ne căsătorim. Îi plăcea să se împărtășească în fiece duminică și să cînte imnuri și să primească binecuvîntarea. Da' după ce ne-am luat, l-am convins să se-alăture la biserica mea, și cu toate că-i greu uneori să-l fac să tacă, cred că i-e destul de bine.

— Eu nu cred în Dumnezeu mai mult decît în Moș Crăciun, spuse Mick.

— Stai o leacă ! De-asta uneori îmi pare că tu aduci cu taica mai mult decît orice altă persoană pe care-am cunoscut-o vreodat'.

— Eu ? Zici că eu semăn cu el ?

— Nu vreau să zic că la chip sau la vreo altă trăsătură. Ziceam de forma și culoarea sufletelor voastre.

Bubber ședea uitîndu-se de la una la alta. Șervetul îi era legat în jurul gîtului și ținea încă în mînă lingura goală.

— Dumnezeu ce mănîncă ? întrebă el.

Mick se ridică de la masă și se opri în ușă gata să iasă. Cîteodată Portia era al naibii de nostimă. Începe aceeași melodie și spune același lucru mereu și mereu — ca și cum n-ar fi știut decît asta.

— Oameni ca tine și ca taica, care nu se duc la biserică nu-și pot găsi liniștea defel. Uită-te la mine — io cred și-am liniște. Și Bubber, își are și el liniștea lui. Și Highboy al meu și Willie al meu de-asemenea. Și mie îmi pare, doar uitîndu-mă la el, că domnu' Singer ăsta de-aci are și el liniște. Am simțit asta de prima oară cînd l-am văzut.

— Fă cum știi, spuse Mick. Ești mai țicnită decît ar putea fi vreodată orice tată de-al tău.

— Da' tu nu l-ai iubit niciodat' pe Dumnezeu și nici pe-altcineva. Ești dură și-aspră ca o piele de vacă. Te știu io chiar așa cum ești. Chiar în după-masa asta o să te plimbi de colo colo prin casă fără să te mulțumească nimic. O să te tîrăști din loc în loc de parcă trebuie să găsești ceva pierdut. O să te frămînți în sinea ta făr' pic de tihnă. Inima o să-ți bată destul de tare, cît să te ucidă, fiindcă nu iubești și n-ai liniște. Și-apoi într-o zi te șubrezești și te duci de rîpă. Și-atunci nimic n-o să te ajute.

— Ce, Portia? întrebă Bubber. Ce fel de lucruri mănîncă El?

Mick rîse și tropăi afară din cameră.

Se plimbă într-adevăr de colo colo prin casă în timpul după-amiezii deoarece nu-și putea găsi locul. I se întîmpla asta în anumite zile. În primul rînd o irita gîndul la vioară. N-ar fi putut s-o facă niciodată ca pe una adevărată — și după toate acele săptămîni în care o plănuise, numai cînd se gîndea la asta și îi făcea rău. Cum putuse să fie atît de sigură că ideea va da rezultat? Atît de tîmpită? Poate că atunci cînd oamenii doresc atît de tare un lucru dorința îi face să se încreadă în tot ceea ce le-ar putea oferi lucrul acela.

Mick nu dorea să se întoarcă în camerele în care se afla familia. Și nici nu dorea să stea de vorbă cu vreunul din chiriași. Nu-i rămînea nici un loc în afară de stradă — iar acolo soarele era prea arzător. Se învîrti fără nici un rost încolo și încoace prin hol netezindu-și întruna spre spate, cu palma, părul ciufulit.

— Drace, își spuse sie însăși cu voce tare. În afară de un pian adevărat, desigur că-mi doresc o cameră a mea mai mult decît orice pe lume.

Portia asta avea o anumită țicneală ca toți negrii, dar era o fată bună. Niciodată nu i-ar face ceva rău lui Bubber sau lui Ralph, pe ascuns, ca alte fete de culoare. Totuși Portia îi spusese că ea nu iubea pe nimeni. Mick se opri și rămase în picioare nemișcată, frecîndu-se cu mîna în vîrful capului. Ce-ar gîndi Portia dacă ar ști cu adevărat? Chiar așa, ce-ar gîndi?

Păstrase întotdeauna în ea anumite lucruri. Asta era un adevăr neîndoielnic.

Mick urcă încetișor sus pe scări. Trecu de primul palier și se îndreptă spre al doilea. Cîteva uși erau deschise pentru a se face curent și în casă răsunau tot felul de zgomote. Mick se opri pe ultimele trepte și se așeză jos. Dacă domnișoara Brown își va deschide radioul, va putea să asculte muzică. Poate va nimeri un program bun.

Își puse capul pe genunchi și-și înnodă șireturile de la pantofii de tenis. Ce-ar spune Portia dacă ar ști că întotdeauna în ea se perindase o personalitate după alta? Și de fiecare dată era ca și cum o anumită parte din ea ar fi explodat într-o sută de bucățele.

Dar întotdeauna ținuse lucrul acesta numai pentru ea și nimeni n-a știut niciodată.

Mick șezu pe scări vreme îndelungată. Domnișoara Brown nu deschise radioul și nu se auzea nimic decît zgomotele făcute de oameni. Se gîndi îndelung și nu conteni să se bată cu pumnul peste coapse. Își simțea obrazul ca și cum ar fi fost risipit în bucăți și nu și-l putea

aduna la loc. Senzația era cu mult mai rea decît să-ți fie foame la oricare masă, totuși, cam așa era. Vreau — vreau — vreau — era singurul lucru la care se putea gîndi — dar exact ce anume vroia cu adevărat ea nu știa.

Cam după vreo oră se auzi zgomotul unui mîner de ușă care se întoarce pe palierul de deasupra. Mick se uită repede în sus și era domnul Singer. El stătu în hol cîteva minute și chipul îi era trist și calm. Apoi traversă spre camera de baie. Oaspetele lui nu ieși cu el. De unde ședea ea, putea să vadă o parte din încăpere, și oaspetele dormea pe pat cu un cearșaf tras deasupra lui. Așteptă ca domnul Singer să iasă din cameră. Obrajii îi erau foarte fierbinți și și-i pipăi cu mîinile. Poate era adevărat că ea venea uneori aici, pe treptele astea de sus, așa încît să-l poată vedea pe domnul Singer în timp ce asculta radioul domnișoarei Brown de la etajul de dedesubt. Se întreba ce fel de muzică auzea el în minte, pe care urechile lui nu puteau să o audă. Nimeni nu știa. Și ce fel de lucruri ar fi spus dacă ar fi putut vorbi. Nimeni nu știa nici asta.

Mick așteptă, și după un timp el ieși din nou în hol. Spera că se va uita în jos și îi va zîmbi. Cînd ajunse lîngă ușa lui, se uită într-adevăr în jos și dădu din cap. Intră în cameră și închise ușa. S-ar fi putut ca el să fi vrut s-o invite înuntru să-i facă o vizită. Mick dori brusc să intre în camera lui. Într-o zi, curînd, cînd nu va avea oaspeți, se va duce într-adevăr înăuntru și-l va vizita pe domnul Singer. Va face într-adevăr asta.

După-amiaza fierbinte se scurgea încet și Mick încă mai ședea singură pe scări. Muzica

acelui individ Mozart îi răsună din nou în minte. Era ciudat, dar domnul Singer îi reamintea de muzica aceasta. Dorea să existe vreun loc unde să se poată duce și s-o fredoneze cu voce tare. Un anumit fel de muzică era ceva prea intim pentru a o cînta într-o casă ticsită de lume. Era ciudat, de asemenea, cît de singur putea să fie cineva într-o casă înțesată. Mick încercă să se gîndească la un loc minunat și tainic unde s-ar putea duce ca să fie singură și să studieze muzica aceasta. Dar cu toate că se gîndi la asta o bună bucată de vreme, știu dintru început că un asemenea loc minunat nu există.

4

Tîrziu după-amiază Jake Blount se trezi cu senzația că dormise îndeajuns. Camera în care stătea întins era micuță și curată, mobilată cu un birou, o masă, un pat și cîteva scaune. Pe birou un ventilator electric își întorcea încetișor fața de la un perete la altul, și cînd adierea lui trecu peste obrazul lui Jake el se gîndi la apă rece. Lîngă fereastră un om stătea în fața mesei și se uita fix în jos la un joc de șah așternut înaintea lui. În lumina zilei comera îi era necunoscută, dar își reaminti de îndată chipul bărbatului ca și cum îl știuse un timp foarte îndelungat.

În mintea lui Jake se învălmășeau multe amintiri. Zăcea pe spate nemișcat, cu ochii deschiși și cu palmele întoarse în sus. Mîinile îi erau imense și foarte arse de soare deasupra cearșafului alb. Cînd și le ridică în sus spre

obraz, văzu că erau zgîriate și pline de vînătăi — iar venele erau umflate ca și cum multă vreme ținuse ceva strîns. Fața îi era obosită și neîngrijită. Părul castaniu îi cădea peste frunte anapoda și mustața îi era strîmbă. Chiar și sprîncenele în formă de aripă îi erau zbîrlite, răvășite. În timp ce zăcea acolo, buzele i se mișcară o dată sau de două ori și mustața îi tresări într-un tremur nervos.

După un timp se ridică în șezut și, cu pumnii lui mari, își trase o lovitură în cap pentru a se dezmetici. Cînd se mișcă, bărbatul care juca șah își ridică repede privirea și îi zîmbi.

— Dumnezeule, mi-e sete, zise Jake. Mă simt de parcă o armată întreagă a mărșăluit încălțată în ciorapi prin gura mea.

Bărbatul se uită la el, zîmbind încă, apoi brusc se aplecă de cealaltă parte a mesei și ridică o cană brumată, plină cu apă de la gheață, și un pahar. Jake bău cu înghițituri mari, gîlgîitoare — stînd în picioare în mijlocul camerei, pe jumătate dezbrăcat, cu capul răsturnat pe spate și cu pumnul de la o mînă strîns încleștat. Bău patru pahare înainte de a răsufla adînc și de a se relaxa puțin.

Numaidecît îi reveniră cîteva aduceri aminte. Nu-și putea reaminti să fi venit acasă cu bărbatul acesta, dar lucruri care se întîmplaseră mai tîrziu îi erau acum clare. Se trezise cufundat într-o cadă cu apă rece, și după aceea băuseră cafea și stătuseră de vorbă. Lui îi răbufniseră din suflet o mulțime de lucruri și omul ascultase. Vorbise pînă răgușise, dar mai degrabă își putea aminti expresia de pe chipul bărbatului decît ceea ce fusese spus. Se culcaseră dimineața cu transperantul tras pînă

jos, așa încît lumina să nu poată intra înăuntru. La început se tot trezea din cauza coșmarelor și trebuia să aprindă lumina pentru a-și limpezi din nou capul. Lumina îl trezea pe tovarășul său de asemenea, dar el nu se plînse defel.

— Cum se face că nu m-ai aruncat afară astă-noapte ?

Omul doar zîmbi din nou. Jake se întreba de ce era atît de tăcut. Se uită de jur împrejur după hainele lui și-și văzu geamantanul pe dușumea lîngă pat. Nu-și putea aminti cum de și-l luase de la restaurant, unde era dator pentru băutură. Cărțile lui, un costum alb și cîteva cămăși erau toate acolo așa cum le împachetase el. Începu repede să se îmbrace.

Pînă cînd își puse hainele pe el, o cafetieră electrică începu să filtreze cafeaua. Bărbatul întinse mîna spre buzunarul vestei care atîrna pe spătarul unui scaun. Scoase o carte de vizită și Jake o luă întrebător. Numele bărbatului — John Singer — era tipărit în mijloc, iar dedesubt, scris în cerneală cu aceeași precizie minuțioasă ca și tipăritura, era un scurt mesaj.

> *Sînt surdomut, dar citesc pe buze și înțeleg ce mi se spune. Vă rog nu țipați.*

Șocul îl lăsă pe Jake înmărmurit. El și John Singer se uitau doar unul la altul.

— Mă întreb cît timp mi-ar fi trebuit ca să descopăr asta, zise el.

Singer se uită foarte atent la buzele lui cînd vorbi — observase asta și înainte. Dar să fie atît de nătîng !

Se așezară la masă și băură cafea fierbinte din niște cești albastre. În odaie era răcoare, și transperantele pe jumătate trase îndulceau lumina orbitoare care intra prin ferestre. Singer scoase din dulapul în perete o cutie de tablă în care se afla o franzelă, cîteva portocale și brînză. Nu mîncă mult, dar șezu rezemîndu-se de spătarul scaunului, cu o mînă în buzunar. Jake mîncă cu mare poftă. Trebuia să plece din casa asta imediat și să reflecteze asupra lucrurilor. De vreme ce se împotmolise într-atît, trebuia în mare grabă să cerceteze terenul împrejur pentru vreo slujbă oarecare. Odaia asta tăcută era prea liniștită și confortabilă ca să-ți bați capul cu ceva — se va duce afară și se va plimba de unul singur un timp.

— Mai sînt aici și alți surdomuți ? întrebă el. Ai mulți prieteni ?

Singer continua să zîmbească. Nu prinse sensul cuvintelor la început, și Jake trebui să i le repete. Singer își ridică sprîncenele lui negre, arcuite, și clătină din cap.

— Te simți însingurat ?

Omul clătină din cap într-un fel care putea să însemne și da și nu. Rămaseră tăcuți încă puțin timp, apoi Jake se sculă să plece. Îi mulțumi lui Singer de mai multe ori pentru că-l găzduise peste noapte, mișcîndu-și buzele cu atenție așa încît să fie sigur că este înțeles. Mutul zîmbi doar din nou și scutură din umeri. Cînd Jake întrebă dacă putea să-și lase geamantanul sub pat pentru cîteva zile, mutul dădu din cap că putea.

Apoi Singer își scoase mîinile din buzunare și scrise migălos pe o foaie de hîrtie cu un creion de argint. Întinse foaia spre Jake.

Pot pune o saltea pe podea și poți sta aici pînă îți găsești o slujbă. Eu sînt plecat aproape toată ziua. Nu va fi nici un inconvenient.

Jake își simți buzele tremurînd, copleșit brusc de un sentiment de gratitudine. Dar nu putea accepta.

— Mulțumesc, spuse el. Am găsit deja un loc.

— În timp ce pleca, mutul îi puse în mînă o pereche de pantaloni albaștri înfășurați strîns ca un sul și șaptezeci și cinci de cenți. Pantalonii erau murdari, și cînd Jake îi recunoscu, treziră în el un vîrtej de amintiri impetuoase din săptămîna care trecuse. Banii, după cum îl făcu Singer să înțeleagă, se aflaseră în buzunarele lui.

— *Adios,* rosti Jake. Mă întorc curînd.

Îl lăsă pe mut stînd în ușă, cu mîinile încă în buzunare și cu o jumătate de zîmbet întipărit pe față. După ce coborî pe scară cîteva trepte, se întoarse și-i făcu cu mîna. Mutul îi făcu și el semn, apoi închise ușa.

Afară, strălucirea luminii îi izbi ochii brusc și dureros. Se opri pe trotuarul din fața casei, prea buimăcit la început din cauza soarelui pentru a vedea foarte clar. O fetiță stătea pe balustrada casei. O mai văzuse undeva înainte. Își aminti șortul de băiat pe care-l purta și felul în care privea cu coada ochiului.

El ridică pantalonii murdari făcuți sul.

— Vreau să-i arunc. Știi unde pot găsi o ladă de gunoi ?

Puștoaica sări jos de pe balustradă.

— E-n curtea din dos. Vă arăt eu.

O urmă pe aleea îngustă, cam umedă, pe lîngă casă. Cînd ajunseră în curtea din spate, Jake văzu doi bărbaţi negri care şedeau pe scara din dos. Amîndoi erau îmbrăcaţi în costume albe şi pantofi albi. Unul din negri era foarte înalt, iar cravata şi ciorapii îi erau de un verde strălucitor. Celălalt era un mulatru cu piele mai deschisă, de înălţime mijlocie. Acesta îşi freca pe genunchi o muzicuţă de staniu. În contrast cu tovarăşul său, ciorapii şi cravata lui erau de un roşu aprins.

Fetiţa îi arătă lada de gunoi lîngă gardul din spate, apoi se întoarse spre fereastra bucătăriei.

— Portia ! strigă ea. Highboy şi Willie sînt aici şi te-aşteaptă.

Din bucătărie răspunse o voce blîndă.

— Nu-i nevoie să ţipi aşa tare. Ştiu că-i acolo amîndoi. Tocmai acu' îmi puneam pălăria.

Jake desfăşură pantalonii înainte de a-i arunca. Erau ţepeni din cauza noroiului. Un crac era sfîşiat şi partea din faţă avea cîteva pete de sînge. Îi aruncă în ladă. O negresă tînără ieşi din casă şi se duse la băieţii în costume albe de pe scări. Jake văzu că fetişoara se uita la el cu mare atenţie. Îşi schimbă greutatea de pe un picior pe altul şi părea agitată.

— Sînteţi rudă cu domnul Singer ? întrebă ea.

— Deloc.

— Prieteni buni ?

— Destul de buni ca să petrec noaptea cu el.

— Mă întrebam doar.

— În ce direcţie e Main Street ?

Ea îi arătă spre dreapta.

— Două blocuri mai departe, într-acolo.

Jake îşi netezi mustaţa cu degetele şi porni Zăngăni în mînă cei şaptezeci şi cinci de cenţi şi-şi muşcă buza de jos pînă cînd deveni roşie, sîngerie. Cei trei negri mergeau încet înaintea lui, vorbind între ei. Deoarece se simţea singur în oraşul acesta străin, se ţinu aproape în spatele lor şi ascultă. Fata îi ţinea pe amîndoi de braţ. Purta o rochie verde, pălărie şi pantofi roşii. Băieţii mergeau foarte aproape de ea.

— Ce planuri avem pentru seara asta ? întrebă ea.

— Cum vrei tu, dragă, răspunse băiatul cel înalt. Willie şi cu mine n-avem nici un plan special.

Ea se uită de la unul la altul.

— Trebuie să hotărîţi şi voi.

— Ei bine, spuse băiatul mai scund cu ciorapii roşii. Highboy şi cu mine ne-am gîndit că p-poate să mergem toţi trei la biserică.

Fata îşi cîntă răspunsul în trei tonuri diferite.

— Foarte bine... Şi după biserică, mi-a trecut prin cap că trebuie să merg să stau un pic cu taica — numai un pic.

La primul colţ au cotit-o, iar Jake se opri, urmărindu-i o clipă înainte de a-şi continua drumul.

Strada principală era tăcută şi fierbinte, aproape pustie. Nu-şi dăduse seama pînă acum că era duminică — şi gîndul acesta îl deprimă. Tendele deasupra prăvăliilor închise erau ridicate şi clădirile aveau un aer golaş în soarele strălucitor. Trecu pe lîngă New York Café. Uşa era deschisă, dar localul părea gol şi întunecat. Nu găsise nici o pereche de ciorapi ca să poarte în dimineaţa aceea şi asfaltul fierbinte

îl frigea prin tălpile subțiri ale pantofilor. Avea senzația că soarele este o bucată de fier încinsă, care-l apăsa pe cap. Orașul părea mai părăsit decît oricare alt loc pe care-l cunoscuse vreodată. Liniștea străzii îi trezea o senzație stranie. Cînd fusese beat, localitatea i se păruse vie și tumultuoasă. Iar acum era ca și cum totul încremenise brusc în nemișcare.

Intră într-o prăvălie de fructe și bomboane să cumpere un ziar. Rubrica de oferte de serviciu era foarte scurtă. Erau mai multe cereri pentru bărbați tineri între douăzeci și cinci și patruzeci de ani care să aibă și automobile, pentru a vinde diverse produse în comision. Sări repede peste astea. Un anunț pentru un șofer de camion îi reținu atenția cîteva minute. Dar notița de la sfîrșit îl interesă mai mult. Ea spunea :

Se caută — Mecanic cu experiență. Sunny Dixie Show. Informații la colțul Weavers Lane cu 15 th Street.

Fără să-și dea seama, se întoarse spre ușa restaurantului unde își petrecuse vremea în ultimele două săptămîni. Era singurul local din blocul de lîngă prăvălia de fructe care nu era închis. Jake hotărî dintr-o dată să intre și să-l vadă pe Biff Brannon.

În restaurant era foarte întuneric, după strălucirea de afară. Totul părea mai sumbru și mai potolit decît își reamintea. Brannon stătea îndărătul casei ca de obicei, cu brațele încrucișate la piept. Nevasta lui durdulie și frumușică ședea la celălalt capăt al tejghelei, pilin-

du-și unghiile. Jake observă că se uitară unul la altul cînd el intră.

— Bună ziua, zise Brannon.

Jake simți că ceva plutește în aer. Poate că individul rîdea fiindcă își amintea lucruri care se petrecuseră cînd era beat. Jake se opri în picioare bățos și plin de resentimente.

— Un pachet de *Target*, te rog.

În timp ce Brannon se întinse sub tejghea după tutun, Jake conchise că omul nu rîdea. La lumina zilei chipul individului nu era atît de sever cum apărea noaptea. Era palid, ca și cum nu dormise, iar ochii aveau privirea unui uliu obosit.

— Spune-mi, rosti Jake. Cît îți datorez ?

Brannon trase un sertar și puse pe masă un carnet de școală. Întoarse tacticos foile și Jake îl urmări. Semăna mai mult cu un caiet de însemnări personale decît cu unul în care își ținea socotelile curente. Erau șiruri nesfîrșite de cifre, adunate, împărțite și scăzute, și mici desene. Se opri la o anumită pagină și Jake își văzu numele la urmă de tot, scris într-un colț. Pe pagină nu erau nici un fel de cifre — doar pătrățele micuțe și cruci. La întîmplare, de-a curmezișul paginii, pisicuțe mici și rotunde, în poziție șezîndă, cu linii lungi și curbe drept cozi. Jake holbă ochii. Fețele pisicuțelor erau umane și feminine. Fețele pisicuțelor erau doamna Brannon.

— Am aici pătrățele pentru bere, spuse Brannon. Și cruci pentru mese și linii drepte pentru whisky. Ia să văd, Brannon își frecă nasul și-și coborî pleoapele.

Apoi închise blocul.

— Aproximativ douăzeci de dolari.

— O să-mi trebuiască mult timp, spuse Jake. Dar poate c-o să ţi-i primeşti.

— Nu e chiar aşa o grabă.

Jake se sprijini de tejghea.

— Spune, ce fel e oraşul ăsta ?

— Obişnuit, răspunse Brannon. Cam la fel cu oricare altul de aceeaşi mărime.

— Ce populaţie ?

— În jurul a treizeci de mii.

Jake deschise pachetul de tutun şi-şi răsuci o ţigară. Mîinile îi tremurau.

— În special, fabrici ?

— Asta aşa-i. Patru fabrici mari de bumbac — astea sînt cele mai importante. O fabrică de tricotaje. Cîteva maşini de egrenat şi joagăre.

— Ce fel de lefuri ?

— Aş zice cam zece sau unsprezece pe săptămînă, în medie — dar bineînţeles că-i concediază din cînd în cînd. Ce te face să-ntrebi toate astea ? Ai de gînd să încerci să găseşti o slujbă într-o fabrică ?

Jake îşi apăsă pumnul pe ochi şi şi-l frecă somnoros.

— Nu ştiu. Poate da şi poate nu.

Întinse ziarul pe tejghea şi-i arătă anunţul pe care tocmai îl citise.

— Cred c-o să mă duc pînă acolo să văd despre ce-i vorba.

Brannon îl citi şi reflectă.

— Da, spuse el în cele din urmă. Am văzut bîlciul ăsta. Nu e cine ştie ce — doar vreo două drăcii, ca de pildă căluşei şi scrîncioabe. Aici se adună oamenii de culoare, flăcăii din fabrici şi copiii. Se mută din loc în loc pe diferite terenuri virane din oraş.

— Arată-mi cum să ajung acolo.

Brannon se duse cu el la uşă şi-i arătă direcţia.

— Te-ai dus cu Singer acasă, azi-dimineaţă ?

Jake făcu din cap semn că da.

— Ce crezi despre el ?

Jake îşi muşcă buzele. Avea foarte clar în minte chipul mutului. Parcă ar fi fost chipul unui prieten pe care-l cunoscuse de foarte multă vreme. Se gîndise la omul acesta din clipa în care plecase din odaia lui.

— Nici măcar n-am ştiut că e mut, zise el, în cele din urmă.

Începu să meargă din nou pe strada fierbinte, pustie. Nu umbla ca un străin într-un oraş străin. Părea să caute pe cineva. Curînd ajunse într-unul din cartierele de fabrici, înşirate pe malul rîului. Străzile începură să fie înguste şi neasfaltate, şi nu mai erau pustii. Grupuri de copii murdari, famelici, se strigau unii pe alţii şi jucau diverse jocuri. Cocioabele cu două camere, fiecare la fel cu cealaltă, erau dărăpănate şi nezugrăvite. Duhoarea de mîncare şi ape de canalizare se amesteca cu praful din aer. Oamenii stăteau tăcuţi în cadrul uşilor sau tolăniţi pe trepte. Se uitau la Jake cu feţe galbene, lipsite de expresie. Le întoarse şi el privirea cu ochii lui mari, căprui. Mergea zorit, şi din cînd în cînd îşi ştergea gura cu dosul mîinii lui păroase.

La capătul lui Weavers Lane se afla un teren viran. Înainte fusese folosit ca depozit pentru maşini vechi stricate. Piese ruginite de motor şi pompe de apă rupte mai erau încă împrăştiate pe jos. O rulotă era parcată într-unul din

colțurile terenului, și alături era o instalație de călușei, în parte acoperită cu o prelată.

Jake se apropie încet. Doi puști în salopete stăteau în picioare în fața călușeilor. Aproape de ei, așezat pe o cutie, un negru moțăia în soarele după-amiezei tîrzii, cu genunchii rezemați unul de celălalt. Într-o mînă ținea un săculeț cu ciocolată topită. Jake îl urmări cum își bagă degetele în ciocolata cleioasă și cum apoi și le linge tacticos.

— Cine este șef peste utilajele astea ?

Negrul își vîrî cele două degete între buze și-și trecu limba peste ele.

— E un om cu părul roșu, spuse el după ce isprăvi de lins. Asta-i tot ce știu, căpitane.

— Unde e acum ?

— Acolo, în spatele celui mai mare vagon.

În timp ce mergea prin iarbă de-a curmezișul terenului, Jake își scoase cravata și și-o îndesă în buzunar. Soarele începea să coboare spre asfințit. Deasupra liniei negre a acoperișurilor cerul era de un purpuriu aprins. Proprietarul bîlciului stătea în picioare de unul singur și fuma o țigară. Părul roșu îi stătea ridicat în vîrful capului ca un burete și se uita fix la Jake cu ochi cenușii, ofiliți.

— Dumneata ești șeful ?

— Îh-hî. Mă cheamă Patterson.

— Am venit pentru slujba din ziarul de azi-dimineață.

— Mda. Nu vreau începători. Am nevoie de un mecanic cu experiență.

— Am destulă experiență, spuse Jake.

— Ce-ai făcut pînă acum ?

— Am lucrat ca țesător și ca reparator de războaie. Am lucrat în garaje și într-un ate-

lier de montaj pentru automobile. Și tot felul de alte lucruri diferite.

Patterson îl conduse spre călușeii pe jumătate acoperiți. Nemișcați, căluții de lemn apăreau fantasmagorici în lumina după-amiezei tîrzii. Se ridicau în două picioare, static, străpunși de drugii lor aurii, deteriorați. Calul care era cel mai aproape de Jake avea pe crupa murdară o crăpătură așchioasă, iar ochii i se holbau, orbi și deliranți, din orbitele cu fîșii de vopsea jupuite. Scrînciobul încremenit i se păru lui Jake ceva ca într-un vis de beție.

— Vreau un mecanic cu experiență să pornească toate astea și să întrețină mașinăriile în stare perfectă, spuse Patterson.

— Pot face asta foarte bine.

— E o slujbă de doi oameni, explică Patterson. Răspunzi de toată aparatura de distracție. Pe lîngă că supraveghezi mașinăriile, trebuie să menții în ordine publicul. Trebuie să te asiguri că toți cei care se urcă au bilet. Trebuie să te asiguri că biletele sînt bune, nu bilete vechi de la sala de dans. Toți vor să se dea în călușei și-o să rămîi surprins de ce sînt în stare negrii să încerce cu tine cînd nu au bani. Trebuie să fii cu ochii în patru tot timpul.

Pattreson îl conduse la mașinărie în interiorul cercului de călușei și-i arată diferitele piese. Potrivi un levier și se porni un sunet discordant, subțire, de muzică mecanică. Cavalcada de lemn care îi înconjura părea să-i rupă de restul lumii. Cînd caii se opriră, Jake puse cîteva întrebări și dădu drumul singur mecanismului.

— Individul pe care l-am avut m-a lăsat baltă, spuse Patterson după ce ieșiră din nou

afară în teren. Întotdeauna mă enervează să angajez un om nou.

— Cînd încep ?

— Mîine după-amsă. Ținem deschis șase zile și nopți pe săptămînă — începem la patru și închidem la douăsprezece. Dumneata trebuie să vii cam pe la trei și să ajuți să punem totul în mișcare. Iar după reprezentație durează cam o oră să strîngem totul pentru noapte.

— Cît e leafa ?

— Doisprezece dolari.

Jake dădu din cap, iar Patterson întinse o mînă albă ca de cadavru, fără oase și cu unghiile murdare.

Era tîrziu cînd plecă de pe terenul viran. Cerul de un albastru intens devenise alburiu și înspre răsărit apăruse o lună palidă. Amurgul îndulcea conturul caselor de-a lungul străzii. Jake nu se întoarse imediat prin Weavers Lane, ci mai hoinări prin împrejurimi. Anumite mirosuri, anumite voci auzite de la distanță îl făceau ca din cînd în cînd să se oprească la marginea străzii prăfoase. Se plimbă nehotărît, cotind brusc dintr-o direcție în alta fără nici un scop. Își simțea capul foarte ușor, ca și cînd ar fi fost făcut din sticlă subțire. În făptura lui se producea o schimbare chimică. Berea și whisky-ul pe care le turnase în el încontinuu porniseră o reacție. Beția îl trăsnise. Străzile, care mai înainte păreau atît de neînsuflețite, acum pulsau de viață. La marginea străzii era o fîșie de iarbă neîngrijită și, în timp ce Jake mergea de-a lungul ei, pămîntul părea să se ridice pînă aproape de obrazul lui. Se așeză pe bordura de iarbă și se rezemă de un stîlp de telefon. Se instală confortabil încrucișîndu-și

picioarele turcește și-și netezi în jos vîrfurile mustății. Cuvinte îl năpădiră și, ca prin somn, le murmură cu voce tare pentru el.

— Indignarea este cea mai prețioasă floare a sărăciei. Da.

Era bine să vorbească. Sunetul vocii lui îi făcea plăcere. Modulațiile păreau a pluti ca un ecou și atîrnau în aer, așa încît fiecare cuvînt se auzea de două ori. Înghiți și-și umezi gura ca să vorbească din nou. Simți brusc dorința să se întoarcă în camera liniștită a mutului și să-i povestească despre gîndurile care îi treceau prin minte. Era un lucru ciudat să dorești să vorbești cu un surdomut. Dar era atît de singur.

Strada dinaintea lui se întuneca pe măsură ce se lăsa înserarea. Din cînd în cînd treceau bărbați de-a lungul străzii înguste, foarte aproape de el, vorbindu-și unul altuia monoton și ridicînd un nor de praf în jurul picioarelor la fiecare pas. Sau fete treceau împreună, sau cîte o mamă cu un copil pe umeri. Jake șezu acolo toropit de timp, apoi în cele din urmă se ridică în picioare și merse înainte.

Weavers Lane era întunecos. Lămpi de petrol făceau pete de lumină galbenă, tremurătoare în cadrul ușilor sau în ferestre. Unele case erau cu totul cufundate în întuneric, și familii ședeau pe treptele din față pe care se reflecta doar lumina de la casele vecine. O femeie se aplecă pe fereastră și aruncă în stradă o căldare cu apă murdară. Cîteva picături îl stropiră pe Jake pe obraz. Voci mînioase, stridente, puteau fi auzite din dosul cîtorva case. Din altele răzbea sunetul pașnic al unui balansoar care se legăna încet.

Jake se opri în fața unei case unde trei bărbați ședeau împreună pe treptele din față. Îi învăluia o lumină palidă, gălbuie din interiorul casei. Doi dintre bărbați purtau pantaloni de lucru, dar nu și cămăși, și erau desculți. Unul din ei era înalt și mlădios. Celălalt era scund și avea o rană purulentă în colțul gurii. Al treilea era îmbrăcat în cămașă și pantaloni. Ținea pe genunchi o pălărie de paie.

— Hei, rosti Jake.

Cei trei bărbați se uitară la el cu fețe gălbejite, inexpresive. Murmurară ceva, dar nu-și schimbară poziția. Jake își scoase pachetul de *Target* din buzunar și-l trecu de jur împrejur. Se așeză pe ultima treaptă și-și scoase pantofii. Pămîntul rece, umed, îi dădu o senzație plăcută la picioare.

— Acum lucrați ?

— Da, spuse bărbatul cu pălăria de paie. Aproape tot timpul.

Jake se rîcîi între degetele de la picioare.

— Eu port în mine Evanghelia, spuse el. Vreau s-o propovăduiesc cuiva.

Bărbații zîmbiră. Din cealaltă parte a străzii înguste se auzi o femeie cîntînd. Fumul de la țigările lor îi învăluia strîns, plutind în aerul nemișcat. Un puști care trecea pe stradă se opri și-și deschise fermoarul să urineze.

— Este după colț un șopron, și e duminică, spuse bărbatul cel scund în cele din urmă. Te poți duce acolo să propovăduiești cîtă Evanghelie dorești.

— Nu e ceva de felul ăsta. E ceva mai bun. E adevărul.

— Ce fel de adevăr ?

Jake își supse mustața fără să răspundă. După un timp zise :

— Aveți vreodată greve pe-aici ?

— Odată, spuse bărbatul cel înalt. Au avut una din grevele astea cam acum șase ani.

— Ce s-a-ntîmplat ?

Bărbatul cu rana la gură își frecă de pămînt picioarele și aruncă pe jos mucul de țigară.

— Ei bine — au părăsit pur și simplu lucrul pentru că vroiau douăzeci de cenți pe oră. Cam trei sute de inși au făcut asta. Au umblat doar așa, fără rost, pe străzi, toată ziua. Așa că fabrica a anunțat că-i schimbă, și într-o săptămînă tot orașul mișuna de oameni care veniseră aici să găsească o slujbă.

Jake se întoarse cu fața la ei. Bărbații ședeau cu două trepte deasupra lui, încît trebui să-și ridice capul ca să se uite în ochii lor.

— Nu v-a apucat nebunia ? întrebă el.

— Cum adică — nebunia ?

Vena de pe fruntea lui Jake era umflată și stacojie.

— Hristoase Atotputernic, omule ! Vreau să spun nebunia — ne-bu-nia — nebunia.

Se uită încruntat în sus la fețele lor nedumerite, livide. În spatele lor, prin ușa din față deschisă, putea vedea interiorul casei. În prima încăpere erau trei paturi și un lavabou. În încăperea din spate o femeie desculță ședea dormind într-un scaun. De pe una din verandele întunecate din apropiere se auzea sunetul unei chitare.

— Eu am fost unul din ăia care au venit în schimb, spuse bărbatul înalt.

— Asta n-are nici o importanță. Ceea ce încerc eu să vă spun este clar și simplu. Tică-

loșii care dețin fabricile astea sînt milionari. În timp ce muncitorii de la cilindru perietor, și dărăcitorii, și oamenii din spatele mașinilor de tors și de țesut pînza abia dacă pot cîștiga destul ca să-și potolească mațele. Vedeți ? Așa că atunci cînd bateți străzile și vă gîndiți la asta, și vedeți oameni flămînzi, istoviți și copii rahitici, nu vă apucă nebunia ? Nu vă apucă ?

Fața lui Jake era congestionată și încruntată, și buzele îi tremurau. Cei trei bărbați se uitau la el cu neîncredere. Apoi bărbatul cu pălărie de paie începu să rîdă.

— Dați-i înainte și hohotiți. Ședeți aici și crăpați de rîs.

Bărbații rîdeau în felul acela ușor, nestingherit, așa cum rîd trei bărbați în același timp. Jake își șterse tălpile picioarelor de praf și-și puse pantofii. Pumnii îi erau strîns încleștați și gura crispată într-un rînjet furios.

— Rîdeți, doar de-asta sînteți buni. Nădăjduiesc să ședeți aici și să hohotiți pînă putreziți !

Sunetul rîsului lor și fluierăturile îl urmăreau încă în timp ce se îndepărta bățos de-a lungul străzii.

Strada principală era luminată strălucitor. Jake zăbovi la un colț, jucîndu-se cu mărunțișul din buzunar. Capul îi pulsa puternic și cu toate că noaptea era fierbinte, trupul îi fu străbătut de un fior rece. Se gîndi la mut și simți dorința presantă să se întoarcă și să stea cu el un timp. În prăvălia de fructe și dulciuri unde cumpărase ziarul în după-amiaza aceea, alese un coș cu fructe învăluit în celofan. Grecul din spatele tejghelei spuse că prețul era de șaizeci de cenți, așa încît după ce plăti rămase

doar cu cinci cenți. De îndată ce ieși din prăvălie, i se păru un cadou caraghios pentru a fi cumpărat de un om sănătos la minte. Cîteva boabe de struguri atîrnau de sub celofan și el le ciuguli înfometat.

Cînd ajunse, Singer era acasă. Ședea lîngă fereastră cu jocul de șah desfăcut în fața lui pe masă. Odaia era exact așa cum o părăsise Jake, cu ventilatorul învîrtindu-se și cana cu apă de la gheață alături de masă. Pe pat era o pălărie de panama și un pachet învelit în hîrtie, așa încît se părea că mutul tocmai sosise. Își clătină capul spre scaunul din fața lui, de cealaltă parte a mesei, și împinse la o parte cutia de șah. Se rezemă de spătar cu mîinile în buzunare, și chipul lui părea să-l întrebe pe Jake ce se întîmplase de cînd plecase.

Jake puse fructele pe masă

— Pentru după-amaiză, zise el, deviza a fost : du-te și găsește o caracatiță și pune-i șosete.

Mutul zîmbi, dar Jake nu putu să-și dea seama dacă acesta prinsese sensul celor spuse de el. Mutul se uită la fructe surprins, apoi desfăcu învelișul de celofan. În timp ce luă în mînă fructele, pe chipul individului se citea ceva foarte ciudat. Jake încercă să descifreze această expresie, dar nu izbuti. După care Singer zîmbi înseninat.

— Am găsit o slujbă azi după-amiază la un fel de bîlci. Trebuie să dau drumul la călușei.

Mutul nu păru cîtuși de puțin surprins. Se duse la dulapul din perete și scoase o sticlă de vin și două pahare. Băură în tăcere. Jake avea senzația că niciodată nu mai fusese într-o cameră atît de liniștită. Lumina de deasupra capului reflecta straniu propria lui imagine în

sticla de vin lucioasă ce-o ținea dinainte-i — aceeași caricatură a lui însuși, pe care o observase de multe ori înainte pe suprafețele curbe ale carafelor sau ale paharelor de metal — cu obrazul în formă de ou și deformat și cu mustața întinzîndu-i-se aproape pînă la urechi. În fața lui mutul își ținea paharul cu amîndouă mîinile. Lui Jake vinul începu să-i vîjîie prin vene și se simți intrînd din nou în caleidoscopul beției. Emoția îl făcu să-i tremure mustața convulsiv. Se aplecă înainte cu coatele pe genunchi și aținti asupra lui Singer o privire intensă, cercetătoare.

— Pun rămășag că sînt singurul om în orașul ăsta care să fi fost nebun — vreau să spun nebun de-a binelea — timp de zece ani încheiați. Era cît p-aci să mă trezesc într-o afurisită de bătaie acum cîteva minute. Uneori mi se pare că poate sînt chiar nebun. Pur și simplu nu-mi dau seama.

Singer împinse vinul spre musafirul lui. Jake bău din sticlă și se frecă în vîrful capului.

— Înțelegi, e ca și cum aș fi alcătuit din două persoane. Unul din mine este un om educat. Am fost într-una din cele mai mari biblioteci din țară. Am citit. Am citit tot timpul. Am citit cărți care spuneau cel mai pur și autentic adevăr. Acolo, în geamantanul meu, am cărți de Karl Marx și Thorstein Veblen și alți scriitori ca ei. Îi citesc mereu și mereu, și cu cît îi studiez mai mult, cu atît devin mai nebun. Știu fiecare cuvînt tipărit pe fiecare pagină. Îți spun din capul locului că mie îmi plac cuvintele. Materialism dialectic — echivoc iezuit, Jake învîrtea în gură silabele cu o tandră solemnitate, — propensiune teologică.

Mutul își șterse fruntea cu o batistă îngrijit împăturită.

— Dar unde vreau eu să ajung e asta. Cînd un om *știe* și nu-i poate face pe alții să înțeleagă, ce face el ?

Singer se întinse după un pahar, îl umplu pînă sus și-l puse hotărît în mîna plină de vînătăi a lui Jake.

— Mă îmbeți, hei ? spuse Jake cu o smucitură a brațului care-l făcu să verse cîteva picături de vin pe pantalonii lui albi. Dar ascultă ! Oriîncotro te uiți vezi ticăloșie și corupție. Odaia asta, sticla asta cu vin din struguri, fructele astea din coș, toate sînt produse ale profitului și ale pierderii. Un individ nu poate trăi fără să-și dea încuviințarea pasivă la ticăloșie. Cineva se spetește pentru fiecare îmbucătură pe care o mîncăm și pentru fiecare boarfă pe care o purtăm — și nimeni nu pare să știe. Toți sînt orbi, muți, tîmpiți și nemernici.

Jake își apăsă tîmplele cu pumnii. Gîndurile lui o porniseră în mai multe direcții și nu putea să le țină sub control. Simțea nevoia să se războiască. Simțea nevoia să iasă afară și să se bată sălbatic cu cineva într-o stradă plină de lume.

Uitîndu-se încă la el cu interes răbdător, mutul își scoase creionul de argint. Foarte atent scrise pe o foaie de hîrtie : *Ești democrat sau republican ?* și trecu hîrtia de-a curmezișul mesei. Jake o mototoli în mînă. Camera începuse din nou să se învîrtă în jurul lui și nu putu nici măcar să citească.

Își menținu privirea pe fața mutului pentru a-i sluji de sprijin. Ochii lui Singer erau

singurele lucruri din odaie care nu păreau să se mişte. Aveau felurite culori, smălţuiţi cu chihlimbariu, cenuşiu şi cafeniu catifelat. Se uită fix la ei atît de îndelung, încît aproape se hipnotiză singur. Pornirile violente îl părăsiră şi se simţi din nou calm. Ochii păreau să înţeleagă tot ceea ce vroise el să spună şi să conţină un mesaj adresat lui. După un răstimp odaia deveni din nou neclintită.

— Înţelegi tot, spuse el, cu voce stinsă. Ştii ceea ce vreau să spun.

Din depărtare se auzi încetişor sunetul de argint al unui clopot de biserică. Pe acoperişul alăturat lumina lunii era albă, iar cerul de un suav albastru de vară. Conveniseră fără cuvinte că Jake va sta cu Singer cîteva zile pînă cînd va găsi o cameră. Cînd vinul se termină, mutul puse o saltea pe duşumea, lîngă pat. Fără să-şi scoată nici una din haine, Jake se întinse pe jos şi adormi numaidecît.

5

Departe de strada principală, într-unul din cartierele de negri ale oraşului, doctorul Benedict Mady Copeland şedea singur în bucătăria lui întunecoasă. Era trecut de ora nouă şi clopotele de duminică tăceau acum. Cu toate că noaptea era foarte fierbinte, în soba rotundă cu lemne ardea un foc mititel. Doctorul Copeland şedea aproape de el, aplecîndu-se înainte în scaunul de bucătărie cu spătarul drept şi cuprinzîndu-şi capul în mîinile lui lungi, subţiri. Văpaia roşie a surcelelor din sobă lucea pe faţa lui — în această lumină buzele-i groase erau

aproape purpurii pe pielea neagră, iar părul cărunt, tuns scurt, lipit aproape de ţeastă ca o scufie din lînă de miel, lua de asemenea o culoare albăstrie. Şezu nemişcat în această poziţie un lung răstimp. Chiar şi ochii, care priveau din spatele ramelor de argint ale ochelarilor, nu-şi schimbară privirea fixă, sumbră. Într-un tîrziu îşi limpezi cu bruscheţe vocea şi ridică o carte de pe podea de lîngă scaun. De jur împrejurul lui odaia era foarte întunecoasă, şi trebui să ţină cartea aproape de sobă ca să descifreze literele. În seara asta citea Spinoza. Nu înţelegea în totul jocul încîlcit de idei şi de fraze complexe, dar percepea îndărătul cuvintelor o finalitate fermă, reală, şi simţea că se apropia de înţeles.

Adesea în timpul nopţii sunetul strident al soneriei îl smulgea din liniştea lui, şi în odaia din faţă găsea un pacient cu cîte un os rupt sau vreo rană pricinuită de brici. În seara asta, însă, nu fu tulburat. Şi după orele solitare petrecute şezînd în bucătăria întunecoasă, se întîmplă să înceapă a se legăna încetişor dintr-o parte în alta şi din gît îi ieşi un fel de sunet ca murmurul unui cîntec. Încă îşi mai murmura cîntecul cînd intră Portia.

Doctorul Copeland ştia dinainte că va veni. Prinse de afară, din stradă, sunetul unei muzicuţe cîntînd un *blues* şi ştiu că fiul său William cînta această melodie. Fără să aprindă lumina, străbătu holul şi deschise uşa din faţă. Nu păşi afară pe verandă, ci rămase în întuneric îndărătul uşii. Lumina lunii era strălucitoare şi umbrele lăsate de Portia, de William şi Highboy se întindeau negre şi clare pe trotuarul prăfos. Casele din vecinătate aveau o înfăţişare

mizeră. Casa doctorului Copeland se deosebea de oricare altă clădire din apropiere. Era construită solid, din cărămidă și stuc. Curticica din față era împrejmuită cu un gard din țăruși. La poartă Portia spuse la revedere soțului și fratelui ei și bătu în ușa zăbrelită.

— Cum se face că stai așa, aci, pe-ntuneric ?

Se duseră împreună prin holul întunecat înapoi la bucătărie.

— Ai lumină electrică peste tot. Nu-i firesc că toată vremea să stai pe-ntuneric ca acum.

Doctorul Copeland răsuci becul suspendat deasupra mesei și odaia deveni dintr-o dată foarte luminoasă

— Mă simt bine pe întuneric, răspunse el.

Odaia era curată și simplă. La un capăt al mesei de bucătărie erau cărți și o călimară — la celălalt capăt, o furculiță, o lingură, și o farfurie. Doctorul Copeland se ținea drept ca o săgeată, cu picioarele lui lungi încrucișate, iar la început și Portia șezu bățoasă, de asemenea. Tatăl și fiica semănau foarte mult unul cu altul — amîndoi aveau același nas lat, turtit, aceeași formă a gurii și a frunții. Doar că pielea Portiei era foarte deschisă în comparație cu aceea a tatălui ei.

— Te coci aici, spuse ea. Am crezut că ții focul stins cînd nu gătești.

— Dacă preferi, ne putem duce în biroul meu, spuse doctorul Copeland.

— Mă simt bine, lasă. Nu prefer nimic.

Doctorul Copeland își potrivi ochelarii cu ramă de argint, apoi își încrucișă mîinile în poală.

— Ce-ați mai făcut de cînd ne-am întîlnit ultima oară ? Tu și soțul tău — și fratele tău ?

Portia se relaxă și-și scoase picioarele din pantofii de lac.

— Highboy și Willie și cu mine ne-nțelegem tare bine.

— Willie încă mai locuiește cu tine ?

— Sigur că da, răspunse Portia. Vezi 'mneata — noi avem felu' nostru de viață și aranjamentu' nostru. Highboy — el plătește chiria. Io cumpăr toată mîncarea din banii mei. Și Willie — el se-ngrijește de cotizațiile noastre pentru biserică, asigurări, cheltuielile cu locuința și distracția de sîmbătă seara. Noi trei avem aranjamentu' nostru și fiecare ne dăm partea noastră.

Doctorul Copeland ședea cu capul aplecat, trăgînd de degetele lui lungi pînă cînd își trosni fiecare articulație. Manșetele curate ale mînecilor îi atîrnau peste încheieturile mîinilor — de sub ele mîinile subțiri păreau mai deschise la culoare decît restul corpului, iar palmele îi erau de un galben stins. Mîinile lui au avut întotdeauna un aspect imaculat, și erau zbîrcite ca și cum fuseseră frecate și muiate într-un lighean cu apă vreme îndelungată.

— Iaca, aproape-am uitat ce-am adus, zise Portia. Ai mîncat deja de cină ?

Doctorul Copeland se exprima întotdeauna cu atîta atenție, încît fiecare silabă părea să fie filtrată prin buzele lui groase, bosumflate.

— Nu, n-am mîncat.

Portia desfăcu o pungă de hîrtie pe care o pusese pe masa de bucătărie.

— Am adus o porție bună de conopidă și m-am gîndit că poate mîncăm de cină împreună. Am adus și-o bucată de carne. Conopida

are nevoie să fie dreasă cu asta. Te supără dacă gătesc conopida-mpreună cu carnea ?

— Nu are importanță.

— Nici acu' nu mănînci deloc carne ?

— Nu. Sînt vegetarian din motive pur personale, dar n-are importanță dacă vrei să gătești conopida cu o bucată de carne.

Fără să-și mai pună pantofii, Portia stătea în picioare la masă și alegea conopida cu grijă.

— Podeaua asta-i tare plăcută la picioare. Te superi dacă umblu așa de colo-colo fără să-mi mai pun pantofii ăștia strîmți ?

— Nu, răspunse doctorul Copeland. E-n regulă.

— Deci — noi o să mîncăm conopida asta frumoasă și puțină turtă de mălai și cafea. Și io o să-mi tai cîteva feliuțe din carnea asta albă și-o să le frig pentru mine.

Doctorul Copeland o urmărea pe Portia din ochi. Se mișca alene prin încăpere cu picioarele încălțate în ciorapi, luînd de pe perete tigăile bine frecate, încingînd focul, spălînd nisipul de pe conopidă. Deschise o dată gura să vorbească, dar apoi își strînse buzele din nou.

— Va să zică tu și soțul tău și fratele tău aveți angajamentul vostru comun, rosti el în cele din urmă.

— Așa-i.

Doctorul Copeland își muncea degetele și încerca să-și trosnească articulațiile din nou.

— Aveți de gînd să faceți și copii ?

Portia nu se uită la tatăl ei. Aruncă mînioasă apa din lighean.

— Îs unele lucruri, spuse ea, care-mi par că țin numai de Dumnezeu.

Nici unul nu mai spuse nimic. Portia lăsă mîncarea să fiarbă pe sobă și șezu tăcută cu mîinile ei lungi lăsate în jos, inerte, între genunchi. Doctorul Copeland își sprijini capul în piept ca și cum ar fi dormit. Dar nu dormea ; din cînd în cînd peste față îi trecea un tremur nervos. După care inspira adînc și fața-i revenea la înfățișarea obișnuită. Încăperea înăbușitoare începu să se umple de mirosul mîncării. În liniștea aceea ceasul de pe dulap se auzea foarte tare, și din pricina celor ce tocmai și le spuseseră ticăitul monoton părea să îngîne cuvîntul „co-pii, co-pii“, rostit iar și iar.

Întîlnea mereu pe cîte unul din ei — tîrîndu-se gol pe cîte o podea sau prins într-un joc cu bile sau chiar în vreo stradă întunecoasă, cu brațele petrecute în jurul vreunei fete. Băieții se numeau toți Benedict Copeland. Dar pentru fete alegeau nume cum ar fi Benny Mae sau Madyben sau Benedine Madine. Într-una din zile numărase și văzu că mai mult de o duzină purtau numele lui.

Deși toată viața lui spusese, explicase, povățuise. Nu puteți face asta, obișnuia să spună. Aveți toate motivele să împiedicați venirea pe lume a acestui al șaselea sau al cincilea sau al nouălea copil, le spunea el. Nu de mulți copii avem nevoie, ci de mai multe șanse pentru aceia care sînt deja pe pămînt. Paternitate eugenezică pentru rasa neagră era ceea ce le propovăduia mereu. Le explica în cuvinte simple, mereu în același fel, și o dată cu trecerea anilor ajunsese ca un fel de poem al mîniei pe care îl știuse întotdeauna pe dinafară.

Studiase și știa evoluția fiecărei noi teorii. Și din propriul lui buzunar distribuia el însuși pacienților lui noua invenție. Era singurul medic din oraș care să se fi gîndit la așa ceva. Și le dădea și le explica și le dădea și le spunea. Apoi le ajuta să nască, poate și de patruzeci de ori pe săptămînă. Madyben și Benny Mae.

Aceasta era doar una din probleme. Doar una.

Toată viața a știut că munca lui avea o rațiune. Întotdeauna a știut că era predestinat să-și învețe poporul. În fiecare zi mergea cu geanta lui în mînă din casă în casă și le vorbea despre toate lucrurile.

La sfîrșitul lungilor zile îl cuprindea o mare oboseală. Dar seara, cînd deschidea portița din față, oboseala dispărea. Îi găsea pe Hamilton și Karl Marx și Portia și micuțul William. Și pe Daisy, de asemenea.

Portia luă capacul de la cratița de pe sobă și amestecă conopida cu o furculiță.

— Tată, spuse ea după un timp.

Doctorul Copeland își limpezi gîtul și scuipă într-o batistă. Vocea îi era aspră și plină de amărăciune.

— Da ?

— Haide să lăsăm cearta asta dintre noi.

— Noi nu ne-am certat, zise doctorul Copeland.

— Io nu mă leg de cuvinte ca să am de ce mă certa, spuse Portia. Mie-mi pare că întotdeauna ne certăm, chiar cînd ședem deplini tăcuți ca acu'. Așa sînt io. Îți spun adevăru' — de fiecare dată cînd vin să te văd, asta mă obosește grozav. Așa că hai să-ncercăm să nu ne mai certăm defel.

— În mod sigur dorința mea nu e de a mă certa. Îmi pare rău că ai senzația asta, fata mea.

Ea turnă cafeaua și-i întinse o ceașcă neîndulcită tatălui. În porția ei puse mai multe lingurițe de zahăr.

— Mi s-a făcut foame și asta o să fie bine venită. Bea-ți cafeaua, iar io o să-ți povestesc ce ni s-a întîmplat nouă acu' cîtăva vreme. Acum că totu' s-a terminat, pare oleacă caraghios, da' atunci aveam destul temei să nu rîdem prea tare.

— Continuă, spuse doctorul Copeland.

— Ei bine — acu' cîtăva vreme a apărut aci-n oraș un bărbat de culoare cu adevărat frumos și elegant. Își zicea domnu' B. F. Mason și spunea că vine de la Washington. În fiecare zi se plimba-n sus și-n jos pe stradă cu un baston și îmbrăcat într-o cămașă frumos colorată. Seara se ducea la Society Café. Mînca mai elegant decît orice bărbat din orașu' ăsta. În fiece seară își comanda o sticlă de gin și două cotlete de porc pentru cină. Avea totdeauna un zîmbet pentru oricine și totdeauna se înclina-n fața fetelor și ținea ușa deschisă să intri sau să ieși. Timp de-o săptămînă s-a făcut foarte îndrăgit ori pe unde trecea. Oamenii-au început să-și pună întrebări și să se minuneze de bogatu' domn B. F. Mason. Apoi foarte curînd, după ce s-a făcut cunoscut, a-nceput să treacă la afaceri.

Portia își țuguie buzele și suflă în ceașca ei de cafea.

— Bănui c-ai citit în ziare de afacerea aia guvernamentală Pincher pentru bătrîni ?

Doctorul Copeland dădu din cap.

— Pensie, zise el.

— Ei bine, el era-n legătură cu treaba asta. Era din partea guvernului. Venise din partea președintelui de la Washington să convingă pe toată lumea să intre-n afacerea guvernamentală Pincher. Se ducea peste tot, de la o ușă la alta, și spunea cum să plătești un dolar pe loc ca să te-nscrii și după aia douăș'cinci de cenți pe săptămînă — și cum, cînd o să ai patruș'cinci de ani, guvernu' o să-ți plătească cin'zeci de dolari în fiece lună a vieții tale. Toată lumea pe care o cunosc io era foarte aprinsă de treaba asta. La toți cei care se înscria le dădea fără bani o fotografie a președintelui cu numele lui semnat dedesubt. Spunea cum după ce-o să treacă șase luni o să dea pe degeaba uniforme pentru fiecare membru. Clubului îi zicea Marea Ligă a Membrilor Pincher pentru oamenii de culoare — și după două luni fiecare avea să primească o panglică portocalie cu M.L.P.O.C. scris pe ea, care-i arată numele. Știi 'mneata, ca toate lucrurile astea din litere ce țin de guvern. Venea din casă-n casă cu cărticica lui și toată lumea a-nceput să se înscrie. Le scria numele și le lua banii. Îi aduna în fiecare sîmbătă. În trei săptămîni domnu' ăsta B. F. Mason înscrisese așa de mulți oameni, că nu mai putea s-ajungă la toți sîmbăta. A trebuit să plătească pe cineva ca să strîngă banii la fiecare trei sau patru blocuri. Și eu i-am adunat în fiecare sîmbătă, dimineața devreme, pentru cei care stau aproape de unde locuim noi în cartieru' ăla. Sigur că Willie s-a înscris de la-nceput, pentru el, pentru Highboy și pentru mine.

— Am întîlnit multe fotografii de-ale președintelui în diverse case aproape de unde locuiești tu și-mi amintesc că am auzit pomenindu-se numele de Mason, zise doctorul Copeland. Era un hoț ?

— Era, zise Portia. Cineva a-nceput să-afle unele lucruri despre domnu' B. F. Mason și l-a arestat. Au aflat că era nici mai mult nici mai puțin din Atlanta și că nu mirosise niciodată nici un Washington și nici un președinte. Toți banii au fost ascunși sau cheltuiți. Willie pur și simplu a aruncat șapte dolari și cin'zeci de cenți.

Doctorul Copeland era tulburat.

— Asta e ceea ce înțeleg eu prin —

— Pe lumea cealaltă, zise Portia, omu' ăsta sigur o să se trezească c-o furcă fierbinte în mațe. Dar acu' că totu' s-a terminat, pare puțintel caraghios, dar bine'nțeles c-am avut destule motive să nu rîdem prea tare.

— Rasa neagră se urcă de bună voie pe cruce în fiecare vineri, zise doctorul Copeland.

Mîinile Portiei tresăriră și din ceașca pe care o ținea se prelinseră cîteva picături de cafea. Și le linse de pe braț.

— Ce vrei să zici ?

— Vreau să spun că eu tot timpul privesc cu atenție. Vreau să spun că dacă aș putea doar să găsesc zece negri — zece din poporul meu — cu caracter dîrz, cu creier și curaj, care să vrea să dăruiască tot ce au.

Portia își puse cafeaua jos.

— Noi n-am vorbit nimic de așa ceva.

— Doar patru negri, spuse doctorul Copeland. Patru, cît rezultă dacă-i aduni pe Hamilton și pe Karl Marx și pe William și pe tine. Doar patru negri cu aceste reale calități și tărie de caracter.

— Willie și Highboy și eu avem tărie de caracter, zise Portia mînioasă. Asta-i un cuvînt aspru și mie-mi pare că noi trei ne străduim destul de mult.

Rămaseră tăcuți un minut. Doctorul Copeland își puse ochelarii pe masă și-și apăsă ochii cu degetele lui zbîrcite.

— Dumneata folosești tot timpu' cuvîntu' ăsta — negru, continuă Portia. Și cuvîntul ăsta, într-un fel, rănește simțămintele oamenilor. Chiar cel vechi și simplu, negrotei, îi mai bun decît cuvîntu' ăsta. Dar oamenii politicoși — n-are importanță de ce nuanță e — spune totdeauna de „culoare".

Doctorul Copeland nu răspunse.

— Ia-ne de exemplu pe Willie și pe mine. Noi nu sîntem întru totul de culoare. Mama noastră era cu adevărat deschisă și amîndoi avem în mare măsură sînge de oameni albi. Iar Highboy — e indian. În mare parte el îi indian. Nici unu' din noi nu e de-adevăratelea de culoare și cuvîntu' pe care-l folosești tot timpu' într-un fel rănește simțămintele oamenilor.

— Pe mine nu mă interesează subterfugiile, spuse doctorul Copeland. Pe mine mă interesează numai adevărurile reale.

— Ei bine, iată aci un adevăr. Toată lumea e-nfricoșată de dumneata. Cu siguranță că le-ar trebui o porție bună de gin ca să-i facă pe Hamilton sau Buddy sau Willie sau Highboy al meu să vină-n casa asta și să stea cu 'mneata așa cum fac eu. Willie zice că-și amintește de 'mneata de pe cînd era doar un mic băiețel și c-atunci îi era frică de propriu' lui tată.

Doctorul Copeland tuși puternic și-și limpezi gîtul.

— Toți are sentimente — oricine-ar fi ei — și nimeni n-o să meargă în nici o casă unde e siguri că sentimentele lor au să fie rănite. Cu dumneata-i la fel. Am văzut sentimentele dumitale jignite de prea multe ori de oamenii albi ca să nu știi asta.

— Nu, protestă doctorul Copeland. Nu, n-ai văzut sentimentele mele jignite.

— Sigur, îmi dau și io seama că Willie sau Highboy al meu sau eu — nici unul din noi nu-i învățați. Dar Highboy și Willie e amîndoi buni ca niște îngerași. Asta-i diferența dintre ei și 'mneata.

— Da, rosti doctorul Copeland.

— Hamilton sau Buddy sau Willie sau eu — nici unu' din noi nu ne sinchisim vreodat' să vorbim ca dumneata. Noi vorbim ca mama noastră și ca rudele ei și rudele de dinaintea lor. Dumneata chibzuiești totu' în minte. Pe cînd noi mai degrab' vorbim din ceva care se află în inimile noastre și care-i acolo de multă vreme. Asta-i una din diferențe.

— Da, rosti doctorul Copeland.

— Un om nu poate să-i ia pe copii și s-obțină de-a sila ce vrea de la ei. Chit că-i doare sau nu. Chit că-i bine sau rău. Dumneata ai încercat asta cît ai putut de tare. Și acu' io îs singura din noi care să vină în casa asta și să stea așa cu 'mneata.

În ochii doctorului Copeland străluci o lumină, dar vocea lui fu puternică și aspră. El tuși și toată fața îi tremură. Încercă să ridice ceașca cu cafea rece, dar mîna nu putu s-o țină în echilibru. Ochii i se umplură de la-

crimi și se întinse după ochelari pentru a încerca să le ascundă.

Portia văzu și se duse repede la el. Îi cuprinse capul cu brațele și-și apăsă bărbia de fruntea lui.

— I-am rănit sentimentele lu' taica el meu, spuse ea încetișor.

Vocea lui fu severă.

— Nu. Este ridicol și primitiv să repeți întruna treaba asta despre sentimente rănite.

Lacrimile îi curgeau încetișor pe obraz, iar focul le făcea să prindă culori albastre, verzi și roșii.

— Zău că-mi pare tare rău, din tot sufletu', zise Portia.

Doctorul Copeland își șterse obrazul cu batista lui de bumbac.

— E-n regulă.

— Hai să nu ne mai luăm la ceartă nicidată. Nu mai am inimă pen' toate hărțuielile astea dintre noi. Îmi pare că de cîte ori sîntem împreună, răbufnește din noi ceva cu-adevărat rău. Hai să nu ne mai certăm așa nicidat'.

— Nu, rosti doctorul Copeland. Să nu ne certăm.

Portia se smiorcăi și-și șterse nasul cu dosul mîinii. Rămase încă în picioare cîteva minute, cu brațul petrecut pe după gîtul tatălui ei. Apoi, după un timp, își șterse fața pentru ultima oară și se duse la cratița cu verdețuri de pe sobă.

— Ar fi timpul c-astea să fie fragede, zise ea înveselită. Cred c-o să m-apuc să fac cîteva turtițe bune de mălai ca să meargă cu astea.

Portia se mișca încetișor prin bucătărie cu picioarele încălțate în ciorapi, în timp ce tatăl ei o urmărea din ochi. Rămaseră din nou tăcuți cîtăva vreme.

Așa cum era cu ochii umezi încît conturile lucrurilor îi păreau neclare, i se păru că Portia seamănă într-adevăr cu mama ei. Cu ani în urmă Daisy umblase și ea așa prin bucătărie, tăcută și preocupată. Daisy nu era neagră cum era el — pielea ei avusese culoarea frumoasă a mierii întunecate. Era întotdeauna foarte tăcută și blîndă. Dar dedesubtul acestei suave blîndeți era în ea ceva îndărătnic, și oricît de scrupulos ar fi încercat să deslușească treaba asta, nu reușea să înțeleagă această blîndă îndărătnicie a soției lui.

El o povățuia și îi spunea tot ceea ce sălășluia în inima lui, și ea tot blîndă era. Și tot nu-l asculta, ci continua să meargă pe drumul ei.

Apoi mai tîrziu veniră Hamilton și Karl și William și Portia. Și acest sentiment al adevăratului țel în ceea ce-i privea pe copii era atît de puternic, încît știa exact ce-i aștepta în viață. Hamilton avea să fie un mare om de știință și Karl Marx un profesor al rasei negre și William un avocat care să lupte împotriva nedreptăților, iar Portia medic pentru femei și copii.

Și cînd erau încă abia bebeluși le povestea despre jugul pe care trebuiau să-l arunce de pe umerii lor — jugul supunerii și al indolenței. Și după ce se făcuseră puțin mai mari le întipărea în minte că nu există Dumnezeu, dar că viața e sfîntă și că pentru fiecare din ei există țelul acela măreț. Le spunea asta mereu

și mereu ei ședeau împreună departe de el și cu ochii lor mari de copii negri se uitau la mama lor. Iar Daisy ședea fără să audă, blîndă și îndărătnică.

Din cauza acestui țel măreț în legătură cu Hamilton, Karl Marx, William și Portia, el știa cum va fi fiecare detaliu. În toamna fiecărui an îi lua în oraș pe toți și le cumpăra pantofi buni, negri și ciorapi negri. Lui Portia îi cumpăra stofă neagră de lînă pentru rochie și olandă albă pentru gulere și manșete. Băieților le lua material negru de lînă pentru pantaloni și olandă fină și albă pentru cămăși. Nu vroia ca ei să poarte haine viu colorate, neserioase. Dar cînd s-au dus la școală, astea erau exact cele pe care vroiau să le poarte, iar Daisy i-a spus că se simțeau stînjeniți și că el era un tată sever. Știa și cum va fi casa. Nu va fi nimic fantezist — nu calendare țipătoare sau perne de dantelă sau fleacuri — ci totul în casă trebuia să fie simplu, sobru, să vădească munca și țelul măreț.

Apoi într-o seară descoperi că Daisy făcuse găuri pentru cercei în urechile micuței Portia. Altă dată cînd veni acasă găsi pe cămin o păpușă cu fuste din pene, iar Daisy fu blîndă și tenace și nu vru s-o dea la o parte. Știa de asemenea că Daisy îi învăța pe copii cultul supunerii. Le povestea despre iad și rai. De asemenea îi convinsese că există stafii și locuri bîntuite. Daisy se ducea la biserică în fiecare duminică și-i vorbea cu mîhnire preotului despre propriul ei soț. Și cu îndărătnicia ei întotdeauna îi ducea și pe copii la biserică, iar ei ascultau.

Întreaga rasă neagră era bolnavă, iar el era ocupat toată ziua și uneori jumătate din noapte. După o zi atît de lungă îl cuprindea o mare oboseală, dar cînd deschidea poarta din față a căminului lui oboseala dispărea. Totuși, cînd intra în casă, William cînta dintr-un pieptene învelit în hîrtie igienică, Hamilton și Karl Marx jucau zaruri pentru banii de gustare, Portia rîdea cu maică-sa.

O lua de la capăt cu ei, dar într-un mod diferit. Îi punea să-și arate lecțiile și stătea de vorbă cu ei. Ședeau unul lîngă altul și se uitau la mama lor. El le vorbea și le vorbea, dar nici unul din ei nu vroia să înțeleagă.

Îl copleșea un sentiment îngrozitor, de deznădejde. Încerca să se închidă în biroul lui și să citească și să mediteze pînă cînd se putea calma și începea din nou. Trăgea jaluzelele așa încît să nu mai existe decît lumina strălucitoare a lămpii, cărțile și sentimentul de meditație. Dar uneori calmul nu vroia să vină. Era tînăr și îngrozitorul sentiment nu dispărea prin studiu.

Lui Hamilton, Karl Marx, William și Portia le era frică de el și se uitau la mama lor — și uneori cînd își dădea seama de asta, sentimentul acela îngrozitor îl cuprindea din nou și nu mai știa ce face.

Nu putea stăvili lucrurile acelea îngrozitoare, iar după aceea nu putea niciodată să înțeleagă.

— Mîncarea asta mie-mi miroase, tare bine zise Portia. Aș zice c-ar fi mai bine să mîncăm acu', căci Highboy și Willie pot s-apară dintr-o clipă-n alta.

Doctorul Copeland își aranjă ochelarii și-și trase scaunul lîngă masă.

— Unde și-au petrecut seara soțul tău și cu William ?

— Aruncă bile. Raymond Jones ăsta are-un teren pen' jocu' de bile în curtea din dos. Raymond ăsta și sora lui, Love Jones, joacă-n fiece noapte. Love e o fată atît de urîtă, că nu mă sinchisesc ca Highboy și Willie să meargă pe la casa lor de cîte ori dorește ei. Da' mi-au zis că vin după mine la zece fără un sfert, așa că de acu' îi aștept în fiece clipă.

— Înainte să uit, rosti doctorul Copeland, presupun că primești des vești de la Hamilton și Karl Marx.

— Primesc de la Hamilton. De fapt, el a luat în spinare toată munca la casa bunicului. Dar Buddy nu stă locului — și dumneata știi că el n-a avut niciodat' dibăcie la scris scrisori. Totuși Buddy a avut totdeauna felu' lui de-a fi așa drăguț cu oamenii, că nu-mi fac io griji din pricina lui. E-unul din ăia care se-nțelege foarte bine cu toată lumea.

Șezură tăcuți la masă dinaintea mîncării. Portia se uita mereu la ceasul de pe dulap, fiindcă era timpul ca Highboy și Willie să vină. Doctorul Copeland își aplecă capul deasupra farfuriei. Ținea în mînă furculița ca și cum ar fi fost grea, iar degetele îi tremurau. Gusta doar mîncarea și înghițea greu fiecare îmbucătură. Plutea un sentiment de încordare, și se părea că amîndoi doreau să întrețină vie o conversație.

Doctorul Copeland nu știa cum să înceapă. Uneori se gîndea că în anii dinainte le vorbise atît de mult copiilor lui, iar ei înțeleseseră atît

de puțin, încît nu mai avea nimic ce să le spună. După un timp își șterse gura cu batista și vorbi cu voce nesigură.

— De tine abia dacă ai pomenit. Povestește-mi despre slujba ta și ce-ai mai făcut în ultima vreme.

— Bineînțeles, îs tot la familia Kelly, răspunse Portia. Da' îți spun drept, tată, nu știu cît timp o să mai pot rămîne la ei. Munca-i grea și totdeauna îmi trebui vreme multă ca s-o duc la bun sfîrșit. Totuși, nu asta mă supără. Leafa îmi dă bătaie de cap. Ar trebui să iau trei dolari pe săptămînă — da' cîteodată doamna Kelly îmi oprește un dolar sau cincizeci de cenți în loc să-mi plătească suma-ntreagă. Făr' de-ndoială că-ntotdeauna îmi dă la loc ce rămîne cît de curînd e-n stare. Da' într-un fel parcă mă simt furată.

— Asta nu-i corect, spuse doctorul Copeland. De ce rabzi așa ceva ?

— Nu-i vina ei. N-are ce face, răspunse Portia. Juma' din oameni din casa aia nu plătește chiria, și e-o mare cheltuială să ții totu' la punct. Îți spui adevăru' — familia Kelly e doar la un pas și intră pe mîna șerifului. Are greutăți tare mari.

— Trebuie să existe vreo altă slujbă pe care s-o poți găsi.

— Știu. Da' familia Kelly e într-adevăr niște albi grozavi ca să lucrezi pentru ei. Cu-adevărat țin la ei atîta cît pot. Cei trei copilași îs chiar ca niște rude pentru mine. Simt de parcă io l-am crescut cu adevărat pe Bubber și pe bebeluș. Și cu toate că Mick și cu mine ne cam ciondănim mereu, am și pentru ea tot așa o mare afecțiune.

— Dar trebuie să te gîndești la tine, zise doctorul Copeland.

— Mick asta — continuă Portia. E într-adevăr un caz. Nici unu' nu știe cum să se poarte cu copilu' ăsta. E-ndîrjită și-ncăpățînată cît cuprinde. În capul ei se petrece ceva tot timpul. Am un simțămînt ciudat în legătură cu copilu' ăsta. Mie-mi pare că într-una din zilele astea o să le facă o surpriză cum mă vezi și cum te văd. Dar dac-o să fie o surpriză bună ori una rea, io nu știu. Pe mine Mick uneori mă pune pe gînduri. Da' totuși țin cu adevărat la ea.

— Trebuie să ai în vedere existența ta mai întîi.

— După cum zic, nu-i vina lu' doamna Kelly. Costă așa de mult să întreții casa aia mare și veche și cînd chiria nu-i plătită. Nu-i decît o singură persoană în casă care plătește o sumă bunicică pentru camera lui și-o plătește punctual, fără greș. Și omu' acela locuiește acolo doar de puțină vreme. E unul din aceia surdomuți. E primu' pe care l-am văzut vreodat' să-ncuie ușa — dar e-un alb extraordinar.

— Înalt, slab, cu ochi cenușii-verzi ? întrebă doctorul Copeland deodată. Și întotdeauna politicos cu toată lumea și foarte bine îmbrăcat ? Nu arată ca unul din orașul acesta — mai curînd ca unul din Nord sau poate ca un evreu ?

— El îi, exclamă Portia.

Chipul doctorului Copeland se însufleți. Își fărîmiță turta de mălai în sosul de conopidă din farfurie și începu să mănînce cu poftă.

— Am un pacient surdomut, zise el.

— Cum ai făcut cunoștință cu domnul Singer ? întrebă Portia.

Doctorul Copeland tuși și-și acoperi gura cu batista.

— L-am văzut doar de cîteva ori.

— Ar fi bine să fac curat acu', rosti Portia. Cu siguranță îi timpu' pentru Willie și Highboy al meu. Da' cu chiuveta asta grozavă și apa curgătoare o să spăl farfurioarele astea cît ai clipi din ochi.

Insolența imperturbabilă a rasei albe era un lucru pe care ani de zile încercase să și-l scoată din minte. Cînd resentimentul îl copleșea, se cufunda în meditație și studiu. Pe stradă și în preajma oamenilor albi rămînea întotdeauna tăcut, păstrîndu-și pe chip demnitatea. Cînd era mai tînăr era „băiete“ — dar acum era „unchiule“. „Unchiule, dă o fugă pînă la stația aceea de benzină din colț și trimite-mi un mecanic.“ Un alb dintr-o mașină îi strigase cuvintele astea nu de multă vreme. „Băiete, dă-mi aici o mînă de ajutor“ — Unchiule, fă treaba asta.“ Iar el nu asculta, ci continua să meargă tăcut și plin de demnitate.

Acum cîteva nopți un alb beat se apropiase de el și începuse să-l tîrască de-a lungul străzii. Avea trusa cu el și era sigur că cineva fusese rănit. Dar bețivul îl trăsese în restaurantul unui alb, și albii de la tejghea începuseră să vocifereze cu insolența lor obișnuită. Știa că bețivul își bătea joc de el. Chiar și atunci își păstrase demnitatea.

Dar cu albul acesta înalt, slab, cu ochi cenușiu-verzui, i se întîmplase ceva care nu i se mai întîmplase niciodată înainte cu vreun alt alb.

S-a petrecut cu cîteva săptămîni în urmă, într-o noapte întunecoasă, ploioasă. Tocmai ieșise de la o naștere și stătea în ploaie la un colț de stradă. Încercase să-și aprindă o țigară, dar chibriturile din cutia lui se stinseseră unul după altul. Rămăsese cu țigara neaprinsă în gură, cînd un alb păși înaintea lui și-i ținu un chibrit aprins. În întuneric, cu flacăra între ei, au putut să-și vadă unul altuia fața. Albul îi zîmbi și îi aprinse țigara. Nu știu ce să spună, căci nimic de felul acesta nu i se mai întîmplase vreodată înainte.

Au stat așa împreună cîteva minute la colțul străzii, și apoi albul îi întinse cartea lui de vizită. Dorea să-i vorbească albului și să-i pună niște întrebări, dar nu știa sigur dacă acesta putea într-adevăr să înțeleagă. Din cauza insolenței întregii rase albe îi era teamă să-și piardă demnitatea arătînd prietenie.

Dar albul îi aprinse țigara și-i zîmbise, și părea că dorește să stea puțin cu el. De atunci se gîndise de multe ori la lucrul acesta.

— Am un pacient surdomut, îi spuse doctorul Copeland Portiei. Pacientul este un băiat de cinci ani. Și într-un fel nu-mi iese din minte că eu sînt vinovat pentru infirmitatea lui. Eu am ajutat la nașterea lui și după alte două vizite bineînțeles că am uitat de el. A contractat o boală de urechi, dar maică-sa n-a dat nici o atenție și nu l-a adus la mine. Cînd în cele din urmă cazul mi-a fost adus la cunoștință era prea tîrziu. Bineînțeles că nu aude nimic și bineînțeles că din cauza asta nu poate vorbi. Dar l-am urmărit cu grijă și mi se pare că dacă ar fi normal ar fi un copil foarte inteligent.

— Totdeauna te-au interesat tare mult copiii mici, rosti Portia. Te-ngrijești mai mult de ei decît de oamenii mari, nu-i așa?

— E mai multă speranță în copii, răspunse doctorul Copeland. Pentru băiatul ăsta surd — aveam intenția să mă interesez și să aflu dacă există vreo instituție care l-ar putea lui.

— Domnu' Singer ar putea să știe. E un alb cu adevărat cumsecade și nu-i deloc îngust în vederi.

— Nu știu — rosti doctorul Copeland. Mi-a trecut prin cap o dată sau de două ori să-i scriu un bilet și să văd dacă mi-ar putea da vreo informație.

— Daca-ș fi în locu' dumitale sigur c-aș face-o. Dumneata ești foarte priceput la scrisori și i-aș da-o eu lu' domnu' Singer din partea dumitale, spuse Portia. Acu' două sau trei săptămîni a coborît jos la bucătărie cu cîteva cămăși pe care vroia să i le spăl. Cămășile alea nu erau mai murdare dacă Sfîntul Ioan Botezătorul le-ar fi îmbrăcat chiar el. Tot ce-a trebuit să fac a fost să le înmoi în apă caldă și să le frec ușor la guler, apoi să le calc. Iar în seara aceea, cînd i-am dus sus în cameră cele cinci cămăși curate, știi cît mi-a dat?

— Nu.

— A zîmbit cum face întotdeauna și mi-a întins un dolar. Un dolar întreg doar pentru alea cîteva cămăși. E unu' din albii aceia cu adevărat bun și plăcut și nu mi-ar fi teamă să-i pun orice întrebare. Aș putea chiar să-i dau eu o scrisoare albului ăla drăguț. Dă-i înainte și fă-o, tată, dac-așa vrei.

— Poate că o voi face, zice doctorul Copeland.

Portia se ridică deodată și începu să-și aranjeze părul pieptănat strîns și pomădat. Se auzea vag sunetul unei muzicuțe, apoi treptat melodia deveni mai puternică.

— Iaca vine Willie și Highboy, spuse Portia. Acu' trebui să plec să mă-ntîlnesc cu ei. Ai grijă de dumneata și trimite-mi vorbă dacă ai nevoie de mine pentru ceva. Mi-a făcut mare plăcere masa cu 'mneata și vorbele ce le-am schimbat.

Cîntecul muzicuței era foarte clar acum și-și puteau da seama că Willie cînta în timp ce aștepta la portița din față.

— Așteaptă o clipă, rosti doctorul Copeland. L-am văzut pe soțul tău cu tine doar de vreo două ori și cred că niciodată n-am făcut cu adevărat cunoștință unul cu altul. Și-au trecut trei ani de cînd William nu și-a mai vizitat tatăl. De ce nu le spui să intre și ei puțin ?

Portia stătea în cadrul ușii potrivindu-și cu degetele părul și cerceii.

— Ultima oară cînd Willie a venit aici, i-ai rănit simțămintele. Vezi, 'mneata nu-nțelegi pur și simplu cum —

— Foarte bine, o întrerupse doctorul Copeland. A fost doar o sugestie.

— Așteaptă, zise Portia. O să-i chem. O să-i invit înăuntru chiar acu'.

Doctorul Copeland își aprinse o țigară și începu să se plimbe în sus și-n jos prin încăpere. Nu-și putea potrivi ochelarii în poziția bună, căci degetele îi tremurau. Din curtea din față se auzeau voci scăzute. Apoi pași grei trecură prin hol și Portia, William și Highboy intrară în bucătărie.

— Iacă-ne, exclamă Portia. Highboy, nu cred că tu și cu taica al meu ați făcut vreodat' cu adevărat cunoștință unu' cu altu'.

Doctorul Copeland dădu mîna cu amîndoi. Willie se trase sfios înapoi lîngă perete, dar Highboy păși înainte și se înclină ceremonios.

— Mereu am auzit atît de multe despre dumneata, zise el. Sînt foarte încîntat să facem cunoștință.

Portia și doctorul Copeland aduseră scaune din hol și toți patru se așezară în jurul sobei. Erau tăcuți și stingheriți. Willie privea nervos de jur împrejurul camerei — la cărțile de pe masa de bucătărie, la chiuvetă, la pătuțul lipit de perete, și la tatăl său. Highboy zîmbea forțat și se trăgea de cravată. Doctorul Copeland păru că e pe punctul de a vorbi, dar apoi își umezi buzele și rămase tăcut.

— Willie, ai cîntat destul de bine cu muzicuța ta, spuse Portia în cele din urmă. Mi se pare că tu și cu Highboy trebuie să fi nimerit pe la sticla de gin a cuiva.

— Nu, coniță, răspunse Highboy foarte politicos. Noi n-am băut nimic de sîmbătă. Pur și simplu ne-a făcut plăcere jocul de bile.

Doctorul Copeland încă nu vorbea, și toți continuau să se uite la el și să aștepte. Odaia era înăbușitoare și liniștea îi făcea nervoși.

— Am cea mai mare bătaie de cap cu hainele băieților, spuse Portia. Le spăl la amîndoi costumele albe în fiece sîmbătă și le calc de două ori pe săptămînă. Și uită-te acu' la ele. Făr'-îndoială că nu le-mbracă decît cînd vine acasă de la lucru. Da' după două zile parcă e aproape murdare. Am călcat pantalonii abia aseară și-acum nu mai are pic de dungă.

Doctorul Copeland tot mai tăcea. Își ținea ochii ațintiți pe obrazul fiului său, dar cînd Willie băgă de seamă, începu să-și miște degetele aspre și boante și să se uite fix la picioarele lui. Doctorul Copeland își simți pulsul zvîcnind la încheieturile mîinilor și la tîmple. Tuși și-și duse pumnul la piept. Dorea să-i vorbească fiului său, dar nu-i trecea prin minte ce-ar putea spune. Vechea amărăciune se ridica în el, dar nu avea timp să cugete asupra ei și s-o dea la o parte. Sîngele îi zvîcnea în cap și era buimac. Dar toți se uitau la el, iar tăcerea era atît de apăsătoare, încît trebuia să vorbească.

Vocea i se auzi stridentă, ca și cum n-ar fi ieșit din el.

— William, mă întreb cît de mult din toate lucrurile pe care ți le-am spus cînd erai copil a rămas în mintea ta.

— Nu știu ce vrei să s-s-spui, îngăimă Willie.

Cuvintele veniră înainte ca doctorul Copeland să știe ce-o să spună.

— Vreau să spun că ție și lui Hamilton și lui Karl Marx v-am dat tot ce era în mine. Și mi-am pus în voi toată încrederea și speranța. Și tot ce am primit a fost neînțelegerea oarbă, și indolență, și indiferență. Din tot ceea ce am sădit eu n-a rămas nimic. Totul mi-a fost luat. Tot ceea ce am încercat să fac —

— Taci, exclamă Portia. Tată, mi-ai făgăduit că nu ne mai certăm. Asta-i nebunie. Noi nu ne putem îngădui să ne certăm.

Portia se ridică și porni spre ușa din față. Doctorul Copeland încercă să vorbească, dar vocea îi păru pierdută undeva adînc în ființa lui.

Willie și Portia și Highboy stăteau în grup unul lîngă altul.

Cu o mînă Portia se ținea de soțul și de fratele ei, iar cealaltă și-o întinse spre doctorul Copeland.

— Haideți cu toții să ne-mpăcăm 'nainte ca noi să plecăm. Nu-mi e deloc pe plac bătălia asta dintre noi. Haideți să nu ne mai certăm niciodat'.

În tăcere, doctorul Copeland dădu mîna din nou cu fiecare.

— Îmi pare rău, spuse el.

— În ce mă privește e absolut în regulă, spuse Highboy politicos.

— Și în ce mă privește pe mine e absolut în regulă, bîigui Willie.

Portia ținu mîinile tuturor împreună.

— Noi nu ne putem îngădui să ne certăm.

Spuseră la revedere, și doctorul Copeland îi urmări din veranda întunecată în timp ce, împreună, mergeau de-a lungul străzii. Pașii lor, pe măsură ce se îndepărtau, sunau a pustiu, și el se simți slăbit și obosit. După ce se îndepărtară cu cîteva case, Willie începu din nou să cînte la muzicuță. Cîntecul era trist, nostalgic. Rămase pe verandă pînă cînd nu mai putu nici să-i vadă nici să-i audă.

Doctorul Copeland stinse luminile din casă și se așeză în întuneric, înaintea sobei. Dar pacea nu se așternu asupră-i. Dorea să și-i scoată din minte pe Hamilton și pe Karl Max și pe William. Fiecare cuvînt pe care Portia i-l spusese se reîntorcea în amintirea lui sonor, aspru. Se ridică brusc și aprinse lumina. Se instală la masă cu cărțile lui, Spinoza și William Shakespeare și Karl Marx. Cînd ci-

tea din Spinoza pentru el însuși cu voce tare, cuvintele aveau o rezonanță profundă, tenebroasă.

Se gîndi la albul despre care vorbiseră. Ar fi bine dacă albul l-ar putea ajuta în legătură cu Augustus Benedict Maddy Lewis, pacientul surd. Ar fi bine să-i scrie albului, chiar dacă n-ar fi avut acest motiv și aceste întrebări pe care să i le pună. Doctorul Copeland își cuprinse capul în mîini și din gîtlej îi ieși un sunet ciudat, ca și cum ar fi mormăit un cîntec. Își aminti chipul albului cînd îi zîmbise dindărătul flacării galbene a chibritului în noaptea aceea ploioasă — și în făptura lui se strecură pacea.

6

Pe la mijlocul verii Singer primea mai mulți musafiri decît oricare altă persoană din casă. Seara, din camera lui, aproape întotdeauna se auzea o voce. După ce lua cina la New York Café, făcea baie și se îmbăca într-unul din costumele lui lavabile, răcoroase, și de regulă nu mai ieșea din casă. În odaie era răcoare și plăcut. Avea în debara un răcitor în care ținea la rece sticle de bere și sucuri de fructe. Niciodată nu era ocupat sau grăbit. Și întotdeauna își întîmpina oaspeții la ușă cu un zîmbet de bun venit.

Lui Mick îi plăcea să urce în camera domnului Singer. Cu toate că era surdomut, înțelegea fiecare cuvînt pe care i-l spunea. A vorbi cu el era ca un joc. Numai că era cu mult mai interesant decît oricare alt joc. Era ca și cum

ai descoperi lucruri noi despre muzică. Îi povestea unele din planurile ei pe care nu le-ar fi povestit nici unui alt om. O lăsa să-și vîre nasul printre piesele lui micuțe și drăguțe de șah. Odată cînd, fiind mai agitată, își prinsese poala cămășii în ventilatorul electric, el s-a comportat într-un fel atît de blînd, încît ea nu s-a simțit cîtuși de puțin jenată. Cu excepția tăticului ei, domnul Singer era cel mai drăguț om din cîți cunoștea.

Cînd doctorul Copeland îi scrise lui John Singer un bilet în legătură cu Augustus Benedict Mady Lewis, acesta i-a trimis un răspuns politicos precum și invitația de a-i face o vizită cînd va găsi de cuviință. Doctorul Copeland s-a dus în spatele casei și a stat un timp în bucătărie cu Portia. Apoi a urcat scara pînă la camera albului. Într-adevăr, la omul acesta nu exista nici urmă din insolența aceea imperturbabilă. Au băut împreună cîte o limonadă și mutul a scris răspunsurile la problemele pe care dorea să le cunoască. Omul acesta se deosebea de oricare altă persoană de rasă albă pe care doctorul Copeland o întîlnise vreodată. După aceea a chibzuit îndelung asupra acestui alb. Apoi mai tîrziu, întrucît fusese invitat în mod foarte cordial să revină, el i-a făcut o altă vizită.

Jake Blount venea în fiecare săptămînă. Cînd urca la camera lui Singer, se zguduia întreaga scară. De obicei aducea o pungă de hîrtie plină cu sticle de bere. Adesea vocea lui răzbea pînă afară, puternică și mînioasă. Dar înainte de a pleca, treptat, treptat vocea i se potolea. Cînd cobora scara, nu mai ducea cu el punga cu

sticle și mergea gînditor, fără să pară a băga măcar de seamă pe unde călca.

Chiar și Biff Brannon veni într-o seară în camera mutului. Dar cum nu putea niciodată să lipsească din restaurant multă vreme, plecă după o jumătate de oră.

Singer era întotdeauna același cu toată lumea. Ședea lîngă fereastră pe un scaun cu spătarul drept, cu mîinile adînc vîrîte în buzunare, și dădea din cap sau zîmbea pentru a arăta musafirilor lui că înțelege.

În serile cînd nu avea vizitatori, Singer se ducea la cinema la ultimul spectacol. Îi plăcea să șadă în fundul sălii și să urmărească actorii vorbind sau mișcîndu-se de colo colo pe ecran. Nu se uita niciodată la titlul filmului înainte de a intra și, indiferent despre ce anume era vorba, urmărea fiecare scenă cu interes egal.

Apoi, într-o zi, în luna iulie, Singer plecă pe neașteptate fără să anunțe pe nimeni. Lăsă deschisă ușa camerei, și pe masă, într-un plic adresat doamnei Kelly, erau patru dolari pentru chiria săptămînii trecute. Puținele lui lucruri simple dispăruseră, iar camera era foarte curată și complet goală. Cînd oaspeții au intrat și-au văzut odaia pustie, au plecat dureros de surprinși. Nimeni nu-și putea închipui de ce dispăruse în felul acesta.

Singer își petrecu tot concediul de vară în orașul în care Antonapoulos era internat în ospiciu. Luni de zile plănuise această călătorie și imaginase fiecare moment pe care-l vor petrece împreună. Făcuse rezervarea la hotel cu două săptămîni înainte și multă vreme purtase în buzunar, într-un plic, biletul de tren.

Antonapoulos nu era deloc schimbat. Cînd Singer intră în salonul lui, acesta făcu senin cîțiva pași pentru a-și întîmpina prietenul. Era chiar mai gras decît înainte, dar zîmbetul somnolent de pe chipul lui era exact același. Singer avea în brațe cîteva pachete și mătăhălosul grec își îndreptă prima atenție către ele. Cadourile primite erau un halat roșu-aprins, o pereche de papuci moi, și două cămăși de noapte cu monogramă. Antonapoulos se uită cu mare atenție sub toate foițele din cutii. Cînd văzu că nimic bun de mîncare nu fusese ascuns acolo, aruncă cu desconsiderare cadourile grămadă pe pat și nu se mai sinchisi de ele cîtuși de puțin.

Salonul era mare și însorit. Mai multe paturi erau aliniate la distanță unele de altele. Într-un colț trei bătrîni se jucau de-a leapșa. Nu-i dădeau nici o atenție lui Singer sau lui Antonapoulos, așa că cei doi prieteni au stat singuri în celălalt capăt al salonului.

Lui Singer i se părea că trecuseră ani de cînd n-au mai stat împreună. Erau atîtea de spus, încît mîinile lui nu puteau contura semnele cu suficientă viteză. Ochii lui verzi ardeau și sudoarea îi strălucea pe frunte. Vechiul sentiment de voioșie și beatitudine îl năpădea din nou atît de năvalnic, încît nu se putea controla.

Antonapoulos își ațintea ochii lui negri, uleioși asupra prietenului său și nu se mișca. Mîinile îi moșmoneau apatic în fața la bifurcația pantalonilor. Singer îi povestea, printre altele, despre musafirii care veneau să-l viziteze. Îi spuse prietenului său cum aceștia l-au ajutat să-și abată gîndurile de la singurătatea lui. Îi mai spuse lui Antonapoulos că erau oameni

ciudați, care vorbeau întruna — dar că lui îi plăcea ca ei să vină. Îi desenă cu agilitate pe Jake Blount și pe Mick și pe doctorul Copeland. Dar îndată ce văzu că pe Antonapoulos nu-l interesau, Singer mototoli schițele și le dădu uitării. Cînd veni îngrijitoarea să spună că ora de vizită s-a terminat, Singer nu isprăvise nici jumătate din lucrurile pe care dorea să i le spună. Plecă însă din salon foarte obosit, dar fericit.

Pacienții își puteau primi prietenii doar joia și duminica. În zilele cînd nu putea sta cu Antonapoulos, Singer se plimba în sus și-n jos prin camera lui de la hotel.

A doua vizită la prietenul său fu la fel ca prima, cu excepția faptului că bătrînii îi urmăreau cu indolență și nu se mai jucau de-a leapșa.

După multe strădanii Singer obținu permisiunea de a-l scoate pe Antonapoulos cu el în oraș pentru cîteva ore. Plănui dinainte fiecare amănunt al micii lor excursii. Ieșiră afară la cîmp într-un taxi, apoi la patru și jumătate se duseră în sufrageria hotelului. Antonapoulos se bucură grozav de această masă suplimentară. Comandă jumătate din mîncărurile de pe meniu și mîncă cu mare lăcomie. Dar cînd isprăvi, nu vru să mai plece. Se ținea de masă. Singer încercă să-l înduplece, iar șoferul de taxi vru să folosească forța. Antonapoulos ședea nesimțitor la orice tentativă și făcea gesturi obscene cînd se apropiau de el. În cele din urmă Singer cumpără o sticlă de whisky de la directorul hotelului și-l ademeni din nou în taxi. Cînd Singer aruncă pe geam sticla nedesfăcută, Antonapoulos, dezamăgit, ultragiat,

izbucni în plîns. Sfîrșitul micii lor excursii îl întristă pe Singer teribil.

Următoarea vizită fu și ultima, căci concediul lui de două săptămîni era aproape terminat. Antonapoulos uitase ce se întîmplase înainte. Stăteau în același colț al salonului. Minutele se scurgeau repede. Mîinile lui Singer vorbeau cu disperare, iar fața lui îngustă era foarte palidă. În cele din urmă sosi timpul să plece. Își ținea prietenul de braț și se uita în ochii lui în același fel în care obișnuia s-o facă atunci cînd se despărțeau în fiecare zi înainte de lucru. Antonapoulos se holba la el toropit și nu se mișca. Singer părăsi salonul cu mîinile adînc înfundate în buzunare.

Curînd după ce Singer se întoarse în camera lui de la pensiune, Mick și Jake Blount și doctorul Copeland începură să vină din nou. Fiecare din ei dorea să știe unde fusese și de ce nu-i lăsase să afle despre planurile lui. Dar Singer se prefăcea că nu înțelege întrebările lor, iar zîmbetul îi era de nepătruns.

Unul cîte unul veneau în camera lui să-și petreacă seara cu el. Mutul era întotdeauna gînditor și reținut. Ochii lui blînzi, în care se amestecau mai multe culori, erau gravi ca ai unui vrăjitor. Mick Kelly și Jake Blount și doctorul Copeland veneau și povesteau în camera tăcută — deoarece simțeau că mutul înțelegea întotdeauna orice ar dori ei să-i spună. Și poate chiar mai mult decît atît.

PARTEA A DOUA

1

Vara aceasta se deosebea de oricare alta pe care Mick și-o putea reaminti. Nu se întîmplă nici un lucru deosebit pe care ea să și-l fi putut descrie sieși în gînd sau în cuvinte — dar plana presentimentul unei schimbări. Era surescitată toată vremea. Dimineața abia aștepta să se dea jos din pat și să înceapă o nouă zi. Și o scotea al naibii din sărite că noaptea trebuia să se culce din nou.

Imediat după micul dejun scotea copiii afară și, cu excepția orelor de masă, erau plecați aproape toată ziua. O mare parte din timp hoinăreau doar pe străzi — ea împingînd căruciorul lui Ralph, iar Bubber mergînd în urma ei. Era întotdeauna copleșită de gînduri și planuri. Uneori ridica brusc privirea și se trezea departe, în vreo parte a orașului pe care nici măcar n-o recunoștea. Iar o dată sau de două ori, pe niște străzi, au dat nas în nas cu Bill, și ea era atît de cufundată în gînduri, încît el a trebuit s-o înșface de braț ca să-l vadă.

Dimineața devreme era puțin mai răcoare și umbrele lor se întindeau dinainte, lungi, pe trotuar. Dar în mijlocul zilei cerul era întotdeauna dogoritor. Lumina era atît de strălucitoare, încît te durea să-ți ții ochii deschiși. De

multe ori proiectele despre lucrurile care aveau să i se întîmple se asociau în mintea ei cu gheața și zăpada. Uneori era ca și cum s-ar fi aflat în Elveția și toți munții erau acoperiți cu zăpadă și ea patina pe o gheață rece, verzulie. Domnul Singer patina cu ea. Și poate Carole Lombard sau Arturo Toscanini, care cînta la radio. Patinau împreună și-apoi domnul Singer cădea prin gheață și ea plonja fără să țină seama de pericol și înota pe sub gheață și-i salva viața. Aceasta era una din plăsmuirile care i se învîrteau în minte toată vremea.

De obicei, după ce se plimbau un timp, îi lăsa pe Bubber și pe Ralph în vreun loc la umbră. Bubber era un copil nemaipomenit și ea îl dresase foarte bine. Dacă-i spunea să nu se îndepărteze mai mult decît atît cît să poată auzi țipetele lui Ralph, nu-l găsea niciodată nici măcar la două sau trei blocuri mai încolo, jucînd bile cu copiii. Se juca singur lîngă cărucior, așa încît atunci cînd îi lăsa singuri nu trebuia să se preocupe prea mult. Ea se ducea fie la bibliotecă și se uita la vreun *National Geographic*, sau dacă nu, hoinărea doar prin împrejurimi și se gîndea la diverse lucruri. Dacă avea bani, își cumpăra cîte ceva de la domnul Brannon. El făcea reducere la copii. Lucrurile de cinci cenți le vindea cu trei.

Dar tot timpul — indiferent de ceea ce făcea — exista muzica. Uneori își fredona sie însăși în timp ce mergea, alteori asculta tăcută cîntecele dinlăuntrul ei. Purta în gînd tot felul de melodii. Unele le auzise la radio, iar altele erau de mult în mintea ei fără să le fi auzit vreodată undeva.

Seara, de îndată ce copiii se aflau în pat, ea era liberă. Acesta era momentul cel mai prețios din toate. O mulțime de lucruri se întîmplau cînd era singură și era întuneric. Imediat după cină fugea din nou afară din casă. Nu putea spune nimănui despre lucrurile pe care le făcea noaptea, iar cînd mama îi punea întrebări, ea răspundea cu orice povestioară care suna veridic. Dar de cele mai multe ori dacă cineva o chema, pur și simplu fugea ca și cum n-ar fi auzit. Asta mergea la oricine în afară de tăticul ei. Era ceva în vocea tatălui ei de care nu putea fugi. Era unul din cei mai solizi, mai înalți bărbați din întreg orașul. Dar vocea lui era atît de calmă și blîndă, încît atunci cînd vorbea oamenii rămîneau surprinși. Oricît de grăbită ar fi fost, se oprea întotdeauna cînd tăticul ei o chema.

În vara asta își dădu seama de un lucru în legătură cu tăticul ei pe care nu-l știuse înainte. Pînă atunci nu se gîndise niciodată la el ca fiind un ins cu adevărat izolat de ceilalți. O chema de multe ori. Se ducea în camera din față unde lucra și stătea lîngă el cîteva minute — dar în timp ce-l asculta, nu era niciodată cu mintea la ceea ce-i spunea el. Apoi, într-una din seri înțelese brusc totul despre tăticul ei. Nimic neobișnuit nu se întîmplase în seara aceea și de fapt nu știa ce o făcuse să-și dea seama. După această seară ea se simți mai matură, ca și cum l-ar fi cunoscut mult mai bine decît pe oricare altă persoană.

Era o seară de la sfîrșitul lui august și ea era în mare grabă. Trebuia să ajungă la casa aceea la ora nouă fix, fără doar și poate. Tăticul ei o strigase și ea se duse în camera din

față. Ședea cocîrjat deasupra mesei lui de lucru. Dintr-un motiv neînțeles, niciodată nu i se păruse ceva firesc să-l vadă acolo. Pînă în momentul accidentului de anul trecut, el fusese zugrav și dulgher. În fiecare dimineață, îmbrăcat în salopetă, pleca de acasă înainte de a se lumina de ziuă, pentru a lipsi toată ziua. Apoi seara meșterea uneori la niște ceasornice, ca muncă suplimentară. De nenumărate ori încercase să obțină o slujbă într-o giuvaiergerie, unde putea să șadă singur toată ziua la o masă de lucru, purtînd o cămașă albă, curată și cravată. Acum că nu mai putea lucra ca dulgher, pusese un anunț la fațada casei, care spunea „Se repară ieftin pendule și ceasuri". Dar el nu arăta ca giuvaiergiii obișnuiți — cei din oraș erau niște evrei micuți de statură, oacheși și agili. Tăticul ei era prea înalt pentru masa aceea de lucru, iar oasele lui mari păreau a fi îmbinate oarecum dezlînat.

Tăticul ei se uită doar la ea. Își putea da seama sigur că nu avusese nici un motiv s-o cheme. Încerca să se gîndească în ce fel să înceapă. Ochii căprui erau prea mari pentru fața lui prelungă, îngustă, și de cînd își pierduse ultimul fir de păr, creștetul lui palid, pleșuv, îi dădea o înfățișare golașă. Se mai uita încă la ea fără să vorbească, iar ea era grăbită. Trebuia să ajungă la casa aceea la nouă fix și nu mai era timp de pierdut. Tăticul ei văzu că era grăbită și-și limpezi gîtlejul.

— Am ceva pentru tine, zise el. Nu-i prea mult, dar poate că-ți iei totuși ceva cu ei.

Nu era nevoie să-i dea cinci cenți sau vreo zece numai pentru că era singur și simțea nevoia să vorbească. Din ceea ce cîștiga putea

să-și păstreze doar cît să-și cumpere bere de două ori pe săptămînă. Acum erau pe podea lîngă scaunul lui două sticle, una goală și una abia deschisă. Și ori de cîte ori bea bere îi plăcea să stea de vorbă cu cineva. Tăticul ei se scotoci sub centură, iar ea își întoarse privirea. În vara asta devenise ca un copil cînd era vorba să ascundă monedele de cinci și de zece cenți pe care le ținea pentru el. Uneori le ascundea în pantofi, și alteori într-o mică crestătură pe care o tăiase în centură. Își dorea să ia zece cenți doar cu jumătate de inimă dar cînd el îi întinse, mîna ei se deschise prompt, cît se putea de firesc.

— Am așa de mult de lucru, că nu știu unde să-ncep, spuse el.

Asta era exact opusul adevărului, iar el o știa la fel de bine ca și ea. N-avea niciodată prea multe ceasuri de reparat, iar cînd le termina, umbla de colo pînă colo făcînd orice treabă măruntă de care era nevoie. Apoi seara se așeza la masa lui, curățînd arcuri vechi și rotițe, și încercînd să prelungească lucrul pînă la ora culcării. De cînd își fracturase coapsa și nu mai putea avea o slujbă stabilă, trebuia să facă ceva în fiece minut.

— M-am gîndit mult în seara asta, spuse tăticul ei.

Își turnă bere și presără cîteva granule de sare pe dosul mîinii. Apoi linse sarea și sorbi o înghițitură din pahar.

Era atît de grăbită, încît îi venea greu să stea liniștită. Tăticul observă asta. Încercă să spună ceva — dar el n-o chemase pentru a-i spune ceva special. Dorise doar să vorbească puțin cu ea. Porni să vorbească, dar se opri.

Se uitau doar unul la altul. Tăcerea se prelungea și nici unul din ei nu spunea o vorbă.

Aceea a fost clipa în care și-a dat ea seama despre tăticul ei. Nu i se părea că descoperă un fapt nou — îl înțelesese tot timpul, în toate felurile, dar nu și cu creierul. Acum pur și simplu, dintr-o dată, își dădu seama că știuse totul despre tăticul ei. Se simțea singur și era un om bătrîn. Deoarece nici unul din copiii lui nu se ducea la el să-i ceară ceva și deoarece nu cîștiga destui bani, se simțea exclus din familie. Și în singurătatea lui dorea să fie aproape de unul din copii — dar ei erau toți atît de ocupați, încît nu înțelegeau asta. Simțea că nu mai era cu adevărat de mare folos nimănui.

Ea a înțeles asta în timp ce se uitau unul la altul. Și lucrul acesta îi dădu un sentiment ciudat. Tăticul luă un arc de ceas și-l curăță cu o perie muiată în benzină.

— Știu că te grăbești. Te-am strigat doar ca să-ți spun bună seara.

— Nu, n-am nici o grabă, zise ea. Sincer.

În seara aceea se așeză pe un scaun lîngă masa lui și stătură un timp de vorbă. El îi vorbi despre calcule și cheltuieli, și cum ar fi fost lucrurile dacă ar fi reușit să se descurce în alt fel. Bău bere și odată ochii i se umplură de lacrimi și-și șterse nasul de mîneca de la cămașă. Rămase cu el în seara aceea destul de mult. Deși era îngrozitor de grăbită. Cu toate acestea, dintr-un motiv oarecare, nu-i putu spune despre lucrurile petrecute în mintea ei — despre nopțile fierbinți, întunecoase.

Nopțile astea erau secretul ei, și din toată vara ele însemnau momentele cele mai preți-

oase. Umbla în întuneric singură și i se părea că e unica persoană în oraș. Fiecare stradă ajunsese să-i fie, pe timp de noapte, tot atît de familiară ca propria ei casă. Unii copii se temeau să umble prin locuri necunoscute, pe întuneric, dar ea nu. Fetelor le era teamă că un bărbat ar putea să apară de undeva și să-și vîre în ele cișmeaua ca și cum ar fi fost măritate. Majoritatea fetelor erau prostănace. Dacă ar sări la ea un individ de talia lui Joe Louis sau Mountain Man Dean și-ar vrea să se bată, atunci ar fugi. Dar dacă ar fi cineva doar cu zece kilograme mai voinic decît ea, i-ar trage o mamă de bătaie și-ar merge drept înainte.

Nopțile erau minunate, și ea nu avea timp să se gîndească la asemenea lucruri cum ar fi teama. Ori de cîte ori se afla în întuneric se gîndea la muzică. În timp ce mergea de-a lungul străzilor își cînta sie însăși. Și avea senzația că întregul oraș asculta fără să știe că Mick Kelly e aceea care cîntă.

Învăță multe despre muzică în timpul acestor momente libere din nopțile de vară. Cînd mergea la plimbare prin cartierele bogate ale orașului, fiecare casă avea un aparat de radio. Toate ferestrele erau deschise și putea nestingherită să asculte muzică. După un timp știu care din case prindea programele pe care dorea să le asculte. Exista o anume casă care urmărea toate orchestrele bune. Noaptea se ducea la casa aceea și se furișa în curtea întunecoasă ca să asculte. În jurul casei erau niște arbuști minunați, și ea se așeza sub un boschet aproape de fereastră. Iar după ce se termina, se ridica în picioare în întunericul din curte cu

mîinile în buzunare și se gîndea îndelung. Din toată vara, acestea erau momentele cele mai pline de acea realitate vie — să asculte muzică la radio și să învețe cu luare-aminte despre ea.

— *Cierra la puerta, senor**, rosti Mick.

Bubber era ascuțit ca un ghimpe de măcieș.

— *Hagame usted el favor, señorita* **, i-o întoarse el în chip de replică.

Era splendid să iei lecții de spaniolă la școala profesională.

Exista în felul de a vorbi o limbă străină ceva care o făcea să simtă ca și cum ar fi călătorit mult în diferite locuri. În fiecare după-amiază de cînd începuse școala se amuza rostind noi cuvinte și fraze în spaniolă. La început Bubber era descumpănit, și era nostim să-i privești fața în timp ce ea vorbea în această limbă. Apoi o prinse foarte repede, și în scurt timp fu în stare să reproducă tot ce spunea ea. De asemenea, ținea minte cuvintele pe care le învăța. Desigur că el nu știa ce însemnau toate propozițiile acelea, dar, oricum, ea nu i le spunea pentru sensul pe care îl reprezentau. După un timp copilul învăță atît de repede, încît ea lăsă la o parte spaniola și bolborosea doar niște sunete inventate. Dar nu trecu mult și el prinse de veste — nimeni nu-l putea păcăli cu ceva pe bătrînul Bubber Kelly.

— O să mă fac că intru în casă pentru prima oară, spuse Mick. Așa o să pot spune mai bine dacă toată ornamentația arată frumos sau nu.

---

* Închide ușa, domnule (lb. sp.).

** Faceți-mi favoarea, domnișoară (lb. sp.).

Ieși pe veranda din față, apoi se întoarse și rămase în picioare în hol. O zi întreagă ea și Bubber și Portia și tăticul aranjaseră holul și sufrageria pentru petrecere. Ornamentația era făcută din frunze de toamnă și viță și hîrtie creponată roșie. Pe căminul din sufragerie și lipite în spatele poliței pentru pălării erau frunze de un galben strălucitor. Întinseseră viță de-a lungul pereților și pe masa pe care avea să stea bolul cu punci. Hîrtia creponată roșie atîrna în franjuri lungi de pe polița de deasupra căminului și de asemenea era înfășurată pe spătarele scaunelor. Ornamentația era suficientă. Totul era foarte bine.

Ea își frecă fruntea cu mîna și clipi repede. Bubber ședea în picioare lîngă ea și-i copia fiecare gest.

— Evident că vreau ca petrecerea asta să iasă bine. Evident.

Era prima petrecere pe care o dădea. Nici ea nu fusese niciodată la mai multe de patru sau cinci. Vara trecută se dusese la o agapă a elevilor. Dar nici unul din băieți n-o invitase să se plimbe sau să danseze, așa încît a stat doar în picioare lîngă bolul cu punci pînă cînd a dispărut toată tratația și apoi a plecat acasă. Petrecerea ei nu va fi nicidecum ca aceea. Peste cîteva ore va începe să sosească lumea pe care o invitase și va porni tărăboiul.

Nu-și putea aminti exact cum îi venise ideea acestei petreceri. Gîndul i-a trecut prin cap curînd după ce începuse orele de aplicație. Școala medie era ceva nemaipomenit. Totul acolo era deosebit față de școala elementară. Nu i-ar fi plăcut atît de mult dacă ar fi trebuit să urmeze cursul de stenografie, cum făcuseră

Hazel și Etta — dar ei i s-a dat permisiune specială și a ales atelierul mecanic ca un băiat. Atelierul și algebra și spaniola erau grozave. Engleza era teribil de grea. Profesoara ei de engleză era domnișoara Minner. Toată lumea spunea că domnișoara Minner își vînduse creierul unui doctor celebru pentru zece mii de dolari, așa încît, după ce va muri, el îl va putea tăia să vadă de ce era atît de deșteaptă. La lucrările scrise te plesnea cu întrebări cum ar fi : „Numește opt contemporani celebri ai doctorului Johnson“ sau „Citează zece rînduri din *Vicarul din Wakefield*“. Te asculta după alfabet și ținea catalogul deschis în timpul lecțiilor. Și cu toate că era inteligentă, era o persoană morocănoasă. Profesoara de spaniolă călătorise odată în Europa. Spunea că în Franța oamenii își duceau acasă franzelele fără să fie împachetate. Stăteau în picioare de vorbă pe stradă și loveau cu pîinea în stîlpul felinarului. Și că în Franța nu exista nici un fel de apă, numai vin.

Școala profesională era minunată aproape în toate privințele. Între ore se plimbau încolo și încoace prin hol, iar în pauza pentru gustare elevii dădeau tîrcoale sălii de gimnastică. Acesta a fost lucrul care a început curînd s-o pună pe gînduri. Se plimbau de colo colo prin holuri împreună și fiecare părea să aparțină unui anumit grup. După o săptămînă sau două își cunoștea colegii din holuri și din clase atît cît să vorbească cu ei — dar asta era tot. Ea nu făcea parte din nici un grup. La școala elementară putea oricînd să se ducă în orice gașcă din care vroia să facă parte și cu asta toată problema era rezolvată. Aici lucrurile stăteau altfel.

În prima săptămînă se plimbă în sus și în jos prin holuri gîndindu-se la toate astea. Era preocupată să facă și ea parte dintr-un grup, aproape tot atît de mult cît se gîndea la muzică. Aceste două lucruri i se învîrteau în cap tot timpul. Și în cele din urmă îi veni ideea cu petrecerea.

A fost exigentă cu invitațiile. Nici un puști din școala elementară și nimeni sub vîrsta de doisprezece ani. A invitat doar colegi între treisprezece și cincisprezece ani. Pe fiecare din invitați îl cunoștea destul de bine pentru a vorbi cu el prin holuri — și cînd nu știa cum îl cheamă, întreba ca să afle. Le telefonă celor care aveau telefon, iar pe ceilalți îi invită la școală.

La telefon spunea întotdeauna același lucru. Îl lăsa pe Bubber să-și lipească urechea ca să asculte.

— Sînt Mick Kelly, spunea ea.

Dacă nu-i înțelegeau numele, insista pînă cînd pricepeau.

— Fac o petrecere sîmbătă seara la ora opt și te invit de acum. Locuiesc pe Fourth Street la numărul 103, apartamentul A.

Treaba asta cu apartamentul A suna grozav la telefon. Aproape toți au răspuns că sînt încîntați. Doi băieți mai neciopliți au încercat să facă glume și continuau s-o întrebe cum o cheamă mereu și mereu. Unul din ei a încercat să fie șmecher și-a spus :

— Nu te cunosc.

Ea îi dădu pe loc un răspuns nimicitor :

— Du-te să paști iarbă !

În afară de tipul ăsta tîmpit, erau zece băieți și zece fete, și era sigură că vor veni toți.

Avea să fie o adevărată petrecere, și va fi mai reușită și cu totul diferită de oricare altă petrecere la care se dusese vreodată sau despre care auzise.

Mick aruncă o ultimă privire prin hol și sufragerie. Se opri lîngă cuier în fața portretului „Bătrînului Chip-Murdar". Era o fotografie a bunicului mamei ei. Fusese maior demult în Războiul Civil și căzuse ucis într-o bătălie. Pe vremuri, un copil îi desenase pe fotografie ochelari și barbă, și cînd urmele de creion au fost șterse, toată fața i-a rămas mînjită. Din cauza asta îl numise ea „Bătrînul Chip-Murdar". Fotografia era așezată în mijlocul ramei din care ocupa trei părți. Pe amîndouă laturile se aflau fotografii ale fiilor lui. Toți păreau cam de vîrsta lui Bubber. Purtau uniformă și aveau niște fețe mirate. Și ei, de asemenea, fuseseră uciși în bătălii. Foarte de mult.

— O să-l dau jos pe ăsta cît durează petrecerea. Cred că arată vulgar. Tu nu crezi ?

— Nu știu, răspunse Bubber. Noi sîntem vulgari, Mick ?

— *Eu*, nu.

Puse fotografia dedesubtul poliței pentru pălării. Ornamentația era foarte reușită. Domnul Singer va fi încîntat cînd va veni acasă. Încăperile păreau foarte tăcute și pustii. Masa era pregătită pentru cină. Și apoi, după cină, va începe petrecerea. Se duse în bucătărie să vadă ce-i cu tratația.

— Crezi că totul va fi în regulă ? o întrebă ea pe Portia.

Portia făcea prăjituri. Toată tratația era așezată deasupra pe sobă. Erau tartine cu unt de

arahide și jeleu și prăjiturele cu ciocolată și punci. Tartinele erau acoperite cu un șervet de vase umed. Ridică un colț și se uită la ele, dar nu luă nici una.

— Ți-am spus de patruzeci de ori că totul o să meargă foarte bine, zise Portia. După ce pregătesc cina acasă mă-ntorc imediat, îmi pun sorțul acela alb și servesc eu totul cît se poate de frumos. După care o-ntind de-aici pe la nouă jumătate. Azi e sîmbătă seara și Highboy și Willie și cu mine avem și noi programul nostru.

— Bineînțeles, spuse Mick. Vreau doar să mă ajuți pînă cînd se pornesc lucrurile — știi tu.

Nu se putu stăpîni și luă una din tartine. Apoi îl lăsă pe Bubber să stea cu Portia și se duse în camera din mijloc. Rochia pe care avea s-o poarte era întinsă pe pat. Hazel și Etta fuseseră amîndouă drăguțe și-i împrumutaseră cele mai bune haine ale lor — dat fiind că ele nu vor lua parte la petrecere. Rochia lungă de seară din *crêpe de Chine* albastru a lui Etta și niște escarpeni albi, precum și o tiară din strasuri pentru păr. Hainele astea erau într-adevăr splendide. Îi era greu să-și imagineze cum va arăta în ele.

După-amiaza se apropia de sfîrșit și soarele arunca pieziș prin fereastră raze lungi, galbene. Dacă îmbrăcatul pentru petrecere îi lua două ore, atunci era timpul să înceapă acum. Cînd se gîndea c-o să-și pună lucrurile acelea frumoase, nu mai putea sta locului s-aștepte. Foarte încet intră în baie și-și scoase de pe ea șortul vechi și cămașa, apoi dădu drumul la apă. Își frecă părțile aspre de la călcîie și ge-

nunchi și în special de la coate. Prelungi baia o mulțime de vreme.

Fugi apoi, goală, în camera din mijloc și începu să se îmbrace. Își puse chiloți de mătase și ciorapi de mătase. Își puse chiar și-un sutien de-al Ettei, doar așa, de-a naibii. Apoi cu foarte mare atenție își puse rochia și păși în escarpeni. Era întîia oară că purta o rochie de seară. Rămase multă vreme în picioare în fața oglinzii. Era atît de înaltă, încît rochia îi ajungea cu vreo cinci-șase centimetri deasupra gleznelor — iar pantofii îi erau atît de mici, încît o dureau degetele. Se uită multă vreme în oglindă și, în cele din urmă, decretă că arăta fie ca o prostănacă, fie că arăta foarte frumos. Sau una sau alta.

Încercă să-și aranjeze părul în șase feluri diferite. Să-și facă colți era cam greu, așa că-și umezi bretonul și-și făcu trei spirale. La urmă de tot își puse strasurile în păr și se dădu cu mult ruj și fard. După ce termină, își ridică bărbia și-și închise ochii pe jumătate ca un star de cinema. Își întoarse încetișor obrazul dintr-o parte în alta. Da, arăta frumos — pur și simplu frumos.

Nu se simțea cîtuși de puțin ea însăși. Era cineva cu totul deosebit de Mick Kelly. Trebuiau să mai treacă două ore pînă să înceapă petrecerea, și-i era rușine ca toți cei din familie s-o vadă îmbrăcată cu atîta timp înainte. Intră din nou în baie și închise ușa. Nu putea să-și șifoneze rochia stînd pe un scaun, așa încît rămase în picioare în mijlocul dușumelei. Pereții care o înconjurau strîns păreau să-i înăbușe freamătul din ea. Se simți atît de di-

ferită de vechea Mick Kelly, încît intui că acest lucru va fi mai important decît oricare altul care avea să i se întîmple în întreaga ei viață — această petrecere.

— Aiii ! Punciul.
— Cea mai drăguță rochie —
— Ia zi ! O poți rezolva pe aia cu triunghiul patruzeci și șase pe douăzeci —
— Lasă-mă să trec ! Mișcă din calea mea !
Ușa se trîntea la fiecare secundă, în timp ce invitații dădeau buzna în casă. Voci pițigăiate și voci suave răsunau amestecate pînă cînd totul deveni un singur zgomot tumultuos. Fetele stăteau în picioare în grupuri, îmbrăcate în rochiile lor lungi, frumoase, de seară, iar băieții se foiau de colo-colo în pantaloni curați de pînză, sau în uniforme de școală, sau în costume noi de toamnă, de culoare închisă. Era atîta mișcare, încît Mick nu putu să observe detașat chipul nici unuia. Stătea în picioare lîngă cuier și privea de jur împrejur cum se desfășoară petrecerea în general.
— Fiecare să-și ia cartonașul pentru dans și să înceapă să se iscălească.
La început, în încăpere zgomotul era prea mare pentru ca cineva să audă și să dea vreo atenție. Băieții se înghesuiau în jurul bolului cu punci, încît masa și vița cu care era ornamentată nu se mai vedeau deloc. Doar fața tăticului ei se ridica deasupra capetelor băieților, în timp ce zîmbea și turna punciul în cești micuțe de hîrtie. Pe bancheta cuierului, alături de ea, erau o cutie de bomboane și două batiste. Două fete au crezut că era ziua ei, iar ea le-a mulțumit și a despachetat cadourile fără

să le spună că va împlini paisprezece ani abia peste opt luni. Fiecare invitat era tot atît de curat și proaspăt și frumos îmbrăcat ca și ea. Toți miroseau bine. Băieții își udaseră părul pentru a le sta lins și bine netezit. Fetele, cu rochiile lor lungi de felurite culori, stăteau laolaltă și arătau ca un minunat mănunchi de flori. Totul pornise splendid. Începutul acestei petreceri era pe drumul cel bun.
— Eu sînt în parte scoțiano-irlandez și francez, și —
— Eu am sînge german.
Ea mai strigă încă o dată despre cartonașe înainte de a intra în sufragerie. Imediat toată grămada începu să iasă din hol. Își luă fiecare cîte un cartonaș, apoi se aliniară cu toții în grupuri de-a lungul pereților încăperii. Acum se părea că lucrurile porneau cu adevărat.
Se așternu, așa, dintr-o dată, în mod foarte straniu — o liniște totală. Băieții stăteau laolaltă într-o parte a odăii, iar fetele vizavi de ei. Dintr-un motiv anume, fiecare încetă brusc de a mai face gălăgie. Băieții își țineau cartonașele și se uitau la fete într-o tăcere absolută. Nici unul nu începu să invite la dans așa cum era de presupus să facă. Liniștea aceea îngrozitoare deveni mai apăsătoare, iar ea nu fusese la destule petreceri pentru a ști ce avea de făcut. Apoi băieții începură să se înghesuie unul pe altul și să vorbească. Fetele chicotiră — dar cu toate că nu se uitau la băieți îți puteai da seama că nu se gîndeau decît dacă vor avea sau nu succes. Groaznica liniște dispăruse acum, dar în încăpere plutea ceva ca o nervozitate.

După un timp, unul din băieţi se îndreptă spre o fată care se numea Delores Brown. De îndată ce aceasta se notă pe cartonaş, ceilalţi băieţi începură să dea năvală, toţi deodată, spre Delores. Cînd cartonaşul ei se umplu porniră spre altă fată pe care o chema Mary. După care din nou totul încetă brusc. Una sau două din celelalte fete primiră şi ele vreo două invitaţii — şi deoarece ea dădea petrecerea, trei băieţi veniră şi la ea. Asta a fost tot.

Invitaţii se foiau prin sufragerie şi prin hol. Băieţii se îngrămădeau mai ales în jurul bolului cu punci şi încercau să-şi dea aere unul faţă de altul. Fetele se strînseră laolaltă şi rîdeau întruna pentru a se preface că se distrau foarte bine. Băieţii se gîndeau la fete şi fetele se gîndeau la băieţi. Dar cu toate acestea în odaie mocnea un straniu neastîmpăr.

Acela a fost momentul în care ea începu să-l observe pe Harry Minowitz. Locuia în casa de alături şi-l cunoscuse dintotdeauna. Deşi Hary era cu doi ani mai mare, ea crescuse mai repede decît el, iar vara se luau la trîntă şi la întrecere, la lupte greco-romane, pe peticul de iarbă de lîngă trotuar. Harry era evreu, dar nu părea să fie. Avea părul castaniu deschis şi lins. În seara aceasta era îmbrăcat foarte îngrijit, şi cînd apăru la uşă, atîrnă în cuier o pălărie de panama cu pană, pentru oameni mari.

Nu hainele lui o făcuseră să-l observe. Faţa lui avea ceva schimbat din cauză că era fără ochelarii de baga pe care obişnuia să-i poarte. Îi ieşise la unul din ochi un urcior roşu, proeminent, şi trebuia să-şi ţină capul într-o parte, ca o pasăre, pentru a putea vedea. Cu mîna

lui lungă, subţire, se pipăia întruna pe lîngă urcior ca şi cum l-ar fi durut. Cînd ceru punci, ridică ceşcuţa de hîrtie drept în nasul tatălui ei. Ea îşi dădu seama că avea o teribilă nevoie de ochelarii lui. Era nervos şi se ciocnea întruna de invitaţi. Nu invită nici o fată la dans în afară de ea — şi asta doar din cauză că era petrecerea ei.

Se băuse tot punciul. Tatălui ei îi era teamă că ea se va simţi jenată, aşa încît el şi cu mama se duseseră înapoi în bucătărie să facă limonadă. Cîţiva din musafiri ieşiseră pe veranda din faţă şi pe trotuar. Ea se bucură să iasă afară în aerul răcoros al nopţii. După lumina şi fierbinţeala din casă se putea simţi în întuneric toamna venită de curînd.

Atunci văzu ceva la care nu se aşteptase. La marginea trotuarului şi mai departe, în strada întunecoasă, se afla un grup de copii de prin vecini. Pete şi Sucker Wells şi Baby şi Spareribs — toată banda, e de la cei mai mici decît Bubber şi pînă la cei care trecuseră de doisprezece ani. Erau chiar şi copii pe care ea nu-i cunoştea deloc şi care, nu se ştie cum, adulmecaseră că e vorba de o petrecere şi veniseră să dea tîrcoale. Mai erau şi copii de vîrsta ei, şi unii mai mari, pe care nu-i invitase fie din cauză că-i făcuseră vreo măgărie, fie din cauză că ea le făcuse vreo măgărie lor. Toţi erau murdari şi îmbrăcaţi în şorturi modeste, sau în pantaloni golf jerpeliţi sau în haine vechi de toate zilele. Se învîrteau doar prin preajmă, în întuneric, să urmărească petrecerea. Două sentimente o fulgerară văzîndu-i pe copiii aceia — unul de tristeţe şi celălalt ca un fel de avertisment.

— Am dansul acesta cu tine.

Harry Minovitz părea că citește de pe cartonaș, dar ea văzu prea bine că nu era nimic scris pe el. Tăticul ei ieșise pe verandă și suflase în fluier, ceea ce însemna începutul primului dans.

— Da, răspunse ea. Hai, mai bine să ne plimbăm.

Porniră să se plimbe în jurul blocului. Se simțea foarte elegantă în rochia ei lungă.

— Ia uitați-vă colo la Mick Kelly ! strigă în întuneric unul din puști. Uitați-vă la ea !

Ea continuă să meargă ca și cum nu auzise, dar Spareribs fusese acela și într-una din zilele următoare o să pună ea mîna pe el. Ea și Harry mergeau repede, și cînd ajunseră la capătul străzii o cotiră după blocul următor.

— Cîți ani ai acum, Mick — treisprezece ?

— Merg pe paisprezece.

Știa la ce se gîndea el. Lucrul ăsta o punea tot timpul pe gînduri. Avea un metru șaptezeci și trei și patruzeci și șapte de kilograme, și era doar de treisprezece ani. Toți copiii de la petrecere erau pipernicți pe lîngă ea, în afară de Harry, care era doar cu cinci centimetri mai scund. Nici un băiat nu dorea să danseze cu o fată care era cu atît de mult mai înaltă decît el. Poate că țigările vor putea să oprească restul pe care-l mai avea de crescut

— Am crescut opt centimetri și jumătate doar în ultimul an, spuse ea.

— O dată am văzut la bîlci o doamnă înaltă de doi metri jumătate. Dar probabil că tu nu vei crește chiar atît de mult.

Harry se opri lîngă un boschet întunecos de mirt. În jur nu se vedea nimeni. Scoase ceva din buzunar și începu să moșmondească la lucrul acela. Ea se aplecă înainte să vadă — era perechea lui de ochelari, pe care și-i ștergea cu batista.

— Scuză-mă, rosti el.

Apoi își puse ochelarii și ea îl auzi cum răsuflă adînc.

— Ar trebui să-i porți tot timpul.

— Da.

— De ce umbli fără ei ?

— Oh, nu știu —

Noaptea era foarte liniștită și întunecoasă, Harry o ținu de cot cînd traversară strada.

— E acolo la petrecere o anumită domnișoară care consideră că numai un fătălău poartă ochelari, continuă el. Această persoană anumită — oh, ei bine, poate că eu sînt un —

Nu isprăvi fraza. Brusc se încordă, fugi cîțiva pași și sări după o frunză cam la un metru și jumătate deasupra capului. Mick abia putu zări frunza aceea acolo sus în întuneric. Avea o detentă bună la sărituri și o apucă de prima dată. Apoi își puse frunza în gură și dădu cîteva lovituri de box unui adversar imaginar din întuneric. Îl ajunse din urmă.

Ca de obicei, în mintea ei era o melodie. Și-o fredonă sie însăși.

— Ce cînți ?

— E o piesă de un individ numit Mozart.

Harry se simțea foarte bine. Pășea săltînd mereu într-o parte ca un boxer agil.

— Sună ca un fel de nume nemțesc.

— Așa cred și eu.

— Fascist ? întrebă el.

— Ce ?

— Te-ntreb, Mozart ăsta e fascist sau nazist ?

Mick se gîndi un minut.

— Nu. Ăștia sînt ceva nou, iar individul ăsta e mort de mult timp.

— Asta-i foarte bine.

Începu din nou să boxeze în întuneric. Dorea ca ea să întrebe de ce.

— Zic că asta-i foarte bine, repetă el.

— De ce ?

— Deoarece urăsc fasciștii. Dacă întîlnesc unul pe stradă îl omor.

Ea se uită la Harry. Frunzele de sub lumina felinarului aruncau pe obrazul lui umbre ca niște pete mișcătoare. Era tulburat.

— Cum așa ? întrebă ea.

— Ei drăcia dracului ! Tu nu citești ziarele ? Vezi tu, uite cum e —

Ajunseră înapoi după colțul străzii. În fața casei ei era mare agitație. Pe trotuar țipau și alergau copii. O năpădi o senzație de greață violentă.

— N-am timp să-ți explic decît dacă ne mai plimbăm o dată în jurul blocului. N-am nimic împotrivă să-ți spun de ce urăsc fasciștii. Mi-ar plăcea să-ți spun despre asta.

Probabil că era prima șansă pe care o avea de a perora pe această temă în fața cuiva. Dar ea nu avea timp să asculte. Era preocupată să se uite atent la ceea ce vedea în fața casei ei.

— Foarte bine. Ne vedem mai tîrziu.

Îndatorirea ei de invitată la dans luase sfîrșit acum, așa încît putea să se uite și să încerce să înțeleagă ce era cu scandalul pe care-l vedea.

Ce se întîmplase în timpul cît a lipsit ? Cînd a plecat, invitații stăteau acolo în hainele lor frumoase și petrecerea era foarte reușită. Acum — după numai cinci minute — totul părea ca o casă de nebuni. În timp ce-a lipsit, puștii aceia au ieșit din întuneric și-au dat buzna înăuntru, în mijlocul petrecerii. Ce nerușinare ! Îl văzu pe Pete Wells trîntind ușa din față pe cînd ieșea cu un pahar de punci în mînă. Zbierau și alergau amestecîndu-se printre invitați — în pantalonii lor vechi de golf, care le atîrnau pe picioare, și în hainele de toată ziua.

Baby Wilson se învîrtea de colo-colo pe veranda din față — și Baby nu avea mai mult de patru ani. Oricine își putea da seama că la ora asta trebuia să fie acasă și în pat, la fel ca Bubber. Cobora cîte o treaptă, ținîndu-și paharul cu punci sus deasupra capului. Nu avea nici un motiv ca ea să se afle aici. Domnul Brannon era unchiul ei și putea lua bomboane și băuturi pe gratis din restaurantul lui ori de cîte ori dorea. De îndată ce ajunse pe trotuar, Mick o apucă de braț.

— Pleacă acasă, Baby Wilson. Pleacă imediat.

Mick se uită în jur să vadă care din lucruri le mai putea îndrepta din nou așa cum fuseseră înainte. Se duse la Sucker Wells. El stătea mai departe, pe trotuar, unde era întuneric, ținîndu-și paharul de hîrtie și uitîndu-se la fiecare în felul lui visător. Sucker avea șapte ani și era îmbrăcat în șort. Avea pieptul și picioarele goale. Nu făcea nici un fel de zarvă, dar ea era teribil de furioasă de ceea ce se întîmplase.

Îl înșfăcă pe Sucker de umeri și începu să-l scuture. La început, el își ținu fălcile strîns, dar după un minut dinții începură să-i clănțăne.

— Ia cară-te acasă, Sucker Wells. Încetează să mai dai tîrcoale unde nu ești invitat.

După ce-i dădu drumul, Sucker își băgă coada între picioare și-o porni încetișor de-a lungul străzii. Dar nu se duse pînă acasă. Cînd ajunse la colț, îl văzu că se așază pe bordură să urmărească petrecerea din locul în care credea că ea nu-l poate zări.

Timp de un minut, faptul că-l zgîlțîise zdravăn pe Sucker o făcu să se simtă mai bine. Dar apoi o năpădi imediat un sentiment de remușcare și îl lăsă să vină înapoi. Copiii mai mari erau cei care stricaseră totul. Cît de neobrăzați au fost, și plini de cea mai mare nerușinare pe care o văzuse vreodată. Să bea toată băutura răcoritoare și să ruineze o petrecere reușită, făcînd toată harababura aceea. Intrau și ieșeau trîntind ușa din față și zbierau și se ciocneau unii de alții. Se duse la Pete Wells deoarece el era cel mai rău din toți. Purta casca lui de fotbal și lovea cu capul împungînd într-unul și-n altul. Pete trecuse de paisprezece ani, cu toate acestea rămăsese tot în clasa a șaptea. Se duse la el, dar era prea mare pentru a-l scutura ca pe Sucker. Cînd îi spuse să plece acasă, Pete începu să se bîțîie prefăcîndu-se că se aruncă în picaj asupra ei.

— Am fost în șase state diferite. Florida, Alabama —

— Era făcută din țesătură de argint cu o eșarfă lată —

Întreaga petrecere era dată peste cap. Toată lumea vorbea deodată. Invitații de la școala profesională erau amestecați cu șleahta din vecini. Băieții și fetele încă mai stăteau în grupuri separate, totuși — dar nimeni nu dansa. În casă limonada dispăruse. Pe fundul bolului mai rămăsese doar puțină tulbureală de apă în care pluteau niște coji de lămîie. Táticul ei întotdeauna se purtase prea drăguț cu copiii. Servise punci la oricine îi întindea un pahar. Portia servea tartine cînd ea intră în sufragerie. Au dispărut în cinci minute. Ea nu mai căpătă decît una — din alea cu jeleu, cu o zeamă rozalie ce trecuse prin pîine.

Portia rămase în sufragerie să urmărească petrecerea.

— M-am distrat prea bine ca să plec, spuse ea. Le-am trimis vorbă lu' Highboy și lu' Willie să-și facă programu' de sîmbătă seara fără mine. Toată lumea de-aci e-atît de agitată, că rămîn să văd sfîrșitu' petrecerii.

Agitație — ăsta era cuvîntul. O simțea și ea pretutindeni, prin încăpere, pe verandă, pe trotuar. Avea și ea o stare de agitație, de asemenea. Nu era vorba doar de rochia ei și de faptul că obrazul îi arătase atît de frumos cînd trecuse pe lîngă oglinda din cuier și-și văzuse fardul roșu din obraji și tiara de strasuri în păr. Poate cauza era ornamentația și toți elevii ăștia de la școala profesională și puștii din cartier care se îmbulzeau laolaltă.

— Uite-o cum aleargă !

— A ! Oprește-o —

— Poartă-te ca unul de vîrsta ta !

Un grup de fete alergau de-a lungul străzii, ținîndu-și rochiile sus și cu părul fîlfîind pe

spate. Cîțiva băieți își cioplisieră săbii lungi, ascuțite, dintr-un arbust de yucca și goneau cu ele fetele. Elevi la școala profesională, toți gătiți pentru o petrecere adevărată și purtîndu-se întocmai ca niște copii. Pe jumătate părea o joacă, dar pe jumătate nu părea cîtuși de puțin o joacă. Un băiat se apropie de ea cu un harpon și începu să alerge și ea.

Toate planurile ei pentru petrecere se duseseră de rîpă. Asta nu era decît o joacă obișnuită. Dar era cea mai dezlănțuită seară pe care o văzuse vreodată. Puștii pricinuiseră totul. Erau ca o boală molipsitoare, și venind la petrecere i-au făcut pe toți ceilalți să uite despre liceu și despre faptul că sînt aproape adulți. Era exact ca înainte de baia de după-amiază, cînd puteai să te tăvălești în curtea din spate și să te murdărești cît voiai, doar așa, de plăcere, înainte de a intra în cadă. Toți erau ca niște copii smintiți care se joacă într-o sîmbătă seara — iar ea era mai smintită decît oricare.

Zbiera și îmbrîncea și era prima care încerca orice nouă ispravă. Făcea atîta zgomot și alerga atît de repede încolo și-n coace, încît nici nu mai vedea ce făceau ceilalți. Nu-și putea trage răsuflarea destul de repede pentru a-și îngădui să facă toate lucrurile nebunești pe care dorea să le facă.

— Șanțul de la capătul străzii! Șanțul! Șanțul!

Ea porni prima într-acolo. La unul din blocuri se puseseră conducte noi sub stradă și fusese săpat un șanț grozav de adînc. Lămpile de-a lungul marginilor străluceau roșu în întuneric. Nu se opri ca să coboare încet. Alergă pînă cînd ajunse la micile lumini pîlpîitoare și apoi sări.

Cu pantofii de tenis ar fi aterizat ca o pisică — dar pantofii cu toc înalt o făcură să alunece și se izbi cu burta de conductă. I se curmă respirația. Rămase acolo nemișcată, cu ochii închiși.

Petrecerea — Un lung răstimp își aminti cum se gîndise ea că va fi, cum și-i imaginase ea pe noii colegi de la școala profesională. Și pe aceia cu care dorise să fie împreună în fiecare zi. Acum se va simți cu totul altfel plimbîndu-se prin holuri, știind că nici ei nu aveau nimic special, ci erau ca oricare alți copii. Nu era nimic rău în faptul că petrecerea eșuase. Dar totul se terminase. Acesta era sfîrșitul.

Mick se cățără afară din șanț. Cîțiva copii se jucau în jurul lămpițelor. Lumina arunca reflexe roșietice, iar umbrele erau lungi, mișcătoare. Un băiat se duse acasă și-și pusese o mască de prostănac cumpărată cu anticipație pentru sărbătoarea de Halloween. Nimic nu se schimbase din petrecere în afară de ea.

Porni spre casă încetișor. Nu se uită la copii și nu le vorbi cînd trecu pe lîngă ei. Ornamentația era călcată în picioare și casa părea cu desăvîrșire pustie fiindcă toată lumea ieșise afară. Se duse în baie și-și scoase rochia albastră de seară. Tivul era rupt și ea o împături în așa fel încît să nu se vadă partea zdrențuită. Tiara de strasuri fusese pierdută pe undeva. Șortul ei vechi și cămașa zăceau pe podea exact acolo unde le lăsase. Se îmbrăcă cu ele. Era prea mare pentru a mai purta șort după tot

ceea ce se întîmplase. Nu-l va mai purta niciodată după seara asta. Niciodată.

Mick rămase în picioare pe veranda din față. Obrazul îi era foarte alb, acum că era fără fard. Își duse mîinile pîlnie la gură și răsuflă adînc.

— Toată lumea să plece acasă! Ușa s-a-nchis! Petrecerea s-a terminat!

În noaptea liniștită, tainică, se regăsi din nou singură cu ea însăși. De-a lungul străzilor, apăreau la ferestrele caselor pătrate galbene de lumină. Mergea încet, cu mîinile în buzunare și cu capul înclinat într-o parte. Un lung răstimp umblă fără să-și dea seama în ce direcție.

Apoi casele deveniră mai distanțate unele de altele, avînd între ele curți cu copaci uriași și tufișuri întunecoase. Se uită împrejur și văzu că era aproape de casa aceea la care venise de atîtea ori în timpul verii. Picioarele o aduseseră aici fără ca ea să-și dea seama. Cînd ajunse lîngă casă, așteptă pînă cînd fu sigură că nimeni nu o putea vedea. Apoi se strecură prin curtea laterală.

Radioul era deschis ca de obicei. Pentru o secundă rămase în picioare lîngă fereastră și se uită la oamenii dinăuntru. Bărbatul chel și doamna cu părul cărunt jucau cărți la o masă. Mick se așeză pe pămînt. Era un loc foarte plăcut și tainic. Aproape, în jur, erau niște cedri stufoși care o ascundeau cu desăvîrșire. În seara asta la radio nu era nimic deosebit — cineva cînta șlagăre și toate se terminau în același fel. Se simțea parcă goală pe dinăuntru. Își vîrî mîinile în buzunare și pipăi cu degetele. Găsi stafide și o castană și un șirag de mărgele — o țigară și chibrituri. Își aprinse

țigara și-și cuprinse genunchii cu brațele. Era parcă atît de pustiită, încît nici urmă de vreo senzație sau vreun gînd în făptura ei.

Programele se succedau unul după altul, și toate erau prostii. Nu-i păsa în mod deosebit. Fumă și culese un buchețel din fire de iarbă. După un timp un alt crainic începu să vorbească. Rosti numele de Beethoven. Citise la bibliotecă despre muzicianul acesta — numele lui se pronunța cu un *e* și se scria cu doi *e*. Era un neamț ca și Mozart. Cînd trăia, vorbea o limbă străină și locuia într-o țară străină — exact cum dorea să facă și ea. Crainicul spunea că urma să se cînte simfonia a treia. Ea ascultă doar pe jumătate, deoarece dorea să se mai plimbe puțin și nu se prea sinchisea de ce aveau să cînte. Apoi începu muzica. Mick își înălță capul și mîna i se duse la gîtlej.

Cum este cu putință? Timp de un minut preludiul oscilă dintr-o parte în alta. Ca un umblet sau ca un pas de marș. Ca și cum Dumnezeu ar fi umblat semeț prin noapte. Parcă o pojghiță de gheață o acoperi deodată toată și doar această primă parte a muzicii era fierbinte înlăuntrul inimii ei. Nu putu nici măcar să audă sunetele care au urmat după aceea, ci ședea doar acolo, așteptînd înghețată, cu pumnii încleștați. După un timp muzica se auzi din nou, mai puternică, mai tare. Nu avea nimic de-a face cu Dumnezeu. Se regăsi pe ea însăși, Mick Kelly, așa cum umbla în timpul zilei sau de una singură în timpul nopții. Prin soarele fierbinte și în întuneric, cu toate plăsmuirile și sentimentele ei. Muzica aceasta era ea — ea cu adevărat.

Nu putea asculta cu destulă concentrare pentru a auzi tot. Muzica clocotea în făptura ei. Ce să facă ? Să se agațe de anumite pasaje minunate și să se gîndească la ele astfel încît mai tîrziu să nu le mai uite — sau să se abandoneze și să asculte fiecare parte care urmează fără să se mai gîndească sau să încerce să țină minte ? La naiba ! Lumea întreagă era în această muzică și ea nu putea să asculte îndeajuns de atentă. Apoi, într-un tîrziu, tema din preludiu reveni, cu toate acele felurite instrumente înmănuncheate pentru fiecare notă ca un pumn puternic, încleștat, care o lovea în inimă. Și partea întîi se isprăvi.

Muzica aceasta nu dură un timp lung sau un timp scurt. Nu avea nimic de-a face cu timpul care se scurgea pe lîngă ea. Ședea cu brațele strîns înlănțuite în jurul picioarelor, mușcîndu-și cu putere genunchiul puțin sărat. Poate că ascultase doar cinci minute, sau poate jumătate din noapte. Partea a doua era sumbră — un marș lent. Nu tristă, dar ca și cum întreaga lume ar fi fost moartă și întunecată și nu avea un rost să te mai gîndești la cum fusese înainte. Unul din instrumentele acelea ca un corn cînta o melodie tristă și argintie. Apoi muzica prinse a se înălța mînioasă și fremătătoare. Și în cele din urmă din nou marșul acela sumbru.

Dar poate că muzica din ultima parte a simfoniei îi plăcea cel mai mult — veselă, de parcă cei mai grozavi oameni din lume ar fi alergat și-ar fi sărit în sus, neîngrădiți și liberi. O muzică minunată ca aceasta era cea mai cumplită durere care putea exista. Simfonia asta era

întreaga lume, și făptura ei nu putea cuprinde atît de mult în ea pentru a o asculta.

Se isprăvi, și ea continuă să șadă foarte țeapănă, cu brațele înlănțuite în jurul genunchilor. La radio începu un alt program și ea își vîrî degetele în urechi. Muzica lăsase în ea doar această durere teribilă și un gol. Nu-și putea aminti nimic din simfonie, nici măcar ultimele note. Încercă să-și amintească, dar nu-i reveni în minte nici un sunet. Acum că se terminase, simțea doar această cruntă durere și inima care îi zvîcnea.

În casă radioul și luminile se stinseră. Noaptea era foarte întunecoasă. Deodată Mick începu să se lovească cu pumnii în coapsă. Se izbi în același mușchi pînă cînd lacrimile începură să-i curgă pe obraji. Totuși nu simțea durerea destul de tare. Pietrele de sub boschet erau ascuțite. Înșfăcă o mînă plină și începu să se frece cu ele în sus și-n jos pe același loc pînă cînd mîna i se umplu de sînge. Apoi se întinse pe spate jos pe pămînt și zăcu acolo uitîndu-se în sus, în noapte. Se simți mai bine cu durerea aceea usturătoare în picior. Rămase acolo istovită în iarba umedă, și după un timp respirația îi deveni din nou domoală, ușoară.

De ce exploratorii, privind cerul, nu și-au dat seama că pămîntul e rotund ? Cerul era boltit ca interiorul unui imens glob de sticlă, de un albastru foarte întunecat, stropit cu stele sclipitoare. Noaptea era liniștită. Plutea miros de cedri încinși. Nici măcar nu încercase să se gîndească la muzică în clipa în care aceasta îi reveni în minte. Prima parte i se înfiripă în memorie exact așa cum fusese cîntată. Ascultă

în tăcere, pe îndelete, și se gîndea la note ca la o problemă de geometrie, așa încît să și le reamintească. Putea vedea foarte clar forma sunetelor și nu le va mai uita.

Se simțea bine acum. Murmură cu voce tare cîteva cuvinte : „Doamne, iartă-mă că nu știu ce fac." De ce se gîndea oare la asta ? În ultimii ani, oricine știa că nu există nici un Dumnezeu adevărat. Cînd se gîndea la ceea ce obișnuia să-și imagineze că e Dumnezeu, nu-l putea vedea decît pe domnul Singer înfășurat într-un cearșaf lung și alb. Dumnezeu tăcea — poate de-asta își aduse aminte de ea. Rosti din nou cuvintele exact așa cum i le-ar spune domnului Singer : „Doamne, iartă-mă că nu știu ce fac."

Această parte a muzicii era frumoasă și clară. O va putea cînta acum ori de cîte ori va dori. Poate mai tîrziu, cînd se va trezi într-o dimineață, îi va reveni în minte mai mult din muzica asta. Dacă vreodată va mai auzi din nou simfonia, alte părți se vor adăuga la ceea ce avea deja în memorie. Și poate dacă îi va fi cu putință s-o mai audă încă de patru ori, doar de patru ori încă, atunci o va ști toată. Poate.

Mai ascultă încă o dată această parte din preludiu. Apoi notele se încetiniră și se estompară, și i se păru că ea se afundă încetișor în pămîntul întunecos.

Mick se deșteptă cu o tresărire. Aerul devenise rece, și chiar în clipa în care se trezea din somn visă că Etta Kelly trage de pe ea toată cuvertura. „Lasă-mi și mie puțină pătură" — încerca ea să spună. Apoi își deschise ochii. Cerul era foarte negru și toate stelele dispăruseră. Iarba era umedă. Se ridică grăbită, căci

tăticul ei va fi îngrijorat. Apoi își aminti de muzică. Nu-și dădea seama dacă e miezul nopții sau trei dimineața, așa că porni spre casă în goană. Aerul purta în el un iz de toamnă. În mintea ei muzica răsuna puternic, în ritm rapid, iar ea alerga mai repede, tot mai repede pe trotuarele ce duceau spre casă.

2

În octombrie zilele deveniră mohorîte și reci. Biff Brannon își schimbă pantalonii subțiri de bumbac cu altă pereche de lînă. În spatele tejghelei din restaurant instalase o mașină care făcea ciocolată fierbinte. Mick era mare amatoare de ciocolată fierbinte, și venea să bea o ceașcă de trei sau patru ori pe săptămînă. I-o oferea cu cinci cenți în loc de zece, și-ar fi dorit să i-o dea chiar gratuit. O urmărea în timp ce ea stătea în picioare în spatele tejghelei și era tulburat și trist. Simțea nevoia să întindă mîna și să-i atingă părul ars de soare, ciufulit — dar nu așa cum atinsese vreodată o femeie. Se zbătea în el ceva ca o neliniște, și cînd îi vorbea, vocea lui suna ciudat, răgușit.

Avea în cuget multe frămîntări. În primul rînd Alice nu se simțea bine. Lucra jos ca de obicei de la șapte dimineața pînă la zece seara, dar se mișca foarte încet și sub ochi avea cearcăne maronii. În timpul lucrului se vedea mai clar că era bolnavă. Într-o duminică, scriind la mașină meniul zilei, notă mîncarea specială cu pui *à la king* cu douăzeci de cenți în loc de cincizeci, și n-a descoperit greșeala decît după

ce mai mulți clienți comandaseră deja și erau gata să plătească. Altă dată dădu înapoi două monede de cinci și trei de cîte unu ca rest la zece dolari. Biff stătea și se uita la ea îndelung, cu ochii pe jumătate închiși și frecîndu-și gînditor nasul.

Nu vorbeau niciodată despre asta. Noaptea el lucra jos în timp ce ea dormea, iar dimineața conducea ea restaurantul, singură. Cînd lucrau împreună, el stătea la casă și supraveghea bucătăria și mesele, după cum le era obiceiul. Nu vorbeau nimic în afară de chestiunile de afaceri, dar Biff, nedumerit, o privea cu atenție.

Apoi, în după-amiaza de opt octombrie, din camera în care dormeau se auzi deodată un țipăt de durere. Biff se repezi sus pe scări. După o oră Alice fu dusă la spital și doctorul scoase din ea o tumoare aproape de mărimea unui copil nou-născut. Apoi după o altă oră Alice era moartă.

Biff ședea lîngă patul de spital meditînd uluit. Fusese de față cînd a murit. Ochii ei, tulburi și încețoșați din cauza eterului, acum deveniseră rigizi, ca de sticlă. Sora și doctorul se retraseră din încăpere. El continuă să se uite la chipul ei. În afară de paloarea aceea albăstruie, nu era nici o diferență. Observă cu atenție fiecare detaliu ca și cum n-ar fi privit-o în fiecare zi timp de douăzeci și unu de ani. Apoi treptat, pe măsură ce ședea acolo, gîndurile i se întoarseră spre o imagine pe care o păstrase în suflet foarte multă vreme.

Apa rece, verzuie, a oceanului și o fîșie aurie, fierbinte, de nisip. Copilașii jucîndu-se la marginea liniei mătăsoase de spumă. Fetița aceea mică, durdulie și bronzată, băieții slăbuți, goi

pușcă, copiii mai măricei alergînd și strigîndu-se unul pe altul cu voci dulci, pițigăiate. Se gîndi și la copiii pe care-i cunoștea, Mick și nepoata lui, Baby, și de asemenea la chipurile tinere ale unor străini pe care de fapt nu le văzuse niciodată. Biff își lăsă capul în jos.

După un lung răstimp se ridică de pe scaun și rămase în picioare în mijlocul încăperii. O putea auzi pe cumnata lui, Lucile, pășind în sus și în jos, afară pe coridor. O albină grasă se tîra de-a curmezișul mesei de toaletă, și Biff o prinse cu îndemînare în mînă și-i dădu drumul pe fereastra deschisă. Își îndreptă încă o dată privirea spre obrazul mort și apoi, cu calmul unuia rămas văduv, deschise ușa care ducea afară în coridorul spitalului.

Tîrziu, în dimineața următoare, ședea cosînd în camera de la etaj. De ce ? De ce oare se întîmplă așa că, în cazurile de dragoste adevărată, cel care rămîne nu-l urmează prea adesea pe cel iubit, prin sinucidere ? Doar fiindcă cel care trăiește trebuie să-l înmormînteze pe cel mort ? Din cauza ritualurilor instituite care trebuiesc îndeplinite după o moarte ? Deoarece acela părăsit parcă s-ar urca o vreme pe un fel de scenă unde fiecare secundă se amplifică pînă la o infinită semnificație a timpului, iar el e privit de nenumărați ochi ? Fiindcă există niște îndatoriri pe care el trebuie să le ducă la bun sfîrșit ? Sau poate, cînd există dragoste, cel văduv trebuie să rămînă pentru a-l resuscita pe cel iubit — în acest fel cel care a plecat nu e cu adevărat mort, ci e zămislit și se naște pentru a doua oară în sufletul celui care trăiește ? De ce ?

Biff se aplecă mai mult peste ceea ce cosea și se gîndi la multe lucruri. Cosea cu îndemînare, și pielea de la vîrful degetelor era atît de îngroșată, încît împingea acul prin stofă fără degetar. Cususe deja benzile de doliu în jurul mînecilor de la două costume gri, și acum era la ultimul.

Ziua era strălucitoare și fierbinte, și primele frunze moarte de toamnă se îngrămădeau pe trotuare. Plecase de acasă devreme. Minutele erau foarte lungi. Se așternea înaintea lui un infinit răgaz. Încuiase ușa restaurantului și atîrnase pe dinafară o coroană albă de crini. Se duse întîi la pompele funebre și se uită cu atenție la sortimentul de sicrie. Pipăi materialele de căptușeală și încercă rezistența scîndurilor.

— Cum se numește acest fel de crep — *Georgette ?*

Antreprenorul de pompe funebre răspundea întrebărilor lui cu o voce onctuoasă, mieroasă.

— Și care este procentul pentru incinerare la firma dumneavoastră.

Cînd fu din nou afară pe stradă, Biff păși cu o solemnitate bine dozată. Un vînt călduț bătea dinspre apus și soarele era foarte strălucitor. Ceasul i se oprise, așa că se îndreptă spre strada unde Wilbur Kelly își pusese de curînd firma de ceasornicar. Kelly ședea la masa lui de lucru într-un halat de baie peticit. Atelierul era de asemenea și dormitor, și bebelușul pe care Mick îl căra de colo colo cu ea ședea cuminte pe o saltea jos pe podea. Fiecare minut era atît de lung, încît cuprindea în el îndeajuns timp pentru contemplare și întrebări. Îi ceru lui Kelly să-i explice utilitatea exactă a

pietrelor prețioase dintr-un ceas. Observă privirea deformată a ochiului drept al lui Kelly, așa cum apărea prin lupa lui de ceasornicar. Vorbiră un timp despre Chamberlain și München. Apoi, cum era încă devreme, hotărî să urce pînă în camera mutului.

Singer se îmbrăca pentru a pleca la lucru. Seara trecută primise din partea lui o scrisoare de condoleanțe. Avea să fie unul din purtătorii sicriului la înmormîntare. Biff se așeză pe pat și fumară împreună o țigară. Singer îl privea din cînd în cînd cu ochii lui verzi, scrutători. Îi oferi o cafea. Biff nu vorbea, și mutul se apropie o dată de el să-l bată pe umăr și să-l privească o clipă în ochi. Cînd Singer fu gata îmbrăcat, ieșiră împreună.

Biff cumpără de la magazin panglică neagră, apoi îi făcu o vizită preotului de la biserica lui Alice. După ce totul fu aranjat, se întoarse acasă. Pentru a pune lucrurile în ordine — ăsta era gîndul care îl preocupa. Împachetă hainele lui Alice și obiectele ei personale pentru a i le da lui Lucile. Curăță meticulos și făcu rînduială în sertarele biroului. Rearanjă chiar și rafturile din bucătăria de jos și scoase panglicile din crep, în culori vesele, de la ventilatoarele electrice. După ce termină toate astea, se așeză în cadă și făcu o baie bună. Dimineața luă sfîrșit.

Biff rupse ața cu dinții și netezi banda neagră de pe mîneca hainei. Lucile îl aștepta deacum. El cu ea și cu Baby urmau să meargă împreună la înmormîntare în mașina funerară. Dădu la o parte coșulețul pentru lucru de mînă și-și potrivi cu mare grijă pe umeri haina cu banda de doliu. Aruncă o privire rapidă de jur

împrejurul odăii pentru a vedea dacă totul era la locul lui înainte de a ieși din nou.

După o oră se afla în chincieta lui Lucile. Ședea cu picioarele încrucișate, cu un șervet peste coapse și bea o ceașcă de ceai. Lucile și Alice fuseseră atît de deosebite în toate privințele, încît era ușor să-ți dai seama că erau surori. Lucile era slabă și brună, și astăzi se îmbrăcase toată în negru. Îi aranja părul lui Baby. Fetița aștepta cu răbdare pe masa din bucătărie, cu mîinile încrucișate în poală, în timp ce maică-sa se străduia de zor. În încăpere lumina soarelui era domoală, plăcută.

— Bartholomew — spuse Lucile.

— Ce ?

— Te gîndești vreodată în urmă ?

— Nu, răspunse Biff.

— Știi, pentru mine e ca și cînd sînt nevoită să port tot timpul ochelari de cal, așa încît să nu mă gîndesc nici pe alături nici înapoi la trecut. Nu-mi pot permite să mă gîndesc decît că trebuie să mă duc la lucru în fiecare zi și să pregătesc mesele și viitorul lui Baby.

— E o atitudine corectă.

— Am ondulat-o pe Baby la coafor. Dar ține așa de puțin, că m-am gîndit să-i facă un permanent. Nu vreau să i-l fac eu — mă gîndesc s-o iau la Atlanta cînd merg eu la cosmetică și să i-l facă acolo.

— Maica Domnului ! N-are decît patru ani. Asta poate s-o sperie. Și în plus, permanentele de obicei aspresc părul.

Lucile înmuie pieptenele într-un pahar cu apă și răsuci buclele de pe urechile fetiței.

— Nu, nu-l aspresc. Și ea vrea să-i fac. Așa micuță cum e, are deja tot atîta ambiție cîtă am și eu. Or asta spune destul de mult.

Biff își lustrui unghiile frecîndu-le de palmă și clătină din cap.

— De cîte ori Baby și cu mine ne ducem la cinema și-i vede pe copiii aceia în toate rolurile alea minunate, simte exact ceea ce simt și eu. Jur că e așa, Bartholomew. După aceea nici n-o mai pot convinge să-și mănînce cina.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spuse Biff.

— Merge așa de bine cu lecțiile de dans și expresivitate. Anul viitor vreau să înceapă și pianul, deoarece cred că-i va fi de ajutor să cînte puțin. Profesoara ei de dans o s-o pună să danseze solo la următoarea serată. Cred că trebuie să mă ocup cu stăruință de Baby cît pot mai bine. Deoarece cu cît își începe cariera mai devreme, cu atît va fi mai bine pentru amîndouă.

— Maica Domnului !

— Tu nu înțelegi. Cu un copil de talent te porți altfel decît cu un copil obișnuit. Asta e unul din motivele pentru care vreau s-o scot pe Baby din vecinătatea asta de rînd. N-o pot lăsa să înceapă să vorbească vulgar ca puradeii ăștia de pe aici sau să se sălbăticească așa ca ei.

— Cunosc copiii din cartierul ăsta, răspunse Biff. Sînt toți foarte de treabă. Copiii Kelly de vizavi — băiatul lui Crane —

— Știi cît se poate de bine că nici unul din ei nu se ridică la nivelul lui Baby.

Lucile aranjă ultima buclă din părul lui Baby. Ciupi fetița de obraji ca să le dea mai multă culoare. Apoi o ridică de pe masă și-o puse jos. Baby era îmbrăcată pentru înmor-

mîntare cu o rochiță albă, cu pantofi albi și ciorapi albi, și chiar niște mănuși micuțe albe. Baby avea întotdeauna un anumit fel de a-și ține capul cînd cineva se uita la ea, iar acum și-l întoarse în același fel.

Șezură un timp în chicineta micuță, încinsă, fără să mai spună nimic. Apoi Lucile începu să plîngă.

— Noi n-am fost, ca surori, foarte apropiate. Ne deosebeam și nu ne vedeam prea mult una pe alta. Poate din cauză că eu eram cu mult mai tînără. Dar există totuși o legătură între rudele de sînge, și cînd se întîmplă ceva ca acum —

Biff scoase un mormăit liniștitor.

— Știu cum vă mergea și vouă, continuă ea. Nu stăteați numai pe roze, tu și cu ea. Dar poate că tocmai asta face ca pentru tine să fie mai rău acum.

Biff o prinse pe Baby de subsuori și-o ridică sus pe umerii lui. Fetița devenise mai grea. O ținu cu grijă în timp ce păși în salon. O simțea pe umeri călduță și apropiată, iar fustița ei de mătase strălucea albă în contrast cu stofa întunecată a hainei lui. Cu mînuța ei mică îl înșfăcă de una din urechi.

— Uncu' Biff ! Uită-te cum fac șpagatul.

Ușurel, o puse pe Baby din nou în picioare. Ea își arcui amîndouă brațele deasupra capului și picioarele îi alunecară încetișor în direcții opuse pe podeaua galbenă, ceruită. Într-o clipă șezu cu un picior întins drept în fața ei și cu celălalt în spate. Rămase pozînd cu brațele ținute într-un unghi complicat, privind într-o parte, la perete, cu o expresie tristă.

Se ridică din nou în picioare.

— Uită-te cum mă dau peste cap. Uită-te cum mă dau —

— Scumpo, stai puțin mai liniștită, spuse Lucile.

Se așeză alături de Biff pe canapeaua de pluș.

— Nu-ți amintește puțin de el ? — ceva la ochii ei și la obraz ?

— Drace, nu. Nu văd nici cea mai mică asemănare între Baby și Leroy Wilson.

Lucile arăta prea slabă și prea istovită pentru vîrsta ei. Poate din cauza rochiei negre sau fiindcă plînsese.

— La urma urmei, trebuie să admitem că el este tatăl lui Baby, zise ea.

— Nu-l poți uita deloc pe bărbatul ăsta ?

— Nu știu. Cred că întotdeauna am fost nebună în legătură cu două lucruri. Și astea sînt Leroy și Baby.

Barba proaspăt crescută a lui Biff părea albăstrie pe pielea palidă a chipului său, iar vocea îi suna obosită.

— Nu judeci niciodată un lucru de la un capăt la altul, ca să înțelegi ce s-a-ntîmplat și ce trebuie să decurgă din asta ? Nu-ți folosești niciodată logica — dacă acestea sînt faptele, ăsta trebuie să fie rezultatul ?

— Nu în legătură cu el, cred.

Biff vorbea cu o voce plictisită și ochii îi erau aproape închiși.

— Te-ai măritat cu băiatul ăsta cînd aveai șaptesprezece ani, și după aceea a urmat între voi scandal după scandal. Ai divorțat de el. Apoi după doi ani te-ai măritat cu el a doua oară. Și-acum a plecat din nou și habar n-ai unde este. După cum se pare, aceste fapte îți

dovedesc un lucru — voi doi nu sînteți potriviți unul pentru altul. Și asta în afară de aspectul mai personal al problemei — genul de om care se întîmplă a fi acest individ.

— Dumnezeu e martor că mi-am dat seama tot timpul că-i un ticălos. Sper doar atît, că niciodată nu va mai bate din nou la ușa mea.

— Uită-te, Baby, spuse Biff repede.

Își împreună degetele și ridică mîinile în sus.

— Asta-i biserica și asta-i clopotnița. Deschide ușa și iată-i pe oamenii lui Dumnezeu.

Lucile clătină din cap.

— Nu trebuie să-ți faci griji pentru Baby. Eu îi spun totul. Cunoaște toată porcăria de la A la Z.

— Deci dacă vine înapoi o să-l lași să stea aici și să te stoarcă atîta timp cît poftește — cum făcea înainte ?

— Da. Cred că da. De fiecare dată cînd sună soneria de la ușă sau telefonul, de fiecare dată cînd cineva pășește pe verandă, ceva în străfundul minții mele se gîndește la omul acela.

Biff își desfăcu palmele.

— Deci asta e.

Ceasul bătu ora două. Odaia era foarte înăbușitoare și fierbinte. Baby se mai dădu o dată peste cap și făcu din nou un șpagat pe podeaua ceruită. Apoi Biff o ridică sus pe genunchi. Picioarușele ei micuțe atîrnau lipite de piciorul lui. Ea îi descheie vesta și-și ascunse obrazul la pieptul lui.

— Ascultă, zise Lucile. Dacă te întreb ceva, promiți să-mi spui adevărul ?

— Desigur.

— Indiferent care e ?

Biff atinse părul moale și auriu al lui Baby și-și lăsă ușurel mîna pe căpșorul ei.

— Bineînțeles.

— S-a-ntîmplat cam acum șapte ani. Curînd după ce ne-am căsătorit prima oară. Și într-o noapte el a venit de la restaurantul tău cu niște cucuie mari în cap și mi-a spus că l-ai luat de gît și l-ai dat cu capul de perete. A inventat el o poveste pentru ce anume ai făcut-o, dar vreau să știu motivul adevărat.

Biff își învîrtea verigheta pe deget.

— Eu n-aș fi putut face niciodată ceea ce făcea Leroy, și ne-am certat. În zilele acelea eram altfel decît acum.

— Nu. A existat un lucru precis pentru care ai făcut-o. Noi doi ne cunoaștem unul pe altul de multă vreme, și acum înțeleg că pentru fiecare lucru pe care-l faci vreodată ai un motiv întemeiat. Mintea ta e călăuzită de motive, nu doar de simple dorinți. Ai promis să-mi spui ce-a fost, și vreau să știu.

— Acum nu mai are nici o însemnătate.

— Ți-am spus că trebuie să știu.

— E-n regulă, spuse Biff. A venit în seara aceea și-a început să bea, și cînd era beat trăncănea pe socoteala ta. A spus că vine acasă o dată pe lună și te burdușește în bătaie și că tu accepți. Dar că după aceea tu ieși afară pe coridor și rîzi cu voce tare de cîteva ori, așa încît vecinii din celelalte camere să creadă că doar v-ați jucat și că totul a fost o glumă. Asta s-a-ntîmplat, așa că uită ce-a fost.

Lucile ședea foarte dreaptă și avea cîte o pată roșie pe fiecare obraz.

— Vezi tu, Bartholomew, de-asta trebuie să mă port ca și cum aș avea tot timpul ochelari

de cal, așa încît să nu mă gîndesc nici în urmă, nici pe alături. Tot ce-mi pot permite să port în gînd e să mă duc la lucru în fiecare zi, și aici acasă să pregătesc trei mese și cariera lui Baby.

— Da.

— Sper c-o să faci și tu asta, și n-o să-ncepi să te gîndești în urmă.

Biff își lăsă capul în jos pe piept și-și închise ochii. În tot cursul acestei zile lungi nu fusese în stare să se gîndească la Alice. Cînd încercă să-și amintească fața ei, descoperi în el un gol ciudat. Unicul lucru legat de ea care îi era clar în minte erau picioarele ei — mititele și durdulii, foarte moi și albe, cu degete mici și grăsuțe. Tălpile erau roz și aproape de călcîiul stîng avea o mică aluniță maronie. În noaptea nunții el îi scosese pantofii și ciorapii și-i sărutase picioarele. Și, dacă stai să te gîndești, merita să ții seamă, dat fiind că japonezii consideră că acesta e lucrul cel mai prețios la o femeie.

Biff se trezi din reverie și se uită la ceas. Curînd vor porni spre biserica unde va avea loc înmormîntarea. Parcurse în minte toate etapele ceremoniei. Biserica — mersul în mașină în ritmul cîntecului funebru înapoia dricului, împreună cu Lucile și Baby — grupul de oameni stînd în picioare, cu capul plecat, în lumina soarelui de octombrie. Soare pe albele pietre funebre, pe florile ofilite și pe prelatele care acoperă gropile proaspăt săpate. Apoi din nou acasă — și după aceea ?

— Indiferent cît de mult te certi, te simți legat de sora ta de sînge, spuse Lucile.

Biff își ridică capul.

— De ce nu te măriți din nou ? Cu vreun băiat drăguț și tînăr, care să nu mai fi avut niciodată altă nevastă și care să aibă grijă de tine și de Baby ? Dacă l-ai uita pe Leroy, ai fi o excelentă nevastă pentru un bărbat bun.

Lucile întîrzie să răspundă. Apoi în cele din urmă spuse :

— Tu știi cum am fost noi întotdeauna — ne-am înțeles unul pe altul foarte bine aproape tot timpul și fără să facem caz de asta nici unul. Ei bine, e singurul fel de apropiere pe care doresc s-o am cu oricare alt bărbat de aici înainte.

— Și eu simt la fel, spuse Biff.

Peste o jumătate de oră se auzi o bătaie în ușă. Mașina pentru înmormîntare era parcată în fața casei. Biff și Lucile se ridicară încet. Toți trei, cu Baby în rochia ei albă de mătase mergînd puțin mai înainte, ieșiră afară într-o tăcere solemnă.

Ziua următoare Biff ținu restaurantul închis. Apoi, la începutul serii, scoase coroana ofilită de crini de la ușa din față și deschise localul din nou. Clienții vechi intrară cu fețe triste și vorbiră cu el cîteva minute, lîngă casă, înainte de a face comanda. Toți cei obișnuiți erau prezenți — Singer, Blount, cîțiva bărbați care lucrau în prăvăliile din cartier și în fabricile din josul rîului. După cină își făcu apariția Mick Kelly, împreună cu frățiorul ei, și vîrî o monedă de cinci cenți în automat. Cînd pierdu moneda izbi cu pumnii în aparat și deschise de cîteva ori orificiul receptor pentru a fi sigură că nu ieșise nimic. Apoi vîrî o altă monedă de cinci cenți și luă aproape tot cîștigul mare. Monedele curgeau afară zornă-

ind și se rostogoleau pe dușumea. Fetița și frățiorul ei aruncau amîndoi priviri rapide în jur în timp ce le culegeau, ca nu cumva vreun client să-și pună piciorul pe una din ele înainte ca ei s-o poată lua. Mutul ședea la masa din mijlocul încăperii cu cina dinaintea lui. Vizavi de el ședea Jake Blount, îmbrăcat în hainele de duminică, și bea bere trăncănind. Totul era la fel cum fusese întotdeauna. După un timp aerul deveni cenușiu din cauza fumului de țigară și zgomotul se intensifică. Biff era vioi, și nu-i scăpa nici o mișcare, nici un sunet.

— Mă duc pe la casele lor, zicea Blount.

Se aplecă cu seriozitate de-a curmezișul mesei și-și aținti ochii pe fața mutului.

— Mă duc peste tot și încerc să le spun. Iar ei rîd. Nu-i pot face să înțeleagă nimic. Indiferent de ce le spun, se pare că nu-i pot face să înțeleagă adevărul.

Singer încuviință din cap și-și șterse gura cu șervetul. Cina i se răcise deoarece nu se putea uita în jos ca să mănînce, dar era atît de politicos încît îl lăsa pe Blount să continue.

Cuvintele rostite de cei doi copii lîngă automat erau clare și sonore pe fundalul vocilor aspre ale bărbaților. Mick își vîra înapoi monedele în aparat. Își rotea des privirea spre masa din mijloc, dar mutul era întors cu spatele la ea și nu vedea.

— Domnul Singer are la cină pui fript, dar n-a mîncat încă nici o bucățică, spuse băiețelul.

Mick trase foarte încet de levierul mașinii.

— Vezi-ți de treaba ta.

— Întotdeauna te duci sus în camera lui sau în locurile unde știi că va fi și el.

— Ți-am spus să taci, Bubber Kelly.

— Tu să taci.

Mick îl zgîlții pînă cînd începură să-i clănțăne dinții și îl întoarse spre ușă.

— Pleacă acasă la culcare. Ți-am mai spus deja că sînt sătulă pînă-n gît de tine și de Ralph în timpul zilei, și nu doresc să te ții după mine și seara cînd ar trebui să fiu liberă.

Bubber întinse mînuța lui murdară.

— Bine, atunci dă-mi și mie cinci cenți.

După ce-și puse moneda în buzunarul cămășii, o porni spre casă.

Biff își aranjă haina și-și netezi părul spre spate. Avea o cravată neagră uni, iar pe mîneca de la haina gri purta panglica de doliu pe care o cususe acolo. Ar fi vrut să meargă lîngă automat și să stea de vorbă cu Mick, dar ceva anume îl oprea. Pe neașteptate, inspiră foarte adînc și bău un pahar cu apă. La radio se auzi o orchestră de dans, dar nu dorea să asculte. Toate melodiile din ultimii zece ani erau atît de asemănătoare, încît nu puteai s-o deosebești pe una de cealaltă. Nu mai gustase muzica de prin 1928. Totuși, cînd era tînăr cînta și el la mandolină și știa cuvintele și melodiile fiecărui cîntec de la vremea aceea.

Își puse degetul pe aripa nasului și-și înclină capul într-o parte. Mick crescuse atît de mult în ultimul an, încît curînd va fi mai înaltă decît el. Era îmbrăcată într-un pulover roșu și o fustă albastră plisată, pe care le purtase în fiecare zi de cînd începuse școala. Acum pliseurile erau descălcate, iar tivul îi atîrna descusut în jurul genunchilor ei ascuțiți, proeminenți. Era la vîrsta cînd arăta în

egală măsură fie ca un băiat, fie ca o fată care crescuse prea mult. Şi, că veni vorba, de ce oare chiar și celor mai deștepți le scapă lucrul acesta ? De la natură toți oamenii sînt de ambele sexe. Așa încît căsătoria și patul nu înseamnă neapărat totul. Dovada ? Adevărata adolescență și bătrînețea. Căci adesea vocea bărbaților bătrîni devine pițigăiată și ascuțită, iar ei, încep să aibă un mers afectat. Iar femeile bătrîne adesea devin grase, iar vocea li se face aspră și groasă și le crește mustăcioară neagră. Şi chiar și el dovedește lucrul acesta — cu o anumită parte din ființa lui uneori aproape că dorește să devină mamă și Mick și Baby să fie copiii lui. Biff plecă brusc de lîngă casă.

Ziarele erau în neorînduială. De două săptămîni nu mai pusese nici unul la colecția lui. Scoase de sub tejghea un maldăr. Parcurse cu un ochi exersat paginile de sus și pînă jos. Mîine se va uita peste mormanele din camera din spate să vadă dacă poate schimba sistemul de a le clasa. Să facă rafturi și să folosească cutii din acelea solide, în care sînt ținute în sertare conservele. Să le aranjeze cronologic de la 27 octombrie 1918 pînă la data prezentă. Cu dosare pe coperta cărora să schițeze în rezumat evenimentele istorice. Trei categorii de evenimente — una internațională, începînd cu armistițiul și trecînd prin consecințele de la München, a doua națională, a treia cu toate informațiile locale, din timpul cînd primarul Lester și-a împușcat nevasta la Country Club și pînă la incendiul de la fabrica Hudson. Totul pe ultimii douăzeci de ani adnotat și rezumat și fără să lipsească ni-

mic. Biff zîmbi discret pe sub mîna cu care își freca maxilarul. Şi Alice care dorise ca el să scoată ziarele de acolo așa încît ea să transforme odaia în toaletă pentru doamne. Tocmai cu problema asta îl cicălise, dar măcar o dată ieșise și el învingător. Măcar de data asta.

Absorbit, Biff se cufundă în amănuntele ziarului din fața lui. Citea neîntrerupt și cu concentrare, dar din obișnuință o anume parte din el era atentă la tot ce se petrecea în jurul lui. Jake Blount mai vorbea încă și adesea izbea cu pumnul în masă. Mutul sorbea bere. Mick se învîrtea cu neastîmpăr în jurul radioului și se uita la clienți. Biff citi fiecare cuvînt din primul ziar și făcu cîteva însemnări pe margini.

Apoi ridică deodată privirea cu o expresie surprinsă. Era cu gura deschisă pentru a căsca, dar și-o închise cu un țăcănit. La radio începu un cîntec vechi de pe vremea îndepărtată cînd el și cu Alice se logodiseră. *Rugăciunea unui prunc în amurg.* Într-o duminică luaseră tramvaiul pînă la lacul Old Sardis și el închiriase o barcă. Cînd soarele coborîse la asfințit, ea începuse să cînte și el o acompania la mandolină. Purta o beretă de marinar, și cînd el îi cuprinse mijlocul cu mîna, ea — Alice.

O plasă de prins sentimente pierdute. Biff împături ziarele și le puse la loc sub tejghea. Rămase în picioare, sprijinindu-se într-un picior și apoi în celălalt. În cele din urmă îi strigă lui Mick de-a curmezișul încăperii.

— Nu asculți, nu-i așa ?

Mick închise radioul.

— Nu. Nu-i nimic în seara asta.

Trebuie să-și scoată din minte toate astea și să se concentreze asupra altor lucruri. Se aplecă peste tejghea și urmări clienții unul după altul. Apoi, într-un tîrziu, atenția i se opri asupra mutului la masa lui din mijloc. O văzu pe Mick cum se strecoară puțin cîte puțin pînă la el și cum, la invitația lui, se așază pe scaun. Singer arătă cu degetul ceva pe meniu și chelnerița aduse pentru ea o Coca-Cola. Nimeni altul decît un handicapat cum e un surdomut, rupt de ceilalți oameni, nu ar invita o fetiță cuminte să șadă la masa unde el bea împreună cu alt bărbat. Amîndoi, și Blount și Mick, își țineau ochii ațintiți asupra lui Singer. Ei vorbeau și expresia mutului se schimba în timp ce-i urmărea. Era un lucru straniu. Cauza — era în ei sau în el ? El stătea foarte liniștit, cu mîinile în buzunare și, pentru că nu vorbea, asta îl făcea să pară superior. Ce anume gîndea omul ăsta și ce înțelegea ? Ce știa ?

De două ori în cursul serii Biff porni să se îndrepte spre masa din mijloc, dar de fiecare dată se opri. După ce toți plecaseră, el încă se mai întreba ce anume era cu mutul acesta — și înainte de răsăritul zorilor, cînd se întinse în pat, răsuci în minte pe toate părțile întrebările și răspunsurile fără să se simtă mulțumit. Nedumerirea prinsese în el rădăcini. În străfundul minții lui asta îl neliniștea și-l făcea să se simtă tulburat. Ceva era în neregulă.

3

Doctorul Copeland vorbea de multe ori cu domnul Singer. Cu adevărat, el nu era ca ceilalți albi. Era un om înțelept, și înțelegea acel scop măreț, leal, într-un fel în care alți albi nu-l puteau înțelege. Asculta, și chipul lui exprima ceva blajin și tipic evreiesc, acea cunoaștere a omului care aparține unei rase oprimate. O dată îl luă și pe domnul Singer cu el să-și viziteze bolnavii. Îl conduse prin ganguri reci, înguste, mirosind a murdărie și boală și a chefal prăjit. Îi arătă o reușită grefă de piele făcută pe fața unei paciente care suferise o arsură gravă. Îi arătă un copil sifilitic, îi atrase atenția domnului Singer asupra erupției solzoase care desprinde pielea de pe palme, asupra suprafeței mate, opace a ochiului, asupra incisivilor frontali de sus aproape putrezi. Vizitară cocioabe cu două încăperi care adăposteau cîte douăsprezece sau paisprezece persoane. Într-o odaie în care în vatră focul ardea cu o flacără mică și portocalie au stat neputincioși în timp ce un bătrîn se sufoca de pneumonie. Domnul Singer mergea în urma lui, privea și înțelegea. Dădea copiilor bănuți de cinci cenți și prin tăcerea și decența lui nu tulbura bolnavii cum ar fi făcut oricare alt vizitator.

Zilele erau reci și înșelătoare. În oraș izbucni o epidemie de gripă și doctorul Copeland era ocupat aproape toate orele din zi și din noapte. Străbătea cartierele de negri ale orașului în automobilul lui pompos pe care-l folosise în ultimii nouă ani. Ținea geamurile închise pentru a se feri de curent, iar în jurul gîtului purta strîns înfășurat fularul lui gri de lînă. În timpul acesta nu-i văzu pe Portia sau Willie sau Highboy, dar se gîndea adesea la ei. O dată, pe cînd lipsea, Portia veni să-l vadă și-i

lăsă un bilet și luă cu împrumut o jumătate de sac de făină.

Dar într-o noapte se simți atît de extenuat încît, deși mai avea de făcut cîteva vizite, bău un pahar de lapte fierbinte și se vîrî în pat. Îi era frig și avea febră, așa că la început nu se putu odihni. Apoi i se păru că abia ațipise cînd îl strigă o voce. Se sculă obosit și așa, în lunga cămașă de noapte din flanelă, deschise ușa din față. Era Portia.

— Doamne Isuse, ajută-ne, tată, exclamă ea.

Doctorul Copeland stătea în picioare tremurînd și-și strîngea în jurul trupului cămașa de noapte. Își duse o mînă la gît și se uită la ea așteptînd.

— Îi vorbea de Willie al nostru. A fost băiat rău și s-a băgat de-unu' singur într-un bucluc groaznic. Și noi trebuie să facem ceva.

Doctorul Copeland plecă din hol pășind țeapăn. Se opri în dormitor să-și ia halatul, șalul și papucii și se întoarse în bucătărie. Portia îl aștepta acolo. Bucătăria era rece, pustie.

— Așa. Ce-a făcut, ce este ?

— Așteaptă oleacă. Lasă-mă să-mi viu în fire ca să-mi pot da seama de tot și să-ți povestesc limpede.

El mototoli niște foi de ziar așezate pe vatră și luă cîteva surcele de aprins focul.

— Las' că fac io focul, zise Portia. 'Mneata stai jos la masă, și de-ndată ce se-ncinge plita o să bem o ceașcă de cafea. Poate c-atunci n-o să ni se mai pară totu' atît de-ngrozitor.

— Nu mai e nici un pic de cafea. Ce-a mai rămas am folosit ieri.

Cînd spuse asta, Portia începu să plîngă. Cuprinsă de furie, îndesa în sobă hîrtie și lemne și le aprinse cu o mînă tremurîndă.

— Iată care-i treaba, rosti ea. Asear' Willie și Highboy și-a găsit amîndoi de lucru într-un loc unde nu avea ce căuta. Știi cum sînt io că-mi place să-i țiu mai tot timpu' lîngă mine pe Willie al meu și pe Highboy al meu ! Ei bine, dac-aș fi fost io acolo necazu' ăsta n-ar fi venit. Da' io am fost la întrunirea femeilor la biserică și băieții nu s-a astîmpărat. S-au dus la Palatul Plăcerilor Dulci a' lui Madame Reba. Și, tată, zău că ăla-i un loc nenorocit, păcătos. Era un bărbat de făcea reclamă pentru bilete la microfon — da' mai îs acolo și fete din alea negrese, cu sînge stricat, care umblă țanțoș scuturînd din fund și perdelele alea roșii de satin și...

— Fetițo, spuse doctorul Copeland cu iritare. Se apăsă cu mîinile pe tîmple. Cunosc locul. Treci la subiect.

— Era acolo Love Jones — și ea-i o negresă din alea păcătoase. Willie a băut și-a dansat întruna cu ea pînă cînd, știi dumneata, s-a pomenit într-o bătaie. S-a bătut cu băiatu' ăla pe care-l cheamă Junebug — pentru Love. O vreme s-au bătut cu mîinile, apoi Junebug ăla a scos cuțitu'. Willie al nostru nu avea cuțit, așa că a-nceput să răcnească și s-alerge prin salon. Atunci, pîn' la urmă, Highboy i-a găsit lu' Willie un brici și el a prins curaj și aproape că i-a tăiat jos capu' lui Junebug ăla.

Doctorul Copeland își înfășură mai strîns șalul în jurul lui.

— L-a omorît ?

— Băiatul ăla-i prea ticălos ca să moară. E la spital, dar o să iasă și-o să ne facă iarăși necazuri curînd.

— Și William ?

— A venit poliția și l-a dus la-nchisoarea Black Maria. E încă închis.

— Și n-a fost rănit ?

— E lovit la un ochi și are-o tăietură la fund. Dar asta n-o să-l supere cu nimica. Ce nu pot io înțelege e cum de-a ajuns să se-ncurce cu Love aia. E pe puțin de zece ori mai neagră decît mine și-i cea mai urîtă negresă pe care-am văzut-o vreodat'. Umblă de parc-ar avea un ou între picioare și nu vrea să-l spargă. Nu-i nici măcar curată. Și iacătă că Willie a făcut o năzbîtie ca asta pentru ea.

Doctorul Copeland se aplecă mai aproape de sobă și gemu. Tuși și chipul i se încordă. Își ținu batista de hîrtie la gură și aceasta se pătă de sînge. Pielea neagră a feței căpătă o paloare verzuie.

— Sigur că Highboy a venit să-mi zică pe dată ce s-a-ntîmplat. Înțelegi, Highboy al meu nu are nimic de-a face cu fetele alea mizerabile. I-a ținut doar de urît lu' Willie. E-atît de necăjit pentru Willie că de-atunci șade pe marginea trotuarului în fața pușcăriei.

Lacrimi de culoarea focului se rostogoleau pe obrajii lui Portia.

— Știi cum eram totdeauna noi trei. Aveam aranjamentu' nostru și niciodată nu s-a petrecut nimica rău pînă acu'. Nici pentru bani nu ne-am supărat niciodat'. Highboy plătește chiria și io cumpăr mîncarea — și Willie se-ocupă de distracțiile de sîmbătă seara. Noi totdeauna am fost ca trei gemeni.

În cele din urmă se lumină de ziuă. Sirenele fabricilor sunau pentru primul schimb. Răsări soarele și razele lui făceau să strălucească tigăile lustruite care atîrnau pe perete deasupra sobei. Șezură un lung răstimp. Portia se trăgea de cercei, pînă cînd lobii i se iritară devenind de un roșu încins. Doctorul Copeland continua să-și țină capul în mîini.

— Io cred, spuse Portia în cele din urmă, că de-am putea noi convinge mai mulți albi să scrie scrisori despre Willie, ast-ar fi de ceva folos. Io am fost deja la domnu' Brannon. A scris întocmai ce i-am zis io. După tot ce s-a-ntîmplat, era la restaurant, ca-n fiece seară. Așa c-am intrat și i-am deslușit cum a fost totu'. Am luat scrisoarea cu mine acas'. Am pus-o în Biblie ca să n-o pierd sau s-o murdăresc.

— Ce spunea scrisoarea ?

— Domnu' Brannon a scris întocmai cum i-am cerut io. Scrisoarea spune de cum a lucrat Willie la domnu' Brannon vreme de trei ani. Spune cum Willie e-un băiat de culoare cinstit și cum pîn' acu' n-a intrat în nici, un fel de bucluc. Spune cum totdeauna ar fi avut prileju' făr' de număr să ia tot soiu' de lucruri din restaurant dac-ar fi fost ca unii din ăilalți băieți de culoare și cum —

— Pfui ! exclamă doctorul Copeland. Toate astea nu sînt bune la nimic.

— Nu putem sta așa s-așteptăm. Cu Willie închis la pușcărie. Willie al meu, care e-un băiat atît de dulce, chiar dac-a făcut ceva rău aseară. Nu putem sta așa s-așteptăm.

— O să trebuiască. Ăsta-i singurul lucru pe care-l putem face.

— Ei bine, io știu că n-o să stau.

Portia se ridică de pe scaun. Își învîrti ca o nebună ochii prin cameră de parcă ar fi căutat ceva. Apoi brusc se duse spre ușa din față.

— Așteaptă o clipă, zise doctorul Copeland. Unde ai de gînd să te duci ?

— Trebui' să muncesc. Făr' de-ndoială că trebui' să-mi păstrez slujba. Trebui' să rămîn mai departe la doamna Kelly și să-mi primesc leafa săptămînă de săptămînă.

— Vreau să merg la închisoare, spuse doctorul Copeland. Poate am să-l pot vedea pe William.

— Trec și io pe la pușcărie în drum spre lucru. Trebui' să-l trimit și pe Highboy la lucru' lui — altfel e-n stare să stea acolo și să-l plîngă pe Willie toată dimineața.

Doctorul Copeland se îmbrăcă repede și-o ajunse pe Portia în hol. Ieșiră afară în dimineața rece, mohorîtă, de toamnă. La închisoare oamenii au fost grosolani cu ei, așa că n-au fost în stare să afle decît foarte puțin. Doctorul Copeland se duse să consulte un avocat cu care mai avusese de-a face înainte. Zilele care urmară au fost lungi și năpădite de gînduri îngrijorătoare. După trei săptămîni se judecă procesul lui William și el fu declarat vinovat de atac cu o armă ucigașă. A fost condamnat la nouă luni de muncă grea și trimis imediat la o închisoare din partea de nord a statului.

Chiar și acum doctorul Copeland purta mereu în el țelul acela măreț, leal, dar nu avea timp să se gîndească la asta. Se ducea de la o casă la alta și lucrul nu mai contenea nici-

pre misterul materiei vii și simplitatea morții. Și de asemenea vorbea cu el despre rase.

— Poporul meu a fost adus din preriile imense și din junglele verzi, întunecoase, îi spuse el odată domnului Singer. În lanțuri, în lunga călătorie pînă la coastă au murit cu miile. Au supraviețuit doar cei puternici. Și tot legați în lanțuri în vapoarele împuțite care i-au adus aici au murit alții. Doar negri cu dîrzenie și voință au putut trăi. Bătuți, ținuți în lanțuri și vînduți la grămadă, puținii rămași din cei puternici au pierit și ei. Și în cele din urmă, de-a lungul anilor de cruzime, puternicii poporului meu sînt încă aici. Fiii lor și fiicele, nepoții lor și strănepoții.

— Am venit să-mprumut ceva și să-ți cer un favor, spuse Portia.

Doctorul Copeland era singur în bucătărie cînd ea străbătu holul și se opri în ușă pentru a-i spune asta. Se împliniseră două săptămîni de cînd William fusese trimis departe. Portia era foarte schimbată. Părul nu-i mai era uns și pieptănat ca de obicei, iar ochii îi erau injectați ca și cum ar fi băut ceva tare. Obrajii îi erau supți, și cu fața asta tristă, de culoarea mierei, semăna într-adevăr cu mama ei.

— Știi 'mneata farfuriile și ceștile alea albe drăguțe pe care le ai ?

— Poți să le iei și să le păstrezi.

— Nu, voi doar să le-mprumut. Și-apoi am mai venit să-ți cer un favor.

— Tot ce dorești, răspunse doctorul Copeland.

Portia se așeză la masă vizavi de tatăl ei.

odată. Pleca foarte devreme dimineața cu automobilul, și apoi la ora unsprezece pacienții veneau la cabinet. După aerul aspru de toamnă de afară, găsea în casă un miros încins, stătut, care-l făcea să tușească. Banchetele din hol erau întotdeauna pline de negri bolnavi care-l așteptau cu răbdare, și uneori chiar veranda din față și dormitorul erau ticsite. Avea de lucru toată ziua și de foarte multe ori jumătate din noapte. Din cauza oboselii care-l copleșea îi venea uneori să se-ntindă pe dușumea, să izbească cu pumnii și să plîngă. Dacă s-ar fi putut odihni, ar mai fi fost posibil să se vindece. Avea tuberculoză pulmonară, își lua temperatura de patru ori pe zi și o dată pe lună își făcea o radiografie. Dar nu se putea odihni. Căci exista un alt lucru mai important decît oboseala lui — și ăsta era acel țel măreț, leal.

Se gîndea la țelul acela pînă cînd, uneori, după o nesfîrșită zi și noapte de lucru, mintea i se golea, încît pentru o clipă uita tocmai care era țelul acela. Apoi își reamintea din nou și devenea agitat și nerăbdător să ia asupra sa o sarcină nouă. Dar adesea cuvintele i se învălmășeau în gură, iar acum vocea îi era răgușită, nu mai era puternică cum fusese înainte. Sforțîndu-se, își rostea cuvintele în obrazul bolnav și răbdător al negrilor care constituiau poporul lui.

Stătea adesea de vorbă cu domnul Singer. Vorbea cu el despre chimie și enigma universului. Despre sperma infinitezimală și cum crapă oul ajuns la termen. Despre complicata diviziune de un milion de ori a celulelor. Des-

— Cred că-ntîi ar fi mai bine să-ți explic. Am primit ieri vorbă de la tata-mare în care zice că vine cu toții mîine și-o să stea să petreacă cu noi noaptea și o juma' din duminică. Făr' de-ndoială că îs tare-ngrijorați pentru Willie, și tata-mare crede că noi trebuie să ne-adunăm cu toții din nou. Și-are dreptate. Făr' de-ndoială că și eu voi să-mi văz din nou neamurile. Mi-a fost tare dor de-acas' de cînd a plecat Willie.

— Poți lua farfuriile și tot ce găsești pe-aici, zise doctorul Copeland. Dar îndreaptă-ți umerii, fetițo. Ai o ținută îngrozitoare.

— O să fie o adevărată adunare. Mai știi atunci, întîia oară cînd tata-mare a petrecut noaptea-n oraș, acu' douăș' de ani. N-a dormit afar' din casa lui decît de două ori în viață. Și oricum el îi mai făr' de tihnă noaptea. Cît ține întunericu' trebui să se scoale și să bea apă și să vază dacă copiii îs acoperiți și totu' e-n regulă. Sînt nițel cu grijă, fiin'că vreau ca lu' tata-mare să-i fie tare bine aci.

— Orice-mi aparține mie și crezi că ai nevoie —

— Făr' de-ndoială c-o să-i aducă Lee Jackson, continuă Portia. Și cu Lee Jackson o să le trebuiască o zi-ntreagă s-ajungă aci. Nu m-aștept să sosească 'nainte de cină. Făr' îndoială că tata-mare are mereu atîta răbdare cu Lee Jackson că n-o să-l facă să se zorească.

— Doamne ! Catîrul ăla bătrîn mai trăiește încă ? Trebuie să aibă pe puțin optsprezece ani.

— E chiar și mai bătrîn. Tata-mare muncește cu el de douăzeci de ani. Are catîrul ăsta de-atîta vreme, că spune mereu că Lee Jackson parcă-i una din rudele lui de sînge.

Îl înțelege și-l îndrăgește pe Lee Jackson ca pe strănepoții lui. Niciodat' n-am văzut o ființă omenească să știe așa de bine ce gîndește un animal cum știe tata-mare. E foarte simțitor cu tot ceea ce are suflet.

— E mult să lucrezi douăzeci de ani cu un catîr.

— Așa-i. Acuma Lee Jackson îi destul de slăbit. Da' tata-mare are multă grijă de el. Cînd îs împreună la arat în soarele fierbinte, Lee Jackson are pe cap o pălărie mare de paie la fel ca tata-mare — cu găuri tăiate-n ea pentru urechi. Pălăria aia de paie a catîrului e-o adevărată glumă, și Lee Jackson nu mișcă un pas cînd se duce la arat fără pălăria aia pe cap.

Doctorul Copeland dădu jos de pe raft farfuriile albe de porțelan și începu să le împacheteze în ziar.

— Ai destule oale și tigăi ca să gătești toată mîncarea de care o să fie nevoie ?

— Destule, răspunse Portia. N-o să trebuiască să am prea mare grijă. Tata-mare îi „domnu' Atenție" în carne și oase — și aduce totdeauna ceva care să fie de-ajutor cînd vine familia la cină. Io o să trebuiască doar să am destulă făină și varză și-un kil de chefal frumos.

— Sună bine.

Portia își împreună degetele ei nervoase, galbene.

— Mai e-un lucru de care nu ți-am zis încă. O surpriză. O să fie aici și Bubby și, tot așa, și Hamilton. Buby abia s-a-ntors de la Mobile. Acum ajută la fermă.

— S-au împlinit cinci ani de cînd l-am văzut ultima oară pe Karl Marx.

— Păi tocmai de-asta am venit să te-ntreb, zise Portia. Îți amintești, cînd am ajuns la ușă ți-am zis c-am venit să-mprumut ceva și să-ți cer un favor.

Doctorul Copeland își trosni încheieturile degetelor.

— Da.

— Ei bine, am venit să văd de nu te pot îndupleca să vii și 'mneata acolo mîine la adunare. Toți copiii dumitale în afar' de Willie o să fie acolo. Io cred că trebui să fii alături de noi. Io una o să fiu tare bucuroasă de vii.

Hamilton și Karl Marx și Portia — și William. Doctorul Copeland își scoase ochelarii și-și apăsă degetele pe pleoape. Timp de o clipă îi revăzu pe toți patru, foarte clar, așa cum fuseseră cu multă vreme înainte. Apoi ridică privirea și-și potrivi ochelarii pe nas.

— Mulțumesc, rosti el. Voi veni.

În noaptea aceea, stătu de unul singur în întuneric lîngă sobă și-și reaminti. Își întoarse gîndurile înapoi, la vremea copilăriei. Mama lui se născuse sclavă, și după eliberare a fost spălătoreasă. Tatăl lui a fost predicator și pe vremuri îl cunoscuse pe John Brown *. L-au învățat carte, și din cei doi sau trei dolari pe săptămînă puneau ceva deoparte. Cînd a împlinit șaptesprezece ani, l-au trimis în Nord cu optzeci de dolari ascunși în pantof. A lucrat într-un atelier de fierărie, apoi ca ospătar și ca băiat de serviciu într-un hotel. Și în tot timpul acesta a studiat și a citit și s-a dus la

* John Brown (1800—1859) celebru aboliționist american (n. tr.).

școală. Tatăl lui a murit, iar mama lui n-a mai trăit multă vreme fără el. Și după zece ani de luptă a devenit medic, a înțeles care-i menirea lui și a venit din nou în Sud.

S-a însurat și și-a făcut un cămin. Mergea necontenit din casă în casă, le vorbea despre misiunea lui și despre adevăr. Suferința fără speranță a poporului său l-a adus într-o stare de nebunie, trezindu-i un sentiment nestăpînit, primejdios, de distrugere. Bea uneori băuturi tari și se izbea cu capul de dușumea. În străfundul sufletului i se cuibărise o violență sălbatică, și odată apucase vătraiul din fața căminului și-o lovise pe nevasta lui pînă o trîntise jos. Ea plecă acasă la tatăl ei luîndu-i cu ea pe Hamilton, Karl Marx, William și Portia. În cugetul lui se dădu o luptă și învinse nefasta josnicie din el. Dar Daisy nu se mai întoarse. Iar peste opt ani, cînd ea a murit, fiii lui nu mai erau copii și nu s-au înapoiat la el. Era un bătrîn părăsit într-o casă goală.

Punctual, a doua zi după-amiază la ora cinci fix a sosit la casa unde locuiau Portia și Highboy. Stăteau în acea parte a orașului numită Sugar Hill, într-o căsuță îngustă, cu verandă și două încăperi. Dinăuntru se auzea o sporovăială de voci amestecate. Doctorul Copeland se apropie țeapăn și rămase în ușă, ținîndu-și în mînă pălăria de fetru ponosită.

Camera era tixită și la început nu fu observat. Căuta chipurile lui Karl Marx și Hamilton. În afară de ei, mai era tata-mare și doi copii care stăteau alături, jos pe podea. Se uita încă la fețele fiilor lui, cînd Portia băgă de seamă că stă în ușă.

— Iată-l pe tata, exclamă ea.

Vocile tăcură. Tata-mare se întoarse în scaun. Era slab și adus de spate și foarte zbîrcit. Purta același costum negru-verzuliu pe care-l purtase cu treizeci de ani înainte, la căsătoria fiicei lui. De-a curmezișul vestei avea un lanț de ceas din alamă, oxidat. Karl Marx și Hamilton se uitară unul la altul, apoi jos la podea, și în cele din urmă la tatăl lor.

— Benedict Mady — rosti bătrînul. A trecut multă vreme. Într-adevăr multă vreme.

— Nu-i așa? interveni Portia. Asta-i prima adunare cu noi toți dup-un car de ani. Highboy, adu un scaun din bucătărie. Tată, iată-i pe Bubby și Hamilton.

Doctorul Copeland dădu mîna cu fiii lui. Erau amîndoi înalți și puternici, și păreau fîstîciți. De sub cămășile albastre și salopete pielea lor avea aceeași culoare, de un cafeniu cald, ca a Portiei. Nu-l priveau în ochi, iar pe chip nu li se citea nici dragoste nici ură.

— E păcat că n-a putut veni cu toții — mătușa Sara și Jim și toți ceilalți, spuse Highboy. Da' asta-i o adevărată bucurie pentru noi.

— Căruța prea plină, spuse unul din copii. Noi a trebuit să mergem pe jos o bucată bună, că totdeauna căruța-i prea plină.

Tata-mare se scărpină în ureche cu un chibrit.

— Cineva trebuie să stea acasă.

Portia își umezi nervoasă buzele ei negricioase, subțiri.

— La Willlie al nostru mă gîndesc. El era mai totdeauna primu' la orice fel de petreceri și tam-tam. Nu pot să-mi iau gîndu' de la Willie al nostru.

Prin încăpere trecu un murmur slab de aprobare. Bătrînul se rezemă de spătar și-și clătină capul în sus și în jos.

— Portia, dragă, ce-ar fi să ne citești puțin ? Cuvîntul lui Dumnezeu sigur că înseamnă mult la timp de necaz.

Portia luă Biblia de pe masa din mijlocul camerei.

— Ce parte vrei s-auzi acum, tată-mare ?

— Toată Cartea e a Domnului Sfînt. Oriunde îți cad ochii va fi foarte bine.

Portia citi din Cartea lui Luca. Citea fără grabă, urmărind cuvintele cu degetul ei lung, suplu. În cameră se făcu tăcere. Doctorul Copeland ședea la marginea grupului, trosnindu-și încheieturile și-și plimba ochii dintr-un loc într-altul. Încăperea era foarte mică, aerul închis și înăbușitor. Toți cei patru pereți erau acoperiți cu calendare și cu reclame pictate strident, de prin reviste. Pe polița de deasupra căminului era o vază cu trandafiri roșii de hîrtie. În cămin focul ardea încetișor și lumina tremurătoare a lămpii de petrol arunca umbre pe pereți. Portia citea într-un ritm atît de lent, încît cuvintele dormitau în urechile doctorului Copeland și-l apucă somnul. Karl Marx se întinse pe podea alături de copii. Hamilton și Highboy moțăiau. Doar bătrînul părea să mediteze asupra înțelesului cuvintelor.

Portia isprăvi capitolul și închise cartea.

— Eu am cugetat asupra acestui lucru de multe ori, spuse tata-mare.

Toți cei din cameră se treziră din somnolență.

— Ce ? întrebă Portia.

— Iată cum. Vă amintiți părțile acelea despre Isus, cînd îi învie pe morți și-i vindecă pe bolnavi ?

— Bineînțeles că da, domnule, spuse Highboy respectuos.

— De multe ori ziua, cînd eram la arat sau la lucru, spuse tata-mare încetișor, m-am gîndit și-am chibzuit la vremea cînd Isus o să coboare din nou pe pămînt. Fiindcă întotdeauna am dorit asta atît de mult, mie mi se pare că asta se va întîmpla pînă mai sînt eu în viață. Am cugetat la asta de multe ori. Și iată felul în care am plănuit eu. M-am gîndit că o să stau înaintea lui Isus cu toți copiii mei și nepoții și strănepoții și rudele și prietenii și eu o să-i spun : „Isuse Cristoase, noi sîntem toți niște amărîți oameni de culoare.“ Și atunci el o să-și pună pe capetele noastre mîna lui sfîntă și pe loc o să devenim albi ca bumbacul. Ăsta-i planul și judecata pe care le-am avut în inimă de multe, foarte multe ori.

În încăpere se așternu tăcerea. Doctorul Copeland își smuci manșetele de la mîneci și-și limpezi vocea. Pulsul îi bătea prea repede și i se puse o gheară în gît. Stînd așa în colțul încăperii se simți izolat, îmbufnat și singur.

— A avut vreunul din voi vreun semn din ceruri ? întrebă tata-mare.

— Eu am avut, domnule, răspunse Highboy. Odată, cînd eram bolnav de pneumonie, am văzut chipul lui Dumnezeu uitîndu-se la mine din cămin. Era un obraz mare de alb, cu barbă și cu ochi albaștri.

— Eu am văzut o stafie, spuse unul din copii — fetița.

— Odată eu am văzut —, începu băiețelul.

Tata-mare ridică o mînă.

— Voi, copii, să tăceți. Tu, Celia — și, tu, Whitman — pentru voi e timpul să ascultați, nu să vorbiți, spuse el. Doar o singură dată am avut un semn adevărat. Și iată în ce fel s-a-ntîmplat. A fost vara din ultimul an și era fierbinte. Eu încercam să dezgrop rădăcinile de la cioata stejarului mare de lîngă cocină și cînd m-am aplecat în jos mi s-a pus deodată în spate un fel de cîrcel, ca o durere. M-am ridicat în sus și atunci totul în jurul meu s-a făcut negru. Îmi țineam mîna la spate și mă uitam în sus la cer cînd deodată am văzut îngerul acela mic. Îngerul era o fetiță mică albă — mi s-a părut că e cam de mărimea unei boabe de mazăre de cîmp — cu păr galben și rochie albă. Zbura așa de colo-colo aproape de soare. După asta am intrat în casă și m-am rugat. Am citit biblia timp de trei zile înainte de a mă duce din nou afară pe cîmp.

Doctorul Copeland simți că-l cuprinde vechea lui furie violentă. Cuvintele i se ridicaseră în gîtlej, dar nu le putu rosti. Toți vor asculta ce spune bătrînul. Totuși, glasului rațiunii nu-i vor da atenție. Aceștia sînt oamenii mei, încercă să-și spună lui însuși — dar, din cauză că era redus la tăcere, acest gînd nu-i era acum de nici un ajutor. Ședea încordat și ursuz.

— E un lucru ciudat, spuse tata-mare deodată. Benedict Mady, tu ești un doctor bun. Cum se face că am durerile alea jos în spate după ce am săpat și am plantat un timp mai îndelungat ? Cum se face că mă necăjește durerea aia ?

— Cîți ani ai acum ?

— Am cam între șaptezeci și optzeci de ani.

Bătrînului îi plăceau doctoriile și tratamentele. Întotdeauna cînd venea s-o vadă pe Daisy împreună cu familia, cerea să fie consultat și lua acasă medicamente și alifii pentru toată trupa. Dar după ce Daisy l-a părăsit, bătrînul n-a mai venit niciodată și-a trebuit să se mulțumească cu purgative și pilule pentru rinichi la care se făcea reclamă prin ziare. Acum bătrînul se uita la el cu o aviditate sfioasă.

— Bea multă apă, răspunse doctorul Copeland. Și odihnește-te cît poți mai mult.

Portia se duse în bucătărie să prepare cina. Odaia începu să se umple de mirosuri ademenitoare. Se porni o trăncăneală domoală, lipsită de sens, dar doctorul Copeland nici nu asculta, nici nu vorbea. Se uita din cînd în cînd la Karl Marx sau Hamilton. Karl Marx vorbea despre Joe Louis. Hamilton povestea mai ales despre grindina care a distrus o parte din recoltă. Cînd întîlneau privirea tatălui lor zîmbeau și-și frecau tălpile pe dușumea. El continua să se uite fix la ei cu mîhnire și în același timp supărat.

Doctorul Copeland își încleștă strîns dinții. Se gîndise atît de mult la Hamilton și Karl Marx, la William și Portia, în legătură cu intențiile adevărate, sincere, pe care le avusese pentru ei, încît văzîndu-le chipul îl năpădi un sentiment de intensă deznădejde. Dacă o singură dată doar le-ar putea spune totul, de la începutul îndepărtat și pînă în seara de față, asta i-ar ușura durerea ascuțită din inimă. Dar ei nu vor asculta și nu vor înțelege.

Se îndîrji într-atît, încît fiecare mușchi din trup îi deveni rigid, încordat. Nu asculta și nu se uita la nimic din jurul lui. Ședea într-un

colț ca un om orb sau mut. Curînd se așezară în jurul mesei pentru cină și bătrînul rosti rugăciunea. Dar doctorul Copeland nu mîncă. Cînd Highboy scoase o sticlă de gin și ei, rîzînd, o trecură de la gură la gură, el refuză și asta, de asemenea. Rămase într-o tăcere neînduplecată, și în cele din urmă își luă pălăria și ieși din casă fără rămas bun. Dacă nu putea spune adevărul întreg și atît de îndelung încercat, atunci nici un alt cuvînt nu-i va veni pe buze.

Zăcu toată noaptea treaz și încordat. Ziua următoare era duminică. Făcu vreo șase vizite la bolnavi, și pe la mijlocul dimineții urcă în camera domnului Singer. Întîlnirea îi atenuă sentimentul de singurătate ce-l copleșea, încît atunci cînd spuse la revedere se simți încă o dată împăcat cu sine însuși.

Totuși, înainte de a ieși din casă pierdu această pace. Surveni un incident. Cînd porni să coboare scările, văzu un alb care ducea o pungă mare de hîrtie și se trase aproape de balustradă încît să poată trece unul pe lîngă celălalt. Dar albul alerga în sus pe scări sărind cîte două trepte deodată, fără să se uite și se ciocniră cu atîta forță, încît doctorului Copeland i se tăie răsuflarea și ameți.

— Hristoase ! Nu v-am văzut.

Doctorul Copeland îl privi cu atenție, dar nu răspunse. Îl mai văzuse o dată pe albul acesta mai înainte. Își amintea trupul pipernicit, dezgustător, și mîinile imense, greoaie. Apoi brusc, cercetă cu interes clinic fața albului, căci surprinse în ochii lui expresia aceea stranie, fixă, retractilă, a nebuniei.

— Scuzați, spuse albul.

Doctorul Copeland își puse mîna pe balustradă și trecu înainte.

4

— Cine era ăla ? întrebă Jake Blount. Cine era omul acela de culoare înalt și slab care a ieșit acum de-aici ?

Odăița era foarte îngrijită. Soarele lumina o farfurie cu struguri purpurii ce se afla pe masă. Singer ședea cu scaunul înclinat pe spate și cu mîinile în buzunare, privind pe fereastră.

— Pe scări m-am izbit de el și mi-a aruncat o asemenea privire — niciodată nu mi s-a-ntîmplat să se uite cineva la mine atît de urît.

Jake puse punga cu sticlele de bere pe masă. Avu un șoc dîndu-și seama că Singer nu știa că-i în cameră. Se duse pînă la fereastră și-l atinse pe umăr.

— N-am vrut să-l izbesc. N-avea nici un motiv să se poarte așa.

Jake tremura. Deși soarele strălucea puternic, în odaie era răcoare. Singer ridică degetul arătător și ieși în coridor. Cînd se întoarse, aducea cu el un coș cu cărbuni și niște surcele. Jake îl urmări cum îngenunchează înaintea căminului. Rupse grijuliu surcelele pe genunchi și le aranjă pe un eșafodaj de hîrtii. Puse deasupra cărbunii conform unui anumit sistem. La început focul nu voia să ardă. Flăcările pîlpîiră fără putere, apoi fură înăbușite de un rotocol negru de fum. Singer acoperi grătarul cu o foaie dublă de ziar. Tirajul învioră focul. Odaia se

umplu de trosnituri zgomotoase. Hîrtia se aprinse și fu suptă înăuntru. Un mănunchi de flăcări portocalii, pîrîitoare umplu grătarul.

Prima bere de dimineață avea un gust bun. Jake înghiți repede și cu lăcomie porția lui și se șterse la gură cu dosul palmei.

— Era doamna aceea pe care-o cunoșteam de multă vreme, spuse el. Dumneata îmi amintești oarecum de ea. Domnișoara Clara. Avea o fermă mică în Texas. Și făcea praline pe care le vindea în diverse orașe. Era o doamnă înaltă, voinică și frumoasă. Purta niște pulovere lungi, lăbărțate și bocanci țărănești și o pălărie de bărbat. Cînd am cunoscut-o, soțul ei deja murise. Dar iată unde vreau eu s-ajung cu asta : Dacă n-ar fi fost ea, poate că n-aș fi știut nicodată. Aș fi ptut trece prin viață la fel ca celelalte milioane de oameni care nu știu. Aș fi putut fi un simplu predicator sau șef de echipă sau un vînzător. Întreaga mea viață ar fi putut fi irosită.

Jake clătină din cap întrebător.

— Ca să înțelegi, trebuie să știi ce s-a-ntîmplat înainte. Vezi dumneata, cînd eram tînăr am trăit în Gastonia. Eram un țîngău jigărit, prea mic pentru a fi primit la o fabrică. Am lucrat la ridicatul popicelor într-o popicărie unde mi se dădea mîncare în loc de leafă. Apoi am auzit că un băiat isteț și iute de mînă poate cîștiga treizeci de cenți pe zi înșirînd pe sfoară frunze de tutun nu departe de locul unde eram eu. Așa că m-am dus și-am cîștigat cei treizeci de cenți pe zi. Asta s-a-ntîmplat cînd aveam zece ani. Tocmai îi părăsisem pe ai mei. Nu le-am scris. Au fost bucuroși că am plecat. Înțelegi cum sînt lucrurile astea. De altfel, nimeni nu știa să citească o scrisoare în afară de sora mea.

Își mișcă agitat mîna prin aer ca și cum ar fi vrut să-și șteargă ceva de pe obraz.

— Iată ce vreau să zic. Primul meu crez a fost Isus. Era un individ care lucra în același șopron cu mine. Avea un cort în care predica în fiecare seară. Eu mă duceam s-ascult și așa am dobîndit credința. Cît era ziua de lungă nu mă gîndeam decît la Isus. În timpul liber studiam Biblia și mă rugam. Apoi într-o seară am luat un ciocan și mi-am întins mîna pe masă. Eram furios, și am bătut cuiul de-a ieșit pe partea cealaltă. Mîna mi-era țintuită de masă și mă uitam la ea și degetele îmi zvîcneau și se făceau vinete.

Jake întinse palma și-i arătă în mijlocul ei o cicatrice rugoasă, de un alb cadaveric.

— Am vrut să devin evanghelist. Adică să călătoresc prin țară predicînd și susținînd reînvierea. În timpul ăsta m-am mutat dintr-un loc în altul, și înainte de a împlini douăzeci de ani am ajuns în Texas. Am lucrat într-o pădurice de nuci aproape de locuința domnișoarei Clara. Am ajuns s-o cunosc și uneori seara mă duceam acasă la ea. Îmi vorbea. Înțelegi, n-am început prin a ști totul dintr-o dată. Nu se întîmplă în felul acesta cu nici unul din noi. S-a întîmplat treptat. Am început să citesc. Lucram doar atît cît să pot pune deoparte destui bani pentru a face un timp pauză ca să studiez. Era ca și cum m-aș fi născut a doua oară. Doar noi care știm putem înțelege ce înseamnă asta. Noi am deschis ochii și am văzut. Noi sîntem ca niște oameni care vin de undeva de acolo de departe.

Singer era de acord cu el. În cameră era plăcut cum e de obicei în propria-ți casă. Singer scoase din debara cutia de tablă în care ținea biscuiți, fructe și brînză. Alese o portocală și-o curăță încetișor. Desprinse toate pielițele albe pînă cînd fructul rămase transparent în lumina soarelui. Desfăcu portocala și împărți feliile pe din două. Jake mîncă cîte două deodată și scuipa cu zgomot sîmburii în foc. Singer își mînca porția lui încet și aduna cu grijă sîmburii în palmă. Deschiseră alte două sticle de bere.

— Și cîți de-ai noștri există în țara asta? Poate zece mii. Poate douăzeci de mii. Poate și mai mulți. Am fost într-o mulțime de locuri, dar n-am întîlnit niciodată decît puțini de-ai noștri. Dar să zicem că un om știe într-adevăr. Vede lumea așa cum este și privește înapoi cu cîteva mii de ani să vadă cum s-a petrecut totul. Urmărește lenta aglutinare a capitalului și a puterii și vede apogeul de azi. Vede America ca pe o casă de nebuni. Vede cum oamenii sînt nevoiți să-i fure pe frații lor pentru a putea trăi. Vede copii murind de foame și femei care lucrează șaizeci de ore pe săptămînă pentru a avea ce mînca. Vede o întreagă armată nenorocită de șomeri și miliarde de dolari și mii de kilometri de pămînt irosit. Vede apropiindu-se războiul. Vede că atunci cînd oamenii suferă atît de mult, ei devin nemernici și urîți și ceva în ființa lor moare. Dar lucrul cel mai important pe care îl vede e că întregul sistem al omenirii e clădit pe o minciună. Și cu toate că e limpede ca lumina zilei — cei care nu știu au trăit în această minciună atît

de îndelung, încît pur și simplu n-o mai pot vedea.

Ca o coardă roșie, vena de pe fruntea lui Jake se umflă amenințătoare. Înhăță coșul de pe cămin și cu zgomot dădu drumul în foc unei avalanșe de cărbuni. Piciorul îi amorțise și bătu din el atît de tare încît podeaua se cutremură.

— Am fost peste tot în orașul acesta. Umblu de jur împrejur. Vorbesc. Încerc să le explic. Dar la ce folosește? Sfinte Dumnezeule!

Privea fix în foc și din cauza berii și a căldurii un val de roșeață îi accentuă culoarea din obraji. Amorțeala care îl furnica în laba piciorului se întinse pînă sus. Începu să picotească tot privind culorile focului, nuanțele de verde și albastru și galben incandescent.

— Dumneata ești singurul, spuse el ca în vis. Singurul.

Nu mai era un străin. Cunoștea de-acum fiecare stradă, fiecare alee, fiecare gard din toate mahalalele care se răsfirau în oraș. Mai lucra încă la Sunny Dixie. Cît a ținut toamna, bîlciul s-a mutat de pe un teren viran pe altul, dar întotdeauna la limita incintei orașului, pînă cînd, în cele din urmă, i-a făcut înconjurul. Locul era mereu altul, dar decorul era același — o fîșie de pămînt sterp, mărginită de un șir de cocioabe dărăpănate, pe undeva pe lîngă o filatură, sau un atelier de egrenat bumbac sau o fabrică de îmbuteliat. Publicul era același, în cea mai mare parte muncitori din fabrici și negri. Instalațiile erau de prost gust, cu lumini colorate în timpul serii. Caii de lemn ai caruselului se învîrteau în cerc după o muzică mecanică. Scrîncioabele se roteau, iar bara

din fața jocului de aruncat la țintă era întotdeauna tixită. La două chioșcuri se vindeau băuturi, niște cîrnați maronii în sînge și vată de zahăr.

Fusese angajat ca mașinist, dar treptat, gama îndatoririlor lui se lărgi. Vocea lui groasă, bubuitoare se auzea străbătînd vacarmul, și era într-un neîntrerupt du-te-vino dintr-un loc în altul al bîlciului. Fruntea îi era brobonită de sudoare, și adesea mustața îmbibată de bere. În zilele de sîmbătă obligația lui era să mențină disciplina printre oameni. Trupul lui bondoc, vînjos, înghiontea mulțimea cu o energie feroce. Dar ochii nu-i participau la această violență ce sălășlui în el. Larg deschiși, privind fix de sub fruntea enormă, încruntată, aveau un aer retractil, rătăcit.

Ajungea acasă între ora douăsprezece și unu dimineața. Casa în care locuia era împărțită în patru odăi, iar chiria era de un dolar și jumătate de persoană. Exista o privată în spatele casei și un robinet de apă pe verandă. Pereții și dușumeaua din camera lui aveau un miros jilav, acru. La fereastră atîrnau perdele murdare, ieftine, din dantelă. Își ținea costumul bun în valiză, iar salopeta stătea atîrnată de un cui. Camera nu avea nici încălzire, nici electricitate. Totuși, din stradă, felinarul aprins în dreptul ferestrei reflecta înăuntru o lumină palidă, verzuie. Nu aprindea niciodată lampa cu petrol de lîngă pat decît atunci cînd dorea să citească. Mirosul înțepător, de petrol ars, în camera rece îi dădea o senzație de greață.

Cînd stătea acasă, măsura agitat podeaua în sus și în jos. Se așeza pe marginea patului nefăcut și-și rodea cuprins de furie vîrful unghiilor murdare, rupte. Gustul înțepător al negrelii îi persista îndelung în gură. Singurătatea care îl copleșea era atît de intensă, încît îl umplea de groază. De obicei aștepta lumina zilei cu o sticlă de rachiu. Bea băutura asta tare, și pe cînd se iveau zorile începea să se simtă împăcat și relaxat. La cinci fix sunau sirenele fabricilor pentru primul schimb. Șuierele trimiteau ecouri prelungi, lugubre, și el nu putea niciodată să adoarmă decît după ce acestea terminau de sunat.

Dar de obicei nu stătea acasă. O pornea pe străzile înguste, pustii. În primele ore întunecoase ale dimineții cerul era negru, iar stelele neclintite și strălucitoare. Cîteodată anumite fabrici funcționau. Din clădirile inundate de o lumină galbenă se auzea zgomot de mașini. El aștepta pe la porți schimbul care pleca. Fete tinere în pulovere și rochii imprimate ieșeau în strada întunecată. Ieșeau și bărbați, ducîndu-și sufertașele. Unii din ei se duceau întotdeauna la o cafenea amenajată într-un vagon de tramvai să bea Coca-Cola și cafea înainte de a o porni spre casă, iar Jake mergea împreună cu ei. Înăuntrul fabricilor zgomotoase oamenii puteau auzi limpede fiecare cuvînt rostit, dar în prima oră după ce ieșeau din fabrică erau surzi.

În vagon Jake bea Coca-Cola, la care adăuga whisky. Se apuca să vorbească. În timpul iernii revărsatul zorilor era alburiu, posomorît și rece. Se uita la chipurile galbene, supte, ale oamenilor cu o perseverență de bețiv. Rîdeau adesea de el, și cînd se întîmpla asta, își ținea trupul pipernicit foarte drept și vorbea disprețuitor, rostind cuvinte cu multe silabe. Își ri-

dica degetul mic ținîndu-l departe de pahar și-și răsucea cu aroganță mustața. Și dacă în continuare se rîdea de el, atunci uneori se bătea. Își rotea pumnii lui mari, arși de soare, cu violență, ca ieșit din minți, și hohotea cu voce tare.

După astfel de dimineți se întorcea la bîlci despovărat. Îl liniștea să îmbrîncească mulțimile de oameni. Zgomotul, duhoarea respingătoare, să atingă cu umărul trupuri de oameni, toate astea îi calmau nervii încordați la limită.

Din cauza legilor puritane din oraș, bîlciul se închidea de sabat. Duminica se scula dimineața devreme și-și scotea din geamantan costumul de serj. Se ducea pe strada principală. Intra întîi la New York Café și cumpăra o pungă cu sticle de bere. Apoi se ducea în camera lui Singer. Deși cunoștea în oraș multă lume după nume sau din vedere, mutul era singurul lui prieten. Leneveau în camera tihnită și beau bere. Vorbea, și cuvintele se înfiripau din acumulările dimineților intunecoase petrecute pe străzi sau singur în odaia lui. Cuvintele prindeau consistență și, rostindu-le, se simțea ușurat.

Focul se stinsese. Singer ședea la masă și făcea singur mutări cu nebunii pe tabla de șah. Jake adormise. Se trezi cu un tremur nervos. Își ridică capul și se întoarse spre Singer.

— Da, zise el, ca și cum ar fi răspuns unei întrebări neașteptate. Unii dintre noi sîntem comuniști. Dar nu toți — Eu, eu nu sînt membru al partidului comunist. În primul rînd, pentru că niciodată n-am cunoscut decît unul

singur. Poți umbla de colo-colo mult și bine și să nu întîlnești comuniști. Pe aici nu există nici un birou unde să te poți duce și să spui că vrei să te înscrii — sau, dacă există, eu unul n-am auzit niciodată despre așa ceva. Și n-o pornești pur și simplu pînă la New York doar ca să te înscrii. După cum ți-am spus, n-am cunoscut niciodată decît unul — era un antialcoolic mic și pricăjit căruia îi puțea gura. Ne-am luat la ceartă. Nu că aș avea ceva împotriva comuniștilor. Treaba interesantă e că n-am o părere foarte bună. Dar chiar și așa, poate că ar trebui să mă înscriu la comuniști înainte de toate. Nu sînt hotărît nici într-un fel, nici în altul. Dumneata ce crezi ?

Singer își încreți fruntea și reflectă. Se întinse după creionul de argint și scrise pe blocul lui de hîrtie că nu știa.

— Dar iată care-i treaba. Vezi dumneata, noi care am ajuns să știm nu ne putem culca pe-o ureche, ci trebuie să acționăm. Iar unii din noi o iau razna. Te face să-nnebunești. Chiar și eu — am făcut unele lucruri care, dacă privesc înapoi, nu mi se par raționale. Odată m-am apucat eu însumi să înființez o organizație. Am găsit douăzeci de nătăfleți și le-am tot vorbit pînă cînd am crezut că au *priceput*. Aveam ca motto un cuvînt : Acțiune. Hah ! Intenția noastră era să provocăm răzmerițe— să stîrnim tulburări mari, cît de multe ne stăteau în putință. Obiectivul nostru final era libertatea — dar o libertate reală, o libertate totală, pe care o face posibilă doar simțul echității din sufletul omenesc. Acel motto „Acțiune“ însemna eradicarea capitalismului. În regulamentul de constituire (redactat de mine), anumite para-

grafe prevedeau schimbarea mottoului nostru din „Acțiune“ în „Libertate“ de îndată ce munca noastră va fi dusă la bun sfîrșit.

Jake ascuți un băț de chibrit și-și scobi o carie supărătoare de la un dinte. După un minut continuă :

— Apoi, cînd regulamentul de constituire a fost scris în întregime și adepții au fost instruiți cum se cuvine — apoi, zic, eu am plecat într-un turneu cu autostopul ca să organizez unități componente ale asociației noastre. După trei luni m-am întors și ce presupui dumneata că am găsit ? Care a fost prima acțiune eroică ? Crezi că furia lor justificată i-a făcut să treacă peste acțiunea planificată, așa încît au mers înainte fără mine ? Au ațîțat la distrugere, asasinat, revoluție ?

Jake se aplecă înainte în scaun. După o pauză rosti sumbru :

— Prietene, au furat cei cincizeci și șapte de dolari și treizeci de cenți din visterie ca să-și cumpere chipie de uniformă și mese de seară în sîmbetele libere. I-am găsit în jurul mesei de conferințe, cu chipiele pe cap, cu o șuncă întreagă și cu un galon * de gin dinainte.

Zîmbetul timid al lui Singer fu urmat de hohotul de rîs al lui Jake. După un timp, pe chipul lui Singer zîmbetul deveni forțat, apoi se stinse. Jake continua să rîdă. Vena de pe frunte i se umflase și fața îi deveni de un roșu intens. Rîse cam prea multă vreme.

Singer ridică ochii spre pendulă și arătă cît e ora — douăsprezece și jumătate. Își luă ceasul, creionul de argint și blocul, țigările și

* Un galon = 3,78 l (n. tr.).

chibriturile de pe placa căminului și le repartiză prin diverse buzunare. Era ora de masă.

Dar Jake mai rîdea încă. Era în sunetul rîsului său ceva nebunesc. Se plimba prin odaie zornăindu-și mărunțișul din buzunare. Brațele lui lungi, puternice se agitau încordate, neîndemînatice. Începu să înșire felurile de la viitoarea lui masă. Cînd vorbea despre mîncare, pe chip i se răspîndea o aprigă delectare. La fiecare cuvînt își ridica buza de sus ca aceea a unui animal prădalnic.

— Friptură de vacă cu sos. Orez. Și varză și pîine albă. Și o bucată mare de plăcintă cu mere. Sînt lihnit. Și fiindcă veni vorba despre mîncare, prietene, ți-am povestit vreodată despre domnul Clark Patterson, gentlemanul căruia îi aparține bîlciul Sunny Dixie ? E atît de gras, încît nu și-a mai văzut organele genitale de douăzeci de ani, și toată ziua stă în rulota lui dînd pasiențe și fumînd țigări cu marijuana. Își comandă mesele la o cîrciumă din vecinătate și în fiecare zi își îndulcește postul cu —

Jake păși înapoi, așa încît Singer să poată ieși din odaie. Întotdeauna cînd era cu mutul, rămînea în urmă la ușă. Întotdeauna îl urma și aștepta ca Singer să iasă primul. În timp ce coborau scara, continua să vorbească cu volubilitate agitată. Își ținea ochii mari, căprui, ațintiți pe chipul lui Singer.

După-amiaza a fost calmă și agreabilă. Au stat acasă. Jake adusese la întoarcere o sticlă de whisky. Ședea la picioarele patului îngîndurat și tăcut, aplecîndu-se din cînd în cînd să-și umple paharul din sticla care se afla pe podea. Singer era la masă, lîngă fereastră, și juca șah. Jake se mai relaxase oarecum. Pri-

vea jocul prietenului său și urmărea cum după-amiaza blîndă, liniștită, se topea treptat în întunericul serii. Lumina focului arunca pe pereții încăperii umbre mișcătoare, întunecate.

Dar la căderea nopții agitația îl cuprinse din nou. Singer pusese deoparte piesele de șah și ședeau uitîndu-se unul la altul. Din cauza nervozității, buzele lui Jake aveau un tremur convulsiv și porni să bea ca să se calmeze. Îl copleșea o senzație de neliniște și nostalgie. Isprăvi de băut sticla de whisky și începu să-i vorbească din nou lui Singer. Cuvintele se dilatau în el și se revărsau de pe buze în torent. Pășea de la fereastră la pat și înapoi — mereu și mereu. Și, în sfîrșit, potopul de vorbe umflate căpătă formă și el le descărcă în fața mutului cu elocință de bețiv :

— Lucrurile pe care ni le-au făcut ei nouă ! Adevărurile pe care le-au prefăcut în minciuni. Idealurile pe care le-au pîngărit și le-au transformat în mîrșăvii. Ia-l de pildă pe Isus. El a fost unul dintre noi. El a știut. Cînd a spus că e mai greu pentru o cămilă să intre prin urechile acului decît pentru un om bogat să intre în împărăția lui Dumnezeu — a știut al naibii de bine ce vroia să zică. Dar privește ce i-a făcut biserica lui Isus în ultimele două mii de ani. Ce-au făcut din el. Cum au denaturat fiecare cuvînt rostit de el pentru a servi scopurile lor netrebnice. Dacă Isus ar trăi în ziua de azi, i s-ar înscena o acuzație falsă și-ar fi băgat la închisoare. Isus ar fi unul din aceia care știu... cu adevărat. Eu și Isus am sta față în față la masă și eu m-aș uita la el și el s-ar uita la mine și amîndoi am ști că celălalt știe. Eu și Isus și Karl Marx am putea sta la masă și —

Și privește ce s-a-ntîmplat cu libertatea noastră. Bărbații care au luptat în revoluția americană nu erau ca ăștia din ziua de azi, care parc-ar fi dame. Cînd vorbeau despre libertate, credeau în ce spuneau. Au luptat într-o revoluție adevărată. Au luptat pentru ca aceasta să poată fi o țară în care fiecare om să fie liber și egal. Hah ! Și asta înseamnă că fiecare om este egal în fața Naturii — cu șanse egale. Asta nu înseamnă că douăzeci la sută din oameni sînt liberi să-i jefuiască pe ceilalți optzeci la sută de mijloacele de trai. Asta nu înseamnă că un bogătaș să stoarcă sudoarea a zeci de mii de săraci așa încît el să poată deveni și mai bogat. Asta nu înseamnă ca tiranii să fie liberi să aducă țara asta într-o asemenea situație nenorocită, încît milioane de oameni să fie gata de a face orice — să înșele, să mintă sau să-și taie brațul drept — numai ca să poată lucra pentru o nimica toată. Au transformat cuvîntul libertate în blasfemie. Mă auzi ? Au făcut astfel încît pentru toți cei care știu, cuvîntul libertate să duhnească ca un dihor.

Vena de pe fruntea lui Jake pulsa frenetic. Gura i se crispa convulsiv. Singer se ridică alarmat. Jake încercă să vorbească din nou, dar cuvintele i se învălmășeau în gură. Trupul îi fu străbătut de fiori. Se așeză pe scaun și-și apăsă buzele tremurînde cu degetele. Apoi rosti hîrîit :

— Așa e, Singer. Să fii nebun nu folosește la nimic. Nimic din ceea ce putem face nu folosește la nimic. Așa mi se pare mie. Tot ce putem noi face e să umblăm de colo-colo spunînd adevărul. Și în momentul în care destui

din aceia care nu știu vor afla adevărul, atunci lupta nu va mai avea nici un rost. Singurul lucru pe care-l avem de făcut e să-i lăsăm să afle. Tot ceea ce trebuie. Dar cum ? Eh ?

Umbrele aruncate de foc dansau pe pereți. Valuri întunecate, confuze se ridicau tot mai sus și odaia prinse a se clătina. Podeaua se ridica și se lăsa și tot echilibrul dispăruse. Jake simți că se scufundă singur în adîncuri, încetișor, în mișcări unduite, tot mai în adîncuri, într-un ocean de întuneric. Cu disperare și groază își încordă privirea, dar nu putu să vadă nimic în afară de valurile negre și stacojii care vuiau avide deasupra lui. Apoi, în cele din urmă, întrezări lucrul pe care-l căuta. Chipul mutului era nedeslușit și foarte îndepărtat. Jake își închise ochii.

Dimineața următoare se trezi foarte tîrziu. Singer plecase de cîteva ore. Pe masă găsi pîine, brînză, o portocală și o cană de cafea. Cînd termină micul dejun era tocmai timpul de a pleca la lucru. Străbătu orașul spre camera lui mergînd posomorît, cu capul aplecat. Cînd ajunse în vecinătatea casei unde locuia, trecu printr-o anumită stradă îngustă, mărginită pe o parte de un depozit de mărfuri din cărămizi înnegrite de fum. Pe peretele acestei clădiri se afla ceva care îl sustrase vag din apatie. Dădu să meargă înainte, dar apoi, brusc, atenția îi fu reținută. Pe perete era scris un mesaj cu cretă de un roșu aprins, literele fiind îngroșate și modelate într-un mod curios :

Tu vei mînca carnea celui puternic, și vei bea sîngele prinților de pe pămînt.

Citi mesajul de două ori și se uită neliniștit în susul și în josul străzii. Nu se zărea nimeni. După cîteva minute în care chibzui plin de nedumerire scoase din buzunar un creion roșu gros și scrise cu grijă dedesubtul inscripției :

— Acela care ai scris cele de mai sus vino să te întîlnești cu mine mîine la amiază. Miercuri, 29 noiembrie. Sau în ziua care urmează

A doua zi la ora douăsprezece așteptă în fața zidului. Din cînd în cînd se ducea nerăbdător pînă la colț să se uite pe străzi în sus și în jos. Nu veni nimeni. După o oră trebui să plece la bîlci.

Ziua următoare așteptă din nou.

Apoi vineri începu o ploaie lentă, de iarnă, care se prelungi. Peretele se udă, iar mesajul se șterse încît nu se mai putea citi nici un cuvînt. Ploaia continuă, cenușie, biciuitoare și rece.

5

— Mick, spuse Bubber. Încep să cred că o să ne înecăm cu toții.

Părea cu adevărat că ploaia nu se va mai opri niciodată. Doamna Wells îi ducea și-i aducea de la școală în mașina ei, și în fiecare după-amiază trebuiau să stea pe veranda din față sau în casă. Ea și cu Bubber jucau țintar sau aruncau cu bile pe covorul din salon. Se apropia Crăciunul și Bubber începu să vorbească despre Pruncul Isus și despre bicicleta roșie pe

care dorea să i-o aducă Moș Crăciun. Pe geamuri ploaia se scurgea argintie, iar cerul era apăsător, rece și cenușiu. Apele rîului se ridicară atît de sus, încît cîțiva muncitori din fabrici trebuiră să se mute din casele lor. Apoi, cînd se părea că ploaia va continua mereu și mereu, pe vecie, deodată se opri. Cînd se treziră într-o dimineață, soarele strălucea scînteietor. Spre după-amiază vremea deveni aproape tot atît de caldă ca vara. Mick veni acasă de la școală tîrziu și-i găsi pe Bubber, pe Ralph și pe Spareribs pe trotuarul din față. Copiii păreau înfierbîntați și plini de transpirație lipicioasă, iar hainele lor de iarnă aveau un miros acru. Bubber avea o praștie și buzunarul plin de pietre. Ralph ședea în căruciorul lui, cu căciulița pusă strîmb pe cap și era plîngăreț. Spareribs avea cu el o pușcă nouă. Cerul era de un albastru minunat.

— Te-aștept de multă vreme, Mick, zise Bubber. Unde-ai fost ?

Ea urcă scările din față cîte trei deodată și-și aruncă puloverul spre cuier.

— Am exersat la pian în sala de gimnastică.

În fiecare după-amiază rămînea după școală încă o oră ca să cînte. Sala de gimnastică era ticsită și gălăgioasă deoarece echipa de fete juca baschet. De două ori pe ziua de azi fusese lovită cu mingea în cap. Dar șansa de a sta la pian merita oricîte lovituri și belele. Lega împreună grupuri de note pînă cînd reușea să scoată sunetul pe care-l dorea. Era mai ușor decît se așteptase. După primele două sau trei ore îmbina cîteva serii de acorduri în bas ce se potriveau cu melodia principală pe care o cînta mîna ei dreaptă. Putea să descifreze acum

aproape orice bucată. Inventa de asemenea muzică nouă. Asta era și mai grozav decît să reproducă doar niște melodii. Cînd mîinile ei căutau cu înfrigurare aceste sunete noi și frumoase, pentru ea era lucrul cel mai minunat pe care-l cunoscuse vreodată. Dorea să învețe să citească notele deja scrise. Delores Brown luase lecții de muzică timp de cinci ani. Îi plătea lui Delores cei cincizeci de cenți care-i primea pe săptămînă ca bani pentru gustare ca să-i dea ei lecții. Din cauza asta era foarte flămîndă toată ziua. Delores cînta o mulțime de bucăți, repede și curgător — dar Delores nu știa să răspundă la toate întrebările al căror răspuns dorea ea să-l afle. Delores o învăță doar despre diferitele game, acordurile majore și minore, valorile notelor și alte astfel de reguli pentru începători.

Mick trînti ușa sobei din bucătărie.

— Asta e tot ce-avem de mîncare ?

— Scumpo, e tot ce pot face pentru tine, răspunse Portia.

Doar turtă de mălai cu margarină. În timp ce mînca, bău un pahar cu apă ca s-o ajute să i se ducă la vale înghițiturile.

— Încetează cu lăcomia asta. Nu ți-o ia nimeni de la gură.

Copiii se mai foiau încă prin fața casei. Bubber își pusese praștia în buznar și acum se juca cu pușca. Spareribs avea zece ani și tatăl său murise cu o lună înainte, iar asta fusese pușca tatălui său. Toți copiii mai mici erau încîntați să-și facă de lucru cu pușca. La fiecare cîteva minute Bubber își ridica pușca pe umăr. Ochea și striga puternic *pau*.

— Nu umbla la trăgaci, îi spuse Spareribs. Am încărcat arma.

Mick termină turta de mălai și se uită în jur să vadă ce-ar putea face. Harry Minowitz ședea pe balustrada de la veranda casei lui citind ziarul. Ca să facă o glumă, ea își aruncă în sus brațul și îi strigă „*Heil !*"

Dar Harry nu o luă drept glumă. Intră în casă și închise ușa. Era ușor să-i jignești sentimentele. Îi păru rău, fiindcă în ultima vreme fuseseră prieteni foarte buni. Cînd erau copii se jucau întotdeauna în același grup, dar în ultimii trei ani el mergea la școala profesională în timp ce ea mai era încă în școala primară. De asemenea, avea diverse slujbe unde lucra cîteva ore pe săptămînă. Crescuse dintr-o dată mult și încetase de a mai da tîrcoale prin curțile din față și din spate împreună cu ceilalți copii. Uneori îl vedea în dormitorul lui citind ziarul sau dezbrăcîndu-se noaptea tîrziu. La matematici și istorie era cel mai deștept băiat din toată școala profesională. Acum că era și ea la liceu, se întîlneau adesea în drumul spre casă și mergeau împreună. Erau în aceeași clasă la orele de atelier și odată profesorul i-a pus alături ca parteneri la asamblarea unui motor. Citea cărți și se ținea la curent cu ziarele, în fiecare zi. Tot timpul nu se gîndea decît la politica internațională. Vorbea încet și fruntea îi era brobonită de sudoare cînd ceva anume îl preocupa foarte serios. Iar acum ea îl făcuse să se înfurie pe ea.

— Mă-ntreb dacă Harry mai are încă moneda de aur, spuse Spareribs.

— Ce monedă de aur ?

— Cînd se naște un băiat evreu, se pune în bancă pentru el o monedă de aur. Așa fac evreii.

— Aiurea. Încurci lucrurile, exclamă ea. Te referi la catolici. Catolicii cumpără un pistol pentru fiecare bebeluș imediat ce se naște. Într-o bună zi catolicii au de gînd să-nceapă un război și să-i omoare pe toți ceilalți.

— Mie călugărițele îmi dau o senzație neplăcută. Cînd văd una pe stradă mă sperii.

Mick se așeză pe trepte și-și puse capul pe genunchi. Se retrase în încăperea lăuntrică. I se părea că în ființa ei existau două încăperi — încăperea lăuntrică și încăperea exterioară. Școala și familia și lucrurile care se întîmplau în fiecare zi se aflau în încăperea exterioară. Domnul Singer era în amîndouă încăperile. Țările străine și proiectele și muzica erau în încăperea lăuntrică. Cîntecele pe care le purta în gînd se aflau de asemenea acolo. Și simfonia. Cînd era singură în acea încăpere lăuntrică, muzica pe care o ascultase în noaptea aceea după petrecere îi revenea în memorie. Simfonia creștea în mintea ei încetișor ca o floare mare. Uneori în timpul zilei sau dimineața cînd abia se trezea, o nouă parte din simfonie i se dezvăluia pe neașteptate. Atunci trebuia să se retragă în încăperea lăuntrică și să o asculte de mai multe ori și să încerce să o adauge la părțile simfoniei pe care și le reamintea. Încăperea lăuntrică era un loc foarte tainic. Putea să se afle în mijlocul unei case pline cu oameni și totuși să se simtă ca și cum ar fi fost închisă undeva singură.

Spareribs îi puse mîna lui murdară pe ochi, deoarece privea fix în gol. Ea îl plesni.

— Ce-i o călugăriță ? întrebă Bubber.

— O doamnă catolică, răspunse Spareribs. O doamnă catolică cu rochie lungă, neagră, care îi vine pînă peste cap.

Era plictisită să piardă vremea cu țîncii. Se va duce la bibliotecă să se uite la ilustrațiile din *National Geographic*. Fotografii ale tuturor locurilor străine din lume. Paris, Franța. Și ghețarii giganți. Și junglele sălbatice din Africa.

— Voi, copii, fiți atenți ca Ralph să nu se ducă în stradă, zise ea.

Bubber își propti pușca aceea mare pe umăr.

— Adu-mi și mie o poveste cînd te-ntorci.

Se părea că acest copil se născuse știind să citească. Era doar în clasa a doua, dar îi plăcea să-și citească singur povești — și nu ceruse niciodată altcuiva să i le citească.

— De care vrei de data asta ?

— Alege niște povești care să aibă ceva de mîncare în ele. Îmi place tare mult aia despre copiii ăia nemți care se duc în pădure și ajung la casa aceea făcută din tot felul de dulciuri și la vrăjitoare. Îmi plac poveștile care au în ele ceva de mîncare.

— O să caut una, spuse Mick.

— Dar m-am cam săturat de dulciuri, spuse Bubber. Vezi dacă nu poți să-mi aduci o poveste cu ceva cum ar fi un sandviș cu carne friptă. Dar dacă nu găsești nici una din astea, atunci aș vrea o poveste cu cowboy.

Era pe punctul de a porni, cînd se opri brusc și privi cu atenție. Copiii priveau și ei. Stăteau toți nemișcați și se uitau la Baby Wilson cum coboară scările casei ei și traversează strada.

— Ce drăguță e Baby ! șopti Bubber.

Poate că era din cauză că hainele lor întunecate de iarnă li se păreau urîte într-o după-amiază ca aceasta. În orice caz Baby arăta ca o zînă sau ca ceva dintr-un film. Purta costumul de la serata de anul trecut — cu fustița de voal roz evazată, scurtă și scrobită, o bluză roz lipită de corp, pantofi de dans roz, și chiar și un mic portofel roz. Cu părul ei blond, era toată numai roz și alb și auriu — și atît de delicată și transparentă, încît aproape că te dureau ochii să te uiți la ea. Traversă strada cu un aer afectat și foarte drăgălașă, dar nu-și întoarse fața spre ei.

— Vino pînă aici, zise Bubber. Lasă-mă să mă uit la portofelul tău roz —

Baby trecu pe lîngă ei pe la marginea trotuarului, cu capul înclinat într-o parte. Hotărîse să nu vorbească cu ei.

Între trotuar și stradă era o fîșie de iarbă, și cînd Baby ajunse pe ea se opri o secundă nemișcată, apoi făcu o tumbă.

— N-o băga în seamă, spuse Spareribs. Întotdeauna încearcă s-o facă pe grozava. Se duce la restaurantul domnului Brannon să capete bomboane. E unchiul ei și le capătă pe gratis.

Bubber rezemă capătul puștii pe pămînt. Arma aceea mare era prea grea pentru el. În timp ce o urmărea pe Baby mergînd de-a lungul străzii, se trăgea întruna de șuvițele zbîrlite de păr.

— Portofelul ăla roz e foarte drăguț, zise el.

— Maică-sa spune întruna cît e ea de talentată, zise Spareribs. Crede c-o s-o bage pe Baby în filme.

Era prea tîrziu să mai meargă să se uite la *National Geographic*. Cina era aproape gata.

Ralph se ridică și începu să plîngă, iar ea îl scoase din cărucior și-l puse jos. Acum era decembrie, și unui copil de vîrsta lui Bubber i se părea că trecuse mult timp de astă vară. Toată vara trecută Baby venise în costumașul acela roz și dansase în mijlocul străzii. La început copiii se îngrămădeau în jurul ei și o priveau, dar apoi s-au plictisit curînd de treaba asta. Bubber era singurul care se mai uita la ea cînd venea afară să danseze. O privea pe Baby executîndu-și programul ei de la serata dansantă de o sută de ori — dar vara trecuse de trei luni și acum i se părea iarăși ceva nou.

— Și eu aș vrea să am un costum ! exclamă Bubber.

— De care ai vrea ?

— Un costum cu-adevărat grozav. Unul cu-adevărat drăguț, făcut din tot felul de culori. Ca un fluture. Asta vreau de Crăciun. Asta și o bicicletă !

— Asta e ceva pentru fete, zise Spareribs.

Bubber își ridică din nou pușca cea mare pe umăr și ochii spre o casă de cealaltă parte a străzii.

— Aș dansa și eu p-aici în costumul meu dacă aș avea unul. L-aș îmbrăca în fiecare zi la școală.

Mick se așeză pe treptele din față și-și ținea ochii pe Ralph. Bubber nu avea apucături de fetiță, cum spunea Spareribs. Pur și simplu îi plăceau lucrurile drăguțe. Ar fi mai bine să nu-l lase pe Spareribs să răspîndească zvonul ăsta.

— Un om trebuie să lupte pentru fiecare lucru pe care îl obține, spuse ea încetișor. Am observat de multe ori că într-o familie cu cît

copilul este din cei mai mici, cu atît este mai reușit. Copiii cei mai mici sînt întotdeauna mai tenaci. Mi-e destul de ciudă pentru că am atîția în urma mea. Bubber — pare pisălog și-i plac lucrurile drăguțe, dar de fapt are o mare putere de voință. Dacă toate astea sînt adevărate, Ralph va fi cu siguranță un băiat puternic cînd va fi destul de mare ca să umble singur. Cu toate că are numai șaptesprezece luni, pot citi deja pe fața lui ceva dîrz și viguros.

Ralph întoarse capul deoarece își dădu seama că se vorbește despre el. Spareribs se așeză jos pe pămînt, îi smulse lui Ralph căciulița de pe cap și i-o flutură pe sub nas ca să-l tachineze.

— Bravo ! zise Mick. Știi tu ce-o să pățești dacă o să-nceapă să plîngă. Mai bine fii atent.

Totul în jur era liniștit. Soarele trecuse dincolo de acoperișurile caselor, iar spre apus cerul era purpuriu și roz. Din strada următoare se auzea zgomotul copiilor care patinau. Bubber stătea rezemat de un copac și părea să viseze la ceva. Din casă venea miros de mîncare și curînd va fi timpul să meargă la cină.

— Ia te uită, strigă Bubber deodată. Vine iară Baby. Zău că-i drăguță în costumul roz.

Baby mergea încet spre ei. Căpătase o cutie-surpriză cu floricele și căuta în cutie să găsească surpriza. Umbla în același fel afectat, gingaș. Îți puteai da seama că era conștientă că toți se uitau la ea.

— Te rog, Baby..., spuse Bubber cînd trecu prin dreptul lor. Lasă-mă și pe mine să-ți văd portofelul roz și să pun mîna pe costumul tău roz.

Baby începu să fredoneze un cîntec și nu ascultă. Trecu pe lîngă ei fără să-l lase pe Bubber să se joace cu ea. Își înclină doar capul și-i zîmbi puțin.

Bubber încă mai avea pușca aceea mare pe umăr. Strigă tare un *pau* și se făcu că trage. Apoi îi spuse din nou lui Baby — cu voce blîndă, suavă, ca și cum ar fi chemat o pisicuță.

— Te rog, Baby... Vino aici, Baby...

Băiatul a fost prea rapid pentru ca Mick să-l oprească. Apucase doar să-i vadă degetul pe trăgaci în clipa în care se auzi detunătura îngrozitoare a armei. Baby se prăbuși pe trotuar. Mick rămase țintuită pe trepte și nu putu să se miște, nici să țipe. Spareribs își ridicase brațul sus deasupra capului.

Bubber era singurul care nu-și dădea seama de nimic.

— Scoală-te, Baby, strigă el. Nu sînt supărat pe tine.

S-a petrecut într-o secundă. Toți trei au ajuns lîngă Baby în același timp. Fetița zăcea prăbușită pe trotuarul murdar. Fusta i se ridicase deasupra capului, dezvelindu-i chiloții roz și picioarele albe. Palmele îi erau deschise — într-una era surpriza din cutia de bomboane și în cealaltă portofelul. Funda din păr și vîrful buclelor ei blonde erau pline de sînge. Era împușcată în cap și fața îi era întoarsă la pămînt.

S-au petrecut atît de multe într-o secundă. Bubber țipă, aruncă pușca și o luă la fugă. Mick se ridică, își acoperi fața cu mîinile și țipă de asemenea. Apoi apăru o mulțime de

lume. Tatăl ei ajunse primul acolo. O duse pe Baby în casă.

— E moartă, spuse Spareribs. E împușcată prin ochi. I-am văzut fața.

Mick pășea în sus și în jos pe trotuar, și limba i se lipi în gură cînd încerca să întrebe dacă Baby a murit. Doamna Wilson veni alergînd din salonul de cosmetică unde lucra. Intră în casă și ieși din nou afară. Pășea în sus și în jos pe stradă, plîngînd, trăgîndu-și și punîndu-și la loc pe deget un inel. Apoi sosi ambulanța și doctorul intră la Baby. Mick îl urmă. Baby zăcea pe pat în camera din față. În casă era tăcere ca într-o biserică.

Baby arăta ca o păpușă micuță și drăguță întinsă pe pat. Dacă n-ar fi fost sîngele n-ai fi zis că-i rănită. Doctorul se aplecă și se uită la capul ei. După ce isprăvi o scoaseră pe Baby afară pe o targă. Doamna Wilson și tatăl ei se urcară în ambulanță cu ea.

Casa continua să fie tăcută. Toată lumea uitase de Bubber. El nu era pe nicăieri. Trecu o oră. Mama ei și Hazel și Etta și toți locatarii așteptau în camera din față. Domnul Singer stătea în ușă. După un lung răstimp tatăl ei se întoarse acasă. Spuse că Baby nu va muri, dar că avea fractură de craniu. Întrebă unde e Bubber. Nimeni nu știa unde e. Afară era întuneric. Îl strigară pe Bubber în curtea din spate și în stradă. Îi trimiseră pe Spareribs și pe ceilalți băieți pe afară să-l caute. Se părea că Bubber dispăruse din cartier. Harry se duse pînă la una din casele unde credeau c-ar putea fi.

Tatăl ei se plimba de colo-colo pe veranda din față.

— N-am biciuit niciodată pînă acum pe nici unul din copiii mei, spunea el întruna. N-am crezut niciodată în bătaie. Dar în mod sigur o să-i ard una copilului ăsta îndată ce pun mîna pe el.

Mick ședea pe balustradă și privea atent strada cufundată în întuneric.

— Eu pot s-o scot la capăt cu Bubber foarte bine. De îndată ce se întoarce mă ocup eu de el.

— Du-te afară și caută-l. Tu știi unde să-l găsești mai bine ca oricare altul.

În clipa în care tatăl ei rosti acestea, știu brusc unde se afla Bubber. În curtea din spate era un stejar uriaș și astă-vară construiseră împreună o colibă sus în el. Cocoțaseră în stejar o cutie mare, și lui Buber îi plăcea să șadă singur acolo în colibă. Mick îi lăsă pe cei din familie și pe chiriași pe veranda din față și se strecură în spate, pe alee, în întunericul din curte. Stătu un minut lîngă trunchiul copacului.

— Bubber..., șopti ea. Sînt eu, Mick.

El nu răspunse, dar ea știa că e acolo. S-ar fi zis că-l putea simți. Se agăță de creanga cea mai de jos și se cățără încetișor. Era de-a dreptul furioasă pe copilul ăsta și o să trebuiască să-i dea o lecție. Cînd ajunse lîngă colibă îi vorbi din nou — dar tot nu primi nici un răspuns. Se strecură în cutia cea mare și pipăi în jurul marginilor. În cele din urmă îl atinse. Era ghemuit într-un colț și picioarele îi tremurau. Își ținuse răsuflarea, și cînd ea îl atinse, se porniră în același timp și suspinele și respirația.

— N-am — n-am vrut ca Baby să cadă. Dar era așa de mititică și drăgălașă — că mi-a venit așa, să mă fac că trag în ea.

Mick se așeză și ea în colibă.

— Baby a murit, zise. Au trimis o mulțime de lume să te caute.

Bubber încetă să mai plîngă. Era foarte tăcut.

— Știi ce face tata în casă ?

I se părea că-l poate auzi pe Bubber ascultînd.

— Îl știi pe Warden Lawes — l-ai auzit la radio. Și știi ce e Sing Sing. Ei bine, tata îi scrie o scrisoare lui Warden Lawes să fie puțin mai blînd cu tine cînd au să te prindă și-au să te trimită la Sing Sing.

În întuneric cuvintele sunau atît de îngrozitor, încît pe ea o trecu un fior. Îl putea simți pe Bubber tremurînd.

— Au acolo scaune electrice micuțe — exact pe mărimea ta. Cînd au să dea drumul la curent, o să te frigi ca o bucată de slănină prăjită. După care te duci în iad.

Bubber se ghemui într-un colț și nu scotea nici un sunet. Ea se tîrî spre marginea cutiei ca să se dea jos.

— E mai bine să stai aici, căci au adus polițiști care păzesc curtea. Probabil peste cîteva zile o să-ți pot aduce ceva de mîncare.

Mick se rezemă de trunchiul stejarului. Asta o să-l învețe minte pe Bubber. Ea îl stăpînise întotdeauna și știa mai multe despre copilul ăsta decît oricare altul. Odată, cam acum un an sau doi, vroia mereu să se oprească în spatele tufișurilor ca să facă pipi și să se joace

puțin cu el însuși. Descoperise treaba asta destul de repede. Îi dădu cîte o palmă zdravănă ori de cîte ori se întîmpla și în trei zile îl lecui. După aceea nu mai făcea nici măcar pipi normal ca ceilalți copii — își ținea mîinile la spate. Dintotdeauna a trebuit să-l dădăcească pe Bubber și întotdeauna l-a putut stăpîni. După puțin timp se va întoarce sus în copac și-l va aduce în casă. După care niciodată în viața lui nu va mai dori să pună mîna pe-o armă.

În casă plutea încă acea atmosferă încremenită. Locatarii ședeau cu toții pe veranda din față fără să vorbească sau să se legene în balansoare. Tatăl și mama ei erau în camera din față. Tatăl bea bere dintr-o sticlă și se plimba încolo și-ncoace pe dușumea. Baby se va face bine fără îndoială, așa încît îngrijorarea lor nu era legată de ea. Și nimeni nu părea să se neliniștească pentru Bubber.

— Bubber ăsta ! rosti Etta.

— Mi-e rușine să mai ies din casă după toate astea, zise Hazel.

Etta și Hazel se duseră în odaia din mijloc și închiseră ușa. Bill era în camera lui din dos. Ea nu dorea să vorbească cu nici unul. Rămase în holul din față și se gîndi în liniște la tot ce se întîmplase.

Pașii tatălui ei se opriră.

— A făcut-o intenționat, zise el. Nu e adevărat că băiatul s-a jucat cu arma și că s-a descărcat întîmplător. Toți cei care au văzut au spus că a ochit intenționat.

— Mă-ntreb cînd o s-auzim ce-are de spus doamna Wilson, zise mama ei.

— O s-auzim cu vîrf și-ndesat !

— Cred că da.

Acum că soarele apusese, seara era din nou rece, ca de noiembrie. Toată lumea părăsi terasa din față și se așeză în salon — dar nimeni nu aprinse focul. Puloverul lui Mick atîrna în cuier, așa că ea îl îmbrăcă și rămase în picioare, cu umerii încovoiați, ca să se încălzească. Se gîndi la Bubber cum ședea afară în întuneric, în coliba rece, din copac. El crezuse cu adevărat fiecare cuvînt pe care i-l spusese. Dar merita de bună seamă să se sperie puțin. Era cît p-aci s-o omoare pe Baby.

— Mick, nu-ți trece prin cap unde-ar putea fi Bubber ? întrebă tatăl ei.

— Cred că e undeva prin vecini.

Tatăl se plimba încolo și-ncoace cu sticla de bere goală în mînă. Pășea absorbit și fața îi era plină de sudoare.

— Bietului copil îi e teamă să vină acasă. Dacă l-am putea găsi, m-aș simți mai ușurat. N-am pus niciodată mîna pe Bubber. N-ar trebui să-i fie teamă de mine.

Va aștepta să treacă o oră și jumătate. Pînă atunci lui îi va părea foarte rău pentru ceea ce-a făcut. Întotdeauna a putut să-l stăpînească pe Bubber și să-l facă să asculte.

După un timp în casă se stîrni o mare agitație. Tatăl ei telefonă din nou la spital să întrebe cum se simte Baby, și la cîteva minute doamna Wilson telefonă înapoi. Spuse că dorea să stea de vorbă cu ei și că va veni acolo.

Tatăl continuă să se plimbe orbește încolo și-ncoace în camera din față. Bău alte trei sticle de bere.

— După felul în care s-a-ntîmplat totul, îmi poate lua la proces și pantalonii de pe mine. Tot ce-o să poată obține va fi casa, dacă va fi

scoasă de sub ipotecă. Dar după cum s-a-ntîmplat, noi n-o să ne mai redresăm niciodată.

Pe Mick o fulgeră deodată un gînd. Poate că Bubber va fi într-adevăr judecat la tribunal și trimis la închisoarea copiilor. Poate că doamna Wilson îl va trimite la școala de corecție. Poate că într-adevăr lui Bubber îi vor face ceva îngrozitor. Simți nevoia să se ducă afară la coliba din copac chiar în clipa aceea, să stea cu el și să-i spună să nu-i fie teamă. Bubber a fost întotdeauna atît de slăbuț și de mititel și de deștept. Ea cu mîna ei va ucide pe oricare ar încerca să-l trimită pe copilul acesta departe de familie. Simți nevoia să-l sărute și să-l muște fiindcă-l iubea atît de mult.

Dar nu vroia să-i scape nimic. Doamna Wilson va fi aici în cîteva minute și ea trebuia să știe cum decurg lucrurile. După care va fugi afară să-i zică lui Bubber că toate lucrurile pe care le spusese fuseseră minciuni. Iar el va fi învățat lecția pe care trebuia s-o învețe.

Un taxi se opri lîngă trotuar. Toată lumea aștepta pe veranda din față, foarte tăcută și speriată. Doamna Wilson coborî din taxi împreună cu domnul Brannon. Ea îl putu auzi pe tatăl ei scrîșnind din dinți foarte nervos în timp ce aceștia urcau scările. Intrară în camera din față și ea veni în urma lor, apoi se opri în picioare, în ușă. Etta și Hazel și Bill și locatarii rămăseseră afară.

— Am venit să vorbesc cu dumneavoastră despre toate astea — spuse doamna Wilson.

Totul în camera din față era ponosit, murdar, și ea își dădu seama că domnul Brannon observă. Păpușa spartă, de celuloid, și mărgelele și vechiturile cu care se juca Ralph erau

împrăștiate pe podea. Masa de lucru a tatălui ei era stropită cu bere, iar pernele de pe patul în care dormeau tăticul și mama erau de-a dreptul cenușii.

Doamna Wilson nu contenea să-și scoată și să-și pună la loc verigheta de pe deget. Domnul Brannon se așeză alături de ea foarte calm. Ședea cu picioarele încrucișate. Fălcile îi erau negre-albăstrui și arăta ca un gangster din filme. Avusese întotdeauna față de ea un anume resentiment. Îi vorbea întotdeauna cu vocea aceea răgușită, deosebită de felul în care vorbea cu altă lume. Să fi fost oare fiindcă știa că odată ea și Bubber au șterpelit un pachet de gumă de mestecat de pe tejghea ? Îl detesta.

— Lucrurile stau așa, zise doamna Wilson. Băiatul dumneavoastră a împușcat-o în cap pe Baby a mea dinadins.

Mick păși pînă în mijlocul odăii.

— Nu, nu e așa, rosti ea. Am fost chiar acolo. Bubber ochise cu pușca și spre mine, și spre Ralph, și spre tot ce era în jur. S-a întîmplat doar ca atunci cînd a ochit spre Baby degetul să-i alunece. Am fost chiar acolo.

Domnul Brannon își frecă nasul și se uită la ea mîhnit. Fără îndoială, îl ura.

— Știu ce simțiți — așa că vreau să trecem la subiect chiar acum.

Mama lui Mick zdrăngănea o legătură de chei, iar tatăl ei stătea nemișcat, cu mîinile lui mari atîrnîndu-i deasupra genunchilor.

— Bubber nu s-a gîndit la asta dinainte, continuă Mick. El doar —

D-na Wilson își smulgea și-și punea la loc inelul pe deget.

— Așteptați o clipă. Știu care e treaba. Pot să vă dau în judecată și să vă iau ca daune fiecare cent pe care-l aveți.

Chipul tatălui ei nu avea nici o expresie.

— Să vă spun un lucru, zise el. Noi n-avem mult ce să ne luați. Tot ce avem este —

— Ascultați-mă puțin, spuse doamna Wilson. N-am venit aici cu nici un avocat ca să vă dau în judecată. Bartholomew — domnul Brannon — și cu mine am vorbit despre astea înainte de a veni și am căzut de acord asupra punctelor principale. În primul rînd vreau să fac un lucru echitabil, onest — și în al doilea rînd, nu vreau ca numele lui Baby să fie amestecat, la vîrsta asta, într-un proces banal.

Nu se auzi nici un sunet și toată lumea din încăpere ședea nemișcată pe scaune. Doar domnul Brannon îi adresă lui Mick o jumătate de zîmbet, dar ea îi aruncă înapoi, din coada ochiului, o căutătură chiorîșă.

Doamna Wilson era foarte nervoasă și cînd își aprinse o țigară mîna îi tremură.

— Eu nu vreau să vă dau în judecată, sau altceva de felul ăsta. Tot ce vreau e să fiți și voi corecți. Nu vă cer să plătiți pentru toată suferința și plînsetele prin care a trecut Baby pînă cînd i-au dat ceva de dormit. Nu există plată care să compenseze asta. Și nu vă cer să plătiți pentru paguba pe care lucrul ăsta îl va aduce carierei sale și planurilor pe care le făcusem amîndouă. O să trebuiască să poarte un bandaj timp de mai multe luni. Nu va mai dansa la serată — poate că-i va rămîne pe cap chiar o mică pată de chelie.

Dna Wilson și tatăl ei se uitară unul la altul ca și cînd ar fi fost hipnotizați. Apoi doamna Wilson întinse mîna după portvizitul ei și scoase o foaie de hîrtie.

— Ce trebuie să plătiți este exact prețul efectiv a ceea ce ne va costa pe noi în bani. Este rezerva în care stă Baby la spital și o soră particulară pînă cînd poate veni acasă. Este sala de operație și onorariul doctorului — și în mod deosebit vreau ca doctorul să fie plătit imediat. De asemenea, i-au ras lui Baby tot părul și trebuie să-mi plătiți permanentul pe care i l-am făcut la Atlanta — așa încît cînd o să-i crească părul la loc, să-i pot face altul. Apoi mai e prețul costumului ei și alte mici cheltuieli suplimentare ca acestea. O să scriu fiecare lucru pe o listă de îndată ce-o să știu totul. O să încerc să fiu atît de echitabilă și de onestă pe cît pot, și-o să trebuiască să plătiți totalul cînd o să vă aduc lista.

Mama ei își netezi rochia pe genunchi și răsuflă o dată repede, scurt.

— Mie mi se pare că salonul copiilor ar fi mult mai bun decît o rezervă. Cînd Mick a avut pneumonie.

— Am spus o rezervă.

Domnul Brannon își întinse mîinile albe, butucănoase și le ținu în echilibru ca și cum ar fi fost puse pe talgerele unui cîntar.

— Poate peste o zi sau două Baby se va putea muta într-o cameră dublă cu vreun alt copil.

D-na Wilson răspunse neînduplecată.

— Ați auzit ce-am spus. De vreme ce băiatul dumneavoastră a împușcat-o pe Baby a

mea, fără îndoială că ea va trebui să aibă toate avantajele pînă cînd se face bine.

— Sînteți în dreptul dumneavoastră, răspunse tatăl ei. Dumnezeu știe că acum nu avem nimic — dar sper să pot încropi ceva. Îmi dau seama că nu încercați să trageți foloase de pe urma noastră și apreciez lucrul ăsta. O să facem ce putem.

Mick ar fi vrut să stea și să audă tot ce se vorbea, dar mintea îi era la Bubber. Cînd se gîndea la el cum stă în întuneric și frig în coliba rece, gîndindu-se la Sing Sing, se nelinişti. Ieși din cameră, străbătu holul și se duse la ușa din spate. Bătea vîntul și în curte era foarte întuneric, cu excepția pătratului galben pe care-l făcea lumina de la bucătărie. Cînd se uită înapoi o văzu pe Portia stînd la masă, încremenită, cu mîinile ei lungi, subțiri, acoperindu-i fața. Curtea era pustie, iar vîntul făcea umbre iuți, spăimoase și un fel de șuier de jelanie în colțurile mai întunecoase.

Se opri sub stejar. Dar chiar în clipa în care porni să se întindă spre prima cracă o străbătu un presentiment teribil. Își dădu deodată seama că Bubber plecase. Îl strigă, dar el nu răspunse. Se cățără repede și pe tăcute ca o pisică.

— Răspunde ! Bubber !

Fără să pipăie prin cutie știu că el nu mai e acolo. Ca să fie sigură, se tîrî în colibă și bîjbîi în toate colțurile. Copilul dispăruse. Se dăduse jos, probabil, în clipa în care ea îl părăsise. Era sigur acum că fugise, și cu un copil isteț ca Bubber era greu de spus unde-l vor putea prinde. Se strecură jos din copac și alergă pe terasa din față. Doamna Wilson

tocmai pleca și ieșiseră cu toții pe treptele din față s-o conducă.

— Tată ! strigă ea. Trebuie să facem ceva în legătură cu Bubber. A fugit. Sînt sigură c-a plecat din cartierul nostru. Trebuie să ieșim toți și să-l căutăm.

Nimeni nu știa unde să meargă și cum să înceapă. Tatăl ei porni de-a lungul străzii uitîndu-se prin toate aleile. Domnul Brannon telefonă după un taxi pentr-u doamna Wilson, apoi rămase să ajute la căutat. Domnul Singer ședea pe balustradă și era singura persoană care își păstrase calmul. Toți așteptau ca Mick să propună locurile cele mai nimerite în care să-l caute pe Bubber. Dar orașul era atît de mare și copilașul atît de deștept, încît nu-și putea da seama ce era de făcut.

Poate că se dusese acasă la Portia în Sugar Hill. Se duse înapoi în bucătărie unde Portia ședea la masă cu obrazul îngropat în mîini.

— Mi-a venit deodată ideea că s-a dus acasă la tine. Ajută-ne să-l căutăm.

— Cum se face că io nu m-am gîndit la asta ! Pariez pe cinci cenți că micuțu' meu Bubber, atît de speriat, a stat pitit în casa mea tot timpu' ăsta.

Domnul Brannon împrumutase un automobil. El cu domnul Singer și cu tatăl lui Mick se urcară în mașină împreună cu ea și cu Portia. Nimeni nu știa ce simțea Bubber în afară de ea. Nimeni nu știa că de fapt el fugise ca și cum ar fi evadat pentru a-și salva viața.

Casa Portiei era cufundată în întuneric, în afară de lumina pestriță a lunii care cădea pe podea. De îndată ce-au pășit înăuntru își pu-

tură da seama că în cele două încăperi nu era nimeni. Portia aprinse lumina din față. Camerele aveau miros de negru, pereții erau acoperiți cu ilustrații tăiate din reviste, pretutindeni milieuri din dantelă și pe pat perne cu fețe din dantelă. Bubber nu era acolo.

— A fost aici, exclamă deodată Portia. Sînt sigură că cineva a fost aici.

Domnul Singer găsi pe masa din bucătărie creionul și o bucată de hîrtie. O citi repede, apoi se uitară toți la ea. Scrisul era rotund și neregulat, și copilul, fiind atît de deștept, nu greșise decît un singur cuvînt. Nota spunea :

Dragă Portia,
Am plecat în Florada. Spune la toți.
Al tău sincer,
Bubber Kelly

Rămaseră cu toții surprinși, derutați. Tăticul ei privea afară pe ușă și, neliniștit, își rîcîia nasul cu degetul mare. Erau gata să se înghesuie toți în mașină ca s-o pornească în direcția șoselei ce ducea spre Sud.

— Așteptați o clipă, spuse Mick. Chiar dacă Bubber e de șapte ani, are destulă minte să nu ne spună unde se duce dacă vrea să fugă. Treaba asta cu Florida e doar un truc.

— Un truc ? întrebă tatăl ei.

— Da. Sînt doar două locuri despre care Bubber știe foarte multe. Unul este Florida, și celălalt Atlanta. Eu și cu Bubber și cu Ralph am fost de multe ori pe șoseaua spre Atlanta. Știe cum s-o pornească într-acolo și către asta se îndreaptă acum. Tot timpul vorbește despre ce-o să facă el cînd o să aibă ocazia să meargă la Atlanta.

Ieșiră din nou afară la automobil. Tocmai vroia să se suie pe bancheta din spate, cînd Portia o apucă de cot.

— Știi ce-a făcut Bubber ? șopti ea cu voce joasă. Să nu spui la nimenea, da' Bubber mi-a luat cerceii de aur din sertaru' de la toaletă. N-aș fi crezut niciodat' ca Bubber al meu să-mi facă mie una ca asta.

Domnul Brannon porni mașina. Mergeau încet, uitîndu-se după Bubber în sus și în jos, pe străzile care duceau către șoseaua spre Atlanta.

Era adevărat că Bubber dăduse la iveală o înclinație spre necinste și încăpățînare. Astăzi se purta cu totul diferit de cum se purtase înainte. Pînă acum fusese întotdeauna un copilaș liniștit, care nu făcuse niciodată ceva cu adevărat rău. Cînd jignea sentimentele cuiva, asta îl făcea întotdeauna să se simtă rușinat și neliniștit. Atunci cum de-a fost în stare să facă toate lucrurile pe care le făcuse azi ?

Au mers foarte încet pînă la șoseaua spre Atlanta. Trecură de ultimul rînd de case și ajunseră la cîmpurile întunecoase și la păduri. Pe tot parcursul se opriseră să întrebe dacă cineva îl văzuse pe Bubber.

— A trecut cumva pe drumul ăsta un băiețel desculț în pantaloni de catifea reiată ?

Dar chiar și după ce străbătură șaisprezece kilometri nimeni nu-l văzuse sau nu-l observase. Prin geamurile deschise vîntul intra rece și puternic și era tîrziu în noapte.

Merseră încă puțin mai departe, apoi se întoarseră înspre oraș. Tăticul ei și domnul Bran-

non vroiau să caute pe la toți copiii din clasa a doua, dar ea îi convinse să se întoarcă și să meargă înapoi pe șoseaua spre Atlanta. În tot timpul acesta își amintea cuvintele pe care i le spusese lui Bubber. Despre faptul că Baby murise, despre Sing Sing și Warden Lawes. Despre scăunelele electrice exact pe măsura lui și despre iad. Acolo în întuneric cuvintele sunaseră îngrozitor.

Mergeau foarte încet și trecuseră de oraș aproape de un kilometru, cînd deodată îl văzură pe Bubber. În lumina mașinii se profila în fața lor foarte clar. Era nostim. Mergea înainte, pe marginea șoselei, cu degetul mare ridicat, încercînd să oprească o mașină. Avea înfipt la curea cuțitul de bucătărie al Portiei, și pe șoseaua largă, cuprinsă de întuneric, arăta atît de mic încît părea să aibă cinci ani în loc de șapte.

Opriră automobilul și el dădu fuga să se urce. Nu putea vedea cine era înăuntru și privea sașiu, așa cum făcea întotdeauna cînd țințea la jocul cu bile. Tatăl ei îl apucă de guler. El izbi cu pumnii și cu picioarele. Apoi luă cuțitul în mînă. Tatăl i-l smulse tocmai la timp. Se luptă ca un tigruleț prins în capcană, dar în cele din urmă îl urcară în mașină. Tot drumul pînă acasă tatăl lor îl ținu în poală, dar Bubber ședea țeapăn, fără să se rezeme de nimic.

Au trebuit să-l tîrască în casă și toți vecinii și locatarii au ieșit afară să vadă tărăboiul. L-au dus în camera din față și cînd s-a văzut înăuntru s-a tras cu spatele într-un colț, ținîndu-și pumnii foarte strînși și, cu ochii chiorîși, se uita de la unul la altul ca și cum ar fi fost gata să se lupte cu toată lumea.

Nu scosese nici o vorbă de cînd intraseră în casă pînă în momentul cînd începu să țipe :

— Mick a făcut-o ! Nu eu am făcut-o. Mick a făcut-o !

Nu mai auziseră niciodată asemenea zbierete ca acelea pe care le scotea Bubber. Venele de pe gît îi deveniră proeminente și pumnii îi erau tari ca niște pietre mici.

— Nu mă puteți prinde ! Nimeni nu mă poate prinde ! continua el să zbiere.

Mick îl scutură de umăr. Îi zise că lucrurile pe care i le spusese fuseseră povești. Într-un tîrziu începu să priceapă ce-i tot spunea ea, dar nu se potolea. Se părea că nimic nu putea opri țîpetele acelea.

— Vă urăsc pe toți ! Vă urăsc pe toți !

Stăteau cu toții acolo în picioare. Domnul Brannon își freca nasul și privea în jos, la dușumea. În cele din urmă ieși afară fără zgomot. Domnul Singer era singurul care părea să știe ce însemnau toate acestea. Poate din cauză că nu auzea gălăgia aceea îngrozitoare. Chipul lui păstra același calm și ori de cîte ori Bubber se uita la el, părea că asta îl liniștește. Domnul Singer se deosebea de oricare alt om, și într-un moment ca acesta era mai bine dacă ceilalți l-ar fi lăsat pe el să se ocupe de copil. Avea mai multă intuiție și știa lucruri pe care oamenii obișnuiți nu le puteau ști. Se uita doar la Bubber și după un timp copilul se liniști într-atît, încît tăticul lor putu să-l ducă la culcare.

În pat se întinse cu fața în jos și plînse. Plîngea cu hohote lungi, puternice, care-l fă-

ceau să se cutremure tot. Plînse timp de o oră și nimeni în cele trei camere nu putu să doarmă. Bill se mută pe canapeaua din salon și Mick se urcă în pat împreună cu Bubber. Nu o lăsă să-l atingă sau să se apropie de el. Apoi după o altă oră de plîns și sughițuri, adormi.

Ea rămase trează multă vreme. În întuneric îl cuprinse cu brațele și-l ținu foarte strîns. Îl mîngîie și-l sărută de sus pînă jos. Era atît de moale și de micuț și avea mirosul acela sărat de băiețel. Dragostea care o năpădi era atît de puternică, încît simți nevoia să-l strîngă lîngă ea pînă cînd brațele îi obosiră. În minte i se întrețesea gîndul la Bubber și la muzică. I se părea că niciodată nu va fi în stare să facă ceva destul de bun pentru el. Niciodată nu-l va mai plesni și nici nu-l va mai tachina. Dormi toată noaptea cu brațele înfășurate pe după gîtul lui. Apoi, dimineața, cînd se trezi, el plecase.

Dar după noaptea aceea nu avu prea multe prilejuri să-l mai tachineze — nici ea, nici altcineva. După ce-a împușcat-o pe Baby, copilul n-a mai fost niciodată același Bubber dinainte. Tăcea întruna și nu se mai juca cu nimeni. Cea mai mare parte a timpului ședea singur în curtea din spate sau în magazia de cărbuni. Crăciunul se apropia din ce în ce mai mult. Ea își dorea cu adevărat un pian, dar firește că nu spunea nimic despre asta. Spunea tuturor că-și dorește un ceas cu Mickey Mouse. Cînd îl întrebară pe Bubber ce vrea de la Moș Crăciun, el răspunse că nu vrea nimic. Își ascunse bilele și briceagul și nu lăsa pe nimeni să se atingă de cărțile lui de povești.

După noaptea aceea nimeni nu-i mai spuse niciodată Bubber. Copiii mai mari din cartier începură să-l strige Baby Killer Kelly*. Dar el nu vorbea prea mult cu nimeni și nimic nu părea să-l tulbure. Familia îl chema cu numele lui adevărat — George. La început Mick nu se putea opri să-i spună în continuare Bubber și nici nu dorea să se oprească. Dar era ciudat cum după aproximativ o săptămînă, în mod cît se poate de firesc, îi spunea și ea George așa cum făceau ceilalți. Dar el era alt copil — George — umblînd de colo-colo, întotdeauna singur, cu aerul unuia mai vîrstnic și nimeni, nici chiar ea, nu știa cu adevărat ce se petrecea în mintea lui.

În noaptea ajunului de Crăciun ea se culcă cu el. Bubber stătea întins în întuneric fără să vorbească.

— Încetează să te porți atît de ciudat, îi spuse ea. Hai să vorbim despre vrăjitori și despre cum copiii din Olanda își pun afară saboții de lemn în loc să-și atîrne ciorapii.

George nu răspunse. Adormise.

Ea se sculă la patru dimineața și trezi toată familia. Tăticul lor aprinse focul în camera din față, apoi îi lăsă și pe ei să intre și să vadă ce-au primit. George avea un costum indian și și Ralph o păpușă de cauciuc. Restul familiei primiră doar îmbrăcăminte. Ea căută pînă în fundul ciorapului ceasul cu Mickey Mouse dar nu-l găsi. Cadoul ei era o pereche de ghete maro și o cutie de bomboane cu vișine. Deși mai era încă întuneric, ea și cu George ieșiră pe trotuar, sparseră alune și mîncară

* Kelly — Ucigașul lui Baby (n. tr.).

toată cutia cu două rînduri de bomboane cu vișine. Și pe cînd se lumina de ziuă, le era deja rău la stomac și erau morți de oboseală. Ea se întinse pe canapea. Închise ochii și se retrase în încăperea ei lăuntrică.

6

La ora opt dimineața, în lumina palidă ce venea prin fereastră, doctorul Copeland ședea la masa lui de lucru studiind un teanc de hîrtii. Alături de el arbustul, un cedru cu frunze dese, se ridica întunecat și verde pînă în tavan. Încă din primul an cînd începuse să practice medicina, dădea cu regularitate o petrecere anuală în ziua de Crăciun, și acum totul era pregătit. Prin toată casa plutea aroma dulce de cozonac proaspăt copt și de cafea aburindă. Portia era cu el în birou, așezată pe o bancă lîngă perete, cu mîinile împreunate sub bărbie și cu trupul îndoit aproape în două.

— Tată, ai stat ghemuit peste masa asta de cînd era ceasu' cinci. Nu era nevoie să te scoli. Ar fi trebuit să stai în pat pînă-ncepe tevatura.

Doctorul Copeland își umezi cu limba buzele lui groase. Avea atîtea pe cap, încît nu se mai putea preocupa și de Portia. Prezența ei îl deranja.

În cele din urmă se întoarse spre ea iritat :

— De ce stai aici atît de posomorîtă ?

— Îs cam îngrijorată, spuse ea. În primu' rînd îs îngrijorată pentru Willie.

— William ?

— Vezi 'mneata, el îmi scria mereu în fiece sîmbătă. Scrisoarea ajungea aci lunea ori marțea. Da' săptămîna trecută n-a scris. Sigur că nu-s foarte neliniștită. Willie — a fost totdeauna atît de blînd din fire și de dulce, că știu că o să se descurce bine. L-a mutat din închisoare la un grup de ocnași legați în lanț, cu care se duce să lucreze undeva la nord de Atlanta. Acu' două săptămîni mi-a scris o scrisoare în care zice c-o să se ducă s-asculte o slujbă la biserică azi, și mi-a cerut să-i trimit costumu' de haine și cravata roșie.

— Asta e tot ce-a scris William ?

— Mi-a scris că domnu' B.F. Masone e și el tot acolo la pușcărie. Și că l-a întîlnit pe Buster Johnston — ăsta e-un băiat pe care-l cunoștea. Și mi-a mai cerut să fiu drăguță și să-i trimit muzicuța că nu se poate simți fericit dacă nu are muzicuța lui ca să cînte. I-am trimis tot. Și pe deasupra un joc de șah și-un chec de albușe. Da' trag nădejde, bun înțeles, să am vești de la el în zilele următoare.

Ochii doctorului Copeland luceau de febră și mîinile lui nu aveau astîmpăr.

— Fata mea, o să trebuiască să discutăm despre asta mai pe urmă. E tîrziu și eu trebuie să isprăvesc ce am aici. Întoarce-te la bucătărie și vezi ca totul să fie gata.

Portia se ridică și încercă să arate senină și mulțumită.

— Ce-ai hotărît cu premiul ăla de cinci dolari ?

— Pînă acum n-am fost în stare să hotărăsc care e cea mai înțeleaptă alegere, spuse el, șovăind.

Un anumit prieten de-al lui, un farmacist negru, acorda în fiecare an un premiu de cinci dolari elevului de liceu care scria cel mai bun eseu pe un subiect dat. Farmacistul îl punea întotdeauna pe doctorul Copeland să aprecieze singur lucrările scrise și cîștigătorul era anunțat la petrecerea de Crăciun. Anul acesta subiectul era *Ambiția mea: Cum pot îmbunătăți eu condiția rasei negre în societate*. Un singur eseu merita cu adevărat să fie luat în considerație. Totuși lucrarea era atît de copilăroasă și de lipsită de judecată, încît n-ar fi fost prea prudent din partea lui să-i atribuie premiul. Doctorul Copeland își puse ochelarii și reciti eseul cu intensă concentrare.

> Aceasta este ambiția mea. În primul rînd doresc să urmez Colegiul Tuskegee dar nu doresc să fiu un om ca Booker Washington sau ca doctorul Carver. Apoi cînd consider că educația mea este completă doresc să devin un bun avocat ca acela care i-a apărat pe băieții Scottsboro. Voi lua doar cazuri ale oamenilor de culoare împotriva albilor. În fiecare zi, în toate felurile și prin toate mijloacele oamenii noștri sînt făcuți să simtă că sînt inferiori. Asta nu e așa. Noi sîntem o rasă în ascensiune. Și nu mai putem asuda sub asuprirea albilor multă vreme. Nu putem semăna întruna unde alții culeg.
>
> Doresc să fiu ca Moise care i-a scos pe copiii Israelului din țara asupritorilor. Vreau să pun la cale o organizație secretă a conducătorilor de culoare și a oamenilor de știință. Toți oamenii de culoare se vor organiza sub direcția acestor conducători aleși cu grijă și se vor pregăti pentru revoltă. Alte națiuni ale lumii pe care le interesează situația grea a rasei noastre și care vor dori să vadă Statele Unite scindate vor veni în ajutorul nostru. Toți oamenii de culoare se vor organiza și va izbucni o revoluție, și cînd aceasta se va termina oamenii de culoare vor ocupa tot teritoriul la est de Mississippi și la sud de Potomac. Voi întemeia o țară puternică sub controlul Organizației Conducătorilor de Culoare și a Oamenilor de Știință. Nici unui alb nu-i va fi eliberat un pașaport — și dacă vor intra în țară nu vor avea nici un fel de drepturi legale.
>
> Urăsc întreaga rasă albă și mă voi strădui întotdeauna așa încît rasa de culoare să izbutească să se răzbune pentru toate suferințele lor. Asta este ambiția mea.

Doctorul Copeland simți cum febra îi înfierbîntă venele. Ceasul de pe masa de lucru ticăia puternic și zgomotul acesta îi măcina nervii. Cum putea să dea premiul unui băiat cu idei atît de smintite. Ce hotărîre să ia ?

Celelalte eseuri erau fără nici un fel de conținut închegat. Tinerii nu mai gîndesc. Au scris numai despre ambițiile lor și au omis cu totul ultima parte a titlului. Un singur punct avea o oarecare însemnătate. Nouă din lotul de douăzeci și cinci au început cu propoziția

„Nu vreau să fiu servitor". După care toţi doreau să piloteze avioane, sau să fie boxeri profesionişti, sau predicatori sau dansatori. Singura ambiţie a unei fete era să fie bună cu săracii.

Autorul eseului care îl tulburase era Lancy Davis. Îl recunoscuse înainte chiar de a întoarce ultima pagină şi de a-i vedea semnătura. Mai avusese deja nişte probleme cu Lancy. Sora lui mai mare se dusese să lucreze ca servitoare cînd avea unsprezece ani şi fusese violată de stăpînul ei, un alb trecut de vîrsta mijlocie. Apoi, după un an sau cam aşa ceva, fusese chemat de urgenţă să-l consulte pe Lancy.

Doctorul Copeland se duse la clasorul din dormitor, în care ţinea însemnări asupra tuturor pacienţilor săi. Scoase fişa pe care scria „Dna Dan Davis şi familia" şi se uită peste însemnări pînă ajunse la numele lui Lancy. Data era cu patru ani în urmă. Observaţiile asupra lui erau scrise cu mai multă grijă decît pentru ceilalţi din familie şi cu cerneală: „treisprezece ani — trecut de pubertate. Încercare nereuşită de autocastrare. Suprasexuat şi hipertiroidian. A plîns violent în timpul a două consultaţii, deşi durere mică. Volubil — foarte bucuros să vorbească, deşi paranoic. Ambianţă favorabilă cu o singură excepţie. Vezi Lucy Davis — mama spălătoreasă. Inteligent şi merită să fie urmărit şi să i se dea tot ajutorul posibil. Menţinut contact. Onorariu : 1 $(?)"

— Anul acesta e greu de luat o hotărîre, îi spuse el Portiei. Dar cred c-o să trebuiască să-i acord premiul lui Lancy Davis.

— De te-ai hotărît, atuncea — vino şi spune-mi de cîteva din cadourile astea !

Cadourile care trebuiau distribuite la petrecere se aflau în bucătărie. Erau pungi de hîrtie cu articole alimentare şi îmbrăcăminte, şi la toate era fixat un cartonaş roşu de Crăciun. Toţi cei interesaţi să vină erau invitaţi la petrecere, dar aceia care aveau într-adevăr intenţia să participe trebuiau să se oprească la casa doctorului şi să-şi înscrie (sau să roage vreun prieten să le înscrie) numele în caietul invitaţilor ţinut în acest scop pe masa din hol. Pungile erau îngrămădite pe duşumea. Erau cam vreo patruzeci, şi mărimea fiecăreia era în funcţie de necesităţile destinatarului. Unele cadouri constau doar în mici pacheţele cu nuci sau stafide, dar altele erau cutii aproape mai grele decît le-ar fi putut ridica un singur om. În bucătărie se aflau din abundenţă tot felul de lucruri bune. Doctorul Copeland stătea în picioare în uşă şi nările îi fremătau cu mîndrie.

— Cred că anu' ăsta ai făcut totu' foarte bine. De bună seamă că oamenii s-a purtat frumos.

— Aş ! răspunse el. Asta nu e nici a suta parte din ce-ar fi fost nevoie.

— Ei, haide, haide, tată ! Ştiu io foarte bine că eşti tare mulţumit. Da' nu vrei s-arăţi. Trebui' să găseşti 'mneata ceva ca să cîrteşti. Iaca avem aci vreo patru baniţe de mazăre, douăzeci de saci de făină, vreo şapte kile de carne, chefal, şase duzini de ouă, crupe de cereale o mulţime, borcane cu roşii şi piersici. Mere şi două duzini de portocale. Şi îmbrăcăminte. Două saltele şi patru pături. Io aş zice că asta e ceva !

— O picătură de apă în ocean.

Portia arată cu degetul spre o cutie mare din colț.

— Chestiile astea — ce-ai de gînd să faci cu ele ?

Cutia nu conținea decît niște vechituri — o păpușă fără cap, niște dantelă murdară, o piele de iepure. Doctorul Copeland cercetă fiecare articol.

— Nu le arunca. O să le găsim întrebuințare la toate. Astea-s cadouri de la musafirii noștri care n-au nimic mai bun cu ce să vie. O să le găsesc un rost ceva mai tîrziu.

— Atunci ce-ar fi să te uiți la cutiile astea și la saci ca să pot începe să le leg ? N-o să fie destul loc aici în bucătărie. Cînd se vor aduna toți aici pentru gustări. O să pun cadourile astea afară pe scările din spate și în curte.

Soarele răsărise. Ziua avea să fie strălucitoare și rece. În bucătărie pluteau arome plăcute, pătrunzătoare. Pe plită stătea o oală cu cafea și un raft al bufetului era plin cu prăjituri.

— Și nimic din toate astea nu vine de la albi. Totu' e de la oamenii de culoare.

— Nu, rosti doctorul Copeland. Asta nu e adevărat întru totul. Domnul Singer a contribuit cu un cec de doisprezece dolari pentru a cumpăra cu ei cărbuni. L-am invitat și pe el să vină azi.

— Sfinte Isuse ! exclamă Portia. Doișpe dolari !

— Am considerat că se cuvine să-l chem. El nu este ca ceilalți oameni de rasă albă.

— Ai dreptate, zise Portia. Da' io mă gîndesc întruna la Willie al meu. Tare-aș fi dorit să se poată bucura și el de petrecerea de azi. Și bun înțeles c-aș vrea să primesc scrisoare de la el. Mă tot apasă pe cuget. Dar iaca ! Trebui' să terminăm vorbăria asta și să ne pregătim. E aproape timpu' să-nceapă petrecerea.

Mai rămînea vreme destulă. Doctorul Copeland se spălă și se îmbrăcă cu grijă. Un timp încercă să repete ceea ce avea să spună după ce toți oamenii vor fi venit. Dar așteptarea și starea de agitație nu-l lăsau să se concentreze. Apoi la ora zece sosiră primii musafiri și într-o jumătate de oră erau adunați cu toții.

— Să aveți parte de un Crăciun fericit ! spuse John Roberts, poștașul.

Se foia fericit prin mulțimea de oameni, cu un umăr mai ridicat decît celălalt, și ștergîndu-și fața cu o batistă albă de mătase.

— La mulți ani !

Partea din față a casei era înțesată de lume. Musafirii se îngrămădeau la ușă sau formau grupuri pe veranda din față și în curte. Nu era nici un fel de înghionteală sau nepolitețe ; zarva era cuviincioasă. Prietenii se strigau unii pe alții, iar străinii erau prezentați și li se strîngea mîna. Copiii și tinerii strînși laolaltă se retrăgeau spre bucătărie.

— Un cadou de Crăciun !

Doctorul Copeland stătea în picioare în mijlocul camerei din față, lîngă arbust. Era buimac. Strîngea mîini și răspundea la saluturi deconcertat. Cadouri personale, unele legate minuțios cu funde și altele înfășurate în ziar, îi erau îndesate în mîini. Nu mai putea găsi

nici un loc unde să le pună. Aerul deveni dens, vocile răsunau mai tare. Chipuri se învîrteau în jurul lui, încît nu mai putea recunoaște nici unul. Treptat îi reveni stăpînirea de sine. Găsi un loc să pună deoparte cadourile ce le ținea în brațe. Amețeala se atenuă, odaia se limpezi. Își așeză ochelarii și începu să privească de jur împrejur.

— La mulți ani ! La mulți ani !

Era Marshall Nicolls, farmacistul, îmbrăcat în frac și discutînd cu ginerele său care lucra pe un camion de gunoi. Venise și predicatorul de la biserica Sfintei Înălțări. Și doi diaconi de la alte biserici. Highboy, purtînd un costum cadrilat, se mișca de colo-colo prin mulțime, comunicativ. Vlăjgani spilcuiți făceau plecăciuni în fața tinerelor femei îmbrăcate în rochii lungi de culori strălucitoare. Erau mame cu copii și bătrîni sfătoși care scuipau în batiste bătătoare la ochi. În încăpere era cald și gălăgie.

Domnul Singer stătea în picioare în cadrul ușii. Mulți din cei prezenți se holbau la el. Doctorul Copeland nu-și putea aminti dacă îi urase bun venit sau nu. Mutul stătea singur. Fața lui semăna oarecum cu portretul lui Spinoza. O față de evreu. Era o plăcere s-o privești.

Ușile și ferestrele erau deschise. În odaie era curent, așa încît focul ardea trosnind. Zgomotele se potoliră. Toate scaunele erau ocupate, iar tinerii ședeau în rînduri jos pe podea. Holul, veranda, chiar și curtea erau înțesate de oaspeți tăcuți. Sosise timpul ca el să vorbească — și ce anume avea să spună ? Panica îi strîngea gîtlejul. Întreaga încăpere aștepta.

La un semn al lui John Roberts toate zgomotele încetară.

— Poporul meu, începu doctorul Copeland, stingherit. Urmă o pauză. Apoi deodată își regăsi cuvintele.

— Acesta este al nouăsprezecelea an că ne-am adunat împreună în această cameră ca să sărbătorim ziua de Crăciun. Erau timpuri întunecate atunci cînd oamenii noștri au auzit prima oară despre nașterea lui Isus Cristos. În orașul acesta oamenii noștri erau vînduți ca sclavi în piața tribunalului. De atunci am ascultat și am spus povestea vieții lui de mai multe ori decît ne putem aduce aminte. Așa că astăzi povestea noastră va fi una diferită.

Acum o sută douăzeci de ani s-a născut un alt om în țara cunoscută sub numele de Germania — o țară depărtată, dincolo de Oceanul Atlantic. Acest om a înțeles așa cum a înțeles și Isus. Dar gîndurile lui nu erau preocupate de cer sau de viitorul celor ce mor. Țelul lui se îndrepta către cei ce trăiesc, către marile mase de ființe omenești care muncesc și suferă și muncesc pînă mor. Către acei care spală rufe sau lucrează ca bucătari, care culeg bumbacul sau lucrează la căzile fierbinți cu vopsele din fabrici. Țelul lui era îndreptat către noi, și numele acestui om e Karl Marx.

Karl Marx a fost un om înțelept. A studiat și a muncit și a înțeles lumea din jurul lui. El a spus că lumea e împărțită în două clase, săracii și bogații. Pentru fiecare om bogat există o mie de oameni săraci și care lucrează pentru acest om bogat, ca el să devină și mai bogat. Karl Marx nu a împărțit lumea în negri sau albi sau chinezi — el socotea că a fi unul din

milioanele de oameni săraci sau unul din puținii bogați este mai important pentru om decît culoarea pielii lui. Scopul vieții lui Karl Marx era ca toate ființele omenești să devină egale și ca imensa bogăție a lumii să fie împărțită astfel încît să nu mai existe săraci sau bogați, ci fiecare om să-și aibă partea lui. Acesta este unul din preceptele pe care ni le-a lăsat Karl Marx : „De la fiecare după posibilitățile lui, fiecăruia după nevoile lui."

O palmă galbenă, zbîrcită, se ridică timid din fundul holului.

— Unde-i Marx ăsta în Biblie ?

Doctorul Copeland explică. Rosti cele două nume literă cu literă și menționă perioada în care a trăit.

— Mai sînt și alte întrebări ? Aș dori ca fiecare din voi să se simtă liber să înceapă o discuție sau să participe la ea.

— Presupun că domnul Marx era un om al bisericii creștine ? întrebă predicatorul.

— El credea în sfințenia spiritului omenesc.

— Era alb ?

— Da. Dar el nu se socotea un om alb. Spunea „consider că nimic nu e străin de mine din tot ce e omenesc". Se socotea pe sine un frate al tuturor oamenilor.

Doctorul Copeland făcu o pauză mai lungă. Chipurile din jurul lui erau în așteptare.

— Care este valoarea fiecărui obiect ce vă aparține, a oricărei mărfi pe care o cumpărați într-o prăvălie ? Valoarea depinde de un singur lucru — și acesta este munca de care e nevoie pentru a-l face sau pentru a cultiva acest articol. De ce o casă de cărămidă costă mai mult decît o varză ? Deoarece la construirea unei case de cărămidă intră munca mai multor oameni. Sînt oamenii care fac cărămizile și mortarul, și oamenii care taie copacii pentru a face scîndurile folosite la dușumea. Sînt oamenii care au făcut posibilă construirea casei de cărămidă. Sînt oamenii care au cărat materialele la locul unde casa urmează să fie construită. Sînt oamenii care au făcut roabele și camioanele care au cărat materialele pînă la locul acela. Apoi, în cele din urmă, sînt muncitorii care au construit casa. O casă de cărămidă conține munca multor, multor oameni — în timp ce oricare din noi poate să crească o varză în curtea lui din spate. O casă de cărămidă costă mai mult decît o varză pentru că necesită multă muncă pentru a o face. Așa încît cînd un om cumpără această casă de cărămidă el plătește munca. Dar cine ia banii — profitul ? Nu oamenii care au depus munca — ci patronii care îi au în stăpînire. Și dacă cercetați lucrul acesta mai departe, veți descoperi că acești patroni au și ei patroni deasupra lor și că acei patroni au la rîndul lor, și mai sus, alți patroni — așa încît oamenii care stăpînesc cu adevărat toată această muncă, care fac așa încît orice articol să valoreze bani, sînt foarte puțini. Pînă aici vă este clar ?

— Înțelegem !

Dar oare chiar au înțeles ? Începu totul din nou și le repovesti cele ce le spusese. De data aceasta au pus întrebări.

— Dar lutul pentru cărămizile astea nu costă bani ? Și n-ai nevoie de bani să iei în arendă pămînt și să cultivi pe el recolte ?

— Asta este o problemă importantă, răspunse doctorul Copeland. Pămîntul, lutul, cheresteaua — aceste lucruri se numesc resurse naturale. Omul nu face el aceste resurse naturale — omul doar le perfecționează, le folosește doar pentru lucru. Prin urmare doar o singură persoană sau un grup de persoane să posede ei aceste lucruri ? Cum poate un om să posede pămînt și spațiu și lumina soarelui și ploaia pentru recolte ? Cum poate un om să spună „acesta este al meu" despre toate lucrurile acestea și să refuze a-i lăsa pe ceilalți să fie părtași la ele ? De aceea Marx spune că aceste resurse naturale trebuie să aparțină tuturor, nu împărțite în părți mici, ci folosite de toți oamenii, în funcție de capacitatea fiecăruia. Lucrurile sînt în felul acesta. Să zicem că moare un om și își lasă catîrul celor patru fii ai lui. Fiii nu vor dori să taie catîrul în patru pentru ca fiecare să-și ia partea lui. Măgarul va fi al tuturor și-l vor pune la muncă împreună. În felul acesta, spune Marx, să fie stăpînite resursele naturale — nu de către un singur grup de oameni bogați, ci de toți oamenii muncii din lume în totalitate.

Noi cei din camera aceasta nu avem proprietăți particulare. Poate unul sau doi din noi să posedăm casa în care locuim, sau să avem un dolar sau doi puși deoparte — dar noi nu posedăm nimic, decît ceea ce contribuie direct la a ne menține în viață. Tot ceea ce ne aparține sînt trupurile noastre. Iar noi ne vindem trupurile în fiecare zi pe care o trăim. Le vindem în fiecare dimineață cînd ne ducem la slujbele noastre și trudim ziua întreagă. Sîntem siliți să vindem la orice preț, în orice clipă,

pentru orice scop. Sîntem siliți să ne vindem trupurile pentru a putea să mîncăm și să trăim. Iar prețul care ni se dă pentru asta abia dacă e suficient ca să avem putere să trudim mai departe pentru beneficiul altora. Astăzi nu mai sîntem urcați pe platforme și vînduți în piața tribunalului. Dar sîntem siliți să ne vindem vigoarea noastră, timpul nostru, sufletele noastre aproape în fiecare ceas pe care îl trăim. Am fost eliberați dintr-un anumit fel de sclavie doar pentru a fi azvîrliți într-altul. Este aceasta libertate ? Sîntem noi totuși oameni liberi ?

O voce groasă strigă din curtea din față.

— Asta e adevărul adevărat !

— Așa e lucrurile !

— Dar noi nu sîntem singuri în această sclavie. Mai sînt milioane în întreaga lume, de toate culorile și rasele și credințele. Asta trebuie să ținem minte. Mulți din oamenii noștri îi urăsc pe săracii rasei albe, și ei ne urăsc pe noi. Oameni din orașul acesta care trăiesc pe malul rîului și lucrează în fabrici. Oameni care sînt aproape tot atît de nevoiași ca și noi. Ura asta este o mare nenorocire, și niciodată nu va putea duce la nimic bun. Trebuie să ținem minte cuvintele lui Karl Marx și să privim adevărul după cum ne învață el. Nedreptatea sărăciei trebuie să ne unească laolaltă, nu să ne separe. Trebuie să ținem minte că noi toți facem ca lucrurile de pe acest pămînt să aibă valoare din cauza muncii noastre. Aceste adevăruri esențiale învățate de la Karl Marx trebuie să le păstrăm pentru totdeauna în inimile noastre și să nu le uităm.

Dar, popor al meu ! Noi, cei din încăperea asta — noi, negrii — avem o altă menire care e numai și numai a noastră. Purtăm în noi un țel neabătut, real, și dacă nu ne vom îndeplini țelul acesta vom fi pierduți pentru totdeauna. Haideți să vedem, deci, care este natura acestei meniri speciale.

Doctorul Copeland își desfăcu gulerul cămășiii, căci avea senzația că se înăbușă. Iubirea dureroasă pe care o simțea în el era mai mult decît putea suporta. Se uită jur împrejur la oaspeții tăcuți. Așteptau. Grupurile de oameni din curte și de pe verandă stăteau încremenite în aceeași tăcere plină de atenție ca și cei din încăpere. Un bătrîn surd se aplecă înainte ducîndu-și mîna la ureche. O femeie potoli un bebeluș neastîmpărat, dîndu-i o susetă. Domnul Singer stătea atent în cadrul ușii. Majoritatea tinerilor ședeau jos pe dușumea. Printre ei se afla și Lancy Davis. Buzele băiatului erau palide și nervoase. Își încleștase foarte strîns genunchii cu brațele și fața lui copilăroasă era posacă. Toți ochii din încăpere priveau cu atenție și în ei se citea foamea de adevăr.

— Astăzi o să atribuim premiul de cinci dolari elevului de liceu care a scris cel mai bun eseu pe subiectul *Ambiția mea : Cum pot îmbunătăți eu condiția rasei negre în societate.* Anul acesta premiul îi este acordat lui Lancy Davis.

Doctorul Copeland scoase un plic din buzunar.

— Nu mai e nevoie să vă spun că valoarea acestui premiu nu constă în întregime în suma

de bani care îl reprezintă — ci în adevărul sacru și în credința care îl întovărășesc.

Lancy se ridică cu stîngăcie în picioare. Buzele lui bosumflate îi tremurau. Făcu o plecăciune și luă premiul.

— Doriți să citesc eseul pe care l-am scris ?

— Nu, răspunse doctorul Copeland. Dar doresc să vii și să stai de vorbă cu mine săptămîna asta într-una din zile.

— Da, domnule. În odaie se așternu din nou liniștea.

— „Nu vreau să fiu servitor !“ Asta e dorința pe care am citit-o mereu și mereu în eseurile de față. Servitor ? Doar unul la o mie din ai noștri are îngăduința de a fi servitor. Noi nu muncim ! Noi nu slujim !

Rîsetele din încăpere sunau neliniștite.

— Ascultați ! Unul la cinci din ai noștri trudește să construiască drumuri sau să îngrijească de salubritatea orașului, sau lucrează la un joagăr sau la o fermă. Altul din cei cinci este incapabil de a obține o muncă, indiferent care. Dar oare ceilalți trei din această cifră de cinci — marea mulțime din ai noștri ? Mulți din noi gătesc pentru acei care nu sînt în stare să-și prepare mîncarea pe care apoi o mănîncă ei înșiși. Mulți lucrează o viață întreagă îngrijind grădini de flori pentru ca un om sau doi să se bucure de ele. Mulți din noi lustruiesc parchetele ceruite ale caselor elegante. Sau conducem automobile pentru oamenii bogați care sînt prea leneși să conducă singuri. Ne petrecem viața făcînd mii de servicii care nu sînt nimănui de vreun folos real. Noi trudim și toată truda noastră se irosește în zadar. În-

seamnă asta a fi slugă? Nu, asta înseamnă a fi sclav.

Noi muncim, dar munca noastră este irosită. Nouă nu ne este îngăduit să slujim. Voi, elevii care sînteți aici în dimineața asta, reprezentați puținii norocoși ai rasei noastre. Celor mai mulți din oamenii noștri li se interzice cu desăvîrșire să meargă la școală. Pentru unul singur din voi există zeci de tineri care abia dacă știu să-și scrie numele. Nouă ni se refuză demnitatea studiului și a științei de carte.

„De la fiecare după posibilități, fiecăruia după nevoile lui." Noi toți cei de aici știm ce înseamnă a suferi pentru nevoi reale. Asta este o mare nedreptate. Dar există o nedreptate și mai amară chiar decît asta — să ți se interzică dreptul de a munci potrivit cu posibilitățile tale. Să trudești o viață întreagă fără de folos. Să ți se interzică șansa de a sluji. Ar fi infinit mai profitabil pentru punga noastră să dăm ceea ce e de dat decît să fim jefuiți de bogățiile minților noastre și ale sufletelor noastre.

Unii din voi, tineri care vă aflați aici în dimineața asta, s-ar putea să simțiți dorința de a deveni profesori sau surori medicale sau conducători ai rasei voastre. Dar celor mai mulți li se va interzice s-o facă. O să trebuiască să vă vindeți pe voi înșivă pentru un scop nefolositor ca să vă puteți menține în viață. Veți fi împinși cu putere înapoi și respinși. Tînărul chimist culege bumbac. Tînărul scriitor este în imposibilitate de a învăța să citească. Profesorul este ținut într-o inutilă sclavie la scîndura de călcat. Noi nu avem reprezentanți în guvern. Noi nu avem vot. În toată țara aceasta mare noi sîntem cei mai asupriți dintre toți oamenii. Noi nu ne putem ridica vocea. Limbile noastre ne putrezesc în gură deoarece nu le putem folosi. Inimile noastre devin secătuite și-și pierd forța necesară țelului nostru.

Popor al rasei negre! Purtăm în noi toate bogățiile minții și sufletului omenesc. Oferim cele mai prețioase din toate darurile. Și ofrandele noastre sînt tratate cu batjocură și dispreț. Darurile noastre sînt călcate în picioare, în noroi și făcute inutile. Sîntem puși la cazne mai fără de folos decît munca vitelor. Negri! Trebuie să ne ridicăm și să fim iarăși noi înșine! Trebuie să fim liberi!

În încăpere se porni un murmur. Isteria plutea în aer. Doctorul Copeland se sufocă și-și încleștă pumnii. Simțea ca și cum s-ar fi înălțat pînă la statura unui uriaș. Iubirea care îl copleșea făcea din pieptul lui un dinam, și ar fi dorit să strige așa încît vocea să-i poată fi auzită prin tot orașul. Ar fi dorit să se lase în genunchi pe podea și să strige cu voce de uriaș. Încăperea era plină de gemete și vaiete.

— Salvează-ne!

— Dumnezeule puternic! Scoate-ne din această sălbăticie a morții!

— Aleluia! Salvează-ne, Dumnezeule!

Făcu sforțări să-și recapete controlul. Făcu sforțări și în cele din urmă își regăsi stăpînirea de sine. Își înfrînse impulsul de a răcni și-și căută vocea lui puternică, cea adevărată.

— Atențiune! strigă el. Noi ne vom salva. Dar nu prin rugăciuni și jelanie. Nu prin indolență sau băutură. Nu prin plăcerile trupului sau prin ignoranță. Nu prin supunere și umilință. Ci prin mîndrie. Prin demnitate. Deve-

nind dîrji și puternici. Trebuie să ne făurim forțe pentru țelul nostru măreț, adevărat.

Se opri pe neașteptate, ținîndu-se foarte drept.

— În fiecare an la vremea aceasta noi ilustrăm primul din preceptele lui Karl Marx. Fiecare din voi a adus în avans la această întrunire un cadou. Mulți dintre voi au renunțat la confortul lor pentru a putea ușura nevoile altora. Fiecare din voi a dat cîte ceva după mijloacele lui, fără să se gîndească la valoarea cadoului pe care-l va primi în schimb. Pentru noi este firesc să împărțim unii cu alții. De multă vreme noi am înțeles că este o fericire mai mare să dai decît să primești. În inimile noastre noi am simțit dintotdeauna cuvintele lui Karl Marx : De la fiecare după posibilitățile lui, fiecăruia după nevoile lui.

Doctorul Copeland tăcu un lung moment ca și cum și-ar fi isprăvit cuvintele. Apoi vorbi din nou :

— Țelul nostru este să pășim cu tărie și demnitate, străbătînd zilele umilinței noastre. Mîndria noastră trebuie să fie puternică, deoarece noi cunoaștem valoarea minții și sufletului omenesc. Trebuie să ne învățăm copiii. Noi trebuie să ne sacrificăm, astfel încît ei să-și poată cîștiga demnitatea studiului și a științei de carte. Căci va sosi timpul. Va sosi timpul cînd tezaurul ce sălășluiește în noi nu va mai fi tratat cu batjocură și dispreț. Va sosi timpul cînd ni se va îngădui să servim. Cînd vom trudi și truda noastră nu va fi irosită. Și țelul nostru este să așteptăm timpul acesta cu tărie și credință.

Isprăvise. Se bătea din palme, se tropăia din picioare pe dușumea sau afară pe pămîntul întărit de frigul iernii. Din bucătărie venea plutind aroma de cafea fierbinte și tare. John Roberts își luă sarcina de a împărți cadourile, strigînd numele scrise pe cartonașe. Portia turna cu polonicul cafea din oala de pe sobă în timp ce doamna Marshall Nicolls oferea felii de cozonac. Doctorul Copeland se învîrtea printre musafiri, mereu înconjurat de o mică mulțime.

Cineva îl pisălogea trăgîndu-l de cot :

— El e ăla după care i-ai dat numele lui Buddy al dumitale ?

Răspunse că da. Lancy Davis îl urma punîndu-i întrebări ; îi răspundea la toate cu da. Bucuria îl făcea să se simtă ca un om beat. Să-i învețe și să-i povățuiască și să le explice oamenilor lui — și să-i facă să înțeleagă. Era lucrul cel mai minunat din toate. Să spui adevărul și să ți se dea ascultare.

— Desigur că ne-am simțit foarte bine la petrecerea asta.

Stătea în picioare în vestibul spunînd la revedere. Strîngea mîini una după alta. Se rezema cu toată greutatea de perete și numai ochii i se mișcau, căci era obosit.

— Mă bucur foarte mult.

Domnul Singer plecă ultimul. Era cu adevărat un om bun. Era un alb inteligent și cu o reală cunoaștere a lucrurilor. Nu avea în el nimic din acea insolență josnică. După ce plecaseră toți, el a rămas cel din urmă. Zăbovea și părea să aștepte un ultim cuvînt.

Doctorul Copeland își ținea mîna la gît deoarece avea o durere în laringe.

— Propovăduitori, rosti el răguşit. Asta este nevoia noastră cea mare. Conducători. Cineva care să ne unească şi să ne călăuzească.

După festivitate încăperile păreau devastate, pustii. În casă era frig. În bucătărie, Portia spăla ceştile. Zăpada argintie de pe pomul de Crăciun fusese călcată în picioare pe duşumea şi două din globuri erau sparte.

Era obosit, dar bucuria şi febra nu-l lăsau să se odihnească. Se aşternu pe treabă pentru a face ordine în casă, începînd cu dormitorul. Deasupra pe clasor stătea uitată o fişă — însemnările asupra lui Lancy Davis. Cuvintele pe care urma să i le spună începeau să i se alcătuiască în minte şi nu-şi găsea astîmpăr deoarece nu i le putea spune acum. Faţa posacă a băiatului era inimoasă şi el nu şi-o putea scoate din gînd. Deschise sertarul de deasupra al clasorului ca să pună fişa la loc. A, B, C — răsfoia literele cu nervozitate. Apoi ochii îi căzură pe propriul lui nume : Copeland, Benedict Mady. În dosar erau mai multe radiografii de plămîni şi un scurt istoric al cazului. Ridică una din radiografii la lumină. În partea de sus a plămînului stîng era un punct luminos ca o stea calcificată. Şi ceva mai jos o pată mare, ceţoasă, care se repeta în plămînul drept în partea de sus. Doctorul Copeland puse repede radiografiile la loc în dosar. Ţinea încă în mînă doar scurtele însemnări pe care le scrisese el însuşi. Cuvintele se lăbărţau mari şi mîzgălite, aşa încît cu greu le putu citi. „1920 — calcif. a glandelor limf. — foarte pronunţată îngroşare a hilurilor. Leziuni oprite — reluat activitatea. 1937 — leziune redeschisă — arată radiografiile —“ Nu putu citi însemnările. La început nu putu desluşi cuvintele, şi apoi cînd reuşi să le citească clar, ele nu păreau să aibă nici un sens. La sfîrşit erau trei cuvinte : „Pronostic : nu ştiu.“

Îl năpădi din nou vechea, violenta deznădejde. Se aplecă şi deschise, smucindu-l, sertarul de jos al clasorului. Un teanc de scrisori în neorînduială. Note de la Asociaţia pentru Propăşirea Oamenilor de Culoare. O scrisoare îngălbenită de la Daisy. Un bilet de la Hamilton, prin care-i cerea un dolar şi jumătate. Ce anume căuta ? Mîinile lui scotoceau prin sertar şi-apoi, într-un tîrziu, se ridică anevoios.

Timp irosit. Trecuse o oră.

Portia curăţa cartofi la masa din bucătărie. Stătea cocîrjată şi faţa îi era îndurerată.

— Îndreaptă-ţi umerii, rosti el mînios. Şi isprăveşte cu posomoreala asta. Boceşti şi te vaieţi atîta, de nu mă mai pot uita la tine.

— Mă gîndeam doar la Willie, răspunse ea. Sigur că scrisoarea a-ntîrziat numa' trei zile. Da' n-ar fi trebuit să-mi facă asemenea griji. El nu-i un băiat ca alţii. Şi am aşa, o presimţire ciudată.

— Ai răbdare, fetiţo.

— Cred că n-am încotro.

— Am de făcut cîteva vizite, dar o să mă întorc repede.

— E-n regulă.

— Totul va fi bine, zise el.

I se risipise aproape toată bucuria în lumina strălucitoare şi rece a soarelui de amiază. Bolile pacienţilor lui i se învîrteau prin minte. Un abces de rinichi. Meningită spinală. Boala lui Pott. Ridică manivela maşinii de pe bancheta din spate. De obicei chema de pe stradă

vreun trecător negru, ca să învîrtă manivela în locul lui. Oamenii lui erau întotdeauna bucuroşi să-l ajute sau să-i facă un serviciu. Dar astăzi fixă manivela şi o învîrti cu putere singur. Îşi şterse sudoarea de pe faţă cu mîneca de la palton şi se grăbi să se urce la volan şi s-o pornească la drum.

Cît de mult din ceea ce spusese astăzi a fost înţeles ? Cît de mult va avea oare vreo însemnătate ? Îşi reaminti cuvintele pe care le folosise, şi ele păreau să se şteargă şi să-şi piardă forţa. Cuvintele rămase nerostite îi apăsau mai greu pe inimă. Se rostogoleau în sus spre buze, apoi se destrămau. Chipurile oamenilor lui chinuiţi i se învîrteau prin faţa ochilor ca o masă sinuoasă. Şi în timp ce îşi mîna încet automobilul de-a lungul străzii, iubirea mînioasă, neostoită, îi strîngea inima.

7

Oraşul nu mai cunoscuse o iarnă atît de rece ca aceasta de ani de zile. Gerul glazura ochiurile de geam şi albea acoperişurile caselor. După-amiezele reci emanau o lumină tulbure de culoarea lămpii, iar umbrele erau de un siniliu palid. Băltoacele de pe străzi erau acoperite cu o crustă subţire de gheaţă şi a doua zi după Crăciun oamenii spuneau că doar la zece kilometri mai spre nord ninsese uşor.

Cu Singer se petrecu o schimbare. Adesea se ducea să facă aceleaşi lungi plimbări care îi ocupaseră timpul şi în primele luni după plecarea lui Antonapoulos. Plimbările acestea

se întindeau pe kilometri întregi în toate direcţiile, acoperind toată suprafaţa oraşului în întregime. Rătăcea prin cartierele înghesuite de-a lungul rîului, ce păreau mai mizere decît înainte de cînd fabricile lîncezeau din cauza iernii. În ochii multora se citea o singurătate sumbră. Acum că oamenii erau siliţi la inactivitate, puteai simţi în ei un anume neastîmpăr. Noi crezuri răbufneau cu înflăcărare. Un bărbat tînăr care lucrase la căzile de coloranţi într-o fabrică pretinse pe neaşteptate că o mare putere divină a pătruns în el. Spunea că datoria lui era să enunţe o nouă serie de porunci de la Dumnezeu. Tînărul instalase un tabernacul şi sute de oameni veneau în fiecare seară să se tăvălească pe pămînt şi să se zgîlţîie unul pe altul, deoarece aveau convingerea că se aflau în prezenţa a ceva mai mult decît omenesc. S-a petrecut de asemenea şi o crimă. O femeie care nu cîştiga nici atît cît să poată mînca şi-a închipuit că şeful de echipă a înşelat-o la calculul orelor muncite şi l-a înjunghiat în gît. O familie de negri s-a mutat în ultima casă de pe una din cele mai nenorocite străzi, şi asta a produs atîta indignare încît s-a dat foc casei, iar negrul a fost bătut de vecini. Dar astea nu erau decît incidente. În realitate nu se schimbase nimic. Greva despre care se tot vorbea n-a avut loc niciodată, deoarece oamenii nu au reuşit să se adune laolaltă. Totul era la fel ca înainte. Sunny Dixie Show era deschis chiar şi în cele mai friguroase seri. Oamenii visau şi se băteau şi dormeau la fel de mult ca întotdeauna. Şi, din obişnuinţă, îşi puneau degrabă stavilă gîndu-

rilor astfel încît să nu se abată prin întunericul de dincolo de ziua de mîine.

Singer se plimba prin îndepărtatele periferii rău mirositoare ale orașului, unde negrii se îmbulzeau laolaltă. Găsea aici mai multă veselie și vioiciune. Adesea prin alei plutea mirosul plăcut, pătrunzător, de gin. Lumina focului învăluitoare, adormitoare, colora ferestrele. În biserici se țineau întruniri aproape în fiecare seară. Case micuțe, confortabile, implantate în parcele de iarbă maronie — căci Singer se plimba de asemenea și prin aceste părți ale orașului. Aici copiii erau mai viguroși și mai prietenoși cu străinii. Hoinărea prin cartierele bogaților. Casele erau foarte mari și vechi, cu coloane albe și garduri sofisticate, din fier forjat. Trecea pe lîngă case mari de cărămidă unde, pe drumul de acces spre ele, claxonau automobile și unde panașuri de fum se încolăceau cu prisosință deasupra coșurilor. Apoi mai departe, afară, tocmai la marginea drumurilor care duceau din oraș spre magazinele universale unde veneau fermierii în nopțile de sîmbătă și se așezau în jurul vreunei sobe. Adesea se învîrtea în jurul celor patru mari blocuri ale centrului comercial luminate atît de puternic, după care intra prin aleile întunecoase, pustii, din spatele lor. Nu exista parte a orașului pe care Singer să nu o cunoască. Privea pătratele galbene reflectate de lumina celor o mie de ferestre. Nopțile de iarnă erau minunate. Cerul era de un azuriu glacial și stelele foarte strălucitoare.

Se întîmpla adesea ca în timpul acestor plimbări să fie oprit și să i se vorbească. Începură să-l cunoască tot felul de oameni. Dacă persoana care-i vorbea era un străin, Singer îi arăta cartea de vizită astfel încît tăcerea să-i fie înțeleasă. Ajunse să fie cunoscut prin tot orașul. Umbla cu umerii foarte drepți și întotdeauna își ținea mîinile adînc vîrîte în buzunare. Ochii lui cenușii păreau să cuprindă totul împrejur, iar pe chip avea neîntrerupt expresia de calm întîlnită cel mai adesea la aceia care sînt sau foarte înțelepți sau foarte triști. Era întotdeauna bucuros să se oprească cu oricine îi dorea compania. Căci la urma urmelor el doar se plimba, nemergînd niciunde.

Din momentul acela începură să circule tot felul de zvonuri referitoare la mut. În anii dinainte, cînd era cu Antonapoulos, amîndoi se duceau și se întorceau de la lucru, dar în afară de aceasta stăteau întotdeauna împreună singuri în camerele lor. Nimeni nu se sinchisea de ei — și dacă se întîmpla să fie observați, grecul cel uriaș era acela care atrăgea atenția. Singer din anii aceia fusese uitat.

Dar acum zvonurile despre mut erau multe și variate. Evreii spuneau că e evreu. Negustorii de pe strada principală pretindeau că primise o mare moștenire și că era un om foarte bogat. Într-una din uniunile textile în care oamenii erau tratați cu brutalitate se șoptea că mutul era unul din conducătorii Congresului Organizațiilor Industriale. Un turc singuratic, care vagabondase prin oraș cu ani în urmă și care trăgea mîța de coadă cu familia lui în spatele unei mici prăvălii în care vindea pînzeturi, susținea pătimaș în fața nevestei sale că mutul era turc. Spunea că atunci cînd îi vorbește pe limba lui mutul înțelege. Și, afirmînd asta, vocea i se umplea de căldură și

uita să-și mai certe copiii și deborda de planuri și de energie. Un bătrîn de la țară spunea că mutul venise de undeva aproape de locurile de unde se trăgea el și că tatăl mutului avea cea mai frumoasă plantație de tutun din tot ținutul. Se spuneau despre el toate aceste lucruri.

Antonapoulos! Singer purta în el necontenit amintirea prietenului său. Noaptea, cînd își închidea ochii, chipul grecului îi apărea acolo în întuneric — rotund și unsuros, cu zîmbetul acela cuminte și blînd. În visele lui erau întotdeauna împreună.

Trecuse de-acum mai mult de un an de cînd prietenul său plecase. Iar anul acesta nu i se păruse nici scurt nici lung. Părea mai degrabă desprins din cursul obișnuit al timpului — ca atunci cînd cineva e beat sau pe jumătate adormit. Îndărătul fiecărei ore, prietenul lui era întotdeauna prezent. Și această viață clădită doar pe amintirea lui Antonapoulos lua contur și se desfășura potrivit cu evenimentele petrecute atunci. În primele luni, cel mai mult se gîndise la acele teribile săptămîni înainte ca Antonapoulos să fi fost luat — la nenorocirile care au decurs din boala lui, la mandatele de arestare, și la chinurile de a încerca să tempereze ciudățeniile prietenului său. Se gîndea la vremea aceea din trecut cînd el și Antonapoulos fuseseră nefericiți. Mai ales o amintire, foarte îndepărtată, îi revenea mereu și mereu în memorie.

Ei nu aveau prieteni. Se întîlneau uneori cu alți muți — doar cu trei din ei avuseseră relații mai apropiate în timpul celor zece ani.

Numai că de fiecare dată se întîmpla cîte ceva. Unul se mutase în alt stat la o săptămînă după ce-l cunoscuseră. Altul era însurat și avea șase copii și nu vorbea cu mîinile. Dar ceea ce își amintea Singer mai des după ce prietenul său plecase era relația lor cu cel de-al treilea din aceste cunoștințe.

Mutul se numea Carl. Era un tînăr gălbejit, care lucra într-una din fabrici. Avea ochii de un galben pal, iar dinții îi erau atît de fragili și transparenți, încît păreau și ei galbeni. În salopeta albastră care atîrna pe trupul lui mic și descărnat era ca o păpușă din cîrpe galbene și albastre.

L-au invitat la cină și au aranjat să se întîlnească cu el înainte, la prăvălia unde lucra Antonapoulos. Cînd el și cu Singer au ajuns acolo grecul mai era încă ocupat. Termina tocmai o serie de bomboane fondante de caramel în bucătăria din spatele prăvăliei. Compoziția era întinsă, aurie și lucioasă, pe lunga masă de marmură. În aer plutea mirosul cald, pătrunzător, de zaharicale. Antonapoulos părea încîntat să-și treacă cuțitul prin pasta fierbinte de zahăr și s-o taie în pătrățele sub privirea atentă a lui Carl. Din vîrful cuțitului său uns cu grăsime oferi noului lor prieten un colț de bomboană, apoi îi prezentă scamatoria pe care o executa întotdeauna cînd dorea să placă cuiva. Arătă cu degetul spre un recipient de pe sobă în care fierbea siropul, își făcu vînt cu evantaiul pe față și-și dădu ochii peste cap ca să arate cît era de fierbinte. Apoi își umezi mîna într-un vas cu apă rece și o scufundă în siropul clocotit, după care repede și-o puse iar înapoi în apă. Ochii i se bulbucară și-și sco-

tea limba ca și cum ar fi avut dureri cumplite. Se stríngea de mînă și sărea într-un picior de se zgîlțîia clădirea. Apoi brusc zîmbi, își întinse mîna să arate că a fost o glumă și-l bătu pe Carl pe umăr.

Era o seară mohorîtă de iarnă și răsuflarea lor făcea aburi în aerul rece, pe cînd mergeau ținîndu-se de braț de-a lungul străzii. Singer era în mijloc și de două ori îi lăsă să aștepte pe trotuar în timp ce el intră în magazine să facă cumpărături. Carl și Antonapoulos cărau pungile cu mîncare, iar Singer îi ținea strîns de braț zîmbind tot drumul spre casă. Camerele lor erau plăcute și el se mișca fericit de colo, colo, făcînd conversație cu Carl. După ce-au luat masa, amîndoi au stat de vorbă, în vreme ce Antonapoulos privea cu un zîmbet blajin. Din cînd în cînd imensul grec se ducea cu mișcări greoaie pînă la dulapul din perete și turna gin în pahare. Carl ședea lîngă fereastră și bea doar atunci cînd Antonapoulos îi împingea paharul sub nas, sorbind cu seriozitate înghițituri mici. Singer nu-și putea aminti ca prietenul lui să mai fi fost vreodată atît de cordial cu un străin, și anticipa cu plăcere vremea cînd Carl va veni să-i viziteze adesea.

Trecuse de miezul nopții cînd se întîmplă lucrul care a dus de rîpă întrunirea aceea atît de veselă. Antonapoulos se întoarse de la una din plimbările la dulapul din perete cu o căutătură încruntată. Se așeză pe patul lui și începu, în repetate rînduri să privească insistent la noul lor prieten cu o expresie jignitoare și cu mare dezgust. Singer încercă să poarte o conversație aprinsă ca să mascheze

acest comportament, dar grecul continua cu perseverență. Carl se ghemui în scaun, frecîndu-și genunchii osoși, fascinat și stînjenit în același timp de grimasele gigantului grec. Se împurpurase la față și înghițea speriat. Singer nu mai putu trece cu vederea situația, așa că în cele din urmă îl întrebă pe Antonapoulos dacă îl durea burta sau dacă îi era cumva rău și dorea să meargă la culcare. Antonapoulos clătină din cap. Arătă cu degetul spre Carl și începu să facă toate gesturile obscene pe care le cunoștea. Repulsia de pe chipul său era ceva teribil de privit. Carl se făcu mic de teamă. Într-un tîrziu, matahala de grec scrîșni din dinți și se ridică din scaun. Carl își apucă în grabă șapca și ieși din cameră. Singer îl urmă jos pe scări. Nu știa cum să explice acestui străin purtarea prietenului său. Carl se opri adus de spate în cadrul ușii, jos sub scări, vlăguit, cu șapca lui cu cozoroc trasă pe față. În cele din urmă își strînseră mîna și Carl plecă.

Antonapoulos îi aduse la cunoștință că atunci cînd ei nu erau atenți musafirul lor se dusese la dulapul din perete și băuse tot ginul. Nimic nu-l putu convinge pe Antonapoulos că el însuși terminase sticla. Grecul ședea în vîrful patului și obrazul lui rotund era posomorît și plin de reproșuri. Lacrimi mari i se prelingeau în jos, spre răscroiala de la gît a flanelei de corp și nu era chip să-l poată liniști. Într-un tîrziu adormi, dar Singer rămase treaz în întuneric multă vreme. Niciodată nu l-au mai văzut din nou pe Carl.

Apoi, peste cîțiva ani, a urmat întîmplarea aceea cînd Antonapoulos a luat banii de chirie

dintr-o vază de pe cămin și i-a cheltuit pe toți la jocurile mecanice. Apoi după-amiaza aceea de vară cînd Antonapoulos a coborît în stradă gol pușcă să cumpere ziarul. Suferea atît de mult de arșița verii. Cumpăraseră în rate un frigider electric, și Antonapoulos sugea fără întrerupere cuburi de gheață și uneori le lăsa chiar să se topească în pat alături de el în timp ce dormea. Sau altă dată cînd Antonapoulos s-a îmbătat și i-a aruncat în față un castron cu macaroane.

Acele amintiri urîte se întrețeseau cu gîndurile lui din timpul primelor luni ca niște fire nepotrivite într-un covor. Apoi ele s-au șters. Toate momentele în care fuseseră nefericiți erau uitate. Căci pe măsură ce anii treceau gîndul la prietenul său se infiltra, răsucindu-se tot mai adînc, în făptura lui, încît întreaga-i existență se oprise agățată de acel Antonapoulos pe care numai el singur îl putea cunoaște.

Acesta era prietenul căruia îi spunea tot ce sălășluia în inima lui. Acesta era Antonapoulos despre care nimeni nu știa cît e de înțelept în afară de el. Și cu cît anii înaintau, în mintea lui amintirea prietenului său lua o și mai mare amploare și din întunericul nopții chipul lui îl privea într-un fel atît de grav și subtil. Amintirile despre prietenul său se transformară în cugetul lui în așa fel încît nu mai ținea minte nimic din ce fusese rău sau nesăbuit — ci numai ceea ce era bun și înțelept.

Îl revedea pe Antonapoulos șezînd dinaintea lui într-un fotoliu mare. Ședea senin și neclintit. Fața lui rotundă era impenetrabilă. Buzele îi erau zîmbitoare, cuminți. Ochii plini de înțelegere. Urmărea cu atenție gesturile prin care i se vorbea. Și cu înțelepciunea lui înțelegea totul.

Acesta era Antonapoulos pe care îl purta în gînd necontenit. Acesta era prietenul căruia simțea nevoia să-i povestească lucrurile care i se întîmplaseră în ultima vreme. Căci ceva se întîmplase în anul acesta. Fusese părăsit într-un tărîm străin. Singur. Își deschisese ochii și de jur împrejurul lui descoperise atît de multe lucruri pe care nu le putea pricepe. Era consternat.

Urmărea cu atenție cuvintele care se formau pe buzele lor.

Noi, negrii, vrem o șansă pentru a putea fi liberi în sfîrșit. Iar libertatea nu înseamnă decît a avea dreptul să ne dăm și noi contribuția. Dorim să slujim și să fim părtași, să trudim și în schimbul muncii noastre să consumăm ceea ce ne revine pe drept. Dar dumneata ești singurul alb pe care l-am întîlnit vreodată și care să înțeleagă această îngrozitoare mizerie a poporului meu.

Înțelegeți, domnule Singer ? Port în mine muzica aceasta tot timpul. Trebuie să ajung o muziciană adevărată. Poate că acum nu știu nimic, dar voi ști cînd voi avea douăzeci de ani. Înțelegeți, domnule Singer ? Și apoi am de gînd să călătoresc într-o țară străină unde există zăpadă.

Hai să terminăm sticla. Vreau una mică. Căci reflectăm la libertate. Cuvîntul ăsta se mișcă în creierul meu ca un vierme. Da ? Nu ? Cît de mult ? Cît de puțin ? Cuvîntul este un sem-

nal de alarmă pentru piraterie și hoție și înșelătorie. O să devenim liberi și cel mai deștept va fi atunci capabil să-i înrobească pe ceilalți. Dar! Dar cuvîntul mai are și un alt sens. Din toate cuvintele acesta este cel mai periculos. Noi cei care știm trebuie să fim prevăzători. Cuvîntul ne face să ne simțim bine — în fapt, cuvîntul este un mare ideal. Dar cu acest ideal țes păianjenii cea mai urîtă pînză a lor în care ne înfășoară.

Ultimul se freca mereu pe nas. Nu venea prea des și nu vorbea prea mult. Punea doar întrebări.

Cei patru obișnuiau să vină în camera lui de mai bine de șapte luni. Nu veneau niciodată împreună — întotdeauna singuri. Și invariabil îi întîmpina la ușă cu un zîmbet cordial. Dorul de Antonapoulos era în sufletul lui mereu același — exact așa cum fusese în prima lună după ce prietenul plecase — și se simțea mai bine în prezența oricărei persoane decît să fie singur atît de multă vreme. Era ca atunci cînd, cu mulți ani în urmă, își luase angajamentul față de Antonapoulos (și îl scrisese chiar pe o hîrtie pe care o țintuise de perete deasupra patului său) — un angajament că va renunța la țigări, la bere și la carne timp de o lună. Primele zile fuseseră îngrozitoare. Nu se putea odihni și nu putea sta liniștit. Îi făcea atît de multe vizite lui Antonapoulos la prăvălia de fructe, încît Charles Parker a fost grosolan cu el. Cînd termina de gravat tot ce era în sarcina lui, își pierdea vremea în partea din față a magazinului cu ceasornicarul sau cu vînzătoarea, sau se ducea la vreun chioșc de răcoritoare să bea o Coca-

Cola. În zilele acelea era mai bine să se afle în preajma oricărui străin decît să stea singur și să se gîndească la țigări și bere și la carnea pe care o vroia.

La început nu-i înțelesese pe cei patru. Vorbeau și iar vorbeau — și pe măsură ce le mergea gura, vorbeau mai mult și tot mai mult. Se obișnuise în asemenea măsură cu buzele lor, încît înțelegea fiecare cuvînt pe care îl rosteau. Apoi, după un timp, știa ce urma să spună fiecare înainte chiar de a începe, deoarece semnificația spuselor lor era mereu aceeași.

Pentru el, mîinile îi erau o sursă de suferință. Nu-și găseau astîmpăr. În somn îi tresăreau spasmodic, și uneori cînd se trezea vedea că desena cu ele în fața ochilor cuvintele din vis. Nu-i plăcea să se uite la mîinile lui sau să se gîndească la ele. Erau subțiri, bronzate și foarte puternice. În anii dinainte și le îngrijise întotdeauna cu mare atenție. Iarna obișnuia să și le ungă pentru a nu le lăsa să i se crape, își îndepărta pielițele și-și pilea unghiile după forma pe care o avea vîrful degetelor. Îi plăcuse să-și spele și să-și îngrijească mîinile. Dar acum le freca doar zdravăn cu o perie de două ori pe zi și și le îndesa la loc în buzunare.

Cînd se plimba în cameră în sus și în jos pe dușumea, își trosnea încheieturile degetelor și se trăgea de ele pînă cînd îl dureau. Sau se izbea în palma uneia din mîini cu pumnul celeilalte. Uneori, cînd era singur și cu gîndul la prietenul său, începea să modeleze cuvintele înainte de a-și da seama ce face. Apoi

cînd își dădea seama, era ca un om surprins că vorbește singur. Se simțea de parcă săvîrșise ceva urît din punct de vedere moral. Rușinea și mîhnirea se amestecau în sufletul lui și cu pumnii strînși își ducea mîinile la spate. Dar nu-i dădeau pace să se odihnească.

Singer se opri în stradă înaintea casei în care locuiseră el și cu Antonapoulos. După-amiaza tîrzie era fumurie și mohorîtă. Spre apus se vedeau dîre roz și de un galben rece. O vrabie zbîrlită de frigul iernii își profila zborul în zig-zag pe cerul plumburiu și într-un tîrziu coborî la lumină pe acoperișul țuguiat al unei case. Strada era pustie.

Ochii lui stăteau ațintiți pe o fereastră în partea dreaptă a etajului doi. Aceasta era odaia lor din față, iar în spate se afla bucătăria mare, unde Antonapoulos gătise toate mesele lor. Prin fereastra luminată vedea o femeie care se mișca încolo și încoace prin cameră. Era voinică și se contura vag pe fondul de lumină. Purta un șorț. Un bărbat ședea cu ziarul de seară în mînă. Un copil cu o felie de pîine în mînă veni lîngă fereastră și-și apăsă nasul de geam. Singer revăzu în minte camera exact așa cum o părăsise — cu patul cel mare pentru Antonapoulos și pătuțul de fier pentru el, canapeaua mare cu tapiseria prea îndesată și scaunul pliant. Zaharnița spartă folosită în loc de scrumieră, pata umedă de pe tavan unde acoperișul era spart, cutia de rufe murdare din colț. În după-amiezele tîrzii, ca cea de acum, în bucătărie nu era nici un fel de lumină în afară de aceea reflectată de arzătoarele cu ulei de la soba cea mare. Antonapoulos întorcea întotdeauna fitilele astfel încît doar o flăcăruie auriu-albastră putea fi zărită în interiorul fiecărui arzător. Încăperea era caldă și plină de aromele minunate ale cinei. Antonapoulos gusta mîncărurile cu lingura lui de lemn și beau amîndoi pahare cu vin roșu. Pe carpeta de linoleum din fața sobei flăcările din arzătoare aruncau reflexe luminoase — cinci văpăi micuțe, aurii. Pe măsură ce amurgul lăptos devenea mai întunecat, aceste mici văpăi deveneau mai intense, așa încît atunci cînd, în sfîrșit, se lăsa noaptea, ele luminau cu o puritate însuflețită. La vremea asta cina era întotdeauna gata și ei aprindeau lumina și-și trăgeau scaunele lîngă masă.

Singer își coborî privirea spre ușa din față, cufundată în întuneric. Se gîndi cum ieșeau amîndoi împreună dimineața, iar seara se întorceau acasă. Mai exista încă spărtura din trotuar unde Antonapoulos se împiedicase odată și se rănise la cot. Exista și cutia de scrisori în care le sosea în fiecare lună nota de plată de la electricitate. Putea chiar să simtă în degete atingerea caldă a brațului prietenului său.

Pe stradă era de-acum întuneric. Se uită încă o dată sus la fereastră și văzu femeia străină și bărbatul și copilul laolaltă în grup. Golul din el cuprinse întreaga făptură. Totul se spulberase. Antonapoulos era departe ; nu era aici să-și amintească. Gîndurile prietenului său erau undeva în altă parte. Singer închise ochii și încercă să se gîndească la ospiciul și la camera în care Antonapoulos se afla în noaptea asta. Își amintea pătuțurile albe, în-

guste, și bătrînii care se jucau de-a leapșa într-un colț. Își ținu ochii strîns închiși, dar camera aceea nu-i apărea mai limpede în minte. Golul din el era foarte profund, și după un timp se mai uită o dată în sus spre fereastră, apoi porni de-a lungul trotuarului întunecos pe care umblaseră împreună de atîtea ori.

Era sîmbătă seara. Strada principală era înțesată de lume. Negri tremurînd în salopete căscau gura la vitrinele unui magazin universal ieftin. Familii stăteau în rînd la casa de bilete a cinematografului, iar băieții tineri și fete se uitau la afișele expuse afară. Circulația era atît de intensă, încît a trebuit să aștepte multă vreme înainte de a putea să traverseze strada.

Trecu pe lîngă prăvălia de fructe. Erau frumoase fructele din vitrine — banane, portocale, avocado, și chiar cîțiva ananași. Dar Charles Parker era înăuntru și servea un client. Detesta chipul lui Charles Parker. De mai multe ori, cînd Charles Parker era plecat, intra în prăvălie zăbovind acolo un lung răstimp. Intra chiar și în bucătăria din spate, unde Antonapoulos făcea bomboanele. Dar nu intra niciodată în prăvălie cînd Charles Parker era înăuntru. Amîndoi au avut grijă să se evite unul pe altul din acea zi cînd Antonapoulos a plecat cu autobuzul. Cînd se întîlneau pe stradă, întorceau întotdeauna capul fără să se salute. Odată, cînd dorise să-i trimită prietenului său un borcan cu mierea lui favorită, o comandase de la Charles Parker prin poștă, așa încît să nu fie obligat să dea ochii cu el.

Singer stătea în picioare în fața vitrinei și urmărea cum vărul prietenului său servea un grup de clienți. Sîmbăta seara afacerile mergeau întotdeauna bine. Uneori Antonapoulos trebuia să lucreze tîrziu, pînă pe la zece. Automatul de făcut floricele se află lîngă ușă. Un băiat de prăvălie puse în el o măsură de boabe de porumb și floricelele începură să se învîrtejească înăuntru ca niște uriași fulgi de zăpadă. Aromele care ieșeau din prăvălie erau calde și familiare. Cojile de arahide împrăștiate pe dușumea erau strivite sub tălpi.

Singer trecu mai departe pe stradă. Trebuia să se strecoare cu grijă prin mulțime ca să nu fie îmbrîncit. Din cauza sărbătorilor, pe străzi erau înșirate becuri electrice roșii și verzi. Oamenii stăteau în grupuri și rîdeau petrecîndu-și brațele unul în jurul altuia. Tinerii tătici își cocoțau sus pe umeri copilașii înfrigurați care plîngeau. O fată din Armata Salvării purtînd boneta cu roșu și albastru suna un clopoțel la un colț, și cînd se uită la Singer, el se simți obligat să arunce o monedă în cana de lîngă ea. Mișunau cerșetori, atît negri cît și albi, întinzînd șepci sau mîini scorțoase. Reclamele cu neon aruncau lumini portocalii pe fețele mulțimii.

Ajunse la colțul unde odată, într-o dupăamiază de august, el și cu Antonapoulos văzuseră un cîine turbat. Apoi trecu pe lîngă atelierul foto de deasupra magazinului Armata și Marina unde Antonapoulos își făcea o fotografie în fiecare zi de leafă. Purta acum în buzunar multe din fotografiile acestea. O coti către apus, înspre rîu. O dată s-au dus la un

picnic, au trecut podul și au mîncat într-un cîmp de cealaltă parte.

Singer se plimbă pe strada principală aproape o oră. Din toată mulțimea aceea, doar el părea să fie singur. Într-un tîrziu își scoase ceasul și o porni spre casă. Poate că vreunul din prieteni va veni în seara asta în cameră la el. Nădăjduia.

Îi trimise lui Antonapoulos prin poștă o cutie mare cu cadouri pentru Crăciun. De asemenea le oferi cadouri fiecăruia din cei patru, precum și doamnei Kelly. Pentru toți împreună cumpărase un radio și îl pusese pe masă lîngă fereastră. Doctorul Copeland nu băgă de seamă radioul. Biff Brannon îl observă imediat și ridică din sprîncene. Jake Blount îl ținea deschis tot timpul cît stătea acolo, pe același post, și cînd vorbea părea că zbiară ca să acopere muzica, căci venele de pe frunte i se umflau proeminente. Cînd văzu radioul, Mick Kelly nu înțelese nimic. Se roși foarte tare la față și-l întrebă din nou și din nou dacă era într-adevăr al lui și dacă îi îngăduia să asculte. Învîrti o rotiță cîteva minute pînă cînd găsi un post pe placul ei. Ședea în scaun aplecată înainte, cu mîinile pe genunchi, cu gura deschisă și pulsul bătîndu-i foarte accelerat în tîmplă. Părea să asculte cu toată făptura ei la ceea ce se auzea. Șezu acolo toată după-amiaza și, la un moment dat, cînd se uită la el zîmbindu-i, ochii îi erau umezi și și-i șterse cu pumnii. Îl întrebă dacă putea uneori să intre și să asculte cînd era la lucru, și el îi dădu afirmativ din cap. Așa încît în următoarele zile, ori de cîte ori deschidea ușa,

o găsea lîngă radio. Își trecea mîna prin părul ei scurt, ciufulit, iar pe chip avea o expresie pe care el nu i-o văzuse niciodată înainte.

Într-o seară, curînd după Crăciun, s-a nimerit ca toți patru să-l viziteze în același timp. Asta nu se mai întîmplase niciodată pînă atunci. Singer se mișca de colo-colo prin cameră cu zîmbete, tratații și cele mai politicoase gesturi cu putință pentru a-i face pe musafiri să se simtă bine. Totuși ceva nu era în regulă.

Doctorul Copeland nu se așeză jos. Stătea în picioare la ușă, cu pălăria în mînă și doar se înclină cu răceală spre ceilalți. Toți se uitau la el ca și cum s-ar fi întrebat de ce se afla acolo. Jake Blount deschise sticlele de bere pe care le adusese și spuma îl împroșcă pe pieptul cămășii. Mick Kelly asculta muzică la radio. Biff Brannon ședea pe pat cu genunchii încrucișați, examinînd grupul din fața lui, apoi ochii îi rămaseră întredeschiși și ficși.

Singer era nedumerit. Fiecare avea atît de multe de spus întotdeauna. Totuși, acum că se aflau împreună, toți erau tăcuți. După ce-au intrat, el se așteptase la o izbucnire de vreun fel oarecare. În mod vag se așteptase ca lucrul acesta să fie sfîrșitul a ceva anume. Dar în încăpere plutea doar o senzație de încordare. Mîinile lui se agitau nervos, ca și cum ar fi adunat lucruri nevăzute din aer și le-ar fi legat la un loc.

Jake Blount stătea în picioare alături de Doctorul Copeland.

— Te cunosc după chip. Ne-am ciocnit o dată unul de altul — afară pe scară.

Doctorul Copeland își mișcă limba cu o precizie de parcă și-ar fi decupat cuvintele cu o foarfecă.

— Nu mi-am dat seama că ne cunoaștem, spuse el.

Apoi trupul lui țeapăn păru să se micșoreze. Se tot dădea cu cîte un pas înapoi, pînă cînd ajunse dincolo de pragul odăii.

Biff Brannon își fuma calm țigara. Fumul plutea în straturi străvezii, albastre, prin încăpere. Se întoarse spre Mick și cînd o privi, un val de roșeață îi năvăli în obraz. Închise ochii pe jumătate și în clipa următoare fața i se goli din nou de sînge.

— Și cum îți mai merg treburile acum ?

— Care treburi ? întrebă Mick suspicioasă.

— Treburile obișnuite, răspunse el. Școala — și așa mai departe.

— Foarte bine, cred, spuse ea.

Fiecare din ei se uita la Singer, ca și cum ar fi așteptat ceva. Iar el era deconcertat. Îi servea cu răcoritoare și zîmbea.

Jake își șterse buzele cu palma. Abandonă încercarea de a face conversație cu Doctorul Copeland și se așeză pe pat alături de Biff.

— Știi cine-i ăla care scria avertismentele alea blestemate cu cretă roșie pe gardurile și pereții din jurul fabricii ?

— Nu, răspunse Biff. Ce avertismente blestemate ?

— Cele mai multe sînt din Vechiul Testament. M-am tot întrebat multă vereme.

Fiecare își adresa cuvintele mutului. Gîndurile lor păreau a converge spre el așa cum spițele duc spre butucul central al roții

— Frigul a fost cu totul neobișnuit, spuse Biff în cele din urmă. Zilele trecute m-am uitat prin niște anale vechi și-am găsit că în anul 1919 termometrul a coborît la minus cinci grade. Iar azi-dimineață n-au fost decît minus două grade, or ăsta e cel mai mare frig de la marele ger din anul acela.

— Azi-dimineață atîrnau țurțuri la acoperișul magaziei de cărbuni, spuse Mick.

— Săptămîna trecută n-am încasat destui bani ca să putem fi plătiți, zise Jake.

Mai discutară puțin despre vreme. Fiecare părea să aștepte ca ceilalți să plece. Apoi, ca la un impuls, se ridicară să plece toți deodată. Doctorul Copeland plecă primul și ceilalți îl urmară imediat. După ce-au plecat, Singer rămase singur în cameră, și cum nu înțelegea situația dorea s-o uite. Luă hotărîrea de a-i scrie lui Antonapoulos în noaptea aceea.

Faptul că Antonapoulos nu știa să citească nu-l împiedică pe Singer să-i scrie. Știuse întotdeauna că prietenul lui era incapabil de a înțelege sensul cuvintelor așternute pe hîrtie, dar pe măsură ce treceau lunile, începu să-și imagineze că poate el se înșelase, că poate Antonapoulos ținuse în secret față de toată lumea știința lui în ale literelor. De asemenea, s-ar fi putut ca la azil să existe vreun surdomut care să știe să-i citească scrisorile, apoi să i le explice prietenului său. Căută nenumărate justificări scrisorilor sale, căci întotdeauna simțea o mare nevoie de a-i scrie prietenului cînd era nedumerit sau trist. Odată scrise, totuși, aceste scrisori nu erau niciodată expediate. Tăia comicsurile din ziarele de dimineță și de

seară și le trimitea prietenului său în fiecare duminică. Și în fiecare lună îi trimitea bani prin mandat poștal. Dar lungile scrisori pe care i le scria lui Antonapoulos se înmulțeau în buzunarele sale pînă cînd se hotăra să le distrugă.

După ce-au plecat cei patru, Singer își puse paltonul lui călduros de culoare gri și pălăria de fetru gri și ieși din cameră. Își scria întotdeauna scrisorile la magazin. De altfel, promisese să livreze pînă în dimineața următoare o anumită lucrare, și dorea s-o isprăvească acum, astfel încît să nu ne pună problema unei amînări. Aerul nopții era înghețat și tăios. Luna plină se ridica înconjurată de un cerc de lumină aurie. Vîrfurile acoperișurilor se conturau negre pe cerul înstelat. În timp ce mergea, se gîndea la diferitele feluri de a începe scrisoarea, dar ajunsese la magazin și încă nu îi era clară în minte prima propoziție. Deschise cu cheile lui magazinul cufundat în întuneric și aprinse luminile din față.

Locul lui de lucru era la capătul magazinului. O draperie de pînză îl izola de rest, așa încît părea a fi o micuță cameră personală. În afara mesei de lucru și a scaunului mai era în colț un seif masiv, apoi o chiuvetă cu o oglindă verzuie și rafturi pline cu cutii și ceasuri stricate. Singer ridică tăblia mesei și scoase din cutia ei de pîslă farfuria de argint pe care promisese s-o termine. Deși în magazin era frig, își scoase haina și-și suflecă manșetele cămășii cu dungi albastre, așa încît să nu-l incomodeze.

Lucră la monograma din mijlocul farfuriei o vreme îndelungată. Își conducea pe argint instrumentul de gravat cu lovituri delicate, precise. În timp ce lucra, privirea din ochii lui avea o aviditate stranie, iscoditoare. Se gîndea la scrisoarea către prietenul său Antonapoulos. Trecuse de miezul nopții cînd isprăvi lucrul. Cînd puse farfuria la o parte, fruntea i se broboni de emoție. Își curăță masa și începu să scrie. Îi plăcea să modeleze cuvintele cu un stilou pe hîrtie și desena literele cu tot atîta grijă ca și cum hîrtia ar fi fost o farfurie de argint.

Singurul meu prieten,

Am văzut în revista noastră că Societatea se întrunește anul acesta la un congres în Macon. Vor avea cîțiva oratori și un banchet cu patru feluri de mîncare. Mi-l imaginez. Îți amintești că am plănuit mereu să participăm la unul din congrese, dar n-am făcut-o niciodată. Aș fi dorit s-o fi făcut acum. Aș fi dorit să mergem la acesta și mi-am închipuit cum ar fi fost. Dar bineînțeles, n-aș putea merge niciodată fără tine. Vor veni participanți din mai multe state, toți plini de idei și de iluzii însuflețite pentru viitor. De asemenea va avea loc o slujbă specială la una din biserici și un concurs premiat cu o medalie de aur. Scriu că îmi imaginez toate acestea. Dar în egală măsură este adevărat și nu e. Mîinile mele au stat nemișcate un timp atît de îndelungat, încît e greu să-mi amintesc cum este. Și cînd îmi imaginez congresul, mă

gîndesc la toți participanții care sînt ca tine, prietenul meu.

Zilele trecute am stat îndelung în fața căminului nostru. Alți oameni locuiesc acum în el. Îți amintești de stejarul cel mare din față? I-au tăiat crengile dinspre spate pentru a nu stînjeni firele de telefon și copacul a murit. Ramurile au putrezit și în trunchi este o scorbură adîncă. De asemenea, pisica de aici de la prăvălie(cea pe care o mîngîiai și o giugiuleai) a mîncat ceva otrăvitor și a murit. A fost foarte trist.

Singer își ținu nehotărît stiloul deasupra hîrtiei. Un lung răstimp șezu drept și încordat, fără să continue scrisoarea. Apoi se ridică și-și aprinse o țigară. În cameră era frig și aerul avea un miros acriu, stătut — mirosuri amestecate de petrol lampant, de soluție pentru lustruit argintul și tutun. Își puse paltonul și fularul și începu din nou să scrie cu o încetineală plină de hotărîre.

Îți amintești de cei patru oameni despre care ți-am povestit cînd am fost acolo. Ți-am desenat portretele lor, negrul, fetița, cel cu mustață, și proprietarul restaurantului New York Café. Ar mai fi niște lucruri pe care mi-ar plăcea să ți le povestesc despre ei, dar nu sînt sigur cum aș putea să le exprim în cuvinte.

Toți sînt oameni foarte preocupați. De fapt sînt atît de preocupați, încît îți va fi greu să ți-i poți închipui. Prin

asta nu înțeleg că lucrează la slujbele lor toată ziua și toată noaptea, ci că în mintea lor au neîntrerupt atîtea preocupări încît nu-și găsesc liniștea. Vin sus în camera mea și îmi vorbesc pînă cînd eu nu mai pricep cum poate un om să-și deschidă și să-și închidă gura atît de mult fără să obosească. (Cu toate acestea, proprietarul de la New York Café e oarecum deosebit — el nu este chiar ca ceilalți. Are o barbă foarte neagră, încît trebuie să se bărbierească de două ori pe zi, și are unul din aparatele acelea de bărbierit electrice. El observă cu atenție. Toți ceilalți urăsc cîte ceva. Și toți au ceva ce iubesc mai mult decît mîncatul sau dormitul sau vinul sau tovărășia prietenească. Din cauza asta sînt întotdeauna atît de preocupați.)

Cred că cel cu mustață e țicnit. Uneori își rostește cuvintele foarte clar, ca profesorul meu de demult de la școală. Alteori vorbește o asemenea limbă, încît nu-l pot urmări. Uneori este îmbrăcat într-un costum obișnuit, iar data următoare vine negru de murdărie și mirosind îngrozitor în salopeta pe care o poartă la lucru. Amenință cu pumnul și spune vorbe urîte de bețiv, pe care nu vreau să ți le reproduc. Crede că el și cu mine deținem împreună un secret, dar eu nu știu care e ăla. Și lasă-mă să-ți scriu despre ceva greu de crezut. Poate să bea un litru și jumătate de whisky și să continue să vorbească și

să se țină pe picioare fără a simți nevoia să se culce. N-o să crezi treaba asta, dar e adevărat.

Am închiriat camera în care stau la mama fetiței cu 16 dolari pe lună. Fetița obișnuia să se îmbrace în pantaloni scurți ca un băiat, dar acum poartă o fustă albastră și o bluză. Nu este încă o domnișoară. Îmi face plăcere să vină să mă viziteze. Acum vine tot timpul de cînd am cumpărat pentru toți laolaltă un radio. Îi place muzica. Aș vrea să știu și eu ce aude ea. Știe că sînt surd, dar crede că știu multe despre muzică.

Negrul este bolnav de tuberculoză, dar nu există nici un spital bun la care să se ducă deoarece e negru. E doctor și lucrează mai mult decît oricare din cei pe care i-am văzut vreodată. Nu vorbește defel ca un negru. Pe ceilalți negri îi înțeleg greu, deoarece limbile lor nu se mișcă îndeajuns pentru a articula cuvintele. Uneori negrul ăsta mă înspăimîntă. Ochii lui sînt clocotitori, strălucitori. M-a invitat la o petrecere și m-am dus. Are multe cărți. Însă nu are nici una polițistă. Nu bea, nu mănîncă carne și nu se duce la cinema.

Pfui, Libertate și pirați. Pfui, Capital și democrați, spune omul acela urît cu mustață. Apoi se contrazice și spune, Libertatea este cel mai mare dintre idealuri. Trebuie să am șansa să scriu muzica asta pe care o port în mine și să devin o muziciană. Trebuie să am o

șansă, spune fetița. Nu ne este îngăduit să slujim, spune doctorul negru. Aceasta este dumnezeiasca nevoie a poporului meu. Aha, spune proprietarul de la New York Café. El este un gînditor.

În felul acesta vorbesc toți cînd vin în camera mea. Cuvintele astea pe care le poartă în inimă nu le dau liniște, așa încît întotdeauna sînt foarte agitați. Ai putea crede că atunci cînd se află împreună sînt ca cei din Societate care se vor întîlni la congresul din Macon săptămîna asta. Dar nu este așa. Astăzi au venit în camera mea toți în același timp. S-au purtat ca și cum ar fi fost din orașe diferite. Au fost chiar grosolani, și tu știi că eu întotdeauna am spus că a fi grosolan și a nu ține seamă de sentimentele altora este un lucru urît. Deci cam așa a fost. Eu nu înțeleg, așa că îți scriu ție deoarece cred că tu vei înțelege. Am o stare de spirit ciudată. Dar am scris îndeajuns despre această chestiune și știu că te-ai săturat de toate astea. Eu de asemenea.

Au trecut cinci luni și douăzeci și una de zile. În tot timpul acesta eu am fost singur fără tine. Unicul lucru pe care mi-l pot imagina este momentul cînd voi fi din nou cu tine. Dacă nu voi putea veni curînd, nu știu ce se va întîmpla.

Singer își puse capul pe masă și se odihni. Mirosul și senzația cînd atinse cu obrazul lem-

nul lustruit îi reamintiră de zilele cînd era la școală. Își închise ochii și simți că i se face greață. În mintea lui nu era decît chipul lui Antonapoulos, și dorul de prietenul său era atît de ascuțit, încît îi tăia răsuflarea. După un timp se îndreptă și întinse mîna după stilou.

Cadoul pe care l-am comandat pentru tine nu a sosit la timp pentru a ți-l trimite de Crăciun. Îl aștept pe curînd. Cred că o să-ți placă și că te va amuza. Mă gîndesc mereu la noi doi și îmi amintesc totul. Mi-e dor de mîncarea pe care o făceai tu. La New York Café este cu mult mai rea decît cea gătită de tine. Nu demult am găsit în supă o muscă fiartă. Era amestecată printre legume și tăiței ca un răva. Dar asta nu-i nimic. Îmi lipsești atî de mult și această singurătate nu o pot suporta. O să vin din nou curînd. Vacanța mea nu e programată decît peste șase luni, dar cred că pot aranja să o iau mai devreme. Cred că o să trebuiască. Nu vreau să fiu singur și fără tine care înțelegi.

Veșnic al tău,
John Singer

Era două dimineața cînd ajunse din nou acasă. Casa cea mare, ticsită de oameni era în beznă, dar el își pipăi drumul cu atenție și urcă cele trei etaje fără să se poticnească. Își scoase din buzunare cărțile de vizită pe care le purta cu el, ceasul și stiloul. Apoi își împături cu grijă hainele pe spătarul scaunului.

Pijamaua lui de flanelă gri era călduroasă și moale. Adormi aproape în aceeași clipă în care își trase păturile pînă la bărbie.

Din întunecimea somnului se închegă un vis. Niște felinare galbene, nedeslușite luminau o scară întunecoasă, cu trepte de piatră. Antonapoulos stătea în genunchi în vîrful acestei scări. Era gol și bîjbîia după ceva pe care îl ținea deasupra capului și se uita fix la acel ceva ca și cum s-ar fi rugat. El însuși îngenunchease mai jos, la jumătatea scării. Era și el gol, îi era frig și nu-și putea lua ochii de la Antonapoulos și de la lucrul pe care-l ținea deasupra lui. Simțea în spatele lui, jos pe pămînt, pe omul cu mustață, și pe fată, și pe negru și pe ultimul dintre ei. Stăteau goi, în genunchi, și el le simțea ochii ațintiți asupra lui. Și în spatele acestora era o mulțime nenumărată de oameni îngenuncheați în întuneric. Mîinile lui erau mori de vînt uriașe și el privea fascinat la lucrul necunoscut pe care îl ținea Antonapoulos. Felinarele galbene se legănau încolo și încoace în întuneric, dar orice altceva în jur era nemișcat. Apoi se iscă dintr-o dată o agitație. Printr-o ridicare de teren scara se prăbuși și el se rostogoli în jos. Se trezi tresărind. Lumina dimineții înălbea fereastra. Se simți înspăimîntat.

Trecuse atît de multă vreme, încît i s-ar fi putut întîmpla ceva prietenului său. Cum Antonapoulos nu-i scria, el n-avea cum să știe nimic. Poate că prietenul său căzuse și se rănise. Simțea o atît de imperioasă nevoie să fie din nou alături de el, încît va aranja lucrul ăsta cu orice preț — și imediat.

În dimineața aceea găsi în căsuța lui de la oficiul poștal anunțul că îi sosise un colet. Era cadoul pe care îl comandase pentru Crăciun și nu-l primise la timp. Era ceva foarte frumos. Îl cumpărase cu plata în rate, urmînd să fie achitat pe o durată de doi ani. Cadoul era un aparat de proiecție pentru uz particular și șase filme cu Mickey Mouse și Popeye care îi plăceau lui Antonapoulos.

Singer a ajuns ultimul la magazin în dimineața aceea. Îi înmînă bijutierului pentru care lucra o cerere scrisă, solicitînd un concediu pentru vineri și sîmbătă. Și cu toate că urmau să aibă loc patru nunți în săptămîna aceea, bijutierul dădu din cap că se putea duce.

Nu spuse nimănui mai înainte despre această călătorie, dar cînd plecă prinse în ținte de ușă o notă în care spunea că va lipsi cîteva zile din motive de afaceri. Călători noaptea și ajunse la destinație exact cînd se iveau zorii roșietici de iarnă.

După-amiază, cu puțin timp înainte de ora de vizită, se duse la ospiciu. Avea brațele încărcate cu aparatul de proiecție și coșul cu fructe pe care-l ducea prietenului său. Se duse de-a dreptul la salonul unde îl vizitase pe Antonapoulos înainte.

Coridorul, ușa, rîndurile de paturi erau exact așa cum și le amintea. Se opri în prag și-și căută cu înfrigurare prietenul. Dar văzu imediat că deși toate scaunele erau ocupate, Antonapoulos nu era acolo.

Singer puse jos pachetele și scrise pe marginea uneia din cărțile lui de vizită : „Unde este Spiros Antonapoulos ?" Intră în salon o soră

și el îi întinse cartea de vizită. Ea nu înțelese. Clătină din cap și ridică din umeri. El ieși în coridor și întinse cartea de vizită tuturor celor pe care-i întîlnea. Nu știa nimeni. Îl cuprinse o asemenea panică, încît începu să facă gesturi cu mîinile. Într-un tîrziu întîlni un intern în halat alb. Îl apucă de cot și-i dădu cartea de vizită. Internul o citi cu atenție, apoi îl conduse prin mai multe săli. Ajunseră într-o cămăruță unde o femeie tînără ședea la o masă plină cu hîrtii. Citi cartonașul, apoi se uită prin niște dosare dintr-un sertar.

Lacrimi de nervozitate și teamă apărură în ochii lui Singer. Tînăra femeie începu să scrie meticulos pe o bucată de hîrtie, iar el nu se putu împiedica să nu se aplece asupra ei pentru a vedea imediat ce anume scria despre prietenul său.

Domnul Antonapoulos a fost transferat la infirmerie. Este bolnav de nefrită. O să chem pe cineva să vă conducă.

Trecînd prin coridoare se opri să-și ia pachetele pe care le lăsase la ușa salonului. Coșul cu fructe fusese furat, dar celelalte cutii erau intacte. Îl urmă pe intern afară din clădire, apoi de-a curmezișul unei pajiști cu iarbă, pînă la infirmerie.

Antonapoulos ! Cînd ajunseră la salonul indicat, îl văzu de la prima privire. Patul lui se afla în mijlocul încăperii, iar el ședea rezemat în perne. Purta un halat stacojiu, o pijama verde de mătase și un inel cu turcoază. Avea pielea de un galben palid, iar ochii îi erau foarte visători și negri. La tîmple părul negru

îi era presărat cu argintiu. Tricota. Degetele lui groase se mișcau foarte încet cu andrelele lungi de fildeș. Nu-și văzu prietenul la început. Apoi cînd Singer se opri în picioare în fața lui, îi zîmbi senin, fără nici o surpriză, și-i întinse mîna inelată.

Un sentiment de sfială și reticență, așa cum nu mai simțise niciodată înainte, îl copleși pe Singer. Se așeză lîngă pat și-și încrucișă mîinile pe marginea cuverturii. Nu-și lua ochii de la chipul prietenului său și se făcu alb ca varul. Splendoarea veșmintelor lui îl înmărmuri. El însuși îi trimisese fiecare articol de îmbrăcăminte cu diverse ocazii, dar nu-și imaginase cum vor arăta combinate toate la un loc. Antonapoulos era încă și mai enorm decît și-l reamintea el. Faldurile mari și fleșcăite ale abdomenului se profilau sub pijamaua de mătase. Capul îi apărea imens pe perna albă. Seninătatea placidă a chipului său era atît de profundă, încît cu greu părea să-și dea seama că Singer era cu el.

Singer își ridică cu timiditate mîinile și începu să vorbească. Degetele lui viguroase, îndemînatice desenau semnele cu o precizie afectuoasă. Vorbi despre cît era de frig și despre lungile luni în care a fost singur. Pomeni vechile lor amintiri, pisica care murise, prăvălia, casa unde au locuit. La fiecare întrerupere Antonapoulos dădea din cap condescendent. Îi vorbi despre cei patru oameni și despre prelungitele lor vizite în camera lui. Ochii prietenului său erau umezi și negri, și în ei își văzu, minusculă, propria figură dreptunghiulară pe care o văzuse de o mie de ori. Sîngele îi urcă fierbinte înapoi în obraji, iar mîinile i se mișcau mai iute. Vorbi pe îndelete despre negru și despre cel căruia îi tresărea convulsiv mustața și despre fată. Semnele mîinilor sale desenau mai repede și tot mai repede. Antonapoulos aproba cu gravitate, dînd lent din cap. Singer se apleca tot mai aproape, cu nesaț, și inspira prelung, adînc, iar în ochi îi licăreau lacrimi.

Apoi, pe neașteptate, Antonapoulos făcu încetișor cu degetul lui durduliu un cerc în aer. Degetul lui se rotea înspre Singer și în cele din urmă îi trase prietenului său un ghiont în stomac. Zîmbetul uriașului grec deveni din ce în ce mai larg, și-și scoase limba rozalie, cărnoasă. Singer rîdea și mîinile lui desenau cuvintele cu o iuțeală năvalnică. Umerii i se zgîlțîiau de rîs și-și răsturnase capul pe spate. Dar de ce rîdea nu avea habar. Antonapoulos își învîrtea ochii. Singer continuă să rîdă dezlănțuit pînă cînd i se opri răsuflarea și degetele începură să-i tremure. Se apucă de brațul prietenului său și încercă să se liniștească. Hohotele lui erau acum încete și dureroase ca niște sughițuri.

Antonapoulos fu primul să-și recapete stăpînirea de sine. Piciorușele lui grase dădură la o parte cuvertura la capătul patului. Zîmbetul i se șterse și izbea insolent cu picioarele în pătură. Singer se repezi să pună lucrurile în ordine, dar Antonapoulos se încruntă și-și ridică regește degetul către o soră care trecea prin salon. După ce aceasta aranjă patul pe gustul lui, imensul grec își clătină capul cu atîta superioritate, încît gestul păru mai curînd unul de binecuvîntare decît un simplu mulțumesc.

Apoi din nou se întoarse cu gravitate spre prietenul său.

Cum Singer vorbea întruna, nu-și dădu seama că timpul trecuse. Abia cînd o soră îi aduse lui Antonapoulos pe o tavă masa de seară înțelese că era tîrziu. În salon fură aprinse luminile, iar afară la ferestre era aproape întuneric. Toți pacienții aveau dinaintea lor tăvile cu cina. Își puseseră deoparte lucrul (unii din ei împleteau coșuri, alții lucrau ceva în piele sau tricotau) și mîncau cu indiferență. În comparație cu Antonapoulos, toți păreau foarte bolnavi și palizi. Cei mai mulți aveau nevoie să se tundă și purtau cămăși de noapte cenușii, sărăcăcioase, despicate la spate. Se uitau la cei doi muți cu uimire.

Antonapoulos ridică șervetul de pe tava lui și examină mîncarea cu atenție. Era pește cu niște legume. Luă peștele și-l ținu în palmă la lumină pentru o cercetare mai minuțioasă. Apoi mîncă cu poftă. În timpul mesei începu să arate spre diverși indivizi din încăpere. Arătă spre un bărbat din colț și făcu o grimasă de dezgust. Omul îi rînji mîrîind. Arătă apoi spre un tînăr căruia îi zîmbi, îi dădu din cap și-i făcu semn cu mîna lui durdulie. Singer era prea fericit pentru a se simți jenat. Ridică pachetele de jos și le puse pe pat pentru a distrage atenția prietenului său. Antonapoulos desfăcu ambalajele, dar mașinăria nu-l interesă cîtuși de puțin. Se întoarse înapoi spre cina lui. Singer îi întinse surorii o notiță în care îi explica despre aparatul de proiecție. Ea chemă un intern, apoi împreună aduseră un doctor. În timp ce toți trei se sfătuiau, îl priveau pe Singer curioși. Vestea se răspîndi printre pacienți și ei se rezemară în coate emoționați. Singur Antonapoulos nu părea a fi tulburat.

Singer făcuse înainte exerciții cu aparatul. Aranjă ecranul astfel încît să poată fi văzut de toți pacienții. Apoi instală proiectorul și filmul. Sora scoase afară tăvile pentru cină și în salon fură stinse luminile. Pe ecran apăru o comedie cu Mickey Mouse.

Singer îl urmărea pe prietenul său. La început fu uimit. Se ridică pentru a vedea mai bine și s-ar fi dat jos din pat dacă nu l-ar fi oprit sora. Apoi urmări filmul cu un zîmbet radios. Singer îi văzu și pe ceilalți pacienți strigîndu-se unul pe altul și rîzînd. Din hol veniră surori și infirmiere și tot salonul se umplu de freamăt. După ce se termină Mickey Mouse, Singer puse un film cu Popey. Cînd se isprăvi și acest film, își dădu seama că spectacolul durase destul de mult, dat fiind că era prima oară. Aprinse luminile și în salon se restabili din nou liniștea. În timp ce internul punea mașinăria sub patul prietenului său, el îl văzu pe Antonapoulos cum aruncă priviri ascunse prin tot salonul pentru a se asigura că fiecare de acolo înțelegea că aparatul e al lui.

Singer începu să vorbească din nou cu mîinile. Știa că în curînd va fi poftit să plece, dar gîndurile pe care le acumulase în minte erau prea importante pentru a fi rostite într-un timp atît de scurt. Vorbea cu o grabă frenetică. În salon era un bătrîn paralitic căruia îi tremura capul și care se smulgea fără vlagă de sprîncene. Îl invidia pe bătrîn pentru că trăia alături de Antonapoulos zi de zi. Singer ar fi schimbat bucuros locul cu el.

Prietenul său se scotoci după ceva în sîn. Era cruciulița lui de alamă pe care o purtase întotdeauna. Șiretul murdar fusese înlocuit cu o fundă roșie. Singer își aminti de vis și i-l povesti, de asemenea. Din cauza grabei, semnele îi deveneau uneori neclare și atunci trebuia să-și scuture mîinile și să înceapă totul de la capăt. Antonapoulos îl urmărea cu ochii lui negri, somnolenți. Așa cum ședea nemișcat în veșmintele lui somptuoase, strălucitoare, părea un rege înțelept din vreo legendă.

Internul de serviciu pe salon îi îngădui lui Singer să mai stea o oră peste programul de vizită. Apoi în cele din urmă, își întinse încheietura mîinii lui subțiri, acoperite cu păr și-i arătă ceasul. Pacienții erau pregătiți pentru culcare. Mîna lui Singer tremura. Îl apucă pe prietenul său de braț și-l privi țintă în ochi așa cum făcea în fiecare dimineață cînd se despărțeau pentru a merge la lucru. Într-un tîrziu, Singer se retrase cu spatele afară din încăpere. La ușă mîinile lui făcură un semn deznădăjduit de rămas bun, apoi își încleștă pumnii.

În nopțile de ianuarie luminate de lună, Singer continuă să se plimbe pe străzile orașului de fiecare dată cînd nu era ocupat. Zvonurile care circulau pe seama lui deveniră și mai neobrăzate. O negresă bătrînă povesti la sute de oameni că el știa în ce fel se întorc stafiile celor morți. Un muncitor oarecare pretindea că lucrase cu mutul la o altă fabrică undeva în alt stat — și poveștile pe care le spunea erau fără asemănare. Bogații credeau că e bogat, iar săracii îl socoteau un om sărac la fel ca ei. Și cum nu exista un mijloc de a dezminți aceste zvonuri, ele căpătau o extraordinară amploare și un iz de autenticitate. Fiecare îl descria pe mut așa cum ar fi dorit el să fie.

8

De ce ?

Întrebarea curgea necontenit prin făptura lui Biff, neauzită, la fel ca sîngele din venele lui. Se gîndea la oameni și la obiecte și la idei și întrebarea era acolo în el. La miezul nopții, sau în întunericul dimineții, sau la amiază. Hitler și zvonurile de război. Prețul fileului de porc și impozitul pe bere. Mai ales, medita asupra enigmei mutului. De ce, de pildă, a plecat cu trenul și, cînd era întrebat unde fusese, se prefăcea că nu pricepe întrebarea ? Și de ce toți persistau în a crede că mutul era exact așa cum doreau ei să fie — cînd mai mult decît probabil totul era o foarte stranie eroare ? Singer ședea la masa din mijloc de trei ori pe zi. Mînca tot ce i se punea dinainte — în afară de varză și stridii. În tumultul fremătător de voci, el singur era tăcut. Cel mai mult îi plăcea fasolea verde, moale, din care își stivuia mormane în dinții furculiței. Apoi își înmuia în sosul ei plăcințelele.

Biff se gîndea de asemenea la moarte. Într-una din zile surveni un incident curios. Scotocind în dulăpiorul din baie descoperi o sticlă de Agua Florida pe care o scăpase din vedere cînd îi dusese lui Lucile cosmeticele rămase de la Alice. Ținu contemplativ în mînă sticla cu parfum. Trecuseră patru luni de la moartea

ei — și fiecare lună părea la fel de lungă și plină de tihnă ca un an. Rareori se gîndea la ea.

Biff deschise dopul de la sticlă. Rămase în picioare în fața oglinzii, fără cămașă, și-și dădu cu puțin parfum pe la subsuorile lui negre, acoperite cu păr. Mirosul de parfum îl făcu să încremenească. Schimbă cu sine însuși în oglindă o privire încărcată de un secret fatal și rămase pe loc, nemișcat. Era uluit de amintirile pe care i le readusese parfumul, nu din cauza clarității lor, ci pentru că însumau în ele lungul șir de ani cărora acum li se pusese capăt. Biff se frecă pe nas și se privi dintr-o parte. Moartea pusese hotar. Simțea pulsînd în el fiecare minut pe care îl trăise cu ea. Iar acum viața lor împreună îi apărea întreagă, neatinsă, așa cum numai trecutul poate fi întreg, neatins. Biff se întoarse brusc.

Dormitorul era complet refăcut. Acum era numai al lui. Înainte fusese murdar, înzorzonat, neîngrijit. Întruna vedeai ciorapi și chiloți roz de nailon, rupți, ce atîrnau pe o sfoară de-a curmezișul odăii, la uscat. Patul de fier fusese ruginit, cu vopseaua jupuită și ticsit cu perne soioase de dantelă. Un șoricar scheletic urca de jos, își arcuia spinarea și se freca melancolic de găleata cu resturi.

Le schimbase pe toate astea. Înlocuise patul de fier cu un studio. Pe podea era un covor gros, roșu, și cumpărase o frumoasă țesătură albastră chinezească pentru a o atîrna pe acea parte a peretelui care era mai crăpată. Destupase căminul și îl umpluse cu butuci de pin. Pe placa căminului se afla o fotografie micuță a lui Baby și portretul colorat al unui băiețel purtînd un costum de catifea și ținînd în mîini

o minge. În colț era o cutie de sticlă în care își ținea curiozitățile pe care le colecționase — diverse specii de fluturi, un vîrf de săgeată, care era o piesă rară, o piatră curioasă care avea forma unui profil omenesc. Pe studio erau împrăștiate perne de mătase albastră, și împrumutase de la Lucile mașina de cusut ca să-și facă pentru ferestre draperii de un roșu intens. Îi plăcea camera. Era în același timp somptuoasă și liniștitoare. Pe masă se afla o mică pagodă japoneză cu țurțuri de cristal care, atunci cînd era curent, scoteau niște sunete muzicale subțiri și stranii.

Nimic nu reamintea de ea în camera aceasta. Dar adesea deschidea sticla de Agua Florida și își atingea cu dopul lobii urechilor și încheieturile mîinilor. Mirosul se contopea cu îndelungile lui meditări. În sufletul lui începu să ia amploare sentimentul trecutului. Amintirile se adunau laolaltă într-o ordine aproape arhitecturală. Descoperi într-o cutie în care își ținea suvenirele niște fotografii vechi, făcute înaintea căsătoriei lor. Alice șezînd într-un cîmp cu margarete. Alice împreună cu el într-o canoe pe rîu. Printre aceste suvenire era și un ac mare din os, pentru păr, care aparținuse mamei lui. Cînd era mic copil, îi plăcea s-o privească cum se piaptănă și-și înnoadă părul ei lung și negru. Crezuse că de aceea acele de păr erau curbe, așa cum erau de fapt, ca să copieze silueta unei femei, și se juca uneori cu ele ca și cum ar fi fost păpuși. La vremea aceea avea o cutie pentru trabuce plină cu cîrpe. Îi plăcea să mîngîie bucățile colorate de pînză frumoasă și era în stare să șadă cu

cîrpele lui ore întregi sub masa din bucătărie. Dar cînd împlini șase ani maică-sa îi luă cîrpele. Era o femeie înaltă, puternică, cu un simț al datoriei ca un bărbat. Pe el îl iubise cel mai mult. Chiar și acum o mai visa uneori. Și purta necontenit pe deget verigheta ei tocită de aur.

O dată cu Agua Florida găsi în dulăpior o sticlă cu loțiune de lămîie. Alice o folosea mereu pentru a-și clăti părul. Într-o zi o încercă asupra lui însuși. Lămîia îi făcu părul negru, presărat ici-colo cu alb, să pară mai pufos și mai des. Îi plăcu. Aruncă uleiul pe care-l folosise împotriva cheliei și se clăti cu preparatul de lămîie în mod regulat. Anumite capricii pe care le ridiculizase la Alice deveniră acum și ale lui. De ce?

În fiecare dimineață, Louis, băiatul de culoare de jos din restaurant, îi aducea o ceașcă de cafea ca s-o bea în pat. Stătea adesea sprijinit pe perne cîte o oră înainte de a se scula și a se îmbrăca. Fuma un trabuc și urmărea desenele pe care le făcea lumina soarelui pe perete. Cufundat adînc în meditare, își trecea degetul arătător printre degetele lungi, noduroase, de la picioare. Își aducea aminte.

Apoi de la amiază și pînă la cinci dimineața lucra jos. Și toată ziua de duminică. Afacerile mergeau în pierdere. Erau multe ceasuri de acalmie. Totuși la orele de masă restaurantul era de obicei plin, și el vedea în fiecare zi sute de fețe cunoscute pe cînd stătea de veghe îndărătul casei.

— La ce anume stai și te gîndești tot timpul? îl întrebă Jake Blount. Arăți ca un evreu în Germania.

— A opta parte sînt evreu, răspunse Biff. Bunicul mamei mele era un evreu din Amsterdam. Dar tot restul familiei mele despre care știu era de origine scoțiano-irlandeză.

Era duminică dimineața. Cîțiva clienți leneveau pe la mese și aerul era plin de miros de tutun și foșnet de ziare. Într-un separeu din colț niște bărbați jucau zaruri, dar liniștit.

— Unde e Singer? întrebă Biff. Nu te duci la el în dimineața asta?

Chipul lui Blount deveni întunecat și posomorît. Își smuci capul înainte. S-or fi certat — dar cum se putea certa un mut? Nu, căci așa ceva s-a mai întîmplat și înainte. Blount se învîrtea pe acolo un timp și se purta ca și cum nu era în apele lui. Dar nu peste multă vreme pleca — așa făcea întotdeauna —, apoi veneau amîndoi împreună, Blount sporovăind.

— Trăiești o viață frumoasă. Stai doar așa îndărătul casei de bani. Stai doar așa cu mîna deschisă.

Biff nu se simți jignit. Își lăsă toată greutatea pe coate și-și îngustă ochii.

— Hai să discutăm serios, tu și cu mine. De fapt, ce dorești?

Blount își trînti mîinile jos pe tejghea. Erau calde, cărnoase și aspre.

— Bere. Și un pachet de biscuiți cu brînză și unt de alune.

— Nu asta vroiam să spun, zise Biff. Dar o să ajungem și la asta mai tîrziu.

Omul era o enigmă. Se schimba necontenit. Continua să bea ca un nebun, dar băutura nu-l trîntea jos la pămînt cum se întîmpla cu alți bărbați. Marginile pleoapelor îi erau adesea roșii și avea un tic nervos de a se uita speriat

înapoi peste umăr. Capul greu și imens se ridica pe un gît subțire. Era genul de individ de care copiii rîdeau și pe care cîinii vroiau să-l muște. Totuși, cînd se rîdea de el, asta îl atingea la coarda sensibilă — devenea grosolan și gălăgios ca un fel de clovn. Și mereu își închipuia că cineva rîde.

Biff clătină din cap gînditor.

— Ei haide, ce te face să rămîi la bîlciul ăla ? Poți găsi ceva mai bun decît asta. Aș putea chiar eu să-ți dau aici o jumătate de normă.

— Hristoase Atotputernic ! Nu m-aș instala îndărătul acestei case de bani chiar dacă mi-ai da întreg restaurantul tău nenorocit și tot ce e înăuntru.

Deci asta era. Era agasant. Nu-și putea face niciodată prieteni sau măcar să se înțeleagă bine cu oamenii.

— Nu vorbi prostii, zise Biff. Fii serios.

Veni un client cu un cec și el îi dădu restul. Înăuntru mai era încă liniște. Blount nu avea astîmpăr. Biff îl simți că e gata să plece. Vroia să-l rețină. Se întinse după două trabuce de pe raftul din spatele tejghelei și-i oferi unul lui Blount. Îndepărtă cu precauție din minte întrebările una după alta, apoi în cele din urmă îi vorbi :

— Dacă ai fi putut să-ți alegi perioada din istorie în care să fi trăit, ce eră ai fi ales ?

Blount își linse mustața cu limba lui lată și umedă.

— Dacă ar trebui să alegi între a fi tîmpit și a nu pune niciodată altă întrebare, ce-ai alege ?

— Haide, insistă Biff. Gîndește-te.

Își înclină capul într-o parte și privi în jos, iscoditor, pe lîngă nasul său lung. Acesta era un

subiect despre care-i plăcea să-i audă pe alții vorbind. Perioada lui era Grecia antică. Să umble în sandale pe malul albastrei Mări Egee. Veșmintele largi, încinse la brîu cu o cingătoare. Copii. Băile de marmură și contemplările în temple.

— Poate cu incașii. În Peru.

Ochii lui Biff îl cercetară cu amănunțime, dezbrăcîndu-l la piele. Îl văzu pe Blount ars de soare, de un maroniu-roșcat strălucitor, cu obrazul neted și bărbierit, cu o brățară de aur bătută în pietre prețioase pe antebraț. Cînd închise ochii, omul era un incaș adevărat. Dar cînd se uită din nou la el, imaginea se prăbuși. Mustața zvîcnitoare nu avea nici o legătură cu obrazul acela, nici felul în care își sălta umărul, nici mărul lui Adam din gîtul lui subțire, sau felul în care îi atîrnau pantalonii. Era chiar mai mult decît atît.

— Sau poate în jurul anului 1775.

— Asta ar fi fost un timp potrivit în care să fi trăit, fu de acord Biff.

Blount își tîrșii picioarele stînjenit. Chipul îi era aspru și nefericit. Era gata de plecare. Biff dorea cu orice chip să-l rețină.

— Spune-mi — de ce-ai venit în orașul ăsta la urma urmei ?

Își dădu imediat seama că fusese o întrebare imprudentă și era dezamăgit de sine însuși. Totuși era ciudat că omul a putut ateriza într-un loc ca acesta.

— Dumnezeu mi-e martor că nu știu.

Rămaseră o clipă tăcuți, amîndoi rezemîndu-se de tejghea. Jocul de zaruri din colț se sfîrșise. Prima comandă pentru masa de prînz, o rață specială de Long Island, fusese servită

individului care era director la magazinul A. și P. Radioul era deschis între două posturi, o predică la biserică și o orchestră de swing.

Blount se aplecă dintr-o dată și-i mirosi fața lui Biff.

— Parfum ?

— Loțiune pentru bărbierit, răspunse Biff calm.

Nu-l putea reține pe Blount mai mult. Tipul era pe punctul de a pleca. Se va întoarce mai tîrziu cu Singer. Întotdeauna se întîmpla la fel. Vroia să-l facă pe Blount să iasă cu totul din rezerva lui, așa încît să poată înțelege mai multe lucruri în legătură cu el. Dar Blount nu va vorbi, de fapt, niciodată — decît mutului. Era un lucru extrem de curios.

— Mulțumesc pentru trabuc, spuse Blount. Te văd mai tîrziu.

— La revedere.

Biff îl urmări pe Blount îndreptîndu-se spre ușă cu mersul lui legănat, de marinar. Apoi se ocupă de îndatoririle de moment. Se uită la ce era expus în vitrină. Meniul zilei fusese lipit pe fereastră și o mîncare specială cu toate garniturile fusese aranjată afară pentru a atrage clienții. Arăta prost. De-a dreptul respingător. Zeama de la friptura de rață se scursese în sosul de afine și o muscă stătea lipită de desert.

— Hei, Louis ! strigă el. Scoate chestia asta din vitrină. Adu-mi platoul acela de ceramică roșie și niște fructe.

Aranjă fructele cu toată atenția la culori și la proporții. În cele din urmă decorul îl satisfăcu. Examină bucătăria și stătu de vorbă cu bucătarul. Ridică capacele de pe oale și mi-

rosi mîncarea din ele, dar fără vreun interes. Asta fusese întotdeauna treaba lui Alice. Lui îi displăcea. Strîmbă din nas cînd văzu chiuveta înfundată cu spumă de supă și cu resturi de mîncare. Scrise foile cu meniul și comenzile pentru ziua următoare. Fu bucuros cînd ieși din bucătărie și-și reluă locul lîngă casă.

Lucile și Baby sosiră pentru masa de duminică. Fetița nu arăta acum chiar atît de grozav. Mai avea încă bandajul pe cap și doctorul spunea că nu i-l poate scoate pînă luna viitoare. Pansamentul de tifon în locul buclelor blonde dădeau capului ei o înfățișare golașă.

— Spune bună-ziua unchiului Biff, scumpo, o îndemnă Lucile.

Baby se maimuțări iritată.

— Bună-ziua lu' uncu' Biff, scumpo, spuse ea obraznic.

Se împotrivi cînd Lucile încercă să-i scoată paltonașul de duminică.

— Poartă-te frumos, continuă Lucile. Trebuie să-l scoți, altfel faci pneumonie cînd ieși din nou afară. Poartă-te frumos.

Biff luă lucrurile în sarcina lui. O potoli pe Baby cu un pachet de bomboane de gumă și-i scoase ușurel paltonul de pe umeri. Rochia i se deranjase cînd se zbătuse în mîinile lui Lucile. I-o aranjă astfel încît fenta să-i stea în linie dreaptă pe piept. Îi legă din nou eșarfa și-i netezi frumos funda cu degetele. Apoi o bătu cu palma pe fundulețul ei micuț.

— Astăzi avem înghețată de căpșuni, zise el.

— Bartholomew, tu ai fi o mamă grozav de bună.

— Mulțumesc, spuse Biff. E un compliment.

— Am fost la școala de duminică și la biserică. Baby, spune versetul din Biblie pe care l-ai învățat pentru unchiul Biff.

Fetița ezită și-și țuguie buzele.

— Isus a plîns, spuse ea în cele din urmă.

Disprețul pe care-l puse în cele două cuvinte le făcu să sune ca un lucru îngrozitor.

— Vrei să-l vezi pe Louis? întrebă Biff. E în spate, în bucătărie.

— Vreau să-l văd pe Willie. Vreau să-l aud pe Willie cum cîntă la muzicuță.

— Baby, te amăgești singură, spuse Lucile pe un ton nerăbdător. Știi foarte bine că Willie nu e aici. Willie a fost trimis la închisoare.

— Dar Louis, spuse Biff. Și el știe să cînte la muzicuță. Du-te și spune-i să pregătească înghețata și să-ți cînte o melodie.

Baby se duse spre bucătărie, tîrîndu-și un călcîi pe dușumea. Lucile își puse pălăria pe tejghea. Ochii i se umplură de lacrimi.

— Știi că întotdeauna am spus asta: Dacă pe un copil îl crești curat și bine îngrijit și îl răsfeți, atunci copilul acela va fi de obicei dulce și deștept. Dar dacă un copil este murdar și urît, nu poți aștepta prea multe de la el. Ceea ce vreau eu să-ți spun e că lui Baby îi e atît de rușine că nu mai are păr și în schimb are bandajul ăla pe cap, încît cred că asta o face ca tot timpul să fie contra la orice. Nu mai vrea să facă exerciții de elocuțiune — nu mai face nici un lucru. E atît de schimbată, încît pur și simplu nu pot s-o mai stăpînesc.

— Dacă o să-ncetezi de-a o mai cicăli, o să fie foarte cuminte.

În cele din urmă le instală într-un separeu lîngă fereastră. Lucile comandă meniul special, iar pentru Baby luă piept de pui tăiat foarte subțire cu piure din crupe de grîu și morcovi. Fetița se juca cu mîncarea și-și stropi rochia cu lapte. Rămase cu ele pînă cînd începu agitația. Apoi trebui să stea în picioare pentru a supraveghea ca lucrurile să decurgă în ordine.

Oameni mîncînd. Guri larg deschise în care se îndesa mîncare. Ce însemna asta? Rîndul pe care îl citise nu de multă vreme. Viața e doar o chestiune de consum, de alimentație și reproducere. Localul era aglomerat. La radio cînta o orchestră de swing.

Apoi apărură cei doi pe care îi aștepta. Singer intră primul pe ușă, foarte drept și elegant în costumul de duminică. Blount îl urma lipit de umărul lui. În felul lor de a merge era ceva care îl izbi. Se așezară la masa lor și Blount vorbea și mînca entuziast, în timp ce Singer îl urmărea cu politețe. După ce terminară masa, se opriră cîteva minute lîngă casă. Apoi în timp ce ieșeau, observă din nou că în mersul lor împreună era ceva care îl făcu să se oprească din treabă și să se întrebe. Ce putea fi? Felul neașteptat în care îi apăru o amintire ce zăcuse adînc în mintea lui fu pentru el un șoc. Imensul surdomut cretin cu care Singer obișnuia să meargă împreună în drum spre lucru. Grecul murdar, care făcea dulciuri pentru Charles Parker. Grecul mergea întotdeauna înainte și Singer îl urma. Nu le dăduse prea multă atenție, pentru că nu veneau niciodată la restaurantul lui. Dar de ce pînă acum nu-și amintise de asta? În tot timpul în care își pusese întrebări despre mut, să neglijeze

tocmai o astfel de latură ? Să vezi totul în peisaj în fără de cei trei elefanţi valsînd ? Dar la urma urmei, avea oare vreo importanţă ?

Biff îşi îngustă pleoapele. Nu i se părea important cum fusese Singer înainte. Lucrul important era felul în care Blount şi cu Mick au făcut din el un fel de zeitate. Pentru că era mut, au putut să-i atribuie toate calităţile pe care amîndoi doreau ca el să le aibă. Da. Totuşi cum s-a putut întîmpla un lucru atît de ciudat ? Şi de ce ?

Intră un om cu un braţ amputat şi Biff îl tratà cu whisky din partea casei. Dar nu se simţea în stare să stea de vorbă cu nimeni. Prînzul de duminică era o masă familială. Bărbaţii care beau bere în serile din timpul săptămînii, duminica îşi aduceau nevestele şi copiii. Scaunul înalt pe care îl ţineau în partea din spate a restaurantului era foarte des solicitat. Era ora două şi jumătate şi, deşi multe mese mai erau încă ocupate, prînzul era aproape terminat. În ultimele patru ore Biff stătuse numai în picioare şi era obosit. Obişnuia să stea cîte paisprezece sau şaisprezece ore fără să observe nici un inconvenient. Dar acum îmbătrînise. Mult. Nu exista nici un fel de îndoială. Ori poate „maturizat“ era cuvîntul potrivit. Nu îmbătrînit — desigur nu — nu încă. Valurile de zgomote din încăpere ba se intensificau, ba scădeau, izbindu-i urechile. Maturizat. Îl usturau ochii şi parcă un anumit fel de febră din fiinţa lui făcea ca totul să pară prea viu şi acut.

Strigă pe una din chelneriţe :

— Stai în locul meu, vrei, te rog ? Eu ies puţin.

Fiind duminică, strada era pustie. Soarele strălucea puternic şi limpede, dar fără căldură. Biff îşi ţinu strîns gulerul paltonului în jurul gîtului. Singur în stradă, se simţi scos de pe făgaş. Dinspre rîu bătea un vînt rece. Ar fi trebuit să se întoarcă şi să stea în restaurant, acolo unde îi era locul. Nu avea nici un sens să se ducă într-acolo unde o pornise acum. Făcuse treaba asta în fiecare din ultimele patru duminici. Se plimbase prin locurile unde putea s-o vadă pe Mick. Şi ceva în legătură cu lucrul acesta nu era — tocmai în regulă. Da, era ceva rău.

Mergea încet, pe trotuarul de cealaltă parte a casei unde locuia ea. Duminica trecută o găsise citind nişte comicsuri pe treptele din faţă. Dar de data aceasta, aruncîndu-şi o privire rapidă spre casă, văzu că nu era acolo. Biff îşi trase borul pălăriei lui de fetru mult peste ochi. Probabil va veni la restaurant mai tîrziu. Venea adesea duminica, după cină, să bea o ceaşcă de cacao fierbinte, apoi se oprea un timp la masa unde şedea Singer. Duminica era îmbrăcată altfel decît în fusta albastră şi puloverul pe care le purta în celelalte zile. Rochia ei de duminică era din mătase de culoarea vinului, cu un guler din dantelă spălăcit. O dată purtase ciorapi — cu fire fugite. Biff simţea mereu nevoia să-i ofere ceva, să-i dea ceva. Şi nu doar o îngheţată sau vreun dulce ca să mănînce — ceva mai important. Asta era tot ce-şi dorea pentru el însuşi — să-i dăruiască ei ceva. Expresia buzelor lui Biff se înăspri. Nu făcuse nimic rău, dar în străfundul făpturii lui avea un straniu sentiment de vinovăţie. De

ce ? Acea vinovăție obscură ce sălășluiește în toți bărbații, imprevizibilă și fără nume.

În drum spre casă Biff găsi pe jos un cent pe jumătate ascuns în gunoiul din rigolă. Îl ridică grijuliu de jos, curăță moneda cu batista și-i dădu drumul în portmoneul negru pe care-l purta la el. Era ora patru cînd ajunse înapoi la restaurant. Totul părea adormit. În local nu era nici măcar un singur client.

Pe la ora cinci afacerile începură să se înviorate. Băiatul pe care-l angajase de curînd cu o jumătate de normă își făcu apariția devreme. Se numea Harry Minowitz. Locuia în același cartier cu Mick și Baby. La anunțul din ziar au răspuns vreo unsprezece solicitanți, dar Harry părea a fi cea mai bună achiziție. Pentru vîrsta lui era bine dezvoltat și era îngrijit. Observase dinții băiatului în timpul întrevederii. Dinții erau întotdeauna un indiciu bun. Ai băiatului erau mari, foarte curați și albi. Harry purta ochelari, dar asta nu impieta asupra muncii. Maică-sa cîștiga zece dolari pe săptămînă cosînd pentru un croitor de pe aceeași stradă, iar Harry era singurul copil.

— Ei bine, spuse Biff. Lucrezi la mine de-o săptămînă, Harry. Crezi c-o să-ți placă ?

— Desigur, domnule. Desigur că-mi place.

Biff își răsuci inelul de pe deget.

— Ia să vedem. La ce oră ieși de la școală ?

— La ora trei, domnule.

— Ei bine, ai două ore pentru învățat și odihnă. Apoi de la șase la zece ești aici. Îți rămîne destul timp ca să dormi suficient ?

— Suficient. Nu am nevoie de mai mult.

— La vîrsta ta ai nevoie de nouă ore și jumătate, fiule. De somn bun, zdravăn.

Se simți dintr-o dată stînjenit. Poate Harry se gîndea că asta nu-i treaba lui. Ceea ce nici nu era, de fapt. Dădu să se întoarcă, dar apoi îl trecu un gînd.

— Urmezi școala profesională ?

Harry dădu din cap afirmativ și-și șterse ochelarii pe mîneca de la cămașă.

— Ia stai. Cunosc o mulțime de fete și băieți de acolo. Alva Richards — îl cunosc pe tatăl lui. Și pe Maggie Henry. Și o fetiță pe care o cheamă Mick Kelly — se simțea de parcă urechile i-ar fi luat foc. Știa că se poartă prostește. Ar fi vrut să se întoarcă și să plece, și totuși stătea acolo în picioare, zîmbind și frecîndu-și nasul cu degetul mare.

— O cunoști ? întrebă el cu sfială.

— Desigur, locuiesc în casa de alături de ea. Dar la școală eu sînt în cursul superior, iar ea e în clasa întîia.

Biff își depozită cu grijă în minte această neînsemnată informație pentru a se gîndi la ea mai tîrziu, cînd va fi singur.

— Treaba va merge aici în liniște un timp, spuse el pripit. O las în seama ta. Știi deja cum să mînuiești lucrurile. Să urmărești doar fiecare client care bea bere și să ții minte cîte a băut, astfel încît să nu trebuiască să-i întrebi pe ei și să te încrezi în ce spun. Nu te grăbi cînd dai restul și urmărește tot ce se petrece.

Biff se închise în camera lui de jos. Era încăperea în care își ținea dosarele. Avea o singură ferestruică ce dădea spre aleea laterală și înăuntru aerul era mucegăit și rece. Uriașe mormane de ziare se ridicau pînă sus în tavan. Un rastel improvizat pentru dosare acoperea unul din pereți. Lîngă ușă era un balansoar de

modă veche și o măsuță pe care se afla un foarfece mare, un dicționar și o mandolină. Din cauza grămezilor de ziare era imposibil să faci mai mult de doi pași indiferent în ce direcție. Biff se legănă în balansoar și ciupi încetișor corzile mandolinei. Închise ochii și începu să cînte cu tristețe :

La tîrgul de animale-am plecat
Erau acolo păsări, lighioane,
Bătrîna maimuță-și pieptăna
În lumina lunii părul roșcat.

Termină cu un acord din toate strunele și ultimul sunet se stinse, înfiorat, în aerul rece.

Să adopte doi copii micuți. Un băiat și o fetiță. Cam de trei sau patru ani, așa încît ei să simtă pentru totdeauna că el este tatăl lor adevărat. Tăticul lor. Tatăl nostru. Fetița ca Mick (sau Baby ?) la vîrsta aceea. Obrăjori rotunzi și ochi cenușii și părul bălai. Și îmbrăcămintea pe care i-ar face-o pentru ea — rochița din *crêpe de Chine* roz, cu volănaș fin la fentă și la mîneci. Ciorapi de mătase și pantofi albi din piele de căprioară. Iar pentru iarnă un paltonaș din catifea roșie și bonetă și manșon. Băiatul ar fi brunet, cu părul negru. Băiețelul s-ar ține pe urmele lui și-ar copia toate gesturile pe care le face el. Vara, toți trei s-ar duce la o căsuță în Florida și el i-ar îmbrăca pe copii în costumașe de plajă și i-ar însoți cu grijă în valurile verzulii, puțin adînci, de la mal. Și ei ar crește înfloritori în timp ce el va îmbătrîni. Tatăl nostru. Ar veni amîndoi la el să-i pună întrebări și el le-ar răspunde.

De ce nu ?

Biff luă din nou mandolina. „*Tum-ti-tim-ti-tii*, ti-*tii*, nunta păpușii pictate." Mandolina imita refrenul. Cîntă toate versurile și bătu ritmul din picior. Apoi cîntă *K-K-K — Katie*, și *Dulcele cîntec vechi al dragostei*. Aceste bucăți erau ca și Agua Florida în felul în care îl făceau să-și aducă aminte. Totul. În timpul primului an cînd el era fericit și cînd chiar și ea părea fericită. Și cînd se prăbușise patul cu ei de două ori în trei luni. Și el habar nu avea că în tot timpul acesta mintea ei era preocupată de cum ar putea să economisească cinci cenți sau să stoarcă zece cenți în plus. Și apoi el cu Rio și cu fetele de la localul ei. Gyp și Madeline și Lou. Și apoi mai tîrziu cînd, dintr-o dată, pierduse tot. Cînd nu se mai putu culca cu o femeie. Doamne ! Așa încît la început părea că totul era sfîrșit.

Lucile a știut întotdeauna cum stăteau lucrurile. Ea știa ce fel de femeie era Alice. Poate știa și despre el, de asemenea. Lucile îi îndemna să divorțeze. Și a făcut tot ce stătea cuiva în putință pentru a le aplana certurile.

Biff tresări deodată. Își smuci mîinile de pe mandolină, așa încît melodia fu retezată. Rămase încordat în scaun. Apoi începu dintr-o dată să rîdă în sinea lui. Ce-l făcuse să-i treacă prin minte toate astea ? Ah, Dumnezeule ! Era ziua în care el împlinise douăzeci și nouă de ani și Lucile îl rugase să treacă pe la ea pe acasă cînd termina treaba la dentist. Se aștepta la o mică atenție — un platou cu tarte cu cireșe sau o cămașă frumoasă. Îl întîmpină la ușă și-l legă la ochi înainte de a intra. După care spuse că se va întoarce într-o secundă. În

încăperea tăcută îi ascultă pașii și, cînd ea ajunse la bucătărie, el scăpă un vînt. Stătea în picioare în cameră cu ochii legați, bosumflat. Apoi deodată își dădu seama cu oroare că nu era singur. Se auzi o chicoteală, apoi imediat îl asurziră hohote bubuitoare de rîs. În aceeași clipă Lucile se întoarse și-i dezlegă ochii. Ținea în mînă un platou cu un tort caramel. Odaia era plină de lume. Leroy și gașca lui și Alice, bineînțeles. Lui îi venea să intre în pămînt. Stătea acolo cu fața dezvelită, expusă vederii, roșie ca focul. Îl luau în zeflemea și ora care a urmat a fost aproape tot atît de îngrozitoare ca moartea mamei sale — felul în care a trebuit să suporte situația. Mai tîrziu în acea noapte a băut doi litri de whisky. Și alte cîteva săptămîni după aceea — Doamne !

Biff ricană cu indiferență. Ciupi cîteva corzi la mandolina lui și începu un cîntec zburdalnic de cowboy. Avea o voce plăcută de tenor și în timp ce cînta își închise ochii. În încăpere era aproape întuneric. Frigul umed îl pătrunse pînă la oase, așa încît începură să-l doară picioarele din cauza reumatismului.

Într-un tîrziu, puse deoparte mandolina și se legănă încetișor în întuneric. Moartea. Uneori aproape că o putea simți cu el în încăpere. Se legănă mai departe în balansoar. Ce înțelegea el din toate astea ? Nimic. Încotro se îndrepta ? Niciunde. Ce anume dorea ? Să afle. Ce anume ? Un sens. De ce ? Enigmă.

În capul lui se amestecau imagini frînte ca un joc de cuburi. Alice săpunindu-se în cadă. Mutra lui Mussolini. Mick plimbînd bebelușul în cărucior. Un curcan fript în vitrină. Gura lui Blount. Chipul lui Singer. Se simțea pe sine

însuși așteptînd. În încăpere era întuneric absolut. Din bucătărie se auzea Louis cîntînd.

Biff se ridică în picioare și prinse brațul balansoarului pentru a-l opri din legănat. Cînd deschise ușa, în holul de afară era lumină și foarte cald. Își aduse aminte că probabil va veni Mick. Își îndreptă hainele și-și netezi părul spre spate. Își regăsi entuziasmul și voiciunea. Restaurantul era cuprins de zarvă. Începuseră să curgă halbele de bere și cina de duminică. Îi zîmbi jovial tînărului Harry și se instală îndărătul casei. Cuprinse încăperea cu o privire ca și cum ar fi aruncat un lasou. Localul era aglomerat și vuia de zgomote. Aranjamentul platoului cu fructe din vitrină era artistic, de bun gust. Urmărea ușa și continua să cerceteze cu un ochi exersat. Era cu ochii în patru și aștepta cu o atenție concentrată. Veni și Singer în cele din urmă și cu creionul său de argint scrise că dorea doar supă și whisky, dat fiind că era răcit. Dar Mick nu veni.

9

Acum nu mai avea nici măcar un bănuț al ei, atît erau de săraci. Banii erau principalul. Nu auzea tot timpul decît bani, bani, bani. Plăteau de se uscau pentru rezerva și pentru infirmiera lui Baby Wilson. Dar chiar și așa, asta era doar una din notele de plată. Abia apucau să plătească un lucru, că se și iveau altele în loc. Aveau în jur de două sute de dolari datorii, care trebuiau plătite imediat. Au pierdut casa. Din toată afacerea tăticul

lor s-a ales cu o sută de dolari și a lăsat banca să preia ipoteca. Apoi a mai împrumutat cincizeci de dolari, și domnul Singer a fost trecut și el pe chitanță. După aceea, în fiecare lună, în loc să-și facă griji din cauza taxelor, își făceau griji din cauza chiriei. Erau aproape la fel de săraci ca oamenii care lucrau la fabrică. Numai că nimeni nu putea să se uite la ei de sus.

Bill era angajat la o secție de îmbuteliere și cîștiga zece dolari pe săptămînă. Hazel lucra ca femeie de serviciu la un salon de coafură și lua opt dolari. Etta vindea bilete la un cinema pentru cinci dolari. Fiecare din ei dădea în casă jumătate din salariu. Pe urmă, erau în casă șase persoane în pensiune, cu cinci dolari de căciulă. Și mai era și domnul Singer, care își plătea chiria cu mare promptitudine. Cu ce mai scotea și tăticul, se făceau cam două sute de dolari pe lună — și din asta trebuiau să-i hrănească bine pe cei șase chiriași, să hrănească și familia, să dea chiria pentru toată casa și să plătească și ratele la mobilă.

Nici George, nici ea nu mai primea acum bani pentru gustarea de la prînz. A trebuit să întrerupă lecțiile de muzică. Portia punea deoparte ce rămînea de la masa de seară ca să-i dea și ei și lui George să mănînce după școală. Ei doi mîncau numai în bucătărie. Bill, Hazel și Etta luau masa fie cu chiriașii, fie în bucătărie, în funcție de cîtă mîncare era. La bucătărie mîncau crupe cu untură sau costiță, și beau cafea la masa de dimineață. Seara mîncau același lucru, plus ce nu se consuma în sufragerie. Cei trei copii mari se miorlăiau de cîte ori trebuiau să mănînce la bucătărie. Și cîteodată ea și George umblau pur și simplu flămînzi cîte două-trei zile.

Dar asta se petrecea în încăperea exterioară. Nu avea nimic de a face cu muzica, cu țările străine și planurile pe care și le făcea. Iarna era rece. Pe geamuri se făceau flori de gheață. Seara, în salon trosnea focul și era foarte cald. Toți membrii familiei stăteau la foc împreună cu chiriașii, astfel că întreg dormitorul din mijloc era al ei. Își punea două pulovere și o pereche de pantaloni de catifea raiată care îi rămăseseră mici lui Bill. Bucuria din ea îi ținea de cald. Își scotea de sub pat cutia ei secretă și se așeza pe jos să lucreze.

În cutia cea mare erau picturile pe care le făcuse la orele de artă gratuite. Le luase din camera lui Bill. Tot în cutie ținea și cele trei cărți de aventuri pe care i le dăduse tăticul, o pudrieră, o cutiuță cu piese de ceas, un colier de strasuri, un ciocan și niște carnete. Unul din carnete avea scris pe el sus, cu creionul roșu — STRICT PERSONAL. NU UMBLAȚI. STRICT PERSONAL — și era legat cu o sforicică.

În acest carnețel lucrase la muzică toată iarna. Renunțase să-și mai facă lecțiile pentru școală seara, ca să aibă mai mult timp pentru muzică. Scrisese niște simple cîntecele — melodii fără nici un fel de cuvinte și chiar fără nici un acompaniament. Erau foarte scurte. Dar chiar dacă melodiile aveau doar jumătate de pagină, le dădea titluri și își semna inițialele dedesubt. Nimic din acest caiet nu era o bucată adevărată sau o compoziție. Erau doar cîntece din mintea ei, pe care vroia să și le amin-

tească. Le punea titluri în funcție de ce-i sugerau — *Africa* sau *O mare bătălie* sau *Vijelia*.

Nu putea să transcrie muzica așa cum îi suna în minte. Trebuia s-o subțieze pînă cînd rămîneau doar cîteva note, altfel se încurca și nu putea merge mai departe. Erau atîtea lucruri în legătură cu transcrierea pe care nu le cunoștea. Dar poate că după ce avea să învețe să scrie suficient de repede aceste melodii simple, va putea să noteze în întregime muzica pe care o avea în minte.

În ianuarie începu o bucată anume, foarte frumoasă, intitulată *Doresc ceva, dar nu știu ce*. Era un cîntec minunat — foarte lent și foarte dulce. La început se apucase să scrie și o poezie o dată cu cîntecul, dar nu-i veneau idei care să se potrivească cu muzica. Pe urmă era greu de găsit un cuvînt în versul trei care să rimeze cu *ce*. Acest cîntec nou o făcea să se simtă în același timp și tristă și neliniștită și fericită. Era greu să lucrezi la ceva atît de frumos. De fapt, orice cîntec era greu de scris. Ceva ce se fredona în două minute îi lua o săptămînă de muncă pînă să fie scris în carnet — asta după ce găsea tonalitatea, măsura și fiecare notă.

Trebuia să se concentreze la maximum și să cînte melodia de multe ori. Vocea îi era întotdeauna răgușită. Tăticul spunea că din cauză că plînsese atîta ca o disperată cînd era mică. Pe vremea cînd era de vîrsta lui Ralph, tăticul trebuia să se scoale noaptea și s-o ia în brațe. Nu se potolea, povestea el, decît cînd el, tăticul, începea să bată cu vătraiul în găleata de cărbuni și să cînte *Dixie*.

Stătea întinsă pe burtă pe podeaua rece și se gîndea. Mai tîrziu — la douăzeci de ani —

avea să fie compozitoare, vestită în lumea întreagă. Va avea o orchestră simfonică, toată a ei, iar propria ei muzică o va dirija numai ea. Va sta la pupitru în fața unei mulțimi imense. Pentru a dirija orchestra, va purta fie un smoching bărbătesc, fie o rochie roșie împodobită cu strasuri. Cortina de pe scenă va fi de catifea roșie, cu inițialele M.K. imprimate cu aur. Va fi acolo și domnul Singer, și după concert vor merge în oraș să mănînce pui fript. El o va admira și o va considera cea mai bună prietenă a lui. George va aduce pe scenă mari coșuri cu flori. Asta se va petrece la New York sau poate într-o țară străină. Oameni celebri și-o vor arăta unul altuia — Carole Lombard, Arturo Toscanini, Amiralul Byrd.

Acum putea să cînte simfonia lui Beethowen oricînd vroia. Era ceva ciudat cu această muzică pe care o auzise toamna trecută. Simfonia a rămas în ea pentru totdeauna, crescînd puțin cîte puțin. Și iată de ce : avea în minte întreaga simfonie. N-avea cum să n-o aibă. Auzise fiecare notă, și undeva în străfundul minții întreaga muzică rămăsese exact așa cum fusese cîntată. Dar nu putea face nimic s-o aducă dintr-o dată la suprafață. Nu putea decît să aștepte și să fie pregătită atunci cînd deodată ieșea la iveală o nouă parte. Să aștepte să crească încet, așa cum cresc frunzele pe ramurile stejarului primăvara.

În încăperea lăuntrică, pe lîngă muzică era și domnul Singer. În fiecare după-amiază, imediat ce termina de cîntat la pian în sala de gimnastică, o lua pe strada principală pe lîngă prăvălia unde lucra el. Nu-l vedea prin vitrină. El lucra în spate, după o perdea. Dar se uita

la prăvălia unde stătea el în fiecare zi și vedea oamenii pe care-i cunoștea el. Pe urmă, în fiecare seară îl aștepta pe veranda din față să vină acasă. Cîteodată mergea după el pînă sus. Acolo se așeza pe pat și se uita la el cum își pune pălăria la locul ei, cum își desface gulerul și cum se piaptănă. Într-un fel, era de parcă ar fi avut un secret împreună. Sau de parcă ar fi așteptat să-și spună lucruri care nu s-au mai spus.

El era singura persoană din încăperea lăuntrică. Cu mult timp în urmă mai fuseseră și alții. Se întorcea înapoi cu gîndul și-și amintea cum era înainte de a veni el. Își amintea o fată, de mult, în clasa a șasea, pe care o chema Celeste. Fata asta avea părul lung și blond, nasul cîrn și fața pistruiată. Purta un pulover roșu de lînă și o bluză albă. Umbla cu vîrfurile picioarelor întoarse înăuntru. În fiecare zi își aducea o portocală pentru recreația mică și o cutie de tablă cu mîncare pentru recreația mare. Alți copii își mîncau toată mîncarea în recreația mică și mai tîrziu le era foame, dar Celeste n-ar fi făcut niciodată așa ceva. Ea scotea coaja de la sandvișuri și mînca numai miezul moale. Întotdeauna avea un ou răscopt, și îl ținea în mînă, strivind gălbenușul cu degetul mare, în așa fel încît îi rămînea amprenta pe el.

Celeste n-a vorbit niciodată cu ea, și nici ea n-a vorbit cu Celeste, deși ar fi vrut s-o facă mai mult decît orice pe lume. Noaptea stătea trează și se gîndea la Celeste. Făcea planuri cum să fie ele cele mai bune prietene și visa cum o să vină Celeste la ea acasă să stea la masă și să doarmă noaptea la ea. Dar asta nu

s-a întîmplat niciodată. Sentimentele ce le avea pentru Celeste n-ar fi îndemnat-o niciodată să meargă să se-mprietenească cu ea așa cum ar fi făcut cu oricine altcineva. După un an Celeste s-a mutat în alt cartier și la altă școală.

Pe urmă mai era un băiat pe care-l chema Buck. Era mare și avea coșuri pe față. Cînd stătea lîngă el, dimineața la opt și jumătate, cînd se forma rîndul la intrare în școală, mirosea urît — așa, ca și cum ar fi trebuit să-și aerisească pantalonii. Odată, Buck a intrat cu capul în director și a fost eliminat. Cînd rîdea, își ridica buza de sus și se scutura tot. Se gîndea la el așa cum se gîndise și la Celeste. Pe urmă mai era și doamna care vindea bilete la tombolă. Și domnișoara Anglin, care preda la clasa a șaptea. Și Carole Lombard din filme. Toți ăștia.

Dar cu domnul Singer era altfel. Ceea ce simțea pentru el a cuprins-o încet, și încercînd să-și aducă aminte, nu-și dădea seama cum s-a întîmplat de fapt. Ceilalți fuseseră oameni obișnuiți, dar domnul Singer nu era așa. În prima zi cînd a sunat la ușă să întrebe de cameră, s-a uitat mult la chipul lui. I-a deschis ușa și a citit biletul pe care i l-a dat. Apoi a strigat-o pe mama și s-a întors în bucătărie să le spună despre el Portiei și lui Bubber. A urcat pe scări după el și după mama și s-a uitat cum încearcă cu pumnul salteaua de pe pat și cum ridică jaluzelele să vadă dacă funcționează. În ziua în care s-a mutat, a stat așezată pe balustrada verandei din față și s-a uitat cum coboară din taxi cu geamantanul și cu tabla de șah. Iar mai tîrziu a ascultat cum bocăne prin cameră, închipuindu-și ce face. Restul a venit

treptat. Iar acum exista între ei acest sentiment secret. Vorbea cu el mai mult decît vorbise vreodată cu cineva. Iar el, dacă ar fi putut vorbi, i-ar fi spus o mulțime de lucruri. Era așa, parcă ar fi fost un mare profesor, dar nu făcea lecții pentru că era mut. Noaptea, în pat, făcea tot felul de planuri, cum ea era orfană și locuia cu domnul Singer — numai ei doi într-o casă undeva departe, unde iarna ningea. Poate într-un orășel din Elveția, cu ghețari și cu munți de jur împrejur, unde se vedeau stînci deasupra caselor, și acoperișurile erau foarte înclinate și cu creste ascuțite. Sau în Franța, unde oamenii duceau acasă pîinea de la prăvălie neîmpachetată în hîrtie. Sau în îndepărtata Norvegie, pe țărmul oceanului cenușiu, sub cerul de iarnă.

Dimineața, el era primul ei gînd. O dată cu muzica. În timp ce-și punea rochița, se întreba dacă o să-l vadă în ziua aceea. Își dădea cu parfumul Ettei sau cu puțină esență de vanilie, ca să miroasă frumos dacă se întîlnește cu el în hol. Pleca tîrziu la școală ca să-l vadă cînd coboară scările în drum spre lucru. Iar după-amiaza și seara nu pleca niciodată dacă el era acasă.

Fiecare lucru nou pe care-l afla despre el era important. Își ținea periuța și pasta de dinți într-un pahar pe masă, așa că și ea, în loc să-și lase periuța pe raftul din baie, o ținea acum într-un pahar. Nu-i plăcea varza. Asta i-a spus-o Harry, care lucra la domnul Brannon. Deci nu mai putea să mănînce nici ea varză. Cînd afla fapte noi despre el, sau cînd îi spunea ceva și el îi scria cîteva cuvinte cu

creionul de argint, simțea nevoia să stea singură multă vreme ca să le rumege în minte. Cînd era cu el, gîndul principal era să păstreze totul în memorie pentru ca mai tîrziu să retrăiască și să-și amintească lucrurile astea.

Dar încăperea lăuntrică, cu muzica și domnul Singer, nu era totul. Se petreceau multe și în încăperea exterioară. A căzut pe scări și și-a rupt un dinte din față. Domnișoara Minner i-a dat două note proaste la engleză. A pierdut o monedă de douăzeci și cinci de cenți pe un maidan și n-a mai găsit-o, deși au căutat-o și ea și George trei zile la rînd.

S-a mai întîmplat ceva :

Într-o după-amiază stătea pe scările din spate și învăța pentru un test la engleză. Harry începuse să taie lemne de cealaltă parte a gardului și ea l-a strigat. El a venit și i-a făcut schema la cîteva propoziții. Avea ochii foarte vioi în dosul ochelarilor cu ramă de baga. După ce i-a explicat la engleză, s-a ridicat în picioare și a început ba să-și bage, ba să-și scoată mîinile din buzunarele canadienei. Harry era întotdeauna nervos și plin de energie, și trebuia tot timpul să vorbească sau să facă ceva.

— Înțelegi tu, la ora actuală sînt numai două posibilități, spuse el.

Îi plăcea să spună lucruri neașteptate, iar ea cîteodată nu știa ce să-i răspundă.

— Așa e cum spun eu, avem în față numai două posibilități la ora actuală.

— Ce ?

— Democrație militantă sau fascism.

— Nu-ți plac republicanii ?

— Rahat, spuse Harry. Nu la asta mă refer.

Îi explicase totul în legătură cu fasciștii într-o după-amiază. Îi spusese cum naziștii îi pun pe copiii de evrei să stea în patru labe și să mănînce iarbă de pe jos. I-a spus cum plănuise el să-l asasineze pe Hitler. Totul era pus la punct pînă la cele mai mici amănunte. I-a spus cum în fascism nu există nici dreptate, nici libertate. Zicea că ziarele scriu dinadins minciuni, iar oamenii nu știu ce se întîmplă în lume. Naziștii erau groaznici — asta știa toată lumea. Intră și ea în complot să-l omoare pe Hitler. Era mai bine ca din conspirație să facă parte patru sau cinci oameni, pentru că dacă unul dădea greș, ceilalți să reușească totuși să-l curețe. Iar dacă mureau, ajungeau cu toții eroi. Să fii erou era aproape ca și cum ai fi fost un mare muzician.

— Sau una sau cealaltă. Și deși nu cred în război, sînt gata să mă lupt pentru ceva ce știu că e drept.

— Și eu, spuse ea. Aș vrea să mă lupt cu fasciștii. Aș putea să mă-mbrac în băiat și nimeni nu și-ar da seama. Mi-aș tăia și părul.

Era o după-amiază luminoasă de iarnă. Cerul era albastru-verzui și ramurile stejarilor din curtea din spate se desenau negre și golașe pe fondul de culoare. Soarele era cald. Ziua aceea o făcea să se simtă plină de energie. Muzica îi umplea sufletul. Doar așa, ca să facă ceva, luă un cui mare și îl bătu în treapta de lemn din cîteva lovituri zdravene. Tăticul auzi zgomotul ciocanului și ieși în halat de baie să se învîrtească și el pe-acolo. Sub pom erau două capre de tîmplărie, iar micul Ralph se îndeletnicea cu pusul unui pietroi pe una din ele și

apoi cu căratul acestuia pe cealaltă. Încoace și încolo. Mergea cu mînuțele întinse ca să nu cadă. Avea piciorușe strîmbe și scutecele îi atîrnau pînă la genunchi. George se juca cu bile. Din cauză că era netuns, părea slăbuț la față. Îi căzuseră cîțiva dinți de lapte, iar cei ieșiți în loc erau mici și albăstrii de parcă ar fi mîncat afine. Trase pe jos o linie și se întinse pe burtă ca să țintească în prima gaură. Cînd tăticul se întoarse să lucreze la ceasurile lui, îl luă de o aripă și pe micul Ralph. După un timp George ieși și el pe alee, singur. De cînd o împușcase pe Baby, nu mai vroia să aibă absolut nici un prieten.

— Trebuie să plec, spuse Harry. La șase trebuie să fiu la lucru.

— Îți place la restaurant ? Mănînci lucruri bune pe gratis ?

— Sigur că da. Și vin tot felul de oameni. Îmi place mai mult decît orice altă slujbă pe care-am avut-o pînă acum. Cîștig mai mult.

— Eu nu pot să-l sufăr pe domnul Brannon, spuse Mick.

E drept că deși nu i-a spus niciodată nimic urît, întotdeauna vorbea ciudat, răgușit. Probabil că a știut de la bun început de pachetul de gumă pe care l-au șterpelit atunci ea și cu George. Și atunci de ce o mai întreba cum îi merge — ca în ziua aceea, în cameră la domnul Singer ? Poate-și închipuia că ei fură tot timpul. Și asta nu era adevărat. Categoric nu era adevărat. Doar o dată o cutiuță de acuarele de la prăvălioară. Și o ascuțitoare de cinci cenți.

— Să nu-l văd pe domnul Brannon.

— E cumsecade, spuse Harry. Cîteodată pare de-a dreptul ciudat, dar nu e urîcios. Cînd ajungi să-l cunoști.

— M-am gîndit la o treabă, spuse Mick. Un băiat are mai multe avantaje decît o fată. Vreau să zic un băiat poate să-și ia o slujbă, dar nu cu normă întreagă, care să nu-l scoată de la școală și să-i mai lase timp și pentru alte lucruri. Da' pentru fete nu sînt slujbe de astea. O fată, dacă vrea să-și ia slujbă, trebuie să se lase de școală și să lucreze cu normă întreagă. Mi-ar plăcea și mie să cîștig ceva dolari pe săptămînă ca tine, dar nu se poate în nici un fel.

Harry se așeză pe trepte și-și desfăcu șireturile. Trase de ele pînă cînd unul se rupse.

— Vine la restaurant un om pe care-l cheamă domnul Blount. Domnul Jake Blount. Îmi place să-l ascult. Învăț foarte mult din ce spune el cînd bea bere. Mi-a dat niște idei.

— Îl știu foarte bine. Vine aici în fiecare duminică.

Harry își desfăcu șiretul de la gheată și trase capătul rupt ca să fie egal cu celălalt și să poată face din nou fundă.

— Ascultă, spuse el, ștergîndu-și nervos ochelarii de canadiană. Să nu-i spui ce ți-am spus. Adică nu cred că mă ține minte. Nu vorbește cu mine. Vorbește cu domnul Singer. S-ar putea să i se pară ciudat dacă tu... înțelegi ce vreau să zic.

— Bine.

Citea printre cuvinte că are o slăbiciune pentru domnul Blount, așa că înțelegea ce-i în sufletul lui.

— N-o să-i spun nimic.

Se făcuse întuneric. Luna, albă ca laptele, se vedea pe cerul albastru, iar aerul era rece. Îi auzea la bucătărie pe Ralph, pe George și pe Portia. Fereastra bucătăriei era de un portocaliu aprins din pricina focului din sobă. Venea miros de fum și de mîncare caldă.

— Să-ți spun ceva ce n-am mai spus la nimeni, spuse el. Nu-mi convine nici mie să recunosc treaba asta.

— Ce treabă ?

— Tu ții minte cînd ai început să citești ziarele și să te gîndești la lucrurile pe care le citeai ?

— Sigur că țin minte.

— Eu înainte am fost fascist. Adică mă gîndeam să fiu. Uite cum a fost. Știi toate pozele alea cu băieți de vîrsta noastră acolo în Europa, cum mergeau în marș și cîntau cîntece, toți în cadență. Mi se părea ceva nemaipomenit. Cum jurau toți să fie împreună și cu un singur conducător. Toți cu aceleași idealuri și mărșăluind în cadență. Nu prea îmi păsa ce se întîmplă cu minoritățile evreiești, pentru că nici nu vroiam să mă gîndesc la asta. Și pentru că pe atunci nu vroiam să mă consider evreu. Vezi tu, nu știam. Mă uitam la poze, citeam ce scria dedesubt și nu înțelegeam. Nici nu-mi trecea prin cap ce treabă îngrozitoare se petrecea acolo. Credeam că sînt fascist. Bineînțeles, mai tîrziu am descoperit că nu sînt.

Glasul îi era plin de înverșunare împotriva lui însuși, schimbîndu-se mereu — ba ca al unui om mare, ba ca al unui băiețel.

— Păi atunci nu ți-ai dat seama, spuse ea.

— A fost o greșeală îngrozitoare. O crimă morală.

— Așa era el. Totul era sau foarte corect sau foarte greșit, nu exista cale de mijloc. Era inadmisibil să bei bere sau vin sau să fumezi pînă la douăzeci de ani. Era un păcat îngrozitor să copiezi la un test, dar nu era un păcat să-ți copiezi tema pentru acasă. Era o crimă morală ca fetele să-și dea cu ruj sau să poarte rochii cu spatele gol. Era un păcat îngrozitor să cumperi ceva cu etichetă germană sau japoneză, chiar dacă ar fi costat numai cinci cenți.

Și-l amintea pe Harry de pe vremea cînd erau mici. O dată a început să se uite cruciș și a rămas așa un an întreg. Stătea așezat pe scările din față, cu mîinile între genunchi, și se uita la tot ce era în jur. Cuminte și sașiu. A sărit două clase la școala primară și la unsprezece ani era pregătit pentru școala profesională. Numai că la profesională, cînd au citit despre evreul din *Ivanhoe*, ceilalți copii au început să se întoarcă să se uite la Harry și el a venit acasă plîngînd. Așa că mama lui l-a scos de la școală. A stat acasă tot anul. S-a înălțat și s-a îngrășat mult. De cîte ori se urca pe gard, îl vedea făcîndu-și ceva de mîncare în bucătărie. Se jucau amîndoi pe stradă și cîteodată se luau la trîntă. Îi plăcea să se bată cu băieții cînd era mică — nu de-adevăratelea, ci numai în joacă. Folosea o combinație de jiu-jitsu cu box. Cîteodată o trîntea el, altă dată îl trîntea ea pe el. Harry nu era niciodată brutal cu nimeni. Cînd copiii mai mici își stricau vreo jucărie veneau la el și întotdeauna își găsea timp să le-o repare. Știa să repare orice. Doamnele de pe stradă îl chemau să le repare lumina sau mașinile de cusut, dacă se strica ceva. Pe urmă,

cînd a împlinit treisprezece ani, a intrat iar la profesională și a început să învețe serios. Făcea tot felul de lucrări, muncea și sîmbăta și citea. Multă vreme nici nu l-a prea văzut — pînă după petrecerea pe care a dat-o. Era foarte schimbat.

— Păi cam așa, spuse Harry. Înainte aveam mereu tot felul de ambiții mari. Să fiu mare inginer sau mare doctor sau mare avocat. Dar acuma nu mai sînt așa. Acuma nu pot să mă gîndesc decît la ce se întîmplă în lume. La fascism și la lucrurile îngrozitoare care se întîmplă în Europa — și pe de altă parte la democrație. Adică nu mai pot să lucrez și să mă gîndesc ce vreau să fiu, pentru că mă gîndesc prea mult la treaba astalaltă. În fiecare noapte visez că-l omor pe Hitler. Și mă trezesc noaptea pe întuneric — mi-e foarte sete și mi-e frică de ceva — dar nu știu de ce.

Se uită la chipul lui Harry și un sentiment profund și grav o umplu de tristețe. Părul îi atîrna peste frunte. Buza de sus era subțire și întinsă, iar cea de jos era groasă și tremura. Harry părea mai mic de cincisprezece ani. O dată cu întunericul începu să sufle un vînt rece. Vîntul șuiera în stejarii de pe stradă și izbea obloanele de zidul casei. Undeva, în josul străzii, doamna Wells îl striga acasă pe Sucker. După-amiaza tîrzie și întunericul făceau să apese greu tristețea din ea. Vreau un pian... vreau să iau lecții de muzică, își spuse în gînd. Se uită la Harry și văzu cum își frămîntă degetele subțiri, înlănțuindu-le în diverse chipuri. Mirosea plăcut, a băiat.

Oare ce a împins-o să facă ceea ce a făcut deodată ? Poate faptul că-și amintise de cînd erau mai mici. Poate tristețea care-o făcea să se simtă ciudat. Oricum, dintr-o dată îi dădu lui Harry un brînci că aproape îl dădu jos de pe trepte.

— Bunica ta e o vacă, zbieră cît putu de tare.

Apoi o luă la fugă. Asta spuneau copiii din cartier cînd vroiau să se bată cu cineva. Harry se ridică în picioare părînd surprins. Își potrivi ochelarii pe nas și se uită după ea o clipă. Apoi se repezi în alee.

Aerul rece o făcea să se simtă ca Samson de puternică. Rîse și imediat auzi un ecou scurt. Îl lovi pe Harry cu umărul, iar el reuși s-o apuce. Se luptau și rîdeau. Ea era mai înaltă, dar mîinile lui erau mai puternice. Însă nu știa să se lupte destul de bine, așa că îl trînti jos. Apoi deodată el rămase nemișcat și se opri și ea. Îi simțea răsuflarea caldă pe gît, cum se oprise așa liniștit. Îi simțea coastele sub genunchi și răsuflarea grea cum stătea călare pe el. Se ridicară de jos amîndoi. Nu mai rîdeau, pe alee era foarte liniște. În timp ce traversau curtea din spate prin întuneric, nu se știe din ce motiv, o cuprinse un sentiment ciudat. Nu era nimic care s-o facă să se simtă straniu, dar dintr-o dată o cuprinse sentimentul acela. Îl înghionti ușor și el o înghionti la rîndul lui. Apoi rîse din nou, mulțumită.

— La revedere, spuse Harry. Era prea mare acum să sară gardul, așa că o luă pe alee spre ușa din față.

— Doamne, cald mai e ! spuse ea. Simt că mă sufoc aici.

Portia îi încălzea mîncarea în sobă. Ralph bătea cu lingura în tava de pe scăunelul lui cu măsuță. Mînuța murdară a lui George împingea crupele cu o bucată de pîine, iar ochii mijiți priveau undeva departe. Își puse în farfurie carne albă cu sos, crupe și cîteva stafide, și le amestecă bine. Mîncă trei porții. Termină toate crupele din cratiță, dar tot nu era sătulă.

Se gîndise toată ziua la domnul Singer și imediat după masă urcă la etaj. Dar cînd ajunse la etajul trei văzu că ușa era deschisă și în cameră era întuneric. Asta îi dădu o senzație de gol.

După ce coborî, n-avu răbdare să stea să învețe pentru testul la engleză. Adică se simțea atît de puternică, încît nu putea să stea pe un scaun, într-o cameră, la fel ca ceilalți oameni. Simțea că ar putea să dărîme toți pereții casei și pe urmă să iasă în stradă cu pași ca de uriaș.

În cele din urmă își scoase cutia secretă de sub pat. Se așeză pe burtă și deschise carnetul. Erau acum în el aproape douăzeci de cîntece, dar nu era mulțumită de ele. De-ar fi putut scrie o simfonie ! Pentru o orchestră întreagă... Oare cum se scria așa ceva ? Cîteodată cîntau aceeași notă mai multe instrumente, deci portativul trebuia să fie foarte mare. Desenă cinci linii pe o foaie mare de hîrtie de test, cu liniile la aproape trei centimetri una de alta. Cînd o notă era pentru vioară sau pentru violoncel sau pentru flaut, scria numele instrumentului ca să se vadă. Și cînd cîntau toate împreună aceeași notă, făcea un cerc în jurul lor. În

partea de sus a paginii scrise SIMFONIE cu litere mari. Și dedesubt MICK KELLY. După care nu putu merge mai departe.

De-ar fi putut să ia lecții de muzică !

De-ar fi putut să aibă un pian adevărat !

Trecu multă vreme pînă că înceapă din nou. Avea în minte melodiile, dar nu știa cum să le scrie. Se părea că joaca asta era cea mai grea din lume. Dar continuă să se gîndească cum să scrie pînă cînd intrară în cameră Etta și Hazel și-i spuseră să stingă lumina că era unsprezece noaptea.

10

Șase săptămîni așteptase Portia vești de la William. În fiecare seară venea la doctorul Copeland și-i punea aceeași întrebare :

— N-ai văzut pe nimeni care să fi primit scrisoare de la Willie ?

Și în fiecare seară el era silit să-i spună că nu știe nimic.

În cele din urmă ea încetă să-l mai întrebe. Intra în hol și se uita la el fără să scoată un cuvînt. Începuse să bea. De multe ori umbla cu bluza pe jumătate descheiată și cu șireturile desfăcute.

Veni și luna februarie. Vremea se mai îmblînzi, apoi se încălzi. Soarele ardea cu o strălucire dură. În pomii golași cîntau păsările și copiii se jucau pe afară desculți și goi pînă la brîu. Nopțile erau toride ca în miezul verii. Apoi, după cîteva zile, iarna coborî din nou asupra orașului. Cerul blînd se întunecă. Începu

să cadă o ploaie înghețată și aerul deveni umed și foarte rece. În oraș, cel mai rău sufereau negrii. Rezervele de combustibil se epuizaseră și peste tot oamenii se luptau pentru puțină căldură. Pe străzile ude și înguste bîntuia epidemie de pneumonie și timp de o săptămînă doctorul Copeland nu putut să doarmă decît pe apucate, îmbrăcat. Nici acum nu primiseră nici un rînd de la William. Portia scrisese de patru ori, iar doctorul Copeland de două ori.

Nici ziua, nici noaptea n-avea timp să se gîndească la nimic. Dar din cînd în cînd reușea să se odihnească acasă cîteva minute. Stătea lîngă soba din bucătărie bînd cafea și îl cuprindea o mare neliniște. Îi muriseră cinci pacienți. Unul din aceștia era Augustus Benedict Mady Lewis, micul surdomut. Fusese rugat să vorbească la ceremonia funerară, dar cum nu mergea la înmormîntări din principiu, nu a putut accepta nici această invitație. Cei cinci pacienți nu pieriseră din cauza vreunei neglijențe din partea lui. De vină erau lungii ani de lipsuri de pînă atunci — regimul alimentar constînd din pîine, grăsime și melasă, faptul că într-o singură cameră stăteau îngrămădite cîte patru-cinci persoane. Moartea săracilor. Cu astfel de gînduri își bea cafeaua ca să se țină treaz. Adesea trebuia să-și sprijine bărbia cu mîna, pentru că în ultimul timp o ușoară slăbire a nervilor cefei făcea să-i tremure capul cînd era obosit.

Apoi într-a patra săptămînă a lui februarie veni la el Portia. Era devreme, șase dimineața, iar el stătea în bucătărie lîngă foc, încălzindu-și niște lapte. Portia era beată. Simți mirosul dulceag și pătrunzător de gin și nările i

se dilatară de silă. Evită s-o privească, făcîndu-şi de lucru cu pregătirea micului dejun. Fărîmiţă nişte pîine într-un castron şi turnă deasupra laptele fierbinte. Făcu şi cafea şi o puse pe masă.

Apoi, după ce se aşeză la masă, îi aruncă Portiei o privire severă.

— Ai mîncat azi-dimineaţă ?

— Nu vreau să mănînc nimic, spuse ea.

— Trebuie să mănînci dacă ai de gînd să mergi azi la lucru.

— Nu mă duc la lucru.

Îl cuprinse un fel de spaimă. Nu vroia s-o mai întrebe nimic. Privea ţintă la castronul cu lapte şi începu să mănînce cu lingura, care-i tremura în mînă. După ce termină de mîncat, îşi ridică privirea spre zidul de deasupra capului ei.

— Eşti mută ?

— Vreau să-ţi spun ceva. Vreau s-auzi tot. Imediat cum o să pot, vreau să-ţi spun ceva.

Portia rămase nemişcată pe scaun, doar ochii i se mişcau de la un colţ la altul al camerei. Braţele îi atîrnau moi şi-şi ţinea picioarele încrucişate neglijent. Cînd îşi întoarse privirea de la ea, pentru o clipă avu o senzaţie primejdioasă de uşurare şi eliberare, cu atît mai intensă cu cît ştia că în curînd avea să se năruiască. Aţîţă focul şi îşi încălzi mîinile. Apoi îşi răsuci o ţigară. În bucătărie era ordine şi o curăţenie impecabilă. Tigăile atîrnate pe perete luceau în lumina care venea de la sobă şi în spatele fiecăreia din ele se contura o umbră rotundă şi neagră.

— Am aflat despre Willie.

— Mi-am dat seama.

Începu să frece uşor ţigara între palme. Privirea îi cutreiera necontrolată în jur, dornică să înregistreze ultimele imagini plăcute.

— Odată ţi-am spus io de-un băiat Buster Johnson, care-a fost la închisoare cu Willie. Îl ştiam dinainte. A venit acasă ieri

— Şi ?

— Buster e-acum infirm pe viaţă.

Capul începu să-i tremure tare. Îşi apăsă bărbia în mînă ca să-l ţină nemişcat, dar tremurul nu se lăsa potolit.

— Aseară a venit nişte prieteni la mine de mi-a zis că Buster a ajuns acasă şi vrea să-mi spuie ceva despre Willie. Am alergat tot drumu' şi uite ce mi-a zis el.

— Da.

— Ei a fost trei. Willie şi Buster şi încă un băiat. Era toţi prieteni. Şi pe-urmă s-a întîmplat necazu'.

Portia se opri. Îşi muie degetul pe limbă şi îşi umezi buzele uscate.

— Asta s-a 'ntîmplat pen' că paznicul alb tot timpu' a avut ceva cu ei Ei a mers să lucreze la drum într-o zi şi Buster a răspuns obraznic şi pe-urmă celălalt băiat a-ncercat să fugă-n pădure. Toţi trei a fost prinşi. A fost duşi toţi trei 'napoi în lagăr şi puşi într-o cameră rece ca gheaţa.

Spuse din nou da Capul îi tremura însă foarte tare şi cuvîntul se auzi ca un horcăit din gît.

— Asta s-a 'ntîmplat acu' şase săptămîni, spuse Portia. Ţii minte cînd a venit frigul ăl mare atunci. L-a pus pe Willie cu băieţii într-o cameră rece ca gheaţa.

Portia vorbea încet, fără să facă pauze între cuvinte și fără să i se domolească durerea de pe chip. Era ca un cîntec în surdină. Ea vorbea, iar el nu putea să înțeleagă. Sunetele îi ajungeau clar la ureche, dar nu aveau nici formă, nici înțeles. Capul îi era ca prora unei bărci care despică sunetele ca pe o apă ce curgea apoi pe lîngă ea. Simțea că trebuie să privească înapoi ca să găsească cuvintele spuse deja.

— ...și li s-a umflat picioarele și-a stat ei acolo culcați pe jos și s-a zbătut și a strigat. Nimenea n-a venit. Au strigat acolo trei zile și trei nopți și nimenea n-a venit.

— Nu aud, spuse Doctorul Copeland. Nu înțeleg nimic.

— I-a pus pe Willie cu băieții într-o cameră rece ca gheața. Acolo au atîrnat o frînghie din tavan. Le-a scos ghetele și le-a legat picioarele goale cu frînghia. Willie și băieții a stat acolo cu spatele pe jos și picioarele în sus. Și li s-a umflat picioarele și ei s-a zbătut pe jos și-a strigat. În cameră a fost rece ca gheața și le-a înghețat picioarele. Li s-a umflat picioarele și ei a tot strigat trei nopți și trei zile. Și nimenea n-a venit.

Doctorul Copeland își apăsă amîndouă mîinile pe creștet, dar tremuratul continuu tot nu se opri.

— Nu aud ce spui.

— Pe-urmă a venit să-i ia. I-a dus repede pe Willie și pe băieți la infirmerie, da' picioarele le era umflate și-nghețate. Gangrenă. Lu' Willie i-a tăiat amîndouă picioarele. Lu' Buster Johnson i-a tăiat un picior și celălalt băiat cică s-a făcut bine. Dar Willie al nostru — el a

rămas acum infirm pe viață. I-a tăiat amîndouă picioarele.

Cuvintele se isprăviseră, iar Portia se aplecă în față și se dădu cu capul de masă. Nu începu să plîngă sau să geamă, își lovea doar capul iar și iar, de tăblia mesei, strălucind de curățenie. Castronul și lingura zdrăngăneau la fiecare lovitură, și el le luă și le puse în chiuvetă. Cuvintele îi stăteau împrăștiate în minte, dar nu încercă să le adune. Spălă castronul și lingura cu apă fierbinte și clăti spălătorul de vase. Adună ceva de pe jos și-l puse în altă parte.

— Infirm ? întrebă el. William ?

Portia continua să se dea cu capul de masă și loviturile aveau ritmul lent al unor bătăi de tobă, iar inima lui începu să bată și ea în acest ritm. Cuvintele se treziră încet la viață, se alăturară unui sens și în sfîrșit înțelese.

— Cînd îl trimit acasă ?

Portia își sprijini capul moale pe mînă.

— Buster nu știe. Imediat după asta i-a despărțit pe ei trei și i-a dus pe fiecare în alt loc. Pe Buster l-a trimis în alt lagăr. Willie mai are doar cîteva luni, așa că Buster zice că el crede că Willie vine repede acasă.

Băură cafea și stătură așa mult timp, uitîndu-se unul în ochii celuilalt. Lui îi clănțăneau dinții pe ceașcă cînd o ducea la gură. Ea își turnă cafeaua într-o farfurioară și vărsă o parte în poală.

— William..., spuse Doctorul Copeland.

În timp ce-i pronunța numele, își mușcă tare limba cu dinții, încît falca i se crispă de durere. Stătură multă vreme așa. Portia îl ținea de

mînă. Lumina tulbure a dimineții făcea ferestrele cenușii. Afară continua să plouă.

— Dacă-i să mă duc la lucru, mai bine plec acuma, spuse Portia.

O urmă în hol și se opri la cuier să-și pună pardesiul și fularul. Prin ușa deschisă pătrunse un suflu rece și umed. Highboy ședea pe bordură ținîndu-și pe cap un ziar ud ca să-l ferească de ploaie. De-a lungul trotuarului era un gard. Portia se sprijini de el ca să nu cadă. Doctorul Copeland venea la cîțiva pași în urma ei, atingînd și el cu mîinile scîndurile gardului ca să se țină drept. Highboy pășea încet în spatele lor.

Aștepta să-l cuprindă furia aceea violentă, nestăpînită, așa cum aștepți o fiară să apară din întuneric. Dar nu se ivi. Își simțea măruntaiele ca de plumb și mergea încet, zăbovind pe lîngă garduri și pe lîngă zidurile ude ale clădirilor. Cobora tot mai adînc și mai adînc, pînă încînd și ultimul abis pieri de sub el. Mai jos nu putea să cadă, atinsese nadirul disperării și, în sfîrșit, găsi alinare.

Asta îi dădea un fel de bucurie sacră, de o mare intensitate. Cei prigoniți rîd, iar sclavul negru își cîntă sufletul sfîșiat sub bici. Și în el creștea acum un cîntec — nu era o melodie, ci mai degrabă ideea de cîntec. Iar greutatea tot mai mare a liniștii care-l cuprinsese îi cobori în picioare, astfel că nu se mai mișca decît datorită marelui țel, drept și pur. De ce mergea înainte? De ce nu se oprea aici, în acest străfund de supremă umilință, ca să stea liniștit măcar un timp?

Totuși mergea înainte.

— Unchiule, spuse Mick, crezi că ți-ar face bine o cafea caldă?

Doctorul Copeland se uita drept la ea, dar nu dădu nici un semn că ar fi auzit-o. Traversaseră orașul și ajunseseră în sfîrșit în aleea din spatele casei familiei Kelly. Portia intrase prima și apoi intrase și el. Highboy rămăsese afară pe trepte. Mick și cei doi frățiori ai ei erau deja în bucătărie. Portia începu să le spună despre William. Doctorul Copeland nu asculta ce spune, dar îi auzea ritmul vocii — începutul, mijlocul, sfîrșitul. Apoi, după ce termină, o luă de la început. Mai veniră și alții să audă ce s-a întîmplat.

Doctorul Copeland stătea pe un taburet într-un colț. Din pardesiu și din fular, puse pe un spătar de scaun lîngă sobă, ieșeau aburi. Își ținea pălăria pe genunchi și degetele lui negre și lungi se mișcau nervoase în jurul borului tocit. Palmele galbene erau atît de umede, încît trebuia să și le șteargă din cînd în cînd cu o batistă. Capul îi tremura și-i înțepeniseră toți mușchii din pricina efortului de a-l ține nemișcat.

În încăpere intră domnul Singer. Doctorul Copeland ridică ochii spre el.

— Ai auzit? întrebă el.

Domnul Singer dădu din cap că da. În ochi nu i se vedea nici spaimă, nici milă sau ură. Dintre toți cei care știau, doar ochii lui nu exprimau aceste reacții. Căci el era singurul care înțelegea.

Mick o întrebă în șoaptă pe Portia:

— Cum îl cheamă pe tatăl tău?

— Îl cheamă Benedict Mady Copeland.

Mick se aplecă spre doctorul Copeland și îi strigă în ureche de parcă ar fi fost surd :

— Benedict, nu crezi că ți-ar face bine o cafea caldă ?

— Termină cu urlatu', spuse Portia. Aude la fel de bine ca și tine.

— Aha, spuse Mick și aruncă zațul din ibric, punînd cafeaua să fiarbă din nou pe sobă.

Mutul era tot în ușă. Doctorul Copeland continua să se uite la el.

— Ai auzit ?

— Ce-o să le facă la paznicii ăia ? întrebă Mick.

— Puiule, io nu știu, spuse Portia. Eu nu știu.

— Eu le-aș face ceva. Precis le-aș face ceva.

— Ce-am face noi acuma tot nu schimbă nimic. Cel mai bine-i să tăcem din gură.

— Ar trebui să fie tratați așa cum s-au purtat și ei cu Willie și băieții. Ba chiar mai rău. Ce mi-ar mai plăcea să adun vreo cîțiva oameni și să-i omor pe paznicii ăia cu mîna mea.

— Asta nu-i vorbă creștinească, spuse Portia. Tot ce putem face e să stăm liniștiți pentru că știm că Satana o să-i taie bucățele și-o să-i ia în furci și-o să frigă la ei în focu' veșnic.

— Oricum Willie poate încă să cînte la muzicuță.

— Cu amîndouă picioarele tăiate, asta-i cam tot ce poate face.

În casă era mare gălăgie și agitație. Deasupra bucătăriei cineva muta mobilă. Sufrageria era plină de chiriași care luau micul dejun. Doamna Kelly alerga încoace și încolo între ei și bucătărie. Domnul Kelly se învîrtea îmbrăcat în-

tr-un halat de baie și niște pantaloni care atîrnau pe el. Copiii cei mici înfulecau de zor în bucătărie. Se trînteau uși și se auzeau voci prin toată casa.

Mick îi întinse doctorului Copeland o ceașcă cu cafea diluată cu un lapte apos. Laptele îi dădea o nuanță gri-albăstruie. Cafeaua cursese pe dinafară în farfurioară, așa că el șterse mai întîi farfurioara și buza ceștii cu batista. De fapt nici nu vroise cafea.

— Îmi vine să-i strîng de gît, spuse Mick.

Casa se mai liniști. Cei din sufragerie plecară la lucru. Mick și George o porniră și ei spre școală, iar copilul cel mic fu închis într-una din camerele din față. Doamna Kelly își înfășură un ștergar în jurul capului și urcă sus cu o mătură.

Mutul stătea tot în ușă. Doctorul Copeland se uita la el cu o privire absentă.

— Știi ce s-a întîmplat ? întrebă el din nou.

Cuvintele nu se transformară în sunete — i se poticniră în gît —, dar întrebarea fu rostită din ochi. Apoi mutul plecă. Doctorul Copeland și Portia rămaseră singuri. El mai stătu un timp pe taburetul din colț. În cele din urmă se ridică să plece și el.

— Tu să stai acolo jos, tată. O să stăm împreună dimineața asta. Acuma am să prăjesc niște pește și-o să fac și omletă cu cartofi pentru masă. Rămîi aci, că mai 'ncolo vreau să-ți dau o mîncare bună și caldă.

— Știi doar că am de făcut vizite la bolnavi.

— Hai să ședem 'mpreună măcar azi. Te rog, tată. Io simt de parcă îmi pierd firea. Ș-apoi nu vreau să te știu că umbli așa, de unu' singur pe străzi.

El ezită și-și pipăi gulerul pardesiului. Era încă ud.

— Îmi pare rău, fata mea. Știi că am consultații.

Portia îi ținu fularul deasupra sobei pînă cînd lîna se încălzi bine. Îi încheie pardesiul și-i ridică gulerul la spate. El își drese glasul și scuipă într-unul din pătrățelele de hîrtie pe care le avea în buzunar. Apoi arse hîrtia în sobă. La ieșire, se opri să vorbească cu Highboy, care stătea pe trepte. Îi sugeră lui Highboy să stea cu Portia dacă-și poate aranja să nu meargă la lucru.

Aerul era pătrunzător și rece. Din cerul închis și întunecat cădea neîntrerupt o ploaie măruntă. Ploaia se scursese în lăzile de gunoi și pe alee venea un miros greu, de murdărie udă. În timp ce mergea se sprijinea de garduri ca să se echilibreze, ținîndu-și ochii negri în pămînt.

Făcu toate vizitele strict necesare. Apoi îi consultă pe pacienții de la cabinet, de la amiază pînă la ora două. După aceea se așeză la birou cu pumnii încleștați. Dar era inutil să încerce să cugete la cele întîmplate.

Ar fi vrut să nu mai vadă în viața lui o față de om. Și, totuși, în același timp nu putea să stea singur în camera goală. Își puse pardesiul și ieși din nou pe strada rece și udă. Avea în buzunar niște rețete care trebuiau lăsate la farmacie. Dar nu vroia să vorbească cu Marshall Nicolls. Intră în farmacie și puse rețetele pe tejghea. Farmacistul se întoarse de la prafurile pe care le măsura și-i întinse amîndouă mîinile. Buzele groase i se mișcară cîteva clipe

fără să scoată nici un sunet pînă cînd reuși să se controleze.

— Doctore, spuse el pe un ton oficial. Cunoști fără îndoială faptul că atît eu cît și ceilalți colegi, vecinii și enoriașii bisericii — cu toții sîntem alături de dumneata în această mare nenorocire și dorim să ne exprimăm cea mai profundă compasiune.

Doctorul Copeland se întoarse brusc și plecă fără un cuvînt. Era prea puțin. Trebuia altceva — marele țel, voința de a face dreptate. Decis și țeapăn, cu brațele strînse pe lîngă corp, se îndreptă spre strada principală. Nimic din ce gîndea nu ducea la vreun rezultat. Nu-i venea în minte nici un alb cu funcție importantă în oraș, care să fie și curajos și drept. Se gîndi la fiecare avocat, judecător, funcționar public al cărui nume îl cunoștea — dar nu era unul care să nu-i stîrnească un gust amar. În sfîrșit se opri asupra judecătorului de la Curtea Superioară. Cînd ajunse la tribunal, nu ezită nici o clipă, intră imediat, hotărît să-l vadă pe judecător chiar în acea după-amiază.

Marele hol de la intrare era pustiu, cu excepția cîtorva obișnuiți ai locului care n-aveau ce face și sprijineau ușile birourilor de pe ambele părți. Nu știa unde e biroul judecătorului și începu să umble nehotărît prin clădire, citind plăcuțele de pe uși. În sfîrșit ajunse într-un coridor îngust. La mijlocul acestui coridor stăteau trei albi care discutau între ei, blocînd trecerea. Se trase mult la perete ca să treacă, dar unul din ei se întoarse să-l oprească.

— Tu ce vrei aici ?

— Ați putea să-mi spuneți unde se află biroul judecătorului ?

Albul făcu semn cu degetul mare peste umăr spre capătul coridorului. Doctorul Copeland îl recunoscu — era ajutor de șerif. Se văzuseră de zeci de ori, dar polițistul nu-l recunoscu. Toți albii li se păreau la fel negrilor, dar negrii se străduiau să-i diferențieze. Pe de altă parte, toți negrii li se păreau la fel albilor, dar albii nu se prea osteneau să-și fixeze în memorie figura unui negru. În concluzie albul spuse :

— Ce vrei, părințele ?

Titlul dat în batjocură — nu pentru prima oară — îl enervă.

— Nu sînt preot, spuse el. Sînt doctor, cadru medical. Mă numesc Benedict Mady Copeland și doresc să-l văd pe judecător neîntîrziat, într-o problemă urgentă.

Ajutorul de șerif nu se deosebea de ceilalți albi — o alocuțiune atît de clar articulată îl supără la culme.

— Ce vorbești ? continuă el să facă haz.

Le făcu cu ochiul prietenilor săi.

— Păi atunci eu sînt ajutor de șerif, mă numesc domnul... Wilson și îți comunic că judecătorul are treabă. Vino altă dată.

— Este imperios necesar să vorbesc cu judecătorul acum, spuse doctorul Copeland. Voi aștepta.

La intrarea în coridor era o bancă, și se așeză pe ea. Cei trei albi continuară să vorbească, dar știa că șeriful îl pîndește. Era hotărît să nu plece. Se scurse mai mult de o jumătate de oră. Cîțiva albi trecură liniștiți spre capătul coridorului și înapoi. Știa că polițistul îl pîndește și rămase așezat, drept, cu mîinile între genunchi. Un sentiment de precauție îl îndemna să plece și să se întoarcă mai tîrziu, cînd ajutorul de șerif n-ar mai fi fost acolo. Toată viața fusese circumspect în relațiile cu astfel de oameni. Acum însă era ceva în el care nu-i îngăduia să dea înapoi.

— Ia vino-ncoace, tu ! spuse ajutorul de șerif în cele din urmă.

Îi tremura capul, și cînd se ridică se ținea cu greu pe picioare.

— Da ?

— De ce spuneai că vrei să-l vezi pe judecător ?

— Nu spuneam, răspunse doctorul Copeland. Am spus doar că am cu dînsul o problemă urgentă.

— Nici nu poți să te ții pe picioare. Ești băut, să nu-mi spui că nu. Miroși a băutură.

— Asta e o minciună, spuse rar doctorul Copeland. Nu am...

Șefirul îl lovi peste obraz. Căzu izbindu-se de perete. Doi albi îl apucară de mîini și îl traseră pe scări pînă în holul principal. Nu încercă să se opună.

— Asta-i nenorocirea cu țara asta, spuse șeriful, cioroii ăștia fanatici cu nasul pe sus.

Nu spuse nici un cuvînt și-i lăsă să facă ce vor cu el. Aștepta să-l cuprindă mînia cea mare, și o simți cum răsare și crește în el. Furia îl goli de putere și se împiedică de cîteva ori. Îl puseră în dubă, cu doi oameni care să-l păzească. Îl duseră la poliție și apoi la închisoare. Abia cînd intrară pe poarta închisorii răbufni în el toată puterea acelei mînii. Deodată se smuci din mîinile lor. Fu înconjurat

într-un colț. Începură să-l lovească cu bastoanele peste cap și umeri. Simțea în el o forță uriașă și auzi propriu-i rîs răsunînd tare în timp ce se lupta cu ei. Hohotea de plîns și de rîs în același timp. Lovea cît putea cu picioarele. Dădea cu pumnii și la un moment dat începu să dea și cu capul. Pe urmă îl înșfăcară atît de strîns, că nu mai putu face nici o mișcare. Îl tîrîră metru cu metru prin holul închisorii. Deschiseră ușa unei celule. Cineva îi trase un picior în burtă și se pomeni în genunchi pe podea.

În celula strîmtă mai erau cinci deținuți — negri și doi albi. Unul dintre albi era foarte bătrîn și beat turtă. Stătea pe jos și se scărpina. Celălalt alb era un băiat care n-avea mai mult de cincisprezece ani. Cei trei negri erau tineri. În timp ce se întindea pe pat, doctorul Copeland îl recunoscu pe unul din ei.

— Cum se face de-ați ajuns dumnevoastră aici ? întrebă tînărul. Nu sînteți doctorul Copeland ?

Spuse că da.

— Io îs Dary White. Dumneavoastră i-ați scos amigdalele lu' sora mea anu' trecut.

În celula înghețată plutea un miros fetid. Într-un colț era o găleată plină ochi cu urină. Pe pereți umblau gîndaci. Închise ochii și probabil că adormi imediat, pentru că atunci cînd îi deschise din nou ferestruica cu zăbrele era neagră și pe hol ardea un bec puternic. Pe jos erau patru farfurii de tablă goale. Mîncarea lui — varză cu o bucată de pîine — era pusă lîngă el.

Se așeză pe pat și strănută puternic de cîteva ori. Cînd respira, îi hîrîia flegma în piept. După un timp începu să strănute și băiatul alb. Doctorul Copeland își termină pătrățelele de hîrtie și fu nevoit să folosească foile dintr-un carnet pe care-l avea în buznar. Băiatul alb se apleca peste găleata din colț sau pur și simplu lăsa să-i curgă nasul pe cămașă. Avea ochii dilatați și obrajii îmbujorați. Se ghemui pe un colț de pat și începu să geamă.

Curînd fură duși la spălător și la întoarcere se pregătiră de culcare. Erau șase oameni în patru paturi. Bătrînul sforăia întins pe podea. Dary și cu alt băiat se înghesuiră amîndoi într-un pat.

Orele treceau greu. Lumina de pe hol îl ardea în ochi și mirosul din celulă făcea din fiecare respirație o adevărată pedeapsă. Nu reușea să se încălzească. Îi clănțăneau dinții și tremura tot de frig. Se ridică în capul oaselor înfășurat în pătura murdară și începu să se legene dintr-o parte în alta. De două ori se întinse să-l învelească pe băiatul alb, care bolborosea ceva și-și agita mîinile în somn. Se legăna cu capul în mîini și din gît îi ieșea un geamăt cîntat. Nu putea să se gîndească la William. Nu putea nici măcar să cugete la marele țel drept și pur, ca să-și tragă din el puterea. Nu simțea decît nenorocirea care îl copleșea.

Apoi îi reveni febra. Simți cum îl cuprinde un val de căldură. Se lăsă pe spate și i se păru că se scufundă în ceva cald, roșu și foarte plăcut.

A doua zi de dimineață ieși soarele. Ciudata iarnă a Sudului se terminase în sfîrșit. Doc-

torul Copeland fu eliberat. În fața închisorii îl aștepta un mic grup de oameni. Domnul Singer era de față. Portia, Highboy și Marshall Nicolls erau și ei prezenți. Aveau fețele tulburi și nu-i vedea prea clar. Soarele strălucea foarte tare.

— Tată, tu n-ai știut că nu așa-l ajutăm pe Willie al nostru ? Să te afli-n treabă la tribunalu' albilor ? Noi cel mai bine-i să stăm cu gura-nchisă și s-așteptăm.

Vocea ei îi răsuna în urechi ca un ecou îndepărtat. Se urcară într-un taxi și apoi se trezi acasă cu fața îngropată în perna albă și curată.

11

Mick nu putu să doarmă toată noaptea. Etta era bolnavă, așa că trebuia să doarmă în salon. Canapeaua era prea îngustă și prea scurtă. Avea coșmaruri — îl visa pe Willie. Trecuse aproape o lună de cînd îi povestise Portia ce i-au făcut și tot nu putea să uite. În noaptea asta visase urît de două ori și căzuse din pat. Avea un cucui în frunte. Apoi la șase dimineața îl auzi pe Bill mergînd în bucătărie să-și pregătească micul dejun. Afară era lumină, dar jaluzelele erau trase, așa că în cameră era semiîntuneric. I se părea straniu să se trezească în salon. Nu-i plăcea. Cearșaful era răsucit în jurul ei, jumătate pe canapea, jumătate pe podea. Perna era în mijlocul camerei. Se sculă și deschise ușa de la hol. Nu era nimeni pe scări. Așa, în cămașă de noapte, alergă în camera din spate.

— Dă-te mai încolo, George.

Băiețelul dormea în mijlocul patului. Noaptea fusese cald și era gol pușcă. Avea pumnișorii strînși și chiar în somn era încruntat de parcă se gîndea la ceva foarte greu de înțeles. Avea gura deschisă și pe pernă se vedea o mică pată de salivă. Mick îl împinse.

— Stai puțin..., spuse el în somn.

— Mută-te în partea ta.

— Stai puțin... stai să termin visul ăsta care... ăsta care...

Îl trase mai încolo și se culcă lîngă el. Cînd deschise din nou ochii era tîrziu, pentru că soarele intra prin fereastra din spate. George nu mai era în pat. Auzea din curte voci de copii și apa curgînd. Etta și Hazel vorbeau în camera din mijloc. În timp ce se îmbrăca, deodată îi veni o idee. Ascultă la ușă, dar era greu să audă ce spuneau. Deschise ușa brusc ca să le prindă asupra faptului.

Se uitau la o revistă de cinema. Etta era încă în pat. Acoperea cu mîna jumătate din poza unui actor.

— De aici în sus nu ți se pare că seamănă cu băiatul ăla care umbla cu...

— Cum te mai simți în dimineața asta, Etta ? întrebă Mick.

Se uită sub pat și constată că cutia ei secretă era exact în locul în care o lăsase.

— Că mult îți pasă, spuse Etta.

— De ce vrei să ne certăm ?

Etta se ascuțise la față. O durea burta îngrozitor și avea o infecție la un ovar. O durea mai ales cînd era indispusă. Doctorul spunea că ovarul trebuie scos imediat. Dar tăticul spunea că trebuie să mai aștepte. N-aveau nici un ban.

— Adică tu cum ai vrea să mă port ? spuse Mick. Eu întreb ceva politicos și tu sari cu gura pe mine. Știu că ar trebui să-mi pară rău pentru tine că ești bolnavă, dar tu nu mă lași să mă port ca lumea. Atunci normal că mă înfurii.

Își dădu la o parte bretonul uitîndu-se în oglindă de aproape.

— Aoleu ! Ia uitați-vă ce cucui am ! Cred că mi s-a spart și osul. De două ori am căzut din pat azi-noapte și mi s-a părut că m-am lovit de măsuța aia de lîngă canapea. Nu pot să dorm în salon. Canapeaua e așa de îngustă, că nici nu încap pe ea.

— Nu mai vorbi așa tare, spuse Hazel.

Mick se așeză în genunchi pe podea și trase afară cutia cea mare. Se uită cu atenție la sfoara cu care era legată.

— Ia spuneți, a umblat vreuna din voi la asta ?

— Aiurea ! spuse Etta. Ce nevoie avem noi să umblăm cu prostiile tale ?

— Păi să nici nu vă prind că umblați. Sînt în stare să-l omor pe ăla care încearcă să umble la lucrurile mele personale.

— Ia auziți la ea, spuse Hazel. Mick Kelly, ești omul cel mai egoist pe care l-am cunoscut vreodată. Nu-ți pasă absolut de nimeni, în schimb...

— Of, tacă-ți fleanca !

Ieși trîntind ușa. Nu putea să le sufere pe nici una din ele. Era un lucru foarte urît, dar așa era.

Tăticul stătea în bucătărie cu Portia. Era cu halatul de baie și bea cafea. Avea ochii roșii

și farfurioara cu ceașca de cafea îi tremura în mînă. Se plimba în jurul mesei din bucătărie, înconjurînd-o iar și iar.

— Cît e ceasul ? Domnul Singer a plecat ?

— A plecat el de mult, puiule. Ceasu-i acum aproape zece.

— Zece ! Vai de mine ! Niciodată n-am dormit așa tîrziu !

— Ce ții tu acolo în cutia aia mare de pălării care-o cari mereu cu tine ?

Mick băgă mîna în cuptor și scoase cinci-șase chifle.

— Nu mă-ntreba și n-o să te mint. Cine știe prea multe îmbătrînește repede.

— Dacă mai rămîne puțin lapte, aș mînca și eu cu niște pîine, spuse tăticul. Supă de spital. Poate mi se mai aranjează stomacul.

Mick tăie chiflele în două și băgă la mijloc felii de carne prăjită. Se așeză pe scările din spate ca să mănînce. Dimineața era caldă și senină. Spareribs și Sucker se jucau cu George în curtea din spate. Sucker era în chiloți de baie și ceilalți doi copii își scoaseră tot de pe ei în afară de pantalonași. Se stropeau unul pe altul cu furtunul. Șuvoiul de apă scînteia în soare. Vîntul fura din el picături de apă ca un abur și în aburul acela se vedeau culorile curcubeului. Niște rufe întinse pe frînghie fluturau în vînt — cearșafuri albe, costumașul albastru al lui Ralph, o bluză și niște cămăși de noapte roșii — toate ude și curate și luînd tot felul de forme. Era o zi aproape ca de vară. Un roi de viespi mici, galbene, bîzîiau în jurul caprifoiului de pe gardul din alee.

— Uitați-vă cum îl țin deasupra capului ! urla George. Uitați-vă cum curge apa în jos !

Era prea plină de energie ca să stea liniștită. George umpluse un sac cu pămînt și-l atîrnase de craca unui copac în chip de sac de box. Începu să dea cu pumnii în el. Poc! Pac! Lovea în ritmul cîntecului cu care se sculase în minte. George băgase și o piatră ascuțită o dată cu pămîntul și se lovi la degete.

— Auuuu! Mi-ai dat cu apă drept în ureche. Mi-ai spart timpanul. Nici nu mai aud.

— Dă-mi-l și mie! Dă-mi să stropesc și eu.

Jeturi de apă îi stropeau obrazul, și la un moment dat copiii îi puseră furtunul pe picioare. Îi era frică să nu i se ude cutia, așa că porni cu ea în brațe pe alee, s-o pună pe terasa din față. Harry stătea pe trepte citind ziarul. Deschise cutia și scoase carnetul. Dar îi era greu să se concentreze asupra cîntecului pe care vroia să-l scrie. Harry se uita spre ea și din cauza asta nu putea să-și adune gîndurile.

Ea și Harry vorbiseră despre multe lucruri în ultima vreme. Aproape în fiecare zi veneau de la școală împreună. Vorbiseră despre Dumnezeu. Cîteodată se trezea noaptea și se cutremura gîndindu-se ce au spus. Harry era panteist. Era și asta o religie, așa cum era să fii baptist, sau catolic sau evreu. Harry credea că după ce mureai și erai îngropat te transformai în plante, foc, pămînt, noroi și apă. Trebuiau să treacă mii de ani, după care în sfîrșit deveneai o părticică din lumea întreagă. Zicea că lui i se pare asta mai bine decît să fii un singur înger. Oricum era mai bine decît nimic.

Harry aruncă ziarul în casă și veni la ea.

— Parcă-i vară, spuse el. Și e doar luna martie.

— Mda. Mi-ar plăcea să mergem să înotăm undeva.

— Am merge, dacă am avea unde.

— Nu e nicăieri de mers. Decît la bazinul de la baza sportivă.

— Grozav mi-ar plăcea să fac ceva — să ies, să merg undeva.

— Și mie, spuse ea. Stai puțin! Știu eu un loc. E la vreo cincisprezece mile afară din oraș. E un pîrîu larg și adînc, în pădure. Cercetașele fac tabără acolo vara. Ne-a luat odată doamna Wels, pe mine, pe George, pe Pete și pe Sucker, să înotăm acolo anul trecut.

— Dacă vrei, eu pot să fac rost de biciclete și mergem mîine. O dată pe lună am duminica liberă.

— Atunci mergem cu bicicleta și facem un picnic, spuse Mick.

— Foarte bine. Eu împrumut bicicletele.

Veni timpul ca el să plece la lucru. Se uită după el cum se îndepărtează pe stradă. Își legăna brațele cînd mergea. În josul străzii era un laur cu crengi joase. Harry își luă avînt, sări prinzîndu-se de o creangă și făcu cîteva tracțiuni. O cuprinse într-un fel bucuria la gîndul că erau într-adevăr prieteni buni. Și era și frumușel. Mîine va împrumuta colierul albastru de la Hazel și-și va pune rochia de mătase. Iar de mîncare o să ia sandvișuri cu jeleu și cacao. Harry o să aducă poate ceva neobișnuit, pentru că ei mîncau ca la carte, cum mănîncă evreii. Se uită după el pînă cînd dădu colțul. Într-adevăr, se făcuse un tip bine.

Harry în excursie era altul decît Harry de pe scările din spatele casei, citind ziarul și gîndindu-se la Hitler. Au plecat dis-de-dimineață. Bicicletele pe care le împrumutase el erau bărbătești — cu cadru. Legară de portbagaj pachetele cu mîncare și costumele de baie și o porniră la drum înainte de nouă. Dimineața era caldă și însorită. După o oră ajunseseră departe, în afara orașului, pe un drum de pămînt roșu. Cîmpurile erau de un verde strălucitor și în aer se simțea mirosul pătrunzător de pin. Harry vorbea plin de însuflețire. În față le sufla un vînticel cald. Mick își simțea gura uscată și-i era foame.

— Vezi casa aia de pe deal ? Hai să ne oprim să luăm niște apă.

— Nu, nu, mai bine mai așteptăm. Apa de puț dă tifoidă.

— Eu am avut tifoidă. Am avut și pneumonie, și un picior rupt, și o infecție în talpă.

— Țin minte cînd.

— Mda, zise Mick. Eu și Bill, cînd am avut tifoidă, stăteam în camera din față și Pete Wells, cînd trecea prin fața ferestrei, începea să alerge și se ținea de nas. Lui Bill îi era rușine. Mie mi-a căzut tot părul și am rămas cheală.

— Cred că am făcut cel puțin zece mile pînă aici. Mergem de o oră și jumătate — și am mers repede.

— Știu că mi-e o sete..., spuse Mick. Și foame. Ce-ai adus de mîncare în punga aia ?

— Pate de ficat, sandvișuri cu pui și plăcintă.

— O să mîncăm bine.

Îi era cam rușine cu ce adusese ea.

— Eu am două ouă fierte — cu pachețele de sare și piper pentru fiecare. Și sandvișuri cu unt și cu jeleu de afine. Totul învelit în pergament. Și șervețele.

— Tu nu trebuia să aduci nimic, spuse Harry. Mama a pregătit mîncare pentru amîndoi. Doar eu te-am invitat. Imediat ajungem la o prăvălie unde putem să bem ceva rece.

Mai merseră jumătate de oră și în sfîrșit ajunseră la prăvălie, lîngă o benzinărie. Harry așeză bicicletele, iar ea intră înăuntru. După lumina de afară în prăvălie părea întuneric. Pe rafturi erau așezate hălci de afumătură, cutii de ulei și saci cu făină. Pe tejghea era un borcan cu bomboane lipicioase deasupra căruia bîzîiau muștele.

— Ce aveți de băut ? întrebă Harry.

Vînzătorul începu să le înșire. Mick deschise răcitorul și se uită înăuntru. Era o senzație plăcută să-și bage mîinile în apa rece.

— Eu vreau cacao rece. Aveți ?

— Și eu tot așa. Dați-ne două.

— Nu, stai puțin. Uite aci niște bere rece. Vreau o sticlă de bere dacă ești în stare să faci asemenea tratație.

Harry comandă o sticlă și pentru el. Considera un mare păcat să bei bere înainte de a împlini douăzeci de ani, dar poate că s-a gîndit să nu-i strice cheful. După prima înghițitură făcu o mutră acră. Se așezară pe scări în fața prăvăliei. Mick avea picioarele atît de obosite, încît îi tresăreau mușchii. Șterse gura sticlei cu mîna și bău cu sete din berea rece. Peste drum era un cîmp mare, numai cu iarbă, și dincolo de el marginea pădurii de pini. Pomii aveau toate nuanțele de verde — de la galben-verzui in-

tens pînă la verde închis, aproape negru. Cerul era albastru încins.

— Îmi place berea, spuse ea. Cînd eram mică muiam pîine în ce lăsa tăticul în pahar. Îmi place să ling sare din palmă cînd beau. Asta e a doua sticlă pe care o beau de la început pînă la sfîrșit.

— Prima înghițitură e amară. Dar pe urmă e bună.

Vînzătorul le spuse că erau la douăsprezece mile de oraș. Mai aveau de mers patru mile. Harry plăti și ieșiră din nou în soarele fierbinte. Harry vorbea tare și rîdea mereu fără motiv.

— Aoleu, berea asta și cu soarele m-au amețit de tot. Dar, mă simt grozav de bine, spuse el.

— De-abia aștept să înot.

Pe drum era nisip și trebuiră să se lase cu toată greutatea pe pedale ca să nu se împotmolească. Lui Harry i se lipise cămașa de spinare din cauza transpirației. Continua să vorbească tot timpul. Acum drumul era din nou de pămînt roșu, nisipul rămăsese în urmă. Lui Mick îi răsuna în minte un cîntec lent al negrilor — îl cînta fratele Portiei la muzicuță. Începu să pedaleze în ritmul cîntecului.

Pe urmă ajunseseră în sfîrșit la locul pe care îl căutau.

— Aici e ! Vezi semnul acela unde spune PROPRIETATE PARTICULARĂ ? Trebuie să sărim gardul de sîrmă și pe urmă s-o luăm pe cărarea aia — uite acolo !

În pădure era o liniște deplină. Pămîntul era acoperit cu ace lucioase de pin. În cîteva minute ajunseră la pîrîu. Apa era maronie

și curgea repede. Părea rece. Nu se auzeau alte sunete decît apa și o adiere care murmura undeva sus, în vîrfurile pinilor. Pădurea liniștită și adîncă îi intimidase parcă și mergeau fără zgomot de-a lungul malului pe lîngă pîriu.

— Ce frumos e.

Harry rîse.

— De ce vorbești în șoaptă ? Ascultă !

Își astupă gura cu palma și scoase un chiuit lung, ca indienii, stîrnind ecouri.

— Haide. Hai să sărim în apă și să ne răcorim.

— Ție nu ți-e foame ?

— Bine. Atunci mîncăm întîi. Mîncăm jumătate acuma și jumătate mai tîrziu, cînd ieșim din apă.

Mick desfăcu sandvișurile cu jeleu. După ce le terminară, Harry strînse hîrtiile cocoloș și le vîrî într-o scorbură. Apoi își luă slipul și o apucă în jos pe cărare. Mick își scoase hainele după un tufiș și îmbrăcă cu oarecare trudă costumul de baie al lui Hazel. Costumul era prea mic și o tăia între picioare.

— Gata ? strigă Harry.

Auzi un plescăit și, cînd ajunse pe mal, Harry era deja în apă înotînd.

— Nu sări pînă nu văd dacă nu-s cioturi sau locuri cu apă mică, spuse el.

Așteptă uitîndu-se la capul lui, cum sălta în apă. Oricum, nici prin gînd nu-i trecuse să sară. Nu știa nici să înoate. Nu încercase decît de vreo cîteva ori, și atunci întotdeauna cu colac sau în apă nu prea adîncă. Dar dacă-i spunea lui Harry, ar fi părut că e fricoasă. Nu știa ce să facă. Și atunci inventă o poveste :

— Nu mai fac sărituri de multă vreme. Înainte săream de la trambulina mare tot timpul. Dar o dată mi-am spart capul, așa că nu mai pot să sar.

Se gîndi o clipă.

— A fost un dublu echer, săritura aia. Și cînd am ieșit la suprafață, apa era numai sînge. Dar eu n-am dat atenție și-am început să înot cu fițe. Erau unii care strigau la mine. Și atunci m-am lămurit de unde venea tot sîngele ăla din apă. De atunci n-am mai fost în stare să înot.

Harry se cățără pe mal.

— Ce spui! N-am auzit nimic de treaba asta.

Vroia să mai adauge ceva la poveste, s-o facă mai verosimilă, dar în loc să continue rămase cu ochii la Harry. Avea pielea arămie și lucioasă din cauza apei. Avea păr pe piept și pe picioare. Cu slipul strîns pe el părea foarte dezbrăcat. Fără ochelari, fața lui părea mare și mai frumoasă. Ochii îi erau umezi și albaștri. Se uita la ea și dintr-o dată se simțiră amîndoi încurcați parcă.

— Apa are cam trei metri adîncime, numai lîngă malul celălalt e mai mică.

— Hai să-i dăm drumul. Sînt sigură că e bine în apa asta rece.

Nu-i era teamă. Se simțea ca și cum s-ar fi pomenit în vîrful unui pom foarte înalt și n-avea altceva de făcut decît să se dea jos cum putea mai bine — o senzație de calm lucid. Își dădu drumul la mal și gata, era în apa rece ca gheața. Se mai ținu de o rădăcină pînă cînd i se rupse în mînă și atunci începu să înoate. O dată înghiți apă și se duse la fund,

dar nu se lăsă și nu se făcu de rîs. Înotă mai departe și ajunse la celălalt mal, unde dădu de fund. După aceea se simți foarte bine. Începu să plesnească apa cu mîinile și să strige cuvinte fără sens ca să audă ecoul.

— Ia uită-te la mine!

Harry se urca într-un pomișor înalt și subțire, scuturîndu-l tot. Trunchiul era elastic, și cînd ajunse în vîrf se aplecă cu el pînă jos. Harry își dădu drumul în apă.

— Și eu! Uită-te și tu la mine!

— Ăla e prea mic.

Nu erau mulți pe stradă care s-o întreacă la cățărat. Imită întocmai mișcările lui și ateriză în apă cu zgomot. Și știa și să înoate. Acuma știa să înoate foarte bine.

Se jucară de-a „mergi pe unde merg și eu", alergînd în susul și-n josul malului și sărind în apa maronie și rece. Strigau, săreau și se cățărau. S-au jucat așa poate două ceasuri. Și pe urmă, stînd așa pe mal, s-au uitat unul la altul și se părea că nu mai au ce să inventeze. Deodată ea spuse:

— Ai înotat vreodată gol?

În pădure era liniște și mult timp el nu răspunse nimic. Îi era frig. Sfîrcurile i se întăriseră și se învinețiseră. Avea și buzele vinete și-i clănțăneau dinții.

— Cred... cred că nu.

O apucă un fel de nebunie și spuse ceva ce nu vroia să spună.

— Eu vreau dacă vrei și tu. Dacă ai curajul.

Harry își trecu degetele prin șuvițele de păr ud.

— Bine.

Își scoaseră amîndoi costumele de baie. Harry era cu spatele. Se împiedică și i se înroșiră urechile. Apoi se întoarseră unul spre celălalt. Au stat așa poate o jumătate de oră, poate nu mai mult de un minut.

Harry smulse o frunză dintr-un pom și o rupse în bucățele.

— Hai să ne-mbrăcăm.

Tot timpul cît au mîncat, n-a vorbit nici unul din ei. Au întins pe jos ce aduseseră. Harry a împărțit totul pe jumătate. În jur plutea atmosfera de căldură și de somn a unei după-amieze de vară. În pădurea cea mare nu se auzeau decît curgerea lină a apei și cîntecul păsărilor. Harry luă în mînă oul fiert și-i strivi gălbenușul cu degetul mare. Oare de ce-i amintea asta ? Își auzea respirația.

Apoi el își ridică privirea peste umărul ei.

— Uite ce vreau să-ți spun. Mi se pare că ești atît de frumoasă, Mick. Pînă acuma nu mi se părea. Nu vreau să zic că te consideram urîtă . . . vreau numai să spun că. . .

Mick aruncă un con de pin în apă.

— Ar fi bine s-o pornim înapoi, dacă vrem s-ajungem acasă pe lumină.

— Nu, spuse el. Hai să ne-ntindem puțin. Doar un minut.

Aduse în pumni ace de pin, frunze și mușchi. Ea stătea și se uita la el, sugîndu-și genunchiul. Ținea pumnii strînși și era, nu știu cum, încordată toată.

— Acuma putem dormi ca să fim odihniți pentru întoarcere.

Se culcară pe patul moale, cu ochii în sus la pămătufurile verzi ale pinilor profilate pe cer. O pasăre cînta un cîntec limpede și trist, pe

care nu-l mai auzise. O notă înaltă, ca un oboi — apoi cobora cinci tonuri mai jos și începea din nou. Cîntecul era trist ca o întrebare fără cuvinte.

— Ce-mi place pasărea aia, spuse Harry. Cred că-i un florinte.

— Aș vrea să fim acuma la ocean. Pe plajă, să ne uităm la vapoare departe în larg. Tu ai fost odată la plajă într-o vară — cum e acolo de fapt ?

El răspunse cu voce joasă și răgușită :

— Păi... mai întîi sînt valurile. Cîteodată albastre, cîteodată verzi, și cînd strălucește soarele parcă sînt de sticlă. Și pe nisip poți să culegi niște scoici mici — ca alea pe care le-am adus în cutia de trabucuri. Și deasupra apei sînt pescăruși albi. Am fost la Golful Mexic — acolo suflă tot timpul o briză plăcută dinspre apă și nu e niciodată căldură de cuptor ca aici. Întotdeauna. . .

— Zăpadă, spuse Mick. Asta vreau eu să văd. Nămeți albi și reci de zăpadă ca-n poze. Viscol. Zăpadă rece și albă și moale, care cade mereu de sus tot timpul, toată iarna. Zăpadă ca-n Alaska.

S-au răsucit amîndoi în același timp. S-au pomenit strînși unul într-altul. Îl simțea cum tremură, iar pumnii ei erau strînși să se rupă.

— O, Doamne, spunea el mereu.

Ei i se părea că are capul despărțit de trup și aruncat undeva într-o parte. Iar cu ochii privea drept în soarele orbitor, în timp ce socotea ceva în minte. Și pe urmă așa s-a întîmplat.

Așa a fost.

Împingeau încet la pedale pe drum. Harry ținea capul în jos și umerii aduși în față. Umbrele lor se întindeau lungi și negre pe drumul prăfos, căci se făcuse tîrziu după-amiază.

— Ascultă, spuse el.

— Mda.

— Trebuie să-nțelegem ce s-a-ntîmplat. Neapărat. Tu înțelegi . . . înțelegi ceva ?

— Nu știu. Nu prea cred.

— Ascultă ce-ți spun. Trebuie să facem ceva. Hai să stăm jos.

Lăsară bicicletele și se așezară în șanțul de lîngă drum. Stăteau la mare distanță unul de altul. Soarele tîrziu îi bătea în cap și de jur împrejur erau mușuroaie de furnici, galbene și sfărîmicioase.

— Trebuie să-nțelegem ce s-a-ntîmplat, spuse Harry.

Începu să plîngă. Stătea nemișcat și lacrimile i se rostogoleau pe fața albă. Ea nu putea să se gîndească la lucrul care îl făcea să plîngă. O furnică o pișcă de gleznă și o prinse între degete, uitîndu-se la ea de aproape.

— Uite cum e, spuse el. Eu nici măcar n-am sărutat o fată pînă acuma.

— Nici eu. N-am sărutat nici un băiat. Adică să nu fie din familie.

— Tot timpul mă gîndeam la un lucru — s-o sărut pe fata aia pe care-o cunoșteam. Îmi făceam tot feluri de planuri la școală, visam și noaptea. Și pe urmă mi-a dat o dată întîlnire. Mi-am dat seama că voia s-o sărut. Și eu stăteam și mă uitam la ea pe întuneric și nu puteam. Nu mă gîndisem decît la asta — s-o sărut — și cînd a venit momentul n-am putut.

Ea făcu o gaură cu degetul în pămînt și îngropă furnica moartă.

— A fost numai vina mea. Adulterul e un păcat îngrozitor, oricum ai privi lucrurile. Și ești și cu doi ani mai mică decît mine — ce mai, un copil.

— Nu, nu-i adevărat. Nu sînt deloc copil. Dar era mai bine dacă eram.

— Ascultă ce-ți spun. Dacă crezi că ar trebui să ne căsătorim — în secret sau cumva altfel...

Mick scutură din cap.

— Nu mi-a plăcut. N-o să mă mărit niciodată, cu nici un băiat.

— Nici eu n-o să mă însor. Știu sigur. Și nu spun asta doar așa . . . e chiar adevărat.

O speria fața lui. Îi tremura nasul și buza de jos i se înroșise și sîngera acolo unde și-o mușcase. Avea ochii încruntați, uzi și strălucitori. Fața-i era mai albă decît orice față pe care-o văzuse vreodată. Întoarse capul să nu-l mai vadă. Toate ar fi fost bune dacă ar fi tăcut măcar din gură. Ochii ei priviră încet în jur — la lutul din șanț, cu dungi albe și roșii, la o sticlă de whisky spartă, la un pin de pe partea cealaltă a drumului, cu un afiș pentru un om care trebuia să fie ales șerif. Vroia să stea liniștită cîtăva vreme, să nu se gîndească și să nu spună nici un cuvînt.

— Plec din oraș. Sînt mecanic bun, pot să-mi găsesc de lucru în altă parte. Dacă aș rămîne acasă, mama mi-ar citi totul în ochi.

— Ia spune. Dacă te uiți la mine se vede vreo diferență ?

Harry se uită mult timp la ea și dădu din cap că da, se vede. Apoi spuse :

— Mai e un lucru. Într-o lună-două o să-ți trimit adresa mea ca să-mi scrii și să-mi spui sigur dacă n-ai probleme.

— Cum adică ?

Îi explică.

— Nu trebuie să scrii decît atît : „Sînt bine", și eu o să știu.

Acum mergeau din nou spre casă, ducînd bicicletele de ghidon. Umbrele lor se întindeau pe drum, uriașe. Harry era cocoșat ca un cerșetor bătrîn și-și ștergea mereu nasul cu mîneca. Timp de o clipă se lăsă peste tot o lumină intensă, aurie, apoi soarele coborî în spatele pomilor și umbrele dispărură de pe drumul din fața lor. Se simțea foarte bătrînă și parcă avea înăuntru ceva greu. Acum era om mare, chit că vroia sau nu.

Parcurseseră pe jos cele șaisprezece mile și ajunseseră acasă, pe aleea întunecoasă. Vedea lumina galbenă din bucătăria ei. În casă la Harry era întuneric — mama lui nu venise încă. Lucra la o croitorie pe o străduță lăturalnică, cîteodată și duminicile. Dacă te uitai prin vitrină, o vedeai aplecată la mașina de cusut din fundul prăvăliei, sau împungînd cu un ac lung prin bucățile groase de stofă. Nu ridica niciodată privirea cînd te uitai la ea. Iar seara gătea pentru ea și pentru Harry feluri de mîncare ca la carte.

— Ascultă aici..., spuse el.

Ea așteptă în întuneric, dar el nu termină. Dădură mîna unul cu altul și Harry o luă pe aleea întunecoasă printre case. Cînd ajunse pe trotuar, se întoarse și se uită înapoi. De undeva îi cădea o lumină pe față și fața-i era albă și împietrită. Apoi dispăru.

— Ascultă ghicitoarea asta, spuse George.

— Ascult.

— Doi indieni mergeau pe o cărare. Cel din față era fiul celui din spate, dar cel din spate nu era tatăl lui. Ce fel de rude erau ?

— Ia să vedem. Tată vitreg.

George rînji la Portia cu dințișorii lui albăstrii.

— Atunci unchi.

— N-ai cum să ghicești. Era mama lui. Șmecheria e că nu te gîndești ca un indian să fie femeie.

Stătea afară și se uita la ei. Ușa încadra bucătăria ca o ramă de tablou. Înăuntru era plăcut și curat. Era aprinsă numai lumina de la chiuvetă și se vedeau tot felul de umbre. Bill și Hazel stăteau la masă și jucau șeptic pe chibrituri. Hazel își pipăi codițele cu degetele ei grăsuțe și rozalii, în timp ce Bill își sugea obrajii și dădea cărțile cu o mutră foarte serioasă. La chiuvetă Portia ștergea vasele cu o cîrpă curată, în carouri. Slăbise și avea pielea aurie, părul negru, dat cu unsoare era lins frumos. Ralph stătea cuminte pe jos, iar George îi punea un ham făcut din beteala de la pomul de Crăciun, găsită cine știe unde.

— Ascultă altă ghicitoare, Portia. Dacă limba ceasului arată două și jumătate...

Intră înăuntru. Se aștepta parcă să se dea toți înapoi cînd o văd sau s-o înconjoare și să se uite la ea. Dar abia dacă îi aruncară o privire. Se așeză la masă și începu să aștepte.

— Bine c-ai venit și tu acum, după ce toată lumea a terminat masa. Mie parcă mi-e dat să nu termin niciodată cu treaba.

Nimeni n-o băga în seamă. Mîncă o farfurie mare de somon cu varză și încheie cu iaurt. Se gîndea la mama ei. Se deschise ușa și intră mama. Îi spuse Portiei că domnișoara Brown a găsit o ploșniță la ea în cameră. Să aducă gazul.

— Nu te mai încrunta așa, Mick. Ești la vîrsta cînd ar trebui să te aranjezi și tu puțin, să arăți cît mai bine. Și ia stai — cum te repezi așa să pleci cînd vorbesc cu tine — te rog să-l speli bine pe Ralph cu buretele înainte de culcare. Vezi să nu-i rămînă murdărie în nas și în urechi.

Perișorul moale al lui Ralph era plin de griș cu lapte. Îl șterse mai întîi cu spălătorul de vase și pe urmă îi clăti fața și mînuțele la chiuvetă. Bill și Hazel terminară partida. Unghiile lungi ale lui Bill zgîriară masa atunci cînd luă chibriturile. George îl duse pe Ralph la culcare. Ea și Portia erau singure în bucătărie.

— Ascultă ! Ia uită-te la mine. Observi ceva deosebit ?

— Sigur că da, puiu'.

Portia își puse pălăria roșie și-și schimbă pantofii.

— Păi...

— Ia puțină grăsime și dă-te pe față. Ți s-a cojit rău nasu'. Toată lumea zice că grăsimea-i cea mai bună la arsuri.

Stătea singură în întuneric în curtea din spate și rupea cu unghiile bucățele din coaja stejarilor. Aproape că era mai rău așa. Poate că s-ar fi simțit mai bine dacă se uitau la ea și-și dădeau seama. Dacă știau.

Tata o strigă de pe scara din spate.

— Mick ! Hei, Mick.

— Da, tată.

— La telefon.

George se băgă în ea încercînd să audă și el, dar ea îl împinse cît colo. D-na Minowitz vorbea tare, era foarte alarmată.

— Harry al meu trebuia să fie acasă la ora asta. Știi cumva unde e ?

— Nu, doamnă.

— Zicea că mergeți undeva cu bicicletele. Unde poate să fie ? Nu știi unde e ?

— Nu, doamnă, mai spuse o dată Mick.

12

Acum că se făcuse din nou cald, bîlciul Sunny Dixie era mereu plin de lume. Vîntul de martie se potolise. Frunzișul verde-gălbui rotunjise pomii. Cerul era albastru, fără nici un nor, iar razele soarelui erau din ce în ce mai fierbinți. Aerul era înăbușitor. Jake Blount nu putea suferi vremea asta. Îl apuca amețeala cînd se gîndea la lunile lungi de arșiță care urmau de acum înainte. Nu se simțea prea bine. În ultimul timp îl chinuia mereu o durere de cap. Se îngrășase și făcuse burtică. Trebuia să lase nasturele de sus de la pantaloni descheiat. Știa că grăsimea i se trăgea de la băutură, dar continua să bea. Alcoolul îi mai potolea durerea de cap. Un singur păhărel și se simțea mai bine. Ajunsese să nu mai conteze dacă era un pahar sau o sticlă întreagă. Nu efectul de moment al alcoolului îi stimula simțurile, ci reacția primei înghițituri în con-

tact cu tot alcoolul care-i saturase sîngele în ultimele luni. O singură lingură de bere liniștea durerea care-i pulsa în cap, dar o sticlă întreagă de whisky nu reușea să-l îmbete.

Se lăsă complet de băutură. Cîteva zile nu bău decît apă și suc de portocale. Durerea era ca un vierme care i se tîra în cap. Lucra în scîrbă, după-amiezele și serile nu se mai sfîrșeau. Nu putea să doarmă, iar să încerce să citească era un chin. Mirosul acru de igrasie din cameră îl scotea din fire. Se zvîrcolea în pat și, cînd în sfîrșit adormea, afară era ziuă.

Îl urmărea un vis urît. Prima oară îl visase acum patru luni. Se trezea de spaimă — dar lucrul ciudat era că niciodată nu-și putea aminti conținutul acestui vis. Rămînea doar senzația de groază atunci cînd deschidea ochii. De fiecare dată cînd se trezea, aceste senzații erau atît de asemănătoare, încît nu se îndoia că de fapt era vorba de unul și același vis. Era obișnuit să aibă vise — coșmarurile grotești ale beției, care-l scufundau într-o zonă de tulburare vecină cu nebunia, dar întotdeauna lumina dimineții risipea efectele acestor vise fără noimă și le uita imediat.

Dar visul acesta perfid, lipsit de conținut, era cu totul altfel. Se trezea și nu-și amintea nimic, dar simțea ceva ca o amenințare plutind în jurul lui mult timp după aceea. Apoi, într-o dimineață, se trezi cu vechea teamă, dar și cu o vagă amintire a întunericului pe care-l lăsase în urmă. Umbla prin mulțime și ducea ceva în brațe. Asta era tot ce-și amintea. Furase ceva? Încerca să salveze un obiect? Oamenii aceia din jurul lui îl urmăreau? Parcă nu. Cu cît încerca să pătrundă mai mult

acest vis simplu, cu atît îl înțelegea mai puțin. Apoi un timp visul nu mai reveni.

Îl cunoscu pe autorul mesajului scris cu cretă, pe care-l văzuse în noiembrie anul trecut. Încă din prima zi, de cum făcuseră cunoștință, bătrînul se agăță de el ca un geniu rău. Îl chema Simms și predica pe unde nimerea. Frigul iernii îl ținuse în casă, dar acum, primăvara, umbla toată ziua pe străzi. Părul alb și moale îi atîrna nepieptănat pe ceafă și căra tot timpul cu el un portofel de cucoană, mare, cu fețe de mătase, plin cu cretă și cu bilețele care îndemnau lumea să creadă în Isus. Avea o lucire de nebunie în ochii strălucitori. Simms încercă să-l convertească.

— Copil al suferinței, ghicesc în răsuflarea ta duhoarea de iad a berii. Fumezi și țigări. Dacă Domnul ne-ar fi alcătuit pentru fumat țigări, ar fi spus-o în Cartea Sa. Pe fruntea ta stă semnul lui Satana. Îl văd prea bine. Căiește-te. Dă-mi voie să-ți arăt lumina.

Jake dădu ochii peste cap și foarte solemn făcu un semn pios în aer. Apoi își arătă palma pătată de ulei.

— Îți fac această destăinuire numai ție, spuse el cu voce groasă, ca pe scenă.

Simms se uită la cicatricea din palmă. Jake se aplecă spre el și-i șopti :

— Și mai am un semn. Știi tu care. Le am din naștere.

Simms se dădu înapoi pînă se lovi de gard. Cu un gest tipic feminin își ridică o șuviță de păr argintiu de pe frunte și o dădu pe spate, netezind-o cu mîna. Își lingea nervos colțurile gurii cu limba. Jake începu să rîdă.

— Blasfemie! țipă Simms. O să te ajungă mînia lui Dumnezeu. Pe tine și pe cei asemenea ție. Dumnezeu îi ține minte pe cei care-l batjocoresc. El mă păzește pe mine. Dumnezeu păzește pe toată lumea, dar cel mai mult mă păzește pe mine. Cum l-a păzit pe Moise. Dumnezeu vorbește cu mine noaptea. O să te ajungă mînia Lui.

Îl duse pe Simms la o prăvălie pe colț, unde băură Coca-Cola și mîncară saleuri cu unt de arahide. Simms începu din nou să-l prelucreze. Cînd plecă la bîlci, Simms se ținu după el.

— Vino aici la colțul ăsta diseară la șapte. Isus are un mesaj pentru tine.

Primele zile din aprilie aduseră vînt și căldură. Pe cerul albastru treceau nori alburii. Vîntul aducea miros de rîu, dar și un alt miros, mai proaspăt, de pe cîmpurile din afara orașului. La bîlci era mare înghesuială în fiecare zi de la patru după-amiază și pînă la miezul nopții. Veneau acolo oameni care nu știau multe. O dată cu primăvara Jake mirosea sămînță de scandal.

Într-o seară lucra ceva la mecanismul de la lanțuri, cînd deodată îi atraseră atenția niște glasuri furioase. Își făcu repede loc prin mulțime pînă cînd văzu o fată, albă, care se bătea cu o negresă lîngă casa de bilete de la călușei. Le despărți, dar ele tot mai încercau să se repeadă una la alta. Mulțimea se împărțise în două tabere și era un balamuc de nedescris. Fata albă era cocoșată. Ținea ceva strîns în mînă.

— Te-am mai văzut io, urla negresa. Te bat de-ți rup cocoașa din spinare.

— Taci din gură, cioroaico!

— Tîrîtură din fabrică. Io am plătit bani și-o să mă dau în călușei. Tu, om alb, spune-i să-mi deie biletu-napoi.

— Cioroaică împuțită!

Jake se uita cînd la una, cînd la cealaltă. Mulțimea se strîngea în jurul lor. Ambele tabere murmurau, dîndu-și cu părerea.

— Io am văzut cum Lurie a scăpat biletu' și pe urmă cum doamna albă l-a ridicat. Io spun adevăru', zău așa, zicea un băiat negru.

— Negrii ăștia pune labele pe-o fată albă și noi...

— Tu să nu mă mai împingi așa. Ia vezi că dau și eu, ce dacă-i albă pielea pe tine.

Jake se înfipse unde era gloata mai mare.

— Gata! strigă el. Cărați-vă, s-a terminat circul. Să nu mai prind pe nimeni aici.

Probabil că dimensiunea pumnilor lui îi făcu pe oameni să se risipească mormăind. Jake se întoarse la cele două fete.

— Ascultă la mine, spuse negresa. Io îs una din ăia puțini de-și păstrează cinzeci de cenți pînă vineri seara. Am muncit la călcat dublu săptămîna asta. Am plătit bani buni, cinci cenți, pentru biletu' carele îl ține ea acuma-n mînă, și io vreau să mă dau în călușei.

Jake puse repede capăt zîzaniei. Îi lăsă cocoșatei biletul controversat și îi dădu altul negresei. În restul serii n-au mai fost certuri. Dar Jake umbla mereu încoace și încolo prin mulțime, atent la orice mișcare. Era tulburat și îngrijorat.

În afară de el, mai lucrau cinci persoane la bîlci — doi oameni care puneau în mișcare lanțurile și rupeau biletele, și trei fete care

vindeau bilete. Patterson nu intra la socoteală. Proprietarul își petrecea mai tot timpul jucînd cărți de unul singur la el în rulotă. Avea ochii tulburi, cu pupilele mișcorate, iar pielea îi atîrna la ceafă în falduri moi, gălbejite. În ultimele luni salariul lui Jake se mărise de două ori la rînd. Era sarcina lui ca la douăsprezece noaptea să-i dea raportul lui Patterson și să-i predea încasările din ziua respectivă. Cîteodată acesta nici nu observa că e în rulotă; treceau așa cîteva minute, timp în care Patterson, într-o stare de letargie, privea pierdut la cărțile de joc. În rulotă era un aer greu, mirosea a mîncare și a marijuana. Patterson își ținea mîna pe stomac, de parcă ar fi vrut să și-l ferească de ceva. Întotdeauna verifica cu mare grijă socotelile.

Jake se certă rău cu cei doi muncitori. Amîndoi lucraseră la una din fabrici, la cărat deșeuri. La început încercă să vorbească cu ei, să-i ajute să înțeleagă adevărul. O dată i-a invitat și la cîrciumă, la un pahar. Dar erau atît de proști, că n-avea ce să le facă. Nu mult după asta auzi din întîmplare o conversație între cei doi, care declanșă conflictul. Era sîmbătă noaptea, se făcuse aproape două, și tocmai terminase de verificat socotelile cu Patterson. Cînd ieși din rulotă, i se păru că nu mai e nimeni pe acolo. Era o lună frumoasă pe cer, se gîndea la Singer și la ziua liberă pe care o avea în față. Apoi, cînd trecu pe lîngă lanțuri, își auzi numele rostit de cineva. Cei doi muncitori își terminaseră treaba și fumau o țigară. Jake se opri și ascultă.

— Dacă e ceva care mă enervează mai rău decît negrii sînt ăștia roșii.

— Pe mine mă face să rîd. Nici nu mă uit la el. Și cum umblă, ca un cocoș. N-am văzut în viața mea așa o stîrpitură. Ce înălțime o fi avînd ?

— N-are nici un metru cincizeci. Dar în capul lui crede că trebuie să spună la toți ce să facă. Ar trebui băgat la închisoare. Asta merită.

— Pe mine mă distrează. Cînd mă uit la el, îmi vine să rîd.

— Cu mine să nu facă pe nebunu'.

Jake se uită după ei cum mergeau spre Weavers Lane. Primul gînd fu să se repeadă și să le zică vreo două, dar ceva îl reținu. Cîteva zile nu făcu nimic, fierbînd în tăcere. Apoi, într-o noapte după lucru îi urmări și, după ce parcurseră cîteva străzi, cum dădeau un colț, le ieși în față.

— V-am auzit, spuse el gîfîind. Din întîmplare am auzit fiecare cuvînt pe care l-ați spus sîmbăta trecută. Da, sînt roșu. Cel puțin așa mă consider. Dar voi ce sînteți ?

Se aflau sub un felinar. Cei doi se dădură înapoi. Nu era nimeni prin împrejurimi.

— Șobolani prăpădiți, fără șira spinării, cu mutre de cocă ! Aș putea să vă iau de gît ca pe niște cîrpe, cîte unul în fiecare mînă. Stîrpitură — ne-stîrpitură, aș putea să vă las aici grămadă, să vă adune cu lopata.

Cei doi se uitară unul la altul, se făcură mici și încercară să meargă mai departe. Dar Jake nu-i lăsă să scape. Se ținea în pas cu ei, mergînd cu spatele și rînjind furios.

— Asta-i tot ce am de spus : pe viitor vă poftesc să veniți la mine atunci cînd simțiți nevoia să faceți comentarii în legătură cu per-

soana mea, privitor la înălțime, greutate, accent, conduită sau ideologie. Și să nu credeți că-mi pasă mai puțin de aceasta din urmă — în caz că nu știți. Mai discutăm noi.

După asta Jake îi trată pe cei doi cu un dispreț în care se ghicea și furie. Ei își băteau joc de el pe la spate. Într-o după-amiază descoperi că motorul de la lanțuri fusese stricat în mod intenționat și trebui să muncească trei ore peste program ca să-l repare. Mereu i se părea că rîde cineva de el. De fiecare dată cînd le auzea pe fete vorbind una cu alta își îndrepta spatele și rîdea zgomotos ca din întîmplare, tare, ca și cînd și-ar fi adus aminte de ceva vesel ce știa numai el.

Vîntul cald venind din sud-vest, dinspre Golful Mexic, era încărcat de miresmele primăverii. Zilele se făcură mai lungi, iar soarele ardea tot mai puternic. Căldura moleșitoare îl deprima. Începu din nou să bea. Cum termina lucrul, se ducea acasă și se întindea pe pat. Cîteodată stătea așa, cu toate hainele pe el și fără să se miște, cîte douăsprezece-treisprezece ore. Neliniștea care doar cu cîteva luni înainte îl făcea să hohotească de plîns și să-și roadă unghiile părea să-i fi trecut. Și totuși, în spatele acestei inerții, Jake simțea vechea încordare. Din toate locurile pe unde fusese, în orașul ăsta se simțea cel mai singur. Sau s-ar fi simțit singur dacă n-ar fi fost Singer. Numai el și Singer înțelegeau adevărul. El era dintre cei care știau, dar nu-i putea face să înțeleagă pe neștiutori. Era ca și cum ar fi încercat să se lupte cu întunericul, cu căldura sau cu un miros urît. Se uita morocănos pe fereastra camerei. Un pomișor pipernicit și înnegrit de fum de la colțul străzii scosese niște frunzulițe de un verde agresiv. Cerul era mereu de un albastru intens, nemilos. Prin cameră bîzîiau țînțarii stîrniți dintr-un pîrîiaș murdar care curgea prin zona asta.

Se molipsi de rîie. Făcu un amestec de sulf și untură de porc, cu care se ungea pe corp în fiecare dimineață. Se scărpina pînă la sînge, dar mîncărimea parcă n-avea de gînd să se potolească niciodată. Intr-o noapte nu mai putu să rabde. Stătea singur de cîteva ceasuri. Amestecase gin cu whisky și era foarte beat. Era aproape dimineață. Se aplecă pe fereastră și se uită la strada întunecată și tăcută. Se gîndi la toți oamenii din jurul lui. Dormeau. Neștiutorii. Dintr-o dată se apucă să urle cît îl ținea gura :

— Asta-i adevărul ! Nu știți nimic, dobitocilor ! Nu știți ! Nu știți !

Strada se trezi furioasă. Se aprinseră lumini și i se adresară înjurături somnoroase. Cei care locuiau în casă începură să-i zgîlțîie ușa cu furie. Niște fete de la un bordel de peste drum scoaseră capul pe fereastră.

— Proști, proști, proști, proști și dobitoci. Proști, proști, proști, proști...

— Taci din gură ! Taci din gură !

Cei din hol izbeau în ușă s-o spargă :

— Bețivanule ! O să vezi tu cine-i prost cînd punem mîna pe tine.

— Cîți sînteți acolo ? răcni Jake, și începu să bată în pervazul ferestrei cu o sticlă goală. Haideți, cu toții ! Sau toți sau nici unul ! Vă aranjez eu cîte trei deodată.

— Așa, iubitule, strigă una din tîrfe.

Ușa cedă. Jake sări pe fereastră și o luă la fugă pe o alee din spate.

— I-ha ! I-ha ! chiui el, ca la beție.

Era desculț și fără cămașă. Un ceas mai tîrziu intra împleticindu-se în camera lui Singer. Se întinse pe jos cît era de lung și rîse pînă adormi.

Într-o dimineață de aprilie găsi cadavrul unui om care fusese omorît. Era un tînăr negru. Jake îl găsi într-un șanț la vreo treizeci de metri de terenul unde era bîlciul. Negrul avea gîtul tăiat și capul i se rostogolise pe spate într-un unghi absurd. Soarele bătea fierbinte în ochii lui deschiși, sticloși, și deasupra sîngelui uscat care-i acoperea pieptul se învîrteau muștele. Mortul avea în mînă un baston cu dungi roșii și galbene și cu ciucure, din acelea care se vindeau la o tarabă în bîlci. Jake stătu un timp uitîndu-se posomorît la cadavru. Apoi chemă poliția. Nu se găsiră nici un fel de indicii. Două zile mai tîrziu familia reclamă trupul mortului de la morgă.

La Sunny Dixie erau mereu bătăi și certuri. Cîteodată îi vedeai pe doi venind braț la braț, buni prieteni, beau și rîdeau — iar la plecare se băteau ca chiorii. Jake era tot timpul atent. În dosul veseliei stridente, a luminilor strălucitoare, a rîsului indolent, simțea ceva apăsător și amenințător.

În toate aceste săptămîni de zăpăceală, de incoerență, Simms se ținu pe urmele lui, cicălindu-l fără întrerupere. Bătrînului îi plăcea să-și aducă cu el o ladă și o Biblie, să se urce pe ladă în mijlocul mulțimii și să predice. Vorbea despre a doua venire a lui Hristos. Spunea că Judecata de Apoi va avea loc pe 2 octombrie 1951. Punea ochiul pe cîțiva bețivi și zbiera la ei cu vocea lui subțire și obosită. De atîta înflăcărare i se umplea gura de salivă și vorbele ieșeau apoase și bolborosite. După ce se fofila și reușea să-și instaleze tribuna, nu putea fi clintit cu nici un argument. Îi făcu cadou lui Jake Biblia lui Gideon și îi spuse să se roage în genunchi cîte o oră în fiecare seară, și să azvîrle cît colo fiecare pahar de bere și fiecare țigară care i se oferă.

Se certau scriind pe ziduri și pe garduri. Jake începuse să țină și el cretă prin buzunare. Scria propoziții scurte și concise. Încerca să le formuleze în așa fel încît trecătorul să se oprească și să se întrebe ce înseamnă. Să fie surprins. Să gîndească. Mai scria și pamflete de cîteva rînduri și le împărțea pe stradă.

Dacă n-ar fi fost Singer, Jake știa că ar fi plecat din oraș. Numai duminica devenea mai pașnic, atunci cînd era cu prietenul său. Cîteodată mergeau împreună la plimbare sau jucau șah — dar cel mai adesea petreceau ziua liniștiți în camera lui Singer. Dacă avea chef să vorbească, Singer era întotdeauna atent. Dacă stătea toată ziua morocănos, mutul înțelegea ce era în sufletul lui și nu se mira. I se părea că acum numai Singer putea să-l ajute.

Apoi într-o duminică urcă scările și văzu că ușa lui Singer e deschisă. Camera era goală. Stătu singur mai bine de două ore. Într-un tîrziu auzi pașii lui Singer pe scări.

— Mă întrebam ce-i cu tine. Unde-ai fost ?

Singer zîmbi. Își șterse pălăria cu batista și o puse la loc. Apoi scoase tacticos din buzunar creionul de argint și se aplecă pe polița de deasupra căminului să scrie o notă.

— Ce-i asta ? întrebă Jake după ce citi ce scrisése mutul. Cui i-au tăiat picioarele ?

Singer luă înapoi nota și mai scrise cîteva propoziții.

— Ha ! spuse Jake. Asta nu mă surprinde.

Chibzui încruntat la bucata de hîrtie, apoi o mototoli în mînă. Nepăsarea care-l cuprinsese în ultima lună dispăruse, era din nou încordat și agitat.

— Ha ! spuse el din nou.

Singer puse un ibric de cafea pe foc și scoase șahul. Jake rupse hîrtia în bucățele și începu să le frece între palmele transpirate.

— Dar se poate face ceva, spuse el după un timp. Știi asta ?

Singer dădu din cap fără prea multă convingere.

— Vreau să-l văd pe băiat și să aud toată povestea. Cînd poți să mă duci acolo ?

Singer chibzui. Apoi scrise pe o bucată de hîrtie : Diseară.

Jake, cu mîna la gură, începu să se plimbe nervos prin cameră.

— Putem face ceva.

13

Jake și Singer așteptau în fața ușii. Cînd apăsară pe sonerie nu se auzi nici un țîrîit în casa cufundată în întuneric. Jake ciocăni nerăbdător, turtindu-și nasul de plasa pentru țînțari. Lîngă el, Singer stătea țeapăn și zîmbitor, cu două pete de culoare în obraji, pentru că băuseră împreună o sticlă de gin. Era liniște și întuneric. Jake văzu o rază de lumină gal-

benă străbătînd vag holul. Și Portia le deschise ușa.

— Sper că n-oți fi așteptat prea mult. Atîta lume-a venit p-aci, c-am zis mai bine să scoatem soneria. Dați-mi pălăriile, dom'lor — Tata-i tare rău.

Jake îl urmă pe Singer cu pași grei — deși încerca să meargă în vîrful picioarelor — pe holul îngust, fără nici o mobilă. În pragul bucătăriei se opri brusc. În încăpere era cald și plin de oameni. Într-o sobiță ardea focul și toate ferestrele erau închise. Prin mirosul de fum răzbătea un vag miros de negri. Singura lumină era vîlvătaia din sobă. Vocile care se auzeau neclar din hol acum tăcuseră.

— Domnii ăștia albi d'acilea a venit să-ntrebe de taica, spuse Portia. Io aș crede că poa' să vă vază, da' mai bine i-o iau io înainte și să-i zic.

Jake se ciupi cu degetele de buza de jos. Pe vîrful nasului avea imprimată urma cu pătrățele a plasei de țînțari.

— Nu asta-i problema, spuse el. Am venit să vorbesc cu fratele tău.

Negrii din încăpere se ridicaseră în picioare. Singer le făcu semn să ia loc. Doi bătrîni cu părul cărunt se așezară pe o bancă de lîngă sobă. Un mulatru cu picioare lungi se rezemă de pervazul ferestrei. Pe un pat de campanie dintr-un colț era un băiat fără picioare, cu pantalonii îndoiți și prinși cu ace sub cioturile coapselor.

— Bună seara, spuse Jake încurcat. Te cheamă Copeland ?

Băiatul își puse mîinile pe cioturile picioarelor și se trase la perete.

— Pe mine mă cheamă Willie.

— Puiule, nu te speria, spuse Portia. Ăsta-i domnu' Singer de care ți-a vorbit taica. Iar ăstălalt domn alb îi domnu' Blount și el îi foarte bun prieten cu domnu' Singer. A venit și ei aci, drăguții de ei, să ne-ntrebe de necaz.

Se întoarse spre Jake și îi arătă pe rînd pe cei trei din încăpere.

— Băiatu' ăsta răzimat de fereastră îi cel'lalt frate-al meu. Îi zice Buddy. Iar ăștia d-aci de lîngă sobă îs doi prieteni dragi d-ai lu' taica. Le zice domnu' Marshall Nicolls și domnu' John Roberts. Cred că-i bine să știi cine-i oamenii care e cu tine-n cameră.

— Mulțumesc, spuse Jake și se-ntoarse din nou spre Willie. Tot ce vreau este să-mi spui și mie ca să-mi fie clar despre ce e vorba.

— Uite-așa, spuse Willie. Simt de parcă picioar'le mă mai doare încă. Am acilea la degete mare durere. Da' acu' mă doare jos unde trebuia să-mi fie picioar'le, de mai aveam p-p-picioare. Nu unde mi-e picioar'le acu'. I-un lucru tare greu de-nțeles. Picioar'le mă doare tot timpu' așa tare și io nici habar nu am unde-i ele acuma. Nu mi le-a dat 'napoi. Picioar'le mele îi acu' la o sută de m-mile d-aci.

— Adică să-mi spui cum s-a-ntîmplat, spuse Jake.

Willie ridică ochii la sora sa, neliniștit.

— Nu-mi mai aduc aminte... prea bine.

— Ba-ți aduci aminte, puiule. Că nouă ne-ai zis de mai multe ori.

— Păi...

Băiatul vorbea supărat și cu teamă.

— Eram cu toții afar' la drum și Buster ăsta i-a zis ceva la paznic. O-omu' alb i-a dat

cu bastonu'. Atunci ăstălalt băiat a-ncercat să fugă și io m-am luat după el. S-a-ntîmplat așa repede că io nici nu știu prea bine cum a fost. Pe-urmă ne-a dus 'napoi în lagăr și...

— Știu restul, spuse Jake. Dar vreau numele și adresa celorlalți doi băieți. Și să-mi spui și numele paznicilor.

— Ascultă, om alb. Mie-mi pare că tu ai de gînd să mă bagi pe mine-n bucluc.

— În bucluc! spuse Jake cu duritate. Dar acuma în ce Dumnezeu îți închipui că ești?

— Hai să ședem liniștiți, spuse Portia îngrijorată. Uite cum îi treaba, domnu' Blount. Ei i-a dat drumu' la Willie din lagăr 'nainte să termine pedeapsa. Dar ei i-a spus foarte clar să nu... cred că-nțelegeți dumneavoastră ce zic io. Sigur că Willie-i speriat. Sigur că vrem și noi s-avem grijă... pentru că ăsta-i cel mai bun lucru de făcut. Avem destulă supărare și-așa.

— Ce s-a-ntîmplat cu paznicii?

— Oamenii albi a fost d-dați afară. Așa mi-a zis ei mie.

— Și prietenii tăi unde sînt acuma?

— Care prieteni?

— Păi ceilalți doi băieți.

— Ei n-nu e prietenii mei, spuse Willie. Noi am avut scandal mare.

— Cum adică?

Portia se trăgea de cercei și loburile urechilor i se întindeau ca niște bucăți de cauciuc.

— Uite ce vrea să zică Willie. Știți 'mneavoastră, atunci în alea trei zile cînd i-a durut așa tare, ei a-nceput să se certe. Willie nu vrea să-i mai vază în ochi niciodată. D-asta s-a și certat taica și cu Willie. Băiatu' ăsta Buster...

— Buster are-un picior de lemn, spuse băiatul de lîngă fereastră. L-am văzut azi pe stradă.

— Buster ăsta n-are rude și lu' taica i-a venit în gînd să-l chemăm să se mute la noi. Taica vrea s-adune toți băieții-mpreună. Cum crede el că le dăm de mîncare la toți io nu știu.

— Asta nu-i o idee bună. Și pe-urmă noi niciodată n-am fost prieteni prea buni.

Willie își pipăi cioturile picioarelor cu mîinile sale negre și puternice.

— Tot ce vreau îi să știu unde mi-e p-picioar'le. Asta nu-mi dă mie pace. Doctoru' nu mi-a dat 'napoi picioar'le. Io vreau să știu unde mi-e.

Jake se uita în jurul lui cu ochi tulburi, încețoșați de gin. Totul părea ciudat și neclar. Căldura din bucătărie îl amețea și vocile căpătau ecouri stranii în urechi. Fumul îl îneca. Lampa care atîrna din tavan era aprinsă, dar cum becul era învelit într-un ziar ca să nu bată prea tare, venea mai multă lumină prin crăpăturile sobei. Pe toate fețele negre din jurul său lucea o lumină roșie. Se simțea stingherit și singur. Singer ieșise din odaie ca să-l viziteze pe tatăl Portiei. Jake îl aștepta cu nerăbdare să se întoarcă ca să poată pleca. Trecu stingherit în partea cealaltă a încăperii și se așeză pe bancă între Marshall Nicolls și John Roberts.

— Unde este tatăl Portiei ?

— Doctorul Copeland este în camera din față, domnule, spuse Roberts.

— E doctor ?

— Da, domnule. E cadru medical.

Pe treptele de afară se auziră pași și se deschise ușa din spate. Un curent cald și proaspăt învioră aerul greu. Intră întîi un băiat înalt, în costum de olandă și cu ghete aurii, cu un sac în brațe. În urma lui venea un băiat de vreo șaptesprezece ani.

— Ei, Highboy. Și tu, Lancy, spuse Willie. Ce mi-ați adus ?

Highboy se înclină plin de considerație spre Jake și puse pe masă două sticle cu vin ; Lancy puse lîngă ele o farfurie acoperită cu un șervet alb.

— Vinu' ăsta e-un dar de la Societate, spuse Highboy. Iar mama lu' Lancy a trimis niște prăjituri cu piersici.

— Ce face doctorul, domnișoară Portia ? întrebă Lancy.

— Puiule, a fost tare bolnav zilele astea. Nu-s împăcată că are-n el atîta forță. Nu-i de bine cînd cineva așa bolnav ca el capătă deodată atîta forță.

Portia se întoarse spre Jake :

— Dumneavoastră nu credeți că ăsta-i semn rău, domnu' Blount ?

Jake se uită la ea năuc.

— Nu știu.

Lancy îi aruncă lui Jake o privire posomorîtă și își trase în jos manșetele de la cămașa rămasă prea mică.

— Transmiteți doctorului complimente de la familia mea.

— Mulțumim tare mult. Taica vorbea de voi mai zilele trecute. Avea o carte pentru tine. Așteaptă un minut s-aduc cartea și să clătesc farfuria asta s-o dai 'napoi lu' mama. Asta a fost tare drăguț din partea ei.

Marshall Nicolls se aplecă spre Jake părînd că vrea să-i vorbească. Bătrînul purta o pereche de pantaloni cu dungulițe albe și un sacou cu floare la butonieră. Își drese glasul și spuse :

— Scuzați-mă, domnule, dar mi-a fost imposibil să nu aud o parte din conversația dumneavoastră cu William, privitor la situația nefericită în care se află. *Inevitabil* noi ne-am gîndit care este cea mai bună cale de urmat.

— Ești rudă cu el sau preotul de la biserică ?

— Nu, sînt farmacist. Iar John Roberts, cel din stînga dumneavoastră, este salariat la ministerul poștelor.

— Poștaș, repetă John Roberts.

— Cu permisiunea dumneavoastră, Marshall Nicolls scoase din buzunar o batistă galbenă de mătase și-și suflă delicat nasul. Desigur noi am discutat această problemă în mod *exhaustiv*, și fără îndoială, ca membri ai rasei de culoare din această țară liberă a Americii, sîntem dornici să ne aducem contribuția la crearea unor relații *amiabile*.

— Dorim ca întotdeauna să facem ce trebuie, spuse John Roberts.

— Și e de datoria noastră să procedăm cu grijă pentru a nu pune în pericol aceste relații amiabile care au fost deja stabilite. Apoi treptat vor apărea *condițiuni* mai bune.

Jake se întorcea de la unul la celălalt.

— Nu prea pot să vă urmăresc.

Căldura îl sufoca. Vroia să iasă afară. Parcă i se așezase o peliculă peste globii ochilor și toate fețele din jurul lui erau neclare.

În partea cealaltă a încăperii Willie cînta la muzicuță : Buddy și Highboy ascultau. Muzica era sumbră și tristă. După ce termină cîntecul, Willie își șterse instrumentul de cămașă.

— Mi-e așa foame și sete că saliva din gură mi-a muiat tot cîntecu'. Aș fi bucuros să gust puțină drăcie din aia. Dac-am ceva bun de băut, ăsta-i singuru' lucru care mă f-face să-mi uit de necaz. Dac-aș ști măcar unde-mi e acum p-picioarele mele și dac-aș bea un pahar de gin în fiecare seară, mi-ar păsa mai puțin.

— Stai cuminte, puiu'. Îți dau îndată, spuse Portia. Domnu' Blount, 'mneavoastră nu doriți o prăjitură cu piersici și-un pahar de vin ?

— Mulțumesc, spuse Jake. N-ar fi rău.

Portia întinse repede o față de masă și puse pe ea o farfurie și o furculiță. Turnă un pahar mare cu vin.

— Vă rog să vă simțiți bine. Și dacă nu vă e cu supărare, i-aș servi și pe ceilalți.

Castroanele trecură din mînă în mînă. Înainte de a-i da sticla lui Willie, Highboy luă rujul Portiei și trase o linie roșie pînă unde avea voie să bea. Se auzeau gîlgîituri și rîsete. Jake își termină prăjitura și își luă paharul cu el la locul dintre cei doi bătrîni. Vinul de casă era parfumat și tare ca un rachiu. Willie începu la muzicuță o melodie lentă și tristă. Portia pocni din degete și începu să se miște în pași de dans.

Jake se întoarse spre Marshall Nicolls.

— Zici că tatăl Portiei e doctor ?

— Da, domnule. E doctor. Un doctor foarte competent.

— Și ce-i cu el ?

Cei doi negri își aruncară priviri care îndemnau la prudență.

— A avut un accident, spuse John Roberts.

— Ce accident ?

— Un accident grav. Deplorabil.

Marshall Nicolls își împături și iar își despături batista de mătase.

— După cum remarcasem adineauri, este important să nu *periclităm* acele relații amiabile, ci să le promovăm în toate felurile posibile. Noi, membrii rasei de culoare, trebuie să ne străduim în toate modurile să-i ridicăm pe cetățenii noștri. Doctorul care se află acolo înăuntru s-a străduit în toate felurile. Dar cîteodată mi-a dat impresia că nu a recunoscut suficient anumite *elemente* ale diferenței de rasă și ale situației.

Pierzîndu-și răbdarea, Jake dădu pe gît ultimele înghițituri de vin.

— Doamne, omule, vorbește clar că nu-nțeleg nimic din ce spui.

Marshall Nicolls și John Roberts schimbară priviri ofensate. În partea cealaltă Willie tot mai cînta. Buzele lui se tîrau peste găurile pătrate ale muzicuței ca niște omizi grase, zbîrcite. Avea umerii lați și puternici. Cioturile coapselor tresăreau în ritmul muzicii. Highboy dansa în timp ce Buddy și Portia băteau din palme la fiecare măsură.

Jake se ridică, și așa, în picioare, își dădu seama că era beat. Se clătină și apoi se uită în jur gata să riposteze, dar nimeni nu părea să fi observat.

— Unde-i Singer ? o întrebă el pe Portia împleticindu-și limba.

Muzica încetă.

— Vai, domnu' Blount, io am crezut că știți că s-a dus. Cît ați stat 'mneavoastră la masă

cu prăjitura, el a venit la ușă și-a arătat ceasu' ca să zică că-i timpu' să plece. 'Mneavoastră v-ați uitat drept la el și-ați clătinat din cap. Am crezut c-ați știut.

— Poate mă gîndeam la altceva.

Se întoarse spre Willie și-i spuse furios :

— Nici măcar nu ți-am spus pentru ce-am venit aici. N-am venit să-ți cer să *faci* ceva. Am vrut numai... am vrut numai atîta. Tu și cu ceilalți băieți să depuneți mărturie pentru ce s-a întîmplat, iar eu să explic de ce. *De ce* este singurul lucru important, nu *ce*. V-aș fi dus peste tot într-un cărucior și voi ați fi spus povestea, și după aceea eu aș fi explicat *de ce*. Și poate asta ar fi însemnat ceva. Poate asta...

Își dădea seama că rîd de el. Era tulburat și din cauza asta uitase ce vrusese să spună. Încăperea era plină de fețe negre și străine, și aerul greu era irespirabil. Văzu o ușă și se îndreptă spre ea împleticindu-se. Se pomeni într-o cămăruță unde era întuneric și mirosea a doctorie. Pe urmă mîna lui apăsă pe altă clanță.

Era în pragul unei mici încăperi albe, unde singurele mobile erau un pat, un dulăpior și două scaune. Pe pat era culcat acel negru înspăimîntător cu care se-ntîlnise pe scări acasă la Singer. Avea fața foarte neagră pe fondul alb al pernelor scrobite. Ochii întunecați erau aprinși de ură, dar buzele groase, albăstrii, arătau că se stăpînește. Avea fața neclintită ca o mască neagră, cu excepția nărilor care se dilatau la fiecare respirație.

— Ieși afară, spuse negrul.

— Stai puțin..., spuse Jake nedumerit. De ce spui asta ?

— E casa mea.

Jake nu-și putea lua ochii de la fața înspăimîntătoare a negrului.

— Dar de ce ?

— Ești alb și ești străin.

Jake nu plecă. Pășì neîndemînatic, dar cu grijă, spre unul din scaunele albe și drepte și se așeză. Negrul își mișcă mîinile pe plapumă. Ochii negri îi luceau de febră. Jake se uita la el. Așteptau. În cameră se simțea o încordare ca între complotiști sau ca liniștea de moarte de dinaintea unei explozii.

Era mult după miezul nopții. Din întuneric venea aerul cald care vestea apropierea dimineții de primăvară și mișca straturile albastre de fum din cameră. Pe jos erau ghemotoace de hîrtie și o sticlă de gin pe jumătate goală. Pe plapumă se vedeau urme cenușii de scrum. Doctorul Copeland își apăsă capul în pernă, cu gîtul încordat. Își scosese halatul, iar mînecile de la cămașa de noapte din bumbac alb erau suflecate pînă la cot. Jake se aplecă în față stînd pe scaun. Avea cravata desfăcută și gulerul de la cămașă era muiat de transpirație. Purtaseră timp de mai multe ore un dialog lung, extenuant. Acum intervenise o pauză.

— Deci a venit timpul să..., începu Jake.

Dar Doctorul Copeland îl întrerupse.

— Acum poate că e necesar ca noi..., murmură el răgușit.

Se opriră. Se uitară fiecare în ochii celuilalt și așteptară.

— Îmi cer scuze, spuse doctorul Copeland.

— Îmi pare rău, spuse Jake. Continuă.

— Nu, continuă dumneata.

— Păi..., spuse Jake. N-o să mai spun ce începusem să spun. Dar în loc de asta vreau un ultim cuvînt despre Sud. Despre Sudul strangulat. Sudul distrus. Sudul înrobit.

— Și poporul negru.

Ca să se adune, Jake trase o dușcă zdravănă, ce-l arse pe gît, din sticla care era jos lîngă el. Apoi se îndreptă hotărît spre dulăpior și luă de acolo un mic glob pămîntesc, un obiect ieftin care servea drept prespapier. Întoarse încet sfera în mîini.

— Tot ce pot spune este asta : Lumea e plină de josnicie și de răutate. Ha ! Trei pătrimi din globul ăsta sînt în stare de război sau de oprimare. Toți răii și mincinoșii sînt uniți, iar oamenii care *știu* sînt izolați și fără apărare. Dar vin și zic ! Că dacă mi-ai cere să-ți arăt cea mai necivilizată zonă de pe fața acestui pămînt, aș pune degetul aici...

— Fii atent, spuse doctorul Copeland. Ești undeva în ocean.

Jake întoarse din nou globul și puse degetul murdar și bont într-un loc ales cu grijă.

— Aici. Aceste treisprezece state. Eu știu ce vorbesc. Citesc cărți și umblu mult. Am fost în fiecare din astea treisprezece state nenorocite. Am lucrat în fiecare din ele. Și uite de ce gîndesc așa cum gîndesc. Trăim în cea mai bogată țară din lume. Avem destul și chiar mai mult decît trebuie ca nici unui om, femeie sau copil, să nu-i lipsească nimic. Și în plus țara noastră a fost fondată pe ceea ce trebuia să fie un principiu măreț și pur —

libertatea, egalitatea și drepturile fiecărui individ. Ha! Și ce s-a ales de începutul acela? Sînt corporații de miliarde de dolari — și sute de mii de oameni care n-au ce mînca. Iar aici, în aceste treisprezece state, exploatarea ființei umane a ajuns pînă acolo încît... încît trebuie să vezi cu ochii tăi ca să-ți vină a crede. Am văzut în viața mea lucruri care-l pot face pe om să înnebunească. Cel puțin o treime din locuitorii Sudului trăiesc și mor fără să fi realizat mai mult decît cel mai amărît țăran din oricare din țările fasciste europene. Salariul mediu al unui muncitor la o fermă luată cu arendă este de numai șaptezeci și trei de dolari pe an. Și bagă de seamă, ăsta e salariul mediu! Salariile dijmașilor sînt de la treizeci și cinci la nouăzeci de dolari de persoană. Și treizeci și cinci de dolari pe an înseamnă cam zece cenți pentru o zi întreagă de muncă. Peste tot afli numai pelagră, parazitoze, anemie. Și inaniție, cea mai autentică inaniție. Dar vin și zic!

Jake se frecă la gură cu pumnul murdar. Pe frunte îi apărură picături de sudoare.

— Dar vin și zic! repetă el. Acestea sînt doar nenorocirile care se văd, pe care poți pune degetul. Celelalte lucruri sînt și mai rele. Vorbesc despre felul în care li se ascunde oamenilor adevărul. Lucrurile care li s-au spus ca să nu vadă adevărul. Minciunile otrăvite. Pentru că nu au voie să știe.

— Iar negrii, spuse doctorul Copeland, ca să înțelegi ce se-ntîmplă cu noi trebuie să...

Jake îl întrerupse violent.

— Cine stăpînește Sudul? Corporațiile din Nord posedă trei sferturi din tot Sudul. Se spune că vaca bătrînă paște peste tot, la sud,

la vest, la nord și la est. Dar e mulsă într-un singur loc. Ugerul ei atîrnă deasupra unui singur loc atunci cînd e plin. Paște peste tot și e mulsă la New York. Să luăm, de exemplu, filaturile noastre de bumbac, fabricile de zahăr, de hamuri, de saltele. Proprietar e Nordul. Și ce se-ntîmplă?

Lui Jake îi tremura mustața de indignare.

— Uite un exemplu. Satul Locale, unde e o fabrică organizată după marele sistem paternalist al industriei americane. Proprietarii locuiesc în altă parte. Satul constă dintr-o uriașă fabrică de cărămizi și din patru sute — poate cinci sute de cocioabe. Alea nu sînt case în care să locuiască niște oameni. În primul rînd, au fost construite de la bun început ca pentru săraci. Cocioabele astea au cîte două — maximum trei — încăperi și o toaletă, și au fost construite cu mai puțină grijă decît niște grajduri pentru vite. Cu mai puțină atenție pentru nevoile oamenilor decît pentru niște cocini de porci. Pentru că, în acest sistem, porcii au valoare, dar oamenii nu. Nu poți face friptură și cîrnați din niște copii slăbănogi, crescuți pe lîngă fabrică. În ziua de azi nici jumătate din oameni nu mai sînt buni de vînzare. Pe cînd un porc...

— Oprește-te! spuse doctorul Copeland. Te îndepărtezi de la subiect. Și pe urmă nu dai nici o atenție chestiunii separate a negrilor. Nu mai pot să strecor nici un cuvînt. Am mai discutat o dată toate astea, dar e imposibil să apreciezi întreaga situație fără să-i incluzi pe negri.

— Să ne întoarcem la satul acela, spuse Jake. Un tînăr muncitor începe să lucreze cu

frumosul salariu de opt sau zece dolari pe săptămînă, atunci cînd reușește să găsească de lucru. Se căsătorește. După primul copil femeia trebuie să lucreze și ea în fabrică. Salariile lor luate împreună ajung, să zicem, la optsprezece dolari pe săptămînă, atunci cînd lucrează amîndoi. Ha ! Plătesc un sfert din acești bani pentru cocioaba pe care le-o pune la dispoziție fabrica. Cumpără mîncare și îmbrăcăminte la magazinul proprietate a companiei sau patronat de companie. Magazinul vinde toate articolele la suprapreț. Cu trei sau patru copii sînt legați mai rău decît cu lanțuri. Acesta este principiul iobăgiei. Și totuși aici, în America, se cheamă că sîntem liberi. Și lucrul cel mai caraghios este că s-a imprimat această idee în capetele fermierilor și ale muncitorilor atît de adînc, încît o cred și ei cu convingere. Dar multe minciuni au mai trebuit ca să-i împiedice să știe adevărul.

— Există o singură ieșire..., spuse doctorul Copeland.

— Două ieșiri. Și numai două. A fost o vreme cînd țara asta era în plină expansiune. Fiecare om credea că are o șansă. Ha ! Dar perioada asta a trecut — și nu mai este întoarcere. Mai puțin de o sută de corporații au înghițit totul, lăsînd doar cîteva resturi. Aceste întreprinderi au supt deja sîngele oamenilor și le-au muiat oasele. Vechile visuri de expansiune s-au dus. Întregul sistem al democrației capitaliste este... putred și corupt. Nu rămîn în față decît două drumuri. Unu : fascismul. Doi : reforme revoluționare cu caracter permanent.

— Și negrii. Nu uita negrii. În ce mă privește pe mine și pe poporul meu, Sudul este fascist acum, așa cum a fost întotdeauna.

— Mda.

— Naziștii le fură acum evreilor existența juridică, economică și culturală. Aici negrii au fost întotdeauna privați de toate acestea. Și dacă aici nu au avut loc furturi spectaculoase, cu toptanul, de bani și de bunuri ca în Germania, aceasta a fost pur și simplu pentru că negrilor nu li s-a permis de la bun început să acumuleze bogăție.

— Acesta-i sistemul, spuse Jake.

— Evreii și negrii, spuse doctorul Copeland cu amărăciune. Istoria poporului meu este comensurabilă cu istoria interminabilă a evreilor — și încă mai sîngeroasă și mai violentă. Ca o anumită specie de pescăruși. Dacă prinzi una din păsări și-i legi un snur roșu de picior, restul stolului o omoară cu ciocurile.

Doctorul Copeland își scoase ochelarii și prinse mai bine unul din brațe, care era rupt și legat cu sîrmă. Apoi îi șterse de cămașa de noapte. Era atît de agitat că-i tremura mîna.

— Domnul Singer e evreu.

— Nu, aici n-ai dreptate.

— Dar sînt sigur că e. Numele, Singer. Am recunoscut rasa de prima dată cînd l-am văzut. Se vede în ochii lui. Și pe urmă mi-a și spus-o.

— Nu, nu se poate, stărui Jake. Dacă nici el nu e anglo-saxon pur, atunci nu știu cine mai e. Irlandez și anglo-saxon.

— Dar...

— Sînt sigur. Absolut sigur.

— Foarte bine, spuse doctorul Copeland. N-o să ne certăm pentru asta.

Aerul de afară se răcise și în cameră se lăsase frig. Era aproape de răsăritul zorilor. Cerul începutului de dimineață era de un albastru adînc și mătăsos, iar luna din argintie se făcuse albă. Nu se clintea nimic. Singurul sunet era cîntecul limpede și singuratic al unei păsări undeva în întuneric. Deși prin fereastră sufla un vînticel ușor, aerul din cameră era stătut și închis. Plutea o senzație de enervare și de oboseală în același timp. Doctorul Copeland se ridică de pe pernă și se aplecă în față. Avea ochii injectați și ținea strîns plapuma cu mîinile. Cămașa de noapte îi alunecase peste umărul osos. Jake stătea cu călcîiele sprijinite pe stinghia de la scaun și cu mîinile uriașe între genunchi, într-o poziție de copil care așteaptă. Avea cearcăne mari sub ochi și părul ciufulit. Se uitară unul la altul așteptînd. Pe măsură ce se lungea tăcerea, creștea și încordarea dintre ei.

În cele din urmă doctorul Copeland își drese glasul și spuse :

— Sînt sigur că n-ai venit aici degeaba. Sînt convins că n-am stat toată noaptea să discutăm aceste probleme fără nici un folos. Am vorbit despre toate, cu excepția celui mai vital subiect — soluția. Ce trebuie făcut.

Continuau să se uite unul la altul și să aștepte. Pe fața fiecăruia din ei se citea o speranță. Doctorul Copeland stătea foarte drept, sprijinit de perne. Jake stătea aplecat înainte, cu bărbia sprijinită în mîini. Pauza se prelungi.

Apoi, ezitînd, începură să vorbească amîndoi în același timp.

— Scuză-mă, spuse Jake. Dă-i drumul.

— Nu, dumneata. Ai început întîi.

— Hai, spune.

— Ei, asta-i acuma ! spuse doctorul Copeland. Continuă.

Jake îl fixă cu ochi încețoșați, cu o privire de vizionar.

— Uite cum e. Eu așa văd lucrurile. Singura soluție este ca oamenii să *știe*. O dată ce știu adevărul, nu mai pot fi asupriți. O dată ce măcar jumătate din ei știu, lupta e cîștigată.

— Da, o dată ce înțeleg mersul acestei societăți. Dar cum propui să li se spună ?

— Ascultă, spuse Jake. Gîndește-te la niște scrisori în lanț. Dacă o persoană trimite o scrisoare la zece persoane și pe urmă fiecare din cei zece trimite scrisori la încă zece... înțelegi ?

Începu să-și piardă din siguranță.

— Nu că aș scrie eu scrisori, dar ideea e aceeași. Eu umblu și spun. Și dacă într-un oraș pot arăta adevărul măcar la zece dintre neștiutori, atunci simt că s-a realizat ceva. Înțelegi ?

Doctorul Copeland se uită la Jake foarte surprins. Apoi pufni.

— Nu fi copil. Nu poți doar să umbli și să spui. Scrisori în lanț ! Asta-i bună ! Știutori și neștiutori !

Lui Jake începură să-i tremure buzele și fruntea i se încruntă de o furie survenită brusc.

— Foarte bine. Tu ce ai de oferit ?

— Mai întîi trebuie să spun că și eu aveam cam aceleași păreri în această problemă. Dar m-am lămurit ce greșeală este o astfel de ati-

tudine. Timp de jumătate de secol am crezut că e mai înțelept să ai răbdare.

— Eu n-am spus să avem răbdare.

— În fața brutalității m-am purtat cu prudență. Văzînd nedreptate, am rămas calm. Am sacrificat lucrurile pe care le aveam în mînă pentru binele unui viitor ipotetic. Am crezut în puterea cuvîntului, nu a pumnului. Ca pavăză împotriva opresiunii am propovăduit răbdarea și încrederea în sufletul omenesc. Acum știu cît de mult am greșit. Am fost un trădător și față de mine însumi și față de poporul meu. Toate astea sînt prostii. Acum e timpul să acționăm și să acționăm repede. Să întîmpinăm viclenia cu viclenie și puterea cu putere.

— Dar cum ? întrebă Jake. Cum ?

— Cum ? Ieșind din vizuină și acționînd. Chemînd mulțimile de oameni să se adune și convingîndu-i să facă demonstrații.

— Ha ! Expresia asta de la urmă te dă de gol — „să-i convingem să facă demonstrații". Ce rost are să-i punem să demonstreze împotriva unui lucru, dacă nu *știu ?* Încerci să îngrași porcul îndopîndu-l pe sub coadă.

— Mă supără astfel de expresii vulgare, spuse doctorul Copeland scorțos.

— Pentru numele lui Dumnezeu ! Puțin îmi pasă dacă te supără sau nu.

Doctorul Copeland ridică mîna.

— Hai să nu ne aprindem, spuse el. Hai să încercăm să vedem lucrurile astea cu aceiași ochi.

— Mie îmi convine. Nu vreau să mă războiesc cu tine.

Tăcură. Doctorul Copeland își mișca ochii de la un colț la altul al tavanului. De cîteva

ori își umezi buzele ca să înceapă să vorbească, dar de fiecare dată cuvîntul se forma doar pe jumătate și rămînea nerostit. Apoi în sfîșit spuse :

— Sfatul meu este următorul. Nu încerca să stai izolat.

— Dar...

— *Dar*, nimic, spuse doctorul Copeland didactic. Cel mai fatal lucru pe care îl poate face un om este să încerce să stea izolat.

— Înțeleg încotro bați.

Doctorul Copeland își trase cămașa de noapte în sus peste umărul dezgolit, ținînd-o cu mîna în jurul gîtului.

— Crezi în lupta poporului meu pentru drepturi omenești ?

Agitația doctorului și întrebarea lui pusă cu blîndețe și cu voce răgușită îl făcură deodată pe Jake să-i dea lacrimile. Un val neașteptat de dragoste crescu în el și-l împinse să apuce mîna neagră și osoasă de pe plapumă și s-o țină strîns.

— Sigur că da, spuse el.

— Înțelegi situația noastră desperată ?

— Da.

— Lipsa de dreptate ? Inegalitatea de neîndurat ?

Doctorul Copeland tuși și scuipă într-unul din pătrățelele de hîrtie pe care le ținea sub pernă.

— Am un program. E un plan concentrat, foarte simplu. Vreau să-mi îndrept toată atenția asupra unui singur obiectiv. Anul acesta în august intenționez să organizez un marș cu peste o mie de negri din acest district. Un marș pînă la Washington. Toți împreună for-

mînd o masă compactă. Dacă te uiţi acolo în dulăpior, ai să vezi un vraf de scrisori pe care le-am scris săptămîna asta şi pe care le voi înmîna personal.

Doctorul Copeland mîngîie nervos cu mîinile laturile patului îngust.

— Ţii minte ce ţi-am spus puţin mai înainte ? Cred că-ţi aminteşti că singurul meu sfat a fost acesta : Nu încerca să stai izolat.

— Înţeleg, spuse Jake.

— Dar dacă intri în treaba asta, atunci ea trebuie să fie totul pentru tine. Mai presus de orice. Sarcina ta acum şi întotdeauna. Trebuie să-ţi dăruieşti întreaga fiinţă fără precupeţire, fără speranţă de cîştig personal, fără odihnă şi fără speranţă de odihnă.

— Pentru drepturile negrilor din Sud.

— Din Sud şi de-aici din acest district. Şi trebuie să fie totul sau nimic. Da sau nu.

Doctorul Copeland se lăsă înapoi pe pernă. Numai ochii îi păreau vii. Ardeau ca nişte cărbuni înroşiţi. Din cauza febrei umerii obrajilor căpătaseră o culoare sinistră, vineţie. Jake stătea încruntat, apăsîndu-şi cu pumnul gura mare, buzele moi îi tremurau. I se urcă sîngele în obraji. Afară se ivise prima lumină palidă a dimineţii. Becul electric atîrnat de tavan făcea un contrast urît cu lumina zorilor.

Jake se ridică de pe scaun, postîndu-se la picioarele patului. Spuse hotărît :

— Nu. Nu e asta direcţia bună. Sînt ferm convins că nu e. În primul rînd, n-aţi reuşi nici să ieşiţi din oraş. V-ar împrăştia sub motiv că e atentat la liniştea publică, sau cine ştie ce alt pretext. V-ar aresta şi n-ar ieşi nimic.

Dar chiar dacă prin cine ştie ce minune aţi ajunge la Washington, tot n-ar folosi la nimic. Ce mai, e o nebunie.

Se auzi un hîrîit de flegmă în gîtul doctorului Copeland. Acesta vorbi cu o voce aspră :

— Dacă ţi-e aşa uşor să-ţi baţi joc şi să condamni, ce ai de oferit în schimb ?

— Nu mi-am bătut joc, spuse Jake. Am făcut doar observaţia că e un plan nebunesc. Eu am venit aici astă-seară cu o idee mult mai bună. Vroiam ca băiatul tău, Willie, şi ceilalţi doi băieţi să mă lase să-i duc peste tot într-un cărucior. Ei să spună ce li s-a întîmplat şi pe urmă eu să spun de ce. Cu alte cuvinte, eu să vorbesc despre dialectica capitalismului... şi să scot în evidenţă toate minciunile. Să explic în aşa fel încît să înţeleagă toată lumea *de ce* li s-au tăiat picioarele acestor băieţi. Şi să-i fac pe toţi cei care i-au văzut să *ştie*.

— Asta-i culmea ! E culmea culmilor ! spuse doctorul Copeland furios. Cred că eşti total lipsit de simţul realităţii. Dacă ar fi de demnitatea mea să rîd, la asta aş rîde în hohote. Niciodată n-am avut pînă acum ocazia să aud cu urechile mele asemenea prostii.

Se holbau unul la altul cum nu se poate mai mînioşi şi mai dezamăgiţi. Afară pe stradă se auzi hurducăitul unei căruţe. Jake înghiţi şi-şi muşcă buza.

— Ha ! spuse el în cele din urmă. Tu eşti nebun, nu eu. Ai înţeles totul exact pe dos. Singurul mod de a rezolva problema negrilor în capitalism este să-i castrezi pînă la unul pe toţi cei cincisprezece milioane de bărbaţi negri din Statele Unite.

— Va să zică astea sînt ideile pe care le ascunzi sub toată vorbăria sforăitoare despre dreptate.

— N-am spus că așa trebuie făcut. Am spus doar că nu vezi pădurea din cauza copacilor.

Jake își formula ideile încet și cu mare atenție.

— Treaba trebuie începută de jos. Vechile tradiții trebuiesc sfărîmate și altele noi trebuiesc create în loc. Trebuie făurit un nou tipar pentru întreaga lume. Ca să faci pentru prima oară din om o ființă socială, care să trăiască într-o societate organizată și controlată, unde să nu fie silit să se poarte nedrept ca să supraviețuiască. O tradiție socială în care...

Doctorul Copeland aplaudă ironic.

— Foarte bine, spuse el. Dar înainte de a face pînza, trebuie cules bumbacul. Iar tu și teoriile tale smintite, bune de aruncat la gunoi, sînt...

— Taci ! Cui îi pasă dacă tu și cei o mie de negri ai tăi vă tîrîți pînă la haznaua aia împuțită numită Washington ? Ce schimbă asta ? Ce contează cîțiva oameni — cîteva mii de oameni albi, negri, buni sau răi ? Cînd întreaga noastră societate e clădită pe o temelie de minciuni sfruntate !

— Totul ! gîfîi doctorul Copeland. Totul ! Totul !

— Nimic !

— Sufletul celui mai umil și mai rău dintre noi de pe tot acest pămînt valorează mai mult în lumina dreptății decît...

— Aiurea ! spuse Jake. Rahat !

— Blasfemator ! urlă doctorul Copeland. Blasfemator murdar !

Jake apucă barele de fier ale patului și începu să-l zgîlțîie. Vîna de pe frunte i se umflase gata să-i crape și fața i se înnegrise de furie.

— Fanatic mărginit !

— Diavol...

Pe doctorul Copeland îl lăsase vocea. Se muncea din răsputeri, dar nu ieșea nici un sunet. În cele din urmă reuși să scoată o șoaptă înecată :

— ...alb.

Dimineața galbenă și luminoasă intra pe fereastră. Capul doctorului Copeland căzu înapoi pe pernă. Gîtul i se răsuci de parcă ar fi fost frînt, iar pe buze îi apăru o spumă sîngerie. Jake se mai uită o dată la el și apoi, hohotind ca un apucat, se năpusti afară din cameră.

14

Acum nu putea să se retragă în încăperea ei lăuntrică. Trebuia să fie tot timpul cu cineva, să facă ceva în fiecare minut. Iar dacă era singură, trebuia să numere sau să calculeze ceva. Numără toți trandafirii de pe tapetul din salon. Calculă întreaga suprafață a casei în metri pătrați. Numără toate firele de iarbă din curte și toate frunzele dintr-un tufiș. Pentru că dacă nu avea mintea ocupată cu cifre, o apuca o spaimă teribilă. Venea acasă de la școală în aceste după-amieze de mai și pe drum, deodată, trebuia să se gîndească repede la ceva. La ceva bun — foarte bun. Se gîndea de exemplu la un frag-

ment de muzică săltăreață de jazz. Sau că acasă o să găsească în frigider un castron cu peltea. Sau își făcea planul să fumeze o țigară, ascunsă după magazie. Se mai gîndea și mult înainte, la vremea cînd va merge în Nord să vadă zăpadă, sau poate va călători într-o țară străină. Dar aceste gînduri despre lucruri bune nu durau mult. Pelteaua se termina în cinci minute, țigara se fuma repede. Și după aceea ce mai rămînea ? Iar numerele i se încurcau în cap. Iar pînă la zăpadă și la străinătate era multă, multă vreme de așteptat. Și atunci ce rămînea ?

Doar domnul Singer. Ar fi vrut să-l urmărească peste tot. Dimineața îl pîndea cînd cobora scările din față ca să meargă la lucru și apoi se ținea după el la cîteva case în spatele lui. În fiecare după-amiază, imediat ce se termina școala, începea să se învîrtească pe la colțul străzii unde era prăvălia la care lucra. La ora patru el ieșea să bea o Coca-Cola. Îl urmărea cum traversează strada, cum intră în magazin și pe urmă cum iese de acolo. Îl urmărea cînd venea acasă de la lucru și cîteodată și cînd mergea să se plimbe. Întotdeauna se ținea la mare distanță în spatele lui. Iar el nu știa.

Mergea în vizită la el în cameră. Mai întîi se spăla bine pe față și pe mîini și își punea puțină esență de vanilie pe rochie. Acum îl vizita doar de două ori pe săptămînă, pentru că nu vroia să se plictisească de ea. Mai totdeauna îl găsea stînd aplecat asupra frumosului joc de șah cu piesele lui ciudate. Deschidea ușa, și era cu el.

— Domnule Singer, ați stat vreodată într-un loc unde ninge toată iarna ?

El se lăsă pe spate cu scaunul pînă atinse zidul și dădu din cap.

— Aici sau în altă țară — în străinătate ?

El dădu din nou din cap că da și scrise pe carnețel cu creionul de argint. Fusese odată la Ontario, în Canada — pe malul celălalt al rîului vizavi de Detroit. Canada era atît de departe în nord, încît zăpada albă făcea nămeți pînă la acoperișurile caselor. Acolo erau grupul Quints și rîul St. Lawrence. Oamenii alergau încoace și încolo pe străzi vorbind între ei pe franțuzește. Iar departe, în nord, erau păduri nesfîrșite și iglu-uri albe de gheață. Era regiunea arctică și frumoasa auroră boreală.

— Cînd erați în Canada, ați ieșit vreodată afară să luați zăpadă proaspătă și s-o mîncați cu zahăr și cu frișcă ? Am citit eu odată undeva că e foarte bună.

El își lăsă capul într-o parte pentru că nu înțelegea. Ea nu putea să repete întrebarea pentru că dintr-o dată i se păru că sună caraghios. Se uita la el și aștepta. Pe peretele din spate capul lui proiecta o umbră mare și neagră. Ventilatorul răcorea aerul cald și dens. Totul era liniștit. Parcă ar fi vrut să-și spună lucruri care nu s-au mai spus. Ce avea ea de spus era groaznic și de spaimă. Dar ce i-ar fi spus el ar fi fost atît de adevărat, încît totul ar fi fost bine pînă la urmă. Poate ar fi fost un lucru care nu poate fi spus în cuvinte sau scris. Poate ar fi trebuit s-o facă să înțeleagă altfel acest lucru. Asta era impresia pe care o avea cînd stătea cu el.

— Vă întrebasem ceva despre Canada — dar nu era important, domnule Singer.

Jos, în camerele unde stătea familia, erau numai necazuri. Etta era încă bolnavă, și nu puteau să doarmă înghesuite toate trei într-un pat. Obloanele erau trase tot timpul și camera întunecată mirosea urît a boală. Etta nu mai avea slujbă și asta însemna opt dolari mai puțin pe săptămînă, pe lîngă plata doctorului. Pe urmă, într-o zi Ralph, învîrtindu-se prin bucătărie, s-a ars la soba fierbinte. Îl mîncau mînuțele din cauza bandajelor și tot timpul trebuia să-l păzească cineva să nu-și spargă bășicile. De ziua lui George îi cumpăraseră o bicicletă roșie cu sonerie și cu un coș pe ghidon. Toți puseseră bani ca să i-o poată lua. Dar cînd Etta și-a pierdut slujba n-au mai putut să plătească și, după două rate neonorate, magazinul a trimis un om să ridice bicicleta. George s-a uitat la el cum o ia de pe verandă, iar cînd a trecut pe lîngă el a tras un picior în aripa din spate și pe urmă s-a dus în magazie și s-a închis acolo.

Tot timpul nu auzea decît bani, bani și iar bani. Aveau datorii la băcănie și datorau și ultima rată la niște mobilă. Iar acum că pierduseră casa, aveau de plătit și pentru asta. Cele șase camere din casă erau tot timpul ocupate, dar nimeni nu plătea vreodată chiria la timp.

O vreme tăticul se duse zilnic să caute altă slujbă. Nu mai putea să facă tîmplărie pentru că îl apuca tremuriciul dacă se vedea la mai sus de trei metri de la pămînt. A încercat în multe locuri, dar nimeni nu vroia să-l angajeze. Pe urmă, în sfîrșit, i-a venit o idee.

— Reclama, Mick, spuse el. Am ajuns la concluzia că numai asta lipsește la o treabă ca asta a mea cu reparatul ceasurilor. Nu știu să mă vînd. Trebuie să mă agit, să afle lumea că știu

să repar ceasuri și că le repar bine și ieftin. Ține minte ce-ți spun. O să mă extind și o să asigur un trai bun pentru familia asta a mea pentru tot restul veții. Doar cu reclama.

Aduse acasă vreo zece folii de tablă și niște vopsea roșie. Toată săptămîna următoare nu se ocupă decît de asta. I se părea că e o idee grozavă. Toată podeaua camerei din față era plină de tăblițe. Tata stătea în patru labe și picta cu mare atenție fiecare literă. În timp ce lucra, fluiera și dădea din cap. De luni de zile nu fusese așa vesel și bucuros. Din cînd în cînd trebuia să-și pună costumul și să se ducă la colț să bea un pahar de bere să se mai calmeze. Pe primele tăblițe la început scrisese :

Wilbur Kelly
Reparațiuni de Ceasuri
Foarte Ieftin și Expert

— Mick, le vreau așa ca să sară în ochi. Să iasă în evidență oriunde le vezi.

Mick îl ajută, iar el îi dădu trei monede de cinci cenți. La început tăblițele erau foarte bune. Pe urmă atîta le îndreptă că pînă la urmă le strică. Vroia să adauge tot mai multe lucruri — la colțuri, în partea de sus, în partea de jos. Nu terminase încă și tăblițele erau acoperite peste tot cu „Foarte Ieftin“ și „Veniți Imediat“ sau „Dați-mi Orice Ceas Și Îl Fac Să Meargă“.

— Ai încercat să scrii prea mult pe ele și acuma nu se mai pot citi, îi spuse ea.

El mai aduse niște tablă și lăsă execuția în seama ei. Ea le pictă simplu, cu litere mari de tipar și cu un ceas desenat alături. În curînd

se adună o grămadă întreagă. Un cunoscut îi duse cu mașina afară din oraș, unde le bătu în cuie pe pomi și pe garduri. Puse la fiecare capăt al străzii cîte o tăbliță cu o mînă neagră care arăta înspre casă. Mai era o tăbliță și deasupra ușii de la intrare.

În prima zi după ce termină cu pusul reclamelor se așeză să aștepte în camera din față, îmbrăcat într-o cămașă curată și cu cravată la gît. Nu se întîmplă nimic. Bijutierul care-i dădea să lucreze la jumătate de preț ceea ce nu apuca el să facă îi trimise vreo două ceasornice. Și cu asta gata. Fu o mare lovitură pentru el. Nu se mai duse să caute slujbă, tot timpul se ocupa cu ceva prin casă. Scoase ușile din țîțîni și unse toate balamalele fie că era nevoie, fie că nu. O ajuta pe Portia la bucătărie și freca podelele la etaj. Descoperi un sistem de scurgere a apei din răcitor prin fereastra de la bucătărie. Îi făcu lui Ralph niște litere frumoase din lemn și inventă un mic aparat de pus ața în ac. Cele cîteva ceasuri pe care le avea de reparat le lucra cu mare atenție.

Mick tot îl mai urmărea pe domnul Singer. Dar împotriva dorinței ei. Parcă făcea ceva rău atunci cînd îl urmărea fără ca el să știe. Două-trei zile chiuli de la școală. Mergea în spatele lui cînd pleca la lucru și dădea tîrcoale pe la colțul prăvăliei toată ziua. Cînd mînca la domnul Brannon, intra și ea în restaurant și dădea cinci cenți pe o pungă cu alune. Pe urmă seara îl urmărea în lungile lui plimbări pe întuneric. Mergea pe partea cealaltă a străzii și cam la un bloc distanță în urma lui. Cînd se oprea, se oprea și ea — iar cînd mergea repede, alerga ca să nu rămînă în urmă. Cîtă vreme îl vedea și

era în preajma lui, se simțea de-a dreptul fericită. Dar din cînd în cînd o năpădea acea senzație ciudată și-și dădea seama că face ceva rău. Așa că încerca să-și facă de lucru acasă.

Ea și cu tăticul semănau acum, pentru că amîndoi trebuiau mereu să se ocupe de cîte ceva. Se ținea la curent cu tot ce se întîmpla în casă și prin vecini. Sora mai mare a lui Sparerib cîștigă într-o seară cincizeci de dolari la loterie. Baby Wilson își scosese bandajele de pe cap, dar avea părul tăiat scurt ca un băiețel. Nu putea să danseze la bal anul ăsta, și cînd mama ei a dus-o ca să se uite, Baby a început să urle și să dea din picioare în timpul unuia din dansuri. Au trebuit s-o tîrască afară din holul Operei. Iar pe trotuar doamna Wilson a trebuit s-o bată cu cureaua ca s-o potolească. Și doamna Wilson a plîns și ea. George o ura pe Baby. Se ținea de nas și-și astupa urechile cînd fetița trecea pe lîngă casa lor. Pete Wells a fugit de acasă și n-a mai venit trei săptămîni. S-a întors desculț și grozav de flămînd. Se lăuda cum a fost el tocmai pînă la New Orleans.

Din cauza Ettei, Mick dormea tot în salon. Se chinuia atît de rău pe canapeaua scurtă, că adormea la școală în clasă. Din două în două nopți schimba cu Bill și dormea ea cu George. Pe urmă au avut norocul să se rezolve problema. S-a mutat unul din locatarii de sus. După ce a trecut o săptămînă și n-a răspuns nimeni la anunțul din ziar, mama i-a spus lui Bill că poate să se mute în camera liberă. Bill era foarte încîntat să aibă camera lui separat de cei din familie. Ea se mută cu George. George dormea ca un pisoiaș, era călduț și respira liniștit.

Trăi din nou experiența nopților. Dar nu ca vara trecută, cînd umbla singură pe întuneric, asculta muzică și făcea planuri. Acum cunoscu un alt fel de noapte. În pat rămînea trează îndelung. O cuprindea o înfricoșare ciudată. Parcă simțea cum se lasă încet tavanul și o apasă pe față. Ce-ar fi dacă s-ar desface casa în bucăți ? Tăticul spusese odată că toată clădirea e condamnată. Oare vroia să spună că poate într-o noapte, cînd dorm cu toții, o să se crape zidurile și o să se dărîme casa ? Să-i îngroape sub moloz și cioburi de sticlă și mobilă sfărîmată ? Să nu mai poată să se miște sau să respire ? Stătea trează, cu toți mușchii încordați. Se auzea cîte un scîrțîit în noapte. Era oare cineva care umblă — mai era cineva treaz în afară de ea — domnul Singer ?

Nu se gîndea niciodată la Harry. Se hotărîse să-l uite și chiar îl uitase. El îi scrise că și-a găsit slujbă la un garaj în Birmingham, iar ea îi răspunse cu o carte poștală pe care scrise „Sînt bine“, așa cum se înțeleseseră. Îi trimitea mamei lui trei dolari în fiecare săptămînă. I se părea că trecuse foarte mult timp de cînd fuseseră împreună în pădure.

În timpul zilei era ocupată în încăperea exterioară. Dar noaptea era singură în întuneric și nu-i era de ajuns să facă socoteli. Avea nevoie de cineva. Încercă să-l țină treaz pe George.

— E grozav să stai treaz și să vorbești pe întuneric. Hai să vorbim puțin.

George răspunse ceva, somnoros.

— Ia uite la stelele alea pe fereastră. E greu să te gîndești că fiecare steluță din aia e o planetă la fel de mare ca pămîntul.

— De unde se știe asta ?

— Păi se știe. Au ei metode să măsoare. Asta-i știința.

— Eu nu cred nimic.

Încercă să-l atragă într-o discuție în contradictoriu ca să-l enerveze și să stea treaz. El o lăsă să vorbească fără să pară că-i dă vreo atenție. După un timp spuse :

— Ia uite, Mick ! Vezi creanga aia ? Nu seamănă cu un strămoș culcat pe burtă cu pușca în mînă ?

— Ba da. Exact așa e. Și uite acolo pe birou. Sticla aia nu seamănă cu un omuleț caraghios cu pălărie ?

— Nooo, spuse George. Mie nu-mi pare deloc așa.

Mick luă o înghițitură dintr-un pahar cu apă așezat pe podea.

— Hai să jucăm un joc, tu și eu — jocul numelor. Poți să începi tu, dacă vrei. Ești oricine vrei tu. Poți să alegi.

George își duse pumnișorii la obraz și începu să repire rar și regulat pentru că adormea.

— Stai, George ! spuse ea. Să vezi ce-o să ne distrăm. Uite, eu sînt cineva care începe cu M. Ghici cine sînt.

George oftă și spuse cu voce obosită :

— Ești Harpo Marx ?

— Nu. Nu sînt cineva din filme.

— Nu știu.

— Numele meu începe cu M și sînt din Italia. Ar trebui să ghicești.

George se întoarse pe o parte și se strînse ghem. Nu răspunse nimic.

— Numele meu începe cu M, dar cîteodată mi se spune și într-un fel care începe cu D. În Italia, poți să ghicești.

În cameră era liniște și întuneric, iar George adormise. Îl ciupi și-l trase de ureche. El gemu, dar nu se trezi. Se ghemui și ea strîns lîngă el lipindu-și obrazul de umărul lui gol, călduț. El o să doarmă așa toată noaptea, în timp ce ea o să facă calcule cu zecimale.

Oare domnul Singer era treaz în camera lui de sus ? Tavanul scîrțîia oare pentru că se plimba liniștit încoace și încolo, bînd oranjadă rece și studiind piesele de șah așezate pe tablă ? Oare el simțise vreodată o înfricoșare teribilă, așa ca asta de acum ? Nu. El nu făcuse nimic rău niciodată. Nu făcuse rău și noaptea inima îi era liniștită. Și totuși, în același timp ar fi înțeles.

Dacă ar fi putut să-i spună despre asta, ar fi fost mult mai bine. Se gîndea cum să înceapă să-i spună. Domnule Singer — cunosc o fată, nu e mai mare ca mine — domnule Singer, nu știu dacă înțelegeți sau nu un lucru ca ăsta — domnule Singer. Domnule Singer. Îi rostea numele de nu știu cîte ori. Îl iubea mai mult decît pe oricare din familie, mai mult chiar decît pe George sau pe tăticul. Dar era un alt fel de dragoste. Nu semăna cu nimic ce simțise pînă atunci în viață.

Dimineața ea și George se îmbrăcau amîndoi și vorbeau. Cîteodată vroia foarte tare să se apropie de George. Crescuse și era palid, cu fețișoara ascuțită. Părul moale și roșcat îi atîrna în șuvițe peste vîrfurile urechiușelor. Ochii lui vii erau mereu mijiți și din cauza asta arăta tot timpul încordat. Îi crescuseră dinții buni, dar erau albaștri și cu goluri între ei, așa cum fuseseră și cei de lapte. De multe ori stătea cu falca strîmbă, pentru că avea obiceiul să

umble cu limba în locul unde îi ieșea un dinte nou.

— Ascultă, George, spuse ea. Tu mă iubești pe mine ?

— Sigur. Cum să nu te iubesc ?

Era o dimineață caldă și însorită din ultima săptămînă de școală. George era îmbrăcat și stătea întins pe jos făcîndu-și lecția la aritmetică. Degetele lui mici și murdare țineau creionul strîns și vîrful i se tot rupea mereu. Cînd îl văzu că a terminat, îl apucă de umeri uitîndu-se fix în ochii lui.

— Mult ? Foarte mult ?

— Dă-mi drumul. Sigur că te iubesc. Nu ești sora mea ?

— Știu. Dar să zicem că n-aș fi sora ta. Atunci m-ai iubi ?

George dădu înapoi. Nu mai avea cămăși și purta un pulover murdar. Încheieturile mîinilor erau subțiri, cu vine albastre. Mînecile puloverului se întinseseră și atîrnau, făcînd ca mîinile să-i pară foarte mici.

— Dacă n-ai fi sora mea, poate nici nu te-aș cunoaște. Așa că n-aș putea să te iubesc.

— Dar dacă totuși m-ai cunoaște și n-aș fi sora ta.

— Dar de unde știi că te-aș cunoaște ? N-ai cum să dovedești.

— Păi ia-o și tu așa. Ziceam că era așa.

— Cred că mi-ar plăcea de tine. Dar eu tot zic că n-ai cum să dovedești...

— Să *dovedești !* Ți-a intrat în cap cuvîntul ăsta. Să *dovedești* și *șmecherie.* La tine totul sau e șmecherie, sau trebuie să dovedești. Mă scoți din sărite, George Kelly. Nu pot să te sufăr.

— Foarte bine. Atunci nu-mi mai placi nici tu.

Se băgă sub pat să ia ceva.

— Ce cauți acolo? Ia să-mi lași lucrurile în pace. Să știi că dacă te prind vreodată că umbli la cutia mea secretă, te dau cu capul de perete de ți-l fac praf. Asta fac. Îți calc creierii în picioare.

George ieși de sub pat cu cartea de citire. Băgă lăbuța murdară într-o gaură din saltea unde-și ținea ascunse bilele. Pe copilul ăsta nu-l speriai cu nimic. Chibzui bine înainte de a alege trei bile maro ca să le ia cu el.

— Hai dă-o dracului, Mick, îi răspunse el.

George era prea mic și prea dur. N-avea nici un rost să-l iubească. Și știa chiar mai puține decît ea.

Se terminase școala și trecuse la toate materiile — la unele cu zece plus, la altele ca prin urechile acului. Zilele erau lungi și calde. În sfîrșit putea din nou să lucreze serios la muzică. Începu să scrie bucăți pentru vioară și pian. Scria și cîntece. Tot timpul avea în cap numai muzică. Asculta radioul domnului Singer și umbla prin casă gîndindu-se la programele pe care le auzise.

— Ce-ai pățit, Mick? întrebă Portia. Cine ți-a tăiat limba? Umbli tot timpu' și nu mai zici o vorbă. Nici nu mai ești pofticioasă ca 'nainte. De-acuma te-ai făcut domnișoară mare.

Într-un fel parcă ar fi așteptat ceva — dar ce aștepta nu știa nici ea. Pe străzi soarele ardea alb și incandescent. În timpul zilei sau lucra la muzică, sau își pierdea vremea cu copiii. Și aștepta. Cîteodată se uita repede în jur

și o apuca un fel de panică. Pe urmă, la sfîrșitul lui iunie, s-a întîmplat pe neașteptate ceva atît de important, încît a schimbat totul.

În seara aceea erau toți pe verandă. Amurgul arunca o lumină vagă și blîndă. Masa era aproape gata și mirosul de varză ajungea pînă la ei din holul deschis. Erau toți împreună, în afară de Hazel, care nu venise încă de la lucru, și de Etta, care era tot bolnavă în pat. Tăticul era în ciorapi și se lăsa pe spate cu scaunul, cu picioarele sprijinite de balustradă. Bill stătea pe scară cu copiii. Mama stătea așezată în balansoar și-și făcea vînt cu ziarul. Pe partea cealaltă a străzii, o fată care se mutase de curînd se dădea pe trotuar cu o singură patină cu rotile. Pe stradă începea să se aprindă cîte o lumină și undeva departe un om striga pe cineva.

Apoi veni Hazel. Urcă scările țăcănind din tocuri și se așeză leneșă, rezemată de balustradă. În semiîntuneric mîinile ei grăsuțe și moi se vedeau albe, cînd își pipăia cocul la spate.

— Ce bine ar fi dacă ar putea Etta să lucreze, spuse ea. Am descoperit azi o slujbă.

— Ce fel de slujbă? întrebă tăticul. Ceva ce-aș putea să fac și eu sau e numai pentru fete?

— E pentru o fată. O vînzătoare de la Woolworth se mărită săptămîna viitoare.

— La magazinul universal..., spuse Mick.

— Te interesează?

Întrebarea o luă prin surprindere. De fapt se gîndea la o pungă de bomboane cu fructe pe care o cumpărase de acolo cu o zi înainte.

Îi era cald și era nervoasă. Își dădu pe spate bretonul și numără primele cîteva stele.

Tăticul își aruncă țigara jos pe trotuar.

— Nu, spuse el. Nu vrem ca Mick să aibă prea multe răspunderi la vîrsta ei. Lasă să mai crească. Dar nu în înălțime.

— Sînt de acord cu tine, spuse Hazel. Cred într-adevăr că ar fi o greșeală ca Mick să meargă în fiecare zi la serviciu. Nu cred c-ar fi bine.

Bill îl dădu jos pe Ralph din brațe și se mișcă pe scară.

— Nimeni n-ar trebui să lucreze pînă la șaisprezece ai. Mick ar trebui să mai facă doi ani și să termine profesionala — dacă reușim.

— Chiar dacă ar fi să renunțăm la locuința asta și să ne mutăm lîngă fabrică în barăci, eu tot o mai țin puțin pe Mick acasă, spuse mama.

Pentru o clipă se speriase că o să încerce s-o convingă să-și ia slujbă. Atunci ar fi spus că fuge de acasă. Era mișcată de atitudinea lor, de felul cum se purtau. Era emoționată. Toți vorbeau despre ea — și vorbeau frumos. Îi fu rușine de teama de la început. Dintr-o dată simți că-i iubește pe toți și i se puse un nod în gît.

— Cam cîți bani se cîștigă ?

— Zece dolari.

— Zece dolari pe săptămînă ?

— Sigur, spuse Hazel. Ce credeai, că e numai zece dolari pe lună ?

— Nici Portia nu cîștigă atîta.

— Ei, negrii..., spuse Hazel.

Mick se frecă cu pumnul în creștet.

— Ce de bani ! O grămadă de bani.

— Nu e de rîs, spuse Bill. Atîta cîștig și eu.

Lui Mick i se uscase limba în gură. O mișcă puțin ca să adune salivă și să poată vorbi.

— Cu zece dolari pe săptămînă poți să cumperi cincisprezece pui fripți. Sau cinci perechi de pantofi sau cinci rochii. Sau să plătești ratele la un radio.

Se gîndi și la un pian, dar nu spuse cu voce tare.

— Ne-ar mai scoate din mizerie, spuse mama. Dar, totuși, prefer s-o țin pe Mick acasă un timp. Ei, cînd Etta...

— Stai !

Era înfierbîntată și plină de curaj.

— Vreau eu să iau slujba. Mă descurc. Știu că pot.

— Ia auzi la mititica asta, spuse Bill.

Tăticul începu să se scobească în dinți cu un băț de chibrit și-și dădu jos picioarele de pe balustradă.

— Uite ce e, hai să nu ne repezim. Lăsați-o pe Mick să se gîndească bine. Ne descurcăm noi cumva și fără să lucreze ea. Eu am de gînd să extind afacerea cu ceasurile cu șaizeci la sută de îndată ce...

— Am uitat, spuse Hazel. Mi se pare că se dă și o primă la Crăciun în fiecare an.

Mick se încruntă.

— Dar la Crăciun n-o să mai lucrez. O să fiu la școală. Vreau să lucrez numai în vacanță și pe urmă să mă întorc la școală.

— Sigur că da, spuse repede Hazel.

— Dar, oricum, mîine merg cu tine și iau slujba, dacă se poate.

Parcă li s-ar fi luat la toți o mare greutate și o grijă de pe suflet. Începură să rîdă și să vorbească pe întuneric. Tăticul îi arătă lui

George o șmecherie cu un băț de chibrit și o batistă. Pe urmă îi dădu cincizeci de cenți ca să se ducă la prăvălia din colț să cumpere Coca-Cola pentru după-masă. Mirosul de varză se făcuse și mai puternic pe hol și cotletele sfîrîiau pe foc. Portia îi chemă la masă. Chiriașii așteptau deja așezați. Mick luă masa în sufragerie. Foile de varză din farfurie erau fleșcăite și galbene și nu putea să mănînce. Cînd întinse mîna după pîine răsturnă o cană cu ceai pe masă.

Apoi mai tîrziu așteptă singură pe verandă să vină acasă domnul Singer. Vroia cu disperare să-l vadă. Emoția de acum o oră pierise și îi era rău de la stomac. Avea să lucreze la magazinul universal și totuși nu vroia să lucreze acolo. I se părea că a căzut într-o capcană. Slujba n-o să fie numai pe timpul verii, ci pentru mult timp, tot timpul pe care îl vedea de-acum înainte. O dată ce aveau să se obișnuiască să le vină banii ăștia, va fi imposibil să se mai descurce fără ei. Așa stăteau lucrurile. Ședea în întuneric și se ținea strîns de balustradă. Trecu multă vreme și domnul Singer tot nu veni. La unsprezece ieși pe stradă ca să meargă să-l caute. Dar deodată i se făcu frică în întuneric și fugi înapoi acasă.

Apoi dimineața făcu baie și se îmbrăcă cu grijă. Hazel și Etta îi împrumutară cu ce să se îmbrace și o aranjaseră ca să fie frumoasă. Purta rochia de mătase verde a lui Hazel, pălărie verde, pantofi cu tocuri și ciorapi de mătase. O dădură pe față cu pudră, îi făcură buzele cu ruj și îi pensară sprîncenele. Cînd terminară cu ea, părea să aibă cel puțin șaisprezece ani.

Acum era prea tîrziu să mai dea înapoi. Era mare și gata să-și cîștige pîinea. Și totuși dacă s-ar fi dus la tăticul și i-ar fi spus ce-i în sufletul ei, știa că el ar fi sfătuit-o să mai aștepte un an. Iar Hazel, Etta, Bill și mama, chiar acum, în momentul ăsta, i-ar fi spus că nu e obligată să meargă. Dar nu putea s-o facă. Nu putea să se facă de rîs. Urcă să-l vadă pe domnul Singer. Cuvintele îi năvăliră pe buze :

— Ascultați... cred că-mi iau o slujbă. Dumneavoastră ce credeți ? Credeți că e o idee bună ? Credeți că e-n regulă să întrerup școala și să încep să lucrez ? Credeți că e bine ?

La început el nu înțelese. Stătea cu ochii lui cenușii pe jumătate închiși și cu mîinile vîrîte adînc în buzunare. Plutea în aer vechea senzație că așteptau să-și spună lucruri care nu mai fuseseră spuse. Ce avea ea de spus acuma nu era cine știe ce. Dar ceea ce avea să-i spună el va fi bine — și dacă el spunea că i se pare bună treaba cu slujba, atunci o să se liniștească și ea. Repetă mai încet ce spusese înainte și așteptă.

— Credeți că e bine ?

Domnul Singer stătu să se gîndească. Apoi dădu din cap că da.

Au angajat-o. Directorul le-a luat pe ea și pe Hazel într-un mic birou și a stat de vorbă cu ele. După aceea nu-și mai amintea nici cum arăta directorul, nici ce vorbiseră. Dar a fost angajată și, în drum spre ieșire, a cumpărat ciocolată de zece cenți și o cutie de plastilină pentru George. Pe cinci iunie începea lucrul. A stat multă vreme în fața vitrinei de la magazinul de bijuterii unde lucra domnul Singer. Pe urmă a început să se învîrtească pe la colțul străzii.

15

Venise vremea ca Singer să meargă din nou la Antonapoulos. Călătoria era lungă, pentru că, deși distanța dintre ei nu era mai mare de trei sute de kilometri, trenul făcea meandre ca să ajungă în tot felul de localități izolate și avea opriri de ore întregi la anumite stații în cursul nopții. Singer pleca din oraș după-amiaza și călătorea toată noaptea pînă în dimineața zilei următoare. Ca de obicei, era gata cu mult înainte. Își făcu planul să stea de data asta o săptămînă întreagă cu prietenul său. Își dăduse hainele la curățat și pălăria la călcat, iar bagajele erau făcute. Cadourile pe care le ducea erau învelite în foiță colorată — iar în plus avea un coș cu fructe foarte elegant, categoria *lux*, învelit în celofan, și o lădiță cu căpșuni aduse de la mare distanță. În dimineața dinaintea plecării, Singer făcu curățenie în cameră. Găsi în răcitor niște resturi de ficat de gîscă și le duse afară pe alee pentru pisica din vecini. Prinse în ușă cu piuneze același anunț pe care-l mai pusese acolo și care spunea că va lipsi cîteva zile, fiind plecat cu treburi. În timp ce făcea toate aceste pregătiri, se mișca cu multă vioiciune și avea în obraji două pete vii de culoare. Avea o figură foarte serioasă.

Apoi sosi în sfîrșit ora plecării. Așteptă pe peron, încărcat de geamantane și de daruri, privind cum trage trenul în gară. Își găsi un loc în vagon și puse bagajul în plasa de deasupra capului. Vagonul era aglomerat, în majoritate cu mame și copii. Banchetele de pluș verde miroseau a nespălat. Ferestrele erau

murdare și pe jos era împrăștiat orez aruncat pesemne în cinstea unor tineri căsătoriți care trecuseră pe acolo. Singer le zîmbi cordial tovarășilor de călătorie și se lăsă pe spătarul banchetei. Închise ochii. Genele formau un feston întunecat deasupra obrajilor scofîlciți. Mîna dreaptă i se mișca nervos în buzunar.

Un timp gîndurile îi zăboviră asupra orașului pe care îl lăsa în urmă. Îi văzu pe Mick, pe doctorul Copeland, pe Jake Blount și pe Biff Brannon. Fețele lor se aplecau asupra lui din întuneric și se simțea sufocat. Se gîndi la cearta dintre Blount și negru. Pricina acestei neînțelegeri îi era complet neclară — dar fiecare dintre ei izbucnise de mai multe ori într-o tiradă înverșunată împotriva celuilalt, a celui absent. Fusese de acord cu fiecare din ei pe rînd, deși nu știa ce anume vroiau ei de la el. Iar Mick — avea o figură desperată și spunea o mulțime de lucruri pe care nu le înțelegea deloc. Și pe urmă Biff Brannon de la New York Café. Brannon, cu obrazul lui negricios, ca de fier, și cu ochii lui atenți la toate. Și străinii care-l urmăreau pe străzi și îl opreau din motive de neînțeles. Turcul de la magazinul de pînzeturi care întindea mîinile spre el și își mișca limba ca să scoată cuvinte de o formă cum Singer nu-și imaginase că poate exista. Un maistru de fabrică și o negresă bătrînă. Un om de afaceri de pe strada principală și un puștan care făcea rost de soldați pentru un bordel de pe malul rîului. Singer dădu din umeri stînjenit. Trenul se legăna, mergînd întins și lin. Moțăi pînă cînd capul îi căzu pe umăr și dormi puțin.

Cînd deschise ochii din nou, orașul era departe în urmă. Orașul nu mai exista. Pe fereastra murdară se vedea un peisaj strălucitor de miez de vară. Razele puternice, piezișe ale soarelui aruncau o lumină arămie peste cîmpurile verzi de bumbac timpuriu. Erau hectare întregi de tutun, cu plante verzi și grase ca niște uriașe buruieni din junglă, livezi de piersici cu fructe coapte, care trăgeau în jos crengile pomilor pitici. Erau kilometri de pășuni și zeci de kilometri de pămînturi secătuite, lăsate în voia buruienilor veșnice. Trenul despica păduri mari de pini, unde pămîntul era acoperit cu ace cafenii, lucioase, iar vîrfurile pomilor se înălțau virgine spre cer. Și mai departe încă, mult la sud de oraș, erau mlaștinile cu chiparoși — cu rădăcinile noduroase ale copacilor înfigîndu-se încolăcite în apa sălcie, unde atîrnau de pe crengi zdrențe de mușchi cenușiu și unde, în colțuri întunecoase și umede, își desfăceau corola flori tropicale de apă. Și pe urmă iar în cîmp deschis, sub soare și sub cerul albastru-indigo.

Singer stătea serios și retras, cu fața întoarsă complet spre fereastră. Marile spații întinse și coloritul violent, primar, aproape că îl orbeau. Diversitatea caleidoscopică a peisajului, abundența de forme și culori păreau într-un fel legate de prietenul său. Toate gîndurile lui erau acum la Antonapoulos. Bucuria revederii aproape că îl înăbușea. Nu putea să respire pe nas, respira scurt și repede pe gura ușor deschisă.

Antonapoulos o să se bucure cînd o să-l vadă. O să fie încîntat de fructele proaspete și de cadouri. Acum ieșise probabil de la infirmerie și puteau să meargă într-o excursie

sau la cinema, și pe urmă la hotelul unde mîncaseră cînd fusese prima oară în vizită. Singer îi scrisese multe scrisori lui Antonapoulos, dar nu le pusese la poștă. Se lăsă cu totul în voia gîndurilor îndreptate spre prietenul său.

Jumătatea de an care trecuse de cînd fusese ultima oară la el nu i se păruse nici lungă, nici scurtă. În fiecare moment cînd era treaz imaginea prietenului său era alături de el. Și această comuniune ascunsă cu Antonapoulos crescuse și evoluase de parcă și trupurile lor ar fi fost împreună. Uneori se gîndea la Antonapoulos cu venerație și umilință, alteori cu mîndrie — întotdeauna cu dragoste neumbrită de reproșuri, eliberată de porniri sentimentale. Noaptea cînd visa, figura prietenului său îi apărea mereu în față, masivă, înțeleaptă și bună. Iar în gîndurile sale, atunci cînd era treaz, ei doi erau etern împreună.

Seara de vară se lăsă încet. Soarele coborî după o dungă zimțată de pomi din depărtare, iar cerul își pierdu culoarea. Amurgul era blînd și languros. Era lună plină. Luna era albă, iar la orizont se întindeau nori purpurii. Din cînd în cînd fluturau în aer fulgere slabe de vară. Singer se uită absorbit la toate acestea pînă cînd, în sfîrșit, veni noaptea și nu mai văzu decît propriul său chip reflectat în geamul din fața sa.

Pe intervalul dintre bănci circulau clătinîndu-se copii cu pahare de hîrtie din care picura apă. Un bătrîn în salopetă, care stătea pe locul din fața lui Singer, bea din cînd în cînd whisky dintr-o sticlă de Coca-Cola. Între înghițituri astupa cu grijă sticla cu un dop de

hîrtie. O fetiță din dreapta lui se pieptăna trecîndu-și prin păr o acadea roșie, lipicioasă. Se deschideau cutii cu mîncare, se aducea pe tăvi cina de la vagonul-restaurant. Singer nu mîncă. Se lăsă pe spate pe locul lui înregistrînd absent tot ce se petrecea în jur. În sfîrșit vagonul se liniști. Copiii erau întinși pe banchetele late de pluș și dormeau, în timp ce bărbații și femeile își aranjaseră cîte o pernă și aplecați pe ea se odihneau cum puteau.

Singer nu dormi. Își lipi fața de geam și își concentră privirea ca să vadă în noapte. Întunericul era greu și catifelat. Din cînd în cînd se vedea cîte un petic luminat de lună sau licărul unui felinar la fereastra vreunei case de pe drum. După lună își dădu seama că trenul nu mai mergea în direcția sud, ci se îndrepta către est. Nerăbdarea pe care o simțea era atît de acută, încît nu mai respira deloc pe nas, iar obrajii i se făcuseră roșii ca para focului. Stătu așa, cu fața lipită de sticla rece și murdară de funingine, cea mai mare parte a lungii călătorii prin noapte.

Trenul avu mai mult de o oră întîrziere și, atunci cînd ajunseră, trecuse o bună parte din dimineața de vară curată și senină. Singer se duse direct la hotel, un hotel foarte bun, la care își rezervase loc dinainte. Își desfăcu bagajele și aranjă pe pat cadourile pe care i le ducea lui Antonapoulos. De pe meniul pe care i-l aduse băiatul de la hotel alese un mic dejun copios — ton la grătar, friganele și cafea neagră. După micul dejun se odihni puțin în fața ventilatorului, îmbrăcat doar în maieu. La amiază începu să se pregătească. Făcu baie, se

bărbieri și scoase din geamantan lenjerie curată și cel mai bun costum al său de șantung. La ora trei spitalul se deschidea pentru vizite. Era într-o joi, pe optsprezece iulie.

La ospiciu îl căută pe Antonapoulos mai întîi la infirmerie, unde fusese ținut înainte. Dar încă de la ușă văzu imediat că prietenul lui nu e acolo. După asta se orientă pe diverse coridoare pînă la biroul unde fusese dus data trecută. Avea întrebarea gata scrisă pe unul din cartonașele pe care le ținea la el. Persoana care îl primi nu era aceeași cu cea care fusese acolo înainte. Era un tînăr, un copil aproape, cu o figură necoaptă și cu părul rar și lins. Singer îi dădu cartonașul și așteptă liniștit în picioare, cu brațele încărcate de pachete, lăsîndu-și greutatea pe călcîie.

Tînărul clătină din cap, se aplecă peste birou și scrise neglijent cîteva cuvinte pe o hîrtie. Singer citi ce era scris și petele de culoare îi dispărură pe loc din obraji. Se uită multă vreme la notița aceea, cu ochii ca două tăieturi orizontale și cu capul plecat. Pentru că acolo scria că Antonapoulos a murit.

Întorcîndu-se la hotel, pe drum avu grijă să nu strivească fructele pe care le adusese cu el. Duse pachetele sus în cameră și apoi coborî în holul hotelului. În spatele unui ghiveci cu un palmier era un automat. Băgă o monedă de cinci cenți, dar cînd încercă să tragă de manetă constată că mașina era blocată. Făcu mare tapaj pe marginea incidentului. Îl înghesui pe recepționer într-un colț și îi făcu o demonstrație violentă, arătînd ce se întîmplase. Fața lui avea o paloare mortală și își ieșise din fire atît de rău, că i se rostogoleau lacrimile de-a lungul nasului.

Dădea foarte tare din mîini, ba chiar bătu și din picior, izbind cu piciorul lui lung și îngust, elegant încălțat, în covorul de pluș. Nu fu mulțumit nici cînd i se restitui moneda, insistînd să plece imediat de la hotel. Își făcu geamantanul și fu nevoit să depună multă energie ca să-l închidă. Asta pentru că pe lîngă articolele pe le adusese cu el, acum pleca și cu trei prosoape, două săpunuri, un toc și o sticluță de cerneală, un sul de hîrtie higienică și o Biblie. Achită nota de plată și se duse la gară să-și lase bagajele. Trenul nu pleca pînă la nouă seara și avea în față o după-amiază întreagă în care n-avea nimic de făcut.

Orașul era mai mic decît cel în care locuia el. Străzile comerciale se intersectau în formă de cruce. Magazinele aveau un aer sătesc ; jumătate din vitrine expuneau hamuri și saci de nutreț. Singer se plimba pe trotuare, indiferent. Își simțea gîtul umflat și vroia să înghită, dar nu putea. Ca să alunge senzația de sufocare intră într-unul din magazine ca să bea ceva. Intră și în frizerie fără nici o treabă și cumpără cîteva fleacuri de la magazinul universal. Nu se uita în ochii nimănui, iar capul îi atîrna într-o parte ca la un animal bolnav.

După-amiaza era pe sfîrșite cînd lui Singer i se întîmplă un lucru ciudat. Mergea încet, cu pași inegali, pe lîngă bordură. Cerul era acoperit și aerul umed. Își ținea capul în jos, dar cînd trecu pe lîngă cîrciumă văzu cu coada ochiului ceva ce-i atrase atenția. Trecu de cîrciumă, dar apoi se opri în mijlocul străzii. Se

întoarse înapoi fără nici un chef și se opri în ușa deschisă a localului. Înăuntru erau trei muți care vorbeau între ei cu mîinile. Toți trei erau fără haină. Aveau meloane și cravate viu colorate. Fiecare ținea în mîna stîngă un pahar de bere. Într-un anume fel, semănau de parcă ar fi fost frați.

Singer intră înăuntru. Pentru o clipă îi veni greu să-și scoată mîna din buzunar. Apoi formă cu stîngăcie un cuvînt de salut. Fu bătut pe umeri. I se comandă ceva de băut. Îl înconjurară și degetele mîinilor lor țîșneau ca niște pistoane punîndu-i întrebări.

Își spuse numele și numele orașului în care locuia. După asta nu-i mai veni în minte nimic altceva ce să spună despre el. Îi întrebă dacă îl cunoșteau pe Spiros Antonapoulos. Nu-l cunoșteau. Singer stătea cu mîinile atîrnînd inerte. Își ținea capul tot aplecat într-o parte și avea o privire piezișă. Era atît de indiferent și de rece, încît cei trei muți cu meloane începură să se uite la el intrigați. După un timp nu-l mai băgară în seamă. Iar cînd plătiră pentru bere și se pregăteau să plece, nu-i propuseră să meargă cu ei.

Deși umblase fără nici un scop pe străzi timp de o jumătate de zi, Singer fu cît pe-aci să piardă trenul. Nu era lămurit cum se întîmplase asta și nici cum își petrecuse ceasurile de dinainte. Ajunse la gară cu două minute înainte de plecarea trenului și abia avu timp să-și urce bagajele și să-și găsească un loc. Vagonul pe care-l alesese era aproape gol. După ce se instală, desfăcu lădița cu căpșuni și le examină bucată cu bucată, cu o grijă exage-

rată. Erau foarte mari, cît niște nuci cu tot cu coaja verde, și bine coapte. Frunzele verzi de la codița fiecărui fruct erau ca niște buchețele. Singer băgă o căpșună în gură, și deși sucul avea o dulceață parfumată, cu miros de pădure se simțea deja un ușor iz de stricat. Mîncă pînă cînd nu mai simți gustul în cerul gurii, și apoi împachetă lădița la loc și o puse în plasa de bagaje de deasupra capului. La miezul nopții coborî transperantul la fereastră și se culcă pe banchetă. Se făcu ghem și își trase haina peste față și peste cap. În această poziție rămase, într-o stare de letargie, pe jumătate adormit, timp de douăsprezece ore. Controlorul trebui să-l zgîlțîie cînd ajunseră la destinație.

Singer își lăsă bagajele în mijlocul peronului. Apoi se duse la el la prăvălie. Îl salută pe bijutierul la care lucra cu un semn indiferent făcut cu mîna. Cînd ieși din nou, avea ceva greu în buzunar. Un timp hoinări pe străzi cu capul în piept. Dar strălucirea neînduplecată a soarelui și căldura umedă îl apăsau. Se întoarse la el în cameră cu ochii umflați și o durere de cap. După ce se odihni puțin, bău un pahar de cafea rece și fumă o țigară. Apoi spălă paharul și scrumiera, scoase din buzunar un pistol și își trase un glonte în piept.

PARTEA A TREIA

1

21 august 1939
Dimineața

— Nu vreau să mă grăbească nimeni, spuse doctorul Copeland. Dați-mi pace. Lăsați-mă vă rog să stau aici liniștit un moment.

— Tată, nu-ncercăm să te zorim. Dar acu-i timpu' să plecăm de-aci.

Doctorul Copeland se legănă încăpățînat, cu șalul gri înfășurat strîns în jurul umerilor. Deși dimineața era caldă, în sobă ardea un mic foc de lemne. Bucătăria fusese golită de mobilă, cu excepția balansoarului pe care stătea el. Și celelalte camere erau goale. Cea mai mare parte din mobilă fusese dusă acasă la Portia, iar restul era legat pe automobilul de afară. Totul era pregătit în afara propriului său cuget. Dar cum putea să plece cînd nu era nici început nici sfîrșit, nici adevăr nici țel în gîndurile sale ? Duse mîna la cap ca să-și potolească tremurul și continuă să se legene încet în scaunul care scîrțîia.

Le auzea vocile dincolo de ușa închisă :

— Io am făcut tot ce-am putut. S-a hotărît să stea acolo pîn' ce simțește că-i gata de plecare.

— Buddy și cu mine am 'fășurat farfuriile de porțelan și...

— Ar fi trebuit să ne fi dus 'nainte s-apuce să s-usuce roua, spuse bătrînul. Așa, poa' să ne-apuce noaptea pe drum.

Vocile se liniștiră. În holul gol răsunară pași, pe urmă nu-i mai auzi. Pe jos, lîngă el, era o ceașcă pe o farfurioară. O umplu cu cafea din ibricul de pe sobă. Se legăna și bea cafea, încălzindu-și degetele la abur. Nu putea fi acesta sfîrșitul. Auzea înălțîndu-i-se din inimă alte voci, fără cuvinte. Vocea lui Isus și a lui John Brown. Vocea marelui Spinoza și a lui Karl Marx. Îl strigau vocile tuturor celor care luptaseră și cărora le fusese dat să-și îndeplinească misiunea. Vocile îndurerate ale poporului său. Și vocile morților. A mutului Singer, care era un alb cinstit și plin de înțelegere. Vocile celor slabi și ale celor puternici. Vocea ca un tunet îndepărtat a poporului său, crescînd mereu în forță și putere. Vocea marelui țel, puternic și drept. Iar cuvintele de răspuns îi tremurau pe buze — acele cuvinte care fără îndoială stau la rădăcina oricărei dureri omenești — astfel că aproape le rosti cu voce tare :

— Azimă Sfîntă ! Putere supremă a universului ! Am făcut lucrurile pe care nu trebuia să le fac și am lăsat nefăcute lucrurile pe care trebuia să le fac. Deci nu poate fi acesta sfîrșitul.

Intrase prima oară în casă împreună cu cea pe care o iubea. Iar Daisy era îmbrăcată în rochie de mireasă și pe cap purta un voal alb de dantelă. Avea o piele frumoasă, ca mierea, închisă la culoare, și un rîs atît de dulce. Noaptea s-a închis în camera luminată ca să studieze singur. A încercat să cugete și să-și impună disciplină ca să studieze. Dar cu Daisy lîngă el simțea o dorință care nu se potolea studiind. Astfel că uneori ceda acestei porniri, apoi din nou își mușca buzele și se întorcea să mediteze toată noaptea alături de cărțile lui. Apoi veniseră Hamilton și Karl Marx și William și Portia. Dar toți se pierduseră. Nu rămăsese nimeni.

Și Madyben și Benny Mae. Și Benedic și Mady Copeland. Cei care-i purtau numele. Și cei cărora le dăduse sfaturi. Dar din atîtea mii unde era măcar unul căruia să-i încredințeze misiunea și să-și găsească liniștea ?

Toată viața crezuse cu tărie. Crezuse în rațiunea muncii sale și era convins în sufletul lui pentru că în fiecare zi știa ce-i stă în față. Mergea cu geanta lui de medic din casă în casă vorbea cu ei despre toate și le explica cu răbdare. Iar seara se simțea fericit pentru că știa că ziua aceea l-a dus mai aproape de țel. Și chiar fără Daisy și Hamilton, fără Karl Marx și William și Portia putea să stea singur lîngă sobă și să se bucure de aceste gînduri. Bea o cană de ceai și mînca o chiflă. Îl năpădea un sentiment de mare satisfacție, căci avusese parte de o zi bună.

A trăit mii de astfel de clipe de satisfacție. Dar ce însemnaseră ele pînă la urmă ? În toți acești ani nu realizase nimic durabil.

După un timp se deschise ușa de la hol și intră Portia.

— Îmi pare rău că n-am încotro și trebuie să te-mbrac ca pe un prunc, spuse ea. Uite-ți ghetele și ciorapii. Lasă-mă să-ți scot papucii

și să te-ncalț. Acu' trebuie să plecăm d-aci degrab'.

— De ce mi-ai făcut asta ? spuse el cătrănit.

— Da ce ți-am mai făcut ?

—Știi prea bine că nu vreau să plec. M-ai silit să spun da într-un moment cînd nu eram în stare să iau vreo hotărîre. Vreau să rămîn unde am fost întotdeauna, doar știi asta.

— I-auzi la el ! spuse Portia supărată. Atît-ai bombănit că io nici nu mai știu ce să mai fac. Atît-ai pufnit și trîntit că mi-e acuma rușine de obrazu' tău.

— Prostii ! Poți să spui ce vrei. În fața mea nu ești decît o musculiță care bîzîie. Știu ce vreau și nimeni n-o să mă convingă prin pisălogeală să fac ce nu trebuie.

Portia îi scoase papucii și-i întinse o pereche de ciorapi curați, din bumbac negru.

— Tată, hai să nu ne luăm la harță acu'. Am făcut ce-am socotit mai bine. Cel mai bun lucru-i să mergi cu tata-mare și cu Hamilton și cu Buddy. O s-aibă ei grijă de tine și-o să te faci bine.

— Nu, n-o să mă fac bine, spuse doctorul Copeland. Dar aici m-aș fi însănătoșit. Sînt sigur.

— Și cin' crezi 'mneata că poa' să plătească pentru casa asta d-aci ? Să-ți dea de mîncare ? Să-ți aibă de grijă ?

— M-am descurcat întotdeauna singur și pot încă să mă descurc.

— Tu zici doar așa, să-mi stai 'mpotrivă.

— Prostii ! Nu ești decît o musculiță. Nici nu te bag în seamă.

— Frumos mai îmi zici cînd io mă strădui să-ți pui ciorapii și ghetele.

— Îmi pare rău. Iartă-mă, fata mea.

— Păi, sigur că-ți pare rău, spuse ea. La amîndoi ne pare rău. Nu ne vine nouă bine să ne luăm la harță. Și pe-urmă, după ce te-așezi la fermă, o să vezi c-o să-ți și placă. E-acolo a mai frumoasă grădină de zarzavat ce-am văzut-o io vreodată. Îmi lasă gura apă numa' ce mă gîndesc la ea. Și pui, și două scroafe cu purcei și op'sprezece piersici. Tare ce-o să-ți mai placă. Aș fi vroit și io s-apuc să merg.

— Și eu aș vrea să vii.

— De ce ții tu acuma morțiș să te-amărăști ?

— Pentru că am sentimentul că nu am reușit, spuse el.

— Cum adică n-ai reușit ?

— Nu știu. Dă-mi pace, fata mea. Lasă-mă să stau aici liniștit un moment.

— Foarte bine. Da' trebui să ne pornim d-aci cît mai degrabă.

O să tacă. O să stea liniștit și o să se legene cu scaunul pînă cînd o să-și recapete stăpînirea de sine. Îi tremura capul și îl durea șira spinării.

— Trag și io nădejde de-un lucru, spuse Portia. Trag și io nădejde, cînd oi muri, să mă jelească și pe mine tot atîția oameni cît a jelit pentru domnu' Singer. Tare mi-ar plăcea și mie să știu c-o să am parte de-o înmormîntare tot așa tristă cum a avut 'mnealui și cu tot atîta lume...

— Taci ! spuse doctorul Copeland cu asprime. Vorbești prea mult.

Dar, întradevăr, o dată cu moartea acelui alb, în inimă îi coborîse o mare durere. Vorbise cu el așa cum nu mai vorbise cu nici un alt alb și avusese încredere în el. Iar misterul

sinuciderii sale îl lăsase uluit și fără nici un sprijin. Durerea nu avea nici început, nici sfîrșit. Nici logică. Gîndurile i se întorceau mereu la acest alb care nu era nici arogant, nici disprețuitor, ci drept și corect. Și cum se poate ca morții să fie morți cu adevărat, atunci cînd ei trăiesc încă în sufletele celor care au rămas ? Dar nu trebuia să se gîndească la toate acestea. Trebuia să le îndepărteze din sinea lui.

Acum avea nevoie de disciplină. În ultima lună sufletul îi fusese tulburat de izbucniri de mînie furibundă. Simțise o ură care timp de zile întregi îl purtase dincolo de hotarele morții După cearta cu domnul Blount, vizitatorul său de la miezul nopții, îl cuprinsese un fel de orbire sîngeroasă. Și totuși acuma nu-și amintea clar ce anume pricinuise disputa. Pe urmă îl năpădea un alt fel de mînie cînd se uita la cioturile picioarelor lui Willie. Simțea o dragoste și o ură de neîmpăcat — dragoste pentru poporul său și ură împotriva asupritorilor — și aceste sentimente îl lăsau secătuit, cu spiritul bolnav.

— Fata mea, spuse el. Dă-mi ceasul și haina. Plec.

Ca să se ridice, se împinse în brațele scaunului. Podeaua i se părea foarte departe și, după statul îndelungat în pat, de abia se ținea pe picioare. O clipă avu impresia că o să cadă. Păși amețit prin încăperea goală și se opri în partea cealaltă, sprijinit de tocul ușii. Începu să tușească și scoase din buzunar unul din pătrățelele de hîrtie ca să-l țină la gură.

— Poftim haina, spuse Portia. Dar afară-i așa cald, că n-ai nevoie de ea.

Mai trecu o dată — pentru ultima oară — prin casa goală. Obloanele erau închise și în camerele întunecate mirosea a praf. Se odihni puțin, sprijinit de peretele vestibulului, apoi ieși afară. Dimineața era senină și caldă. Cu o seară înainte și dimineața devreme veniseră mulți prieteni să-și ia rămas bun — dar acum erau adunați în verandă numai membrii familiei. Căruța și automobilul erau parcate pe stradă.

— Ei, Benedict Mady, spuse bătrînul. Socot c-o să-ți fie ceva dor de casă-n primele zile. Da' nu mult.

— Eu nu am casă. Așa că de ce să-mi fie dor ?

Portia își umezi buzele cu limba, îngrijorată.

— O să vie 'napoi cînd s-o face bine sănătos. Lu' Buddy o să-i pară bine să-l aducă cu mașina-n oraș. Lu' Buddy tare-i mai place să conducă mașina.

Automobilul era încărcat cu vîrf. Pe scările laterale erau legate cutii cu cărți. Pe bancheta din spate erau înghesuite două scaune și fișierul. Biroul din cabinet, cu picioarele în sus, fusese legat pe capotă. Dar deși mașina era greu împovărată, căruța era aproape goală. Catîrul aștepta răbdător, cu hățurile ținute în loc de o cărămidă.

— Karl Marx, spuse doctorul Copeland. Fii atent. Mai du-te o dată în casă, uită-te peste tot și vezi dacă n-a rămas ceva. Adu ceașca pe care am lăsat-o pe jos și balansoarul.

— Hai s-o pornim. Aș vrea s-ajungem acas' pînă-n seară, spuse Hamilton.

În sfîrşit fură gata. Highboy învîrti la manivelă. Karl Marx era la volan, iar Portia, Highboy şi William erau înghesuiţi pe bancheta din spate.

— Tată, ce-ar fi să stai 'mneata în poală la Highboy. Cred c-aşa ţi-e mai bine decît chinuit aci cu noi şi toată mobila asta.

— Nu, e prea mare înghesuială. Prefer să merg cu căruţa.

— Da' tu n-ai mai fost cu căruţa, spuse Karl Marx. Acolo te scutură tare şi drumu' poa' să-ţi ia şi toată ziulica.

— Asta nu contează. Am mai mers eu cu multe căruţe.

— Zi-i lu' Hamilton să vie cu noi. Îs sigur că el mai degrab' ar merge cu automobilu'.

Tata-mare venise cu căruţa în oraş cu o zi înainte. O aduseseră plină cu produse — piersici, varză şi napi — pe care să le vîndă Hamilton, şi toate, cu excepţia unui sac cu piersici, fuseseră date la piaţă.

— Ei, Benedict Mady, spuse bătrînul, văd că mergi acas' cu mine.

Doctorul Copeland se urcă la spatele căruţei. Era atît de obosit de parcă ar fi avut plumb în oase. Îi tremura capul şi, simţind deodată că i se face rău, se culcă întins pe scîndurile tari.

— Io îs foarte bucuros că vii, spuse tata-mare. Înţelegi, io totdeauna am avut mare respect pentru oamenii-nvăţaţi. Mare respect. Io îs gata să-i iert şi să-i uit multe, dacă-i omu' învăţat. Şi-s bucuros c-am avut şi noi iarăşi în neam un om învăţat ca tine.

Roţile căruţei începură să scîrţîie. Porniseră.

— Mă întorc curînd, spuse doctorul Copeland. Într-o lună-două mă întorc.

— Hamilton şi el îi om învăţat. Cred că-ţi seamănă niţel. Mi-a făcut toate socotelile pe hîrtie şi citeşte ziarele. Şi Whitman cred c-o să fie învăţat. Chiar de-acu' poa' să-mi citească din Biblie. Face şi socoteli. Aşa mic cum e el. Io totdeauna am avut mare respect pentru oamenii învăţaţi.

Mişcarea căruţei îi zdruncina spatele. Vedea crengile care treceau deasupra capului, iar mai încolo, cînd ieşiră din umbră, îşi acoperi faţa cu o batistă ca să-şi ferească ochii de soare. Nu era posibil ca acesta să fie sfîrşitul. Întotdeauna purtase în el ţelul cel mare şi drept. Timp de patruzeci de ani această misiune fusese viaţa lui şi viaţa lui fusese această misiune. Şi totuşi rămînea de făcut totul şi nimic nu era terminat.

— Da, Benedict Mady, io-s bucuros că eşti iar cu noi. Tot m-am ţinut să te-ntreb de ceva ce simt io că nu-i prea bine la picioru' ăsta drept. Parcă-i picioru' amorţit. Am luat aspirină şi-am făcut frecţie. Poate să-mi găseşti şi mie un tratament bun.

— O să fac ce pot.

— Da, îs bucuros că eşti cu noi. Totdeauna am zis că cei de-un neam trebuie să se ţie împreună — rude de sînge şi rude prin căsătorie, toţi. Să muncim împreună şi să ne-ajutăm unii pe alţii, şi într-o zi să ne primim răsplata sus în ceruri.

— Prostii ! spuse doctorul Copeland, îndîrjit. Eu cred în dreptate acum, pe lumea asta.

— Ce spui tu, că-n ce crezi ? Vorbeşti aşa răguşit, că nici nu pot să te-aud.

— În dreptate pentru noi. Dreptate pentru noi, negrii.

— Aşa, aşa.

Simțea în el ca un foc și nu putea să se liniștească. Vroia să se ridice în capul oaselor și să vorbească tare — dar cînd încercă, nu găsi destulă putere ca să se scoale. Cuvintele din inima lui creșteau tot mai mari și cereau să fie rostite. Dar bătrînul nu-l mai asculta și nu era nimeni care să-l audă.

— Dii, Lee Jackson, puiule. Saltă bine picioarele și lasă lenea la o parte. C-avem cale lungă de mers.

2

După-amiază

Jake alerga disperat, cu pași greoi. Trecu prin Weavers Lane, apoi tăie printr-o alee lăturalnică, sări un grad și își continuă fuga. Simțea cum i se făcea rău de la stomac și din gîtlej i se ridica în gură gust de vărsat. Un cîine îl urmări lătrînd pînă cînd trebui să se oprească prefăcîndu-se că dă în el cu o piatră. Avea ochii căscați de groază și își astupa cu palma gura deschisă.

Doamne! Va să zică așa se termina povestea asta. Încăierare. Scandal. Bătaie din care scapă cine poate. Capete însîngerate și ochi tăiați cu sticle sparte. Doamne! Și peste toată gălăgia — muzica șuierătoare a călușeilor. Vată de zahăr și chiftele tăvălite în praf și copii care țipau. Și el acolo la mijloc. Dînd pumni în dreapta și în stînga, orbit de praf și de soare. Simțind cum îl taie la pumn dinții în care izbise. Și rîzînd. Doamne! Și senzația că se descătușaseră în el o sălbăticie și o forță de nestăvilit. Și apoi uitîndu-se drept la fața negrului mort și neștiind. Neștiind măcar dacă ucise sau nu. Dar nu. Doamne! Nimeni n-ar fi putut să-i oprească.

Jake își încetini pașii și întoarse agitat capul ca să se uite înapoi. Aleea era goală. Vomită și se șterse la gură și pe frunte cu mîneca de la cămașă. După aceea se odihni un minut și se simți mai bine. Străbătuse opt străzi de cînd alerga, și dacă o lua pe scurtături, îi mai rămînea doar vreo jumătate de milă. Amețeala îi mai trecuse și din toată nebunia își amintea acum faptele. Porni din nou, de data asta alergînd mai liniștit.

Nimeni n-ar mai fi putut să-i oprească. Toată vara potolise scandalurile ca pe niște focuri iscate pe neașteptate, pe care le stingi călcîndu-le cu piciorul. Toate în afară de ăsta. Și bătaia asta nimeni n-ar fi putut-o opri. Izbucnise așa, ca din senin. Lucra la motorul de la lanțuri și se oprise să bea un pahar cu apă. În timp ce trecea printre tarabe, văzu doi băieți, unul alb și unul negru, învîrtindu-se unul în jurul celuilalt. Amîndoi erau beți. Jumătate din cei de față erau beți, pentru că era sîmbătă după-amiază și fabricile lucraseră în plin tot timpul săptămînii. Căldura și soarele erau greu de suportat și în aer plutea un miros urît.

Îi văzu pe cei doi bătăuși cum se reped unul la altul. Dar știa că nu acesta e începutul. De mult simțea că se apropie o încăierare serioasă. Și ce părea mai ciudat era că-și găsise timp să se gîndească la toate astea. Stătu și se uită vreo cinci secunde înainte de a interveni. În acel scurt răstimp se gîndi la multe lucruri. Se gîndi la Singer. Se gîndi la după-amiezele

serbede de vară și la nopțile întunecoase, fierbinți, la toate bătăile pe care le oprise și la certurile pe care le potolise.

Apoi văzu sclipirea briceagului în soare. Își făcu loc cu umerii prin îmbulzeala de oameni și sări în spinarea negrului care avea cuțitul. Reuși să-l doboare și acum erau amîndoi la pămînt. Mirosul negrului îi intra în plămîni o dată cu praful înecăcios. Cineva îl călcă pe coapse și primi un picior în cap. Cînd reuși să se ridice de jos, bătaia se întinsese peste tot. Negrii se băteau cu albii și albii se băteau cu negrii. Văzu clar ce se întîmplă, secundă cu secundă. Albul care pornise scandalul părea un fel de conducător. Era capul unei găști care venea des la bîlci. Aveau în jur de șaisprezece ani și purtau pantaloni albi de doc și cămăși la modă, din mătase artificială. Negrii dădeau și ei cît puteau. Unii aveau brice.

Începu să zbiere la ei : Potoliți-vă ! Ajutor ! Poliția ! Dar parcă ar fi strigat la un rîu scăpat dintr-un stăvilar rupt. Avea în urechi un sunet înfricoșător. Înfricoșător tocmai pentru că era omenesc, și totuși fără cuvinte. Sunetul crescu într-un vuiet care-l asurzea. Simți o lovitură în cap. Nu vedea ce se petrece în jurul lui. Vedea doar ochi, guri și pumni — ochi rătăciți și ochi pe jumătate închiși, guri strîmbe, băloase, și guri încleștate, pumni negri și pumni albi. Apucă un cuțit din mîna cuiva și prinse un pumn care se ridica să dea. Apoi fu orbit de praf și de soare și singurul gînd fu să iasă de acolo și să dea telefon după ajutor.

Dar n-avea cum să scape. Și fără să știe cînd și cum se pomeni bătîndu-se și el. Dădea cu pumnii în stînga și în dreapta și simțea cum zdrobește gurile ude. Se bătea cu ochii închiși și cu capul în piept. Din gît îi ieșea un sunet neomenesc. Dădea cît putea de tare și se repezea cu capul înainte ca un taur. Prin minte îi treceau cuvinte fără noimă și rîdea. Nu vedea pe cine lovește și nu știa cine-l lovește pe el. Dar știa că încăierarea nu mai era pe tabere, că acum fiecare se bătea pentru sine.

Apoi deodată se termină totul. Se împiedică de ceva și căzu pe spate. Își pierdu cunoștința, astfel că poate să fi trecut un minut sau poate să fi trecut mult mai mult timp pînă își deschise ochii. Cîțiva bețivi se mai băteau încă, dar doi polițiști împrăștiau mulțimea destul de repede. Văzu de ce se împiedicase. Era căzut jumătate peste, jumătate lîngă trupul unui tînăr negru. Dintr-o singură privire își dădu seama că e mort. Avea o tăietură la gît, într-o parte, dar nu-ți puteai da seama așa de repede din ce cauză murise. Figura îi era cunoscută, dar nu știa de unde. Băiatul avea gura deschisă ; avea și ochii deschiși și mirați. Pe jos era plin de hîrtii, sticle sparte și chiftele călcate în picioare. Unul dintre caii de la carusel rămăsese fără cap și o tarabă era complet dărîmată. Încercă să se ridice. Cînd văzu polițiștii, intră în panică și o luă la fugă. Dar acuma trebuie că-i pierduseră urma.

Mai avea de traversat patru străzi și în sfîrșit va fi în siguranță. Din cauza fricii abia mai respira. Strînse pumnii și puse capul în piept. Apoi deodată își încetini pașii și se opri. Era singur pe o alee de lîngă strada principală. Într-o parte se ridica zidul unei clădiri și se

sprijini de el vlăguit, gîfîind, cu vena de pe frunte umflată îngrozitor. În zăpăceala lui străbătuse tot orașul ca să ajungă la prietenul său. Iar Singer era mort. Începu să plîngă. Plîngea în hohote, tare, din nas îi curgeau picături care-i udau mustața.

Un zid, niște trepte, un drum. Soarele arzător îl apăsa ca o greutate. Porni înapoi pe drumul pe care venise. De data asta mergea încet, ștergîndu-și fața udă cu mîneca slinoasă a cămășii. Nu era chip să-și oprească tremuratul buzelor și și le mușcă atît de tare, încît simți gust de sînge.

La colțul următor dădu peste Simms. Bătrînul nebun stătea pe o ladă cu Biblia pe genunchi. În spatele lui era un gard înalt de uluci și pe el era scris un mesaj cu cretă mov.

A Murit ca să Vă Mîntuiască
Ascultați povestea Iubirii și Harului Său
în fiecare seară la orele 7.15

Strada era goală. Jake încercă să treacă pe partea cealaltă, dar Simms îl apucă de braț.

— Veniți, voi cei nemîngîiați și cu inima cernită. Lepădați-vă păcatele și grijile la picioarele binecuvîntate ale Celui care a murit ca să vă mîntuiască. Încotro, frate Blount ?

— Mă duc acasă să joc hockey, spuse Jake. Trebuie neapărat să joc hockey. Mîntuitorul are ceva împotrivă ?

— Păcătosule ! Domnul își va aminti rătăcirile tale. Domnul are un mesaj pentru tine chiar în astă-seară.

— Oare își mai amintește Domnul de dolarul pe care ți l-am dat săptămîna trecută ?

— Isus vrea să-ți transmită un mesaj astă-seară la ora șapte și cincisprezece minute. Să fii aici la timp ca să-I auzi Cuvîntul.

Jake își linse mustața.

— Vine atîta lume aici în fiecare seară, că nu pot să mă apropii destul ca să aud.

— Avem un loc special pentru zeflemitori. Și apoi mi s-a arătat un semn că Mîntuitorul vrea să-I clădesc o casă. Pe locul acela de la intersecția dintre Eighteenth Avenue cu Sixth Street. Un locaș de închinăciune în care să intre cinci sute de persoane. O să vedeți atunci, voi, zeflemitorii. Domnul mă poftește la masă în fața dușmanilor mei ; Domnul mă miruiește. Paharul meu...

— Îți aduc eu lume aici diseară, spuse Jake.

— Cum ?

— Dă-mi creta aia frumoasă. Îți promit că o să vină multă lume.

— Am văzut lozincile tale, spuse Simms. „Muncitori ! America este Cea Mai Bogată Țară din Lume și Totuși O Treime din Noi Mor de Foame. Cînd Ne Vom Uni ca să Cerem Partea Noastră ?“ și chestii din astea. Lozincile tale sînt prea radicale. Nu-ți dau voie să-mi folosești creta.

— Dar n-am de gînd să scriu lozinci.

Simms începu să răsfoiască Biblia așteptînd bănuitor.

— Să vezi ce de lume îți adun. La fiecare capăt al străzii desenez pe trotuar niște muieri frumoase goale pușcă. În culori și cu săgeți care să arate drumul. Drăguțe, grăsuțe, cu funduletele...

— Nerușinatule ! țipă bătrînul. Fiu al Sodomei ! Domnul își va aminti de asta.

Jake traversă pe partea cealaltă și o luă spre casa unde locuia.

— La revedere, frate.

— Păcătosule, strigă bătrînul. Să fii înapoi aici la șapte și cincisprezece fix. Să auzi mesajul lui Isus care-ți va reda credința. Mîntuiește-te.

Singer murise. Și prima oară cînd auzise că s-a omorît fusese nu trist, ci supărat. Se simțea ca în fața unui zid. Își amintea cele mai ascunse gînduri pe care i le împărtășise lui Singer și care acum, cu moartea lui, păreau pierdute. Și ce-l făcuse pe Singer să vrea să-și pună capăt vieții ? Poate că înnebunise. Dar oricum era mort, mort, mort. Nu mai puteai să-l vezi, să-l atingi, să-i vorbești, iar camera unde petrecuseră atîtea ceasuri fusese închiriată unei fete care lucra ca dactilografă. Nu mai puteai merge acolo. Era singur. Un zid, cîteva trepte, un drum.

Jake încuie ușa camerei în urma lui. Îi era foame și nu avea nimic de mîncare. Îi era sete și în cana de pe masă nu mai erau decît cîteva picături de apă călîie. Patul era nefăcut și pe jos se adunaseră vălătuci de praf. Peste tot prin cameră erau împrăștiate hîrtii, pentru că nu de mult scrisese multe bilete pe care le împărțise prin oraș. Se uită iritat la unul din ele pe care scria „Organizația Federală a Sindicatelor Muncitorești este Cel Mai Bun Prieten al Tău". Unele dintre notițe conțineau o singură propoziție, altele erau mai lungi. Era și un manifest pe o pagină întreagă intitulat „Asemănarea dintre Democrația Noastră și Fascism".

O lună întreagă lucrase la aceste hîrtii, mîzgălind la ele în timpul orelor de muncă, bătînd la mașină și făcînd copii cu indigoul la mașina de scris de la New York Café, împărțindu-le cu mîna lui. Muncise zi și noapte. Dar cine le citea ? Ce realizase cu asta ? Un oraș ca ăsta era prea mare pentru un sigur om, oricine ar fi fost el. Iar acum pleca.

De data asta unde o să se oprească ? Îl chemau tot felul de nume de orașe — Memphis, Wilmington, Gastonia, New Orleans. O să ajungă el undeva. Dar nu va pleca din Sud. Vechea neliniște și poftă de acțiune îl cuprinseră din nou. Dar de data aceasta era altfel. Nu mai tînjea după libertate, după spații deschise — ci dimpotrivă. Își aminti ce-i spusese negrul, Copeland : Nu încerca să stai izolat. Erau momente cînd așa era cel mai bine.

Jake trase patul de la perete. Pe podea, ascunse de pat, erau un geamantan, o grămadă de cărți și niște haine murdare. Înfrigurat, începu să-și facă bagajul. Avea în fața ochilor chipul bătrînului negru și-i veniră în minte cuvinte pe care le spuseseră atunci. Copeland era nebun. Era un fanatic, de aceea era exasperant să încerci să discuți cu el. Și, totuși, mînia îngrozitoare care îi cuprinsese în acea noapte apărea greu de înțeles mai tîrziu. Copeland *știa*. Iar cei care știau erau ca o mînă de soldați goi în fața unui batalion înarmat. Și ei ce făcuseră ? Se apucaseră să se certe între ei. Copeland n-avea dreptate — da — era nebun. Dar în anumite puncte ar putea să cadă de acord la urma urmei. Dacă n-ar vorbi prea mult. O să meargă să-l vadă. Brusc simți

nevoia să se grăbească. Poate că pînă la urmă ăsta era lucrul cel mai bun de făcut. Poate era un semn, mîna salvatoare pe care o aștepta de atîta timp.

Fără a mai sta să-și spele murdăria de pe mîini și de pe față, legă curelele la geamantan și plecă din cameră. Afară aerul era înăbușitor și pe stradă plutea o duhoare grea. Pe cer apăruseră nori. Atmosfera era atît de liniștită, încît fumul unei fabrici din depărtare se ridica drept în sus, într-o linie neîntreruptă. În timp ce mergea, geamantanul îl lovea enervant peste genunchi, și Jake întorcea des capul cu un gest smucit ca să se uite înapoi. Copeland locuia tocmai în partea cealaltă a orașului, deci nu avea rost să se grăbească. Norii de pe cer se adunau tot mai deși, prevestind o ploaie zdravănă înainte de căderea nopții.

Cînd ajunse la casa unde stătea Copeland văzu că obloanele sînt închise. Se duse în spate și se uită prin fereastră la bucătăria părăsită. O dezamăgire cruntă, un sentiment de gol făcură aproape să i se oprească inima în loc și să-i transpire mîinile. Se duse la casa din stînga, dar nu era nimeni acasă. Nu avea altceva de făcut decît să meargă la familia Kelly și s-o întrebe pe Portia.

Nu vroia să se mai apropie de casa aceea. Nu suporta să vadă cuierul din hol și scara lungă, pe care o urcase de atîtea ori. Parcurse din nou tot orașul, mergînd încet, și intră prin aleea din dos. Se duse la ușa din spate. Portia era în bucătărie cu băiețelul cel mic.

— Nu, domnu' Blount, spuse Portia. Da știu că erați bun prieten cu domnu' Singer și-nțelegeți ce gîndea taica despre dînsu'. Da' noi l-am

dus pe taica la țară azi-dimineață și știu io bine în sufletu' meu că nu trebui să vă spui unde-i el acu'. Dacă nu vă e cu supărare, io v-aș zice deschis și fără să umblu acuma cu politețuri.

— Nu trebuie să umbli cu nici un fel de politețuri, spuse Jake. Dar de ce ?

— După ce 'mneavoastră ați venit la noi, lu' taica i-a fost așa de rău c-am crezut c-o să moară. Ne-am chinuit mult cu el pîn' să se ridice-n capu' oaselor. Acuma-i mai bine, și acolo unde-i el o să se facă și mai bine. Da' nu știu dacă 'mneavoastră ați priceput asta ori ba, el acu-i tare supărat pe toți albii și-i foarte ușor să-l amărăști. Și pe-urmă, dacă nu vă e cu supărare că vă zic deschis, 'mneavoastră ce-ați vrut de la taica de fapt ?

— Nimic, spuse Jake. Oricum, ceva ce n-ai cum să înțelegi.

— Noi, oamenii de culoare, avem și noi simțăminte la fel ca toată lumea. Și vă mai zic o dată, domnu' Blount. Taica-i om de culoare, bătrîn și bolnav, și-a avut destule necazuri pîn' acu' și nu-l îmboldește inima să vă vadă — asta știu io bine.

Din nou afară în stradă, văzu că norii deveniseră vineți, amenințători. Aerul nemișcat mirosea a furtună. Verdele viu al pomilor de pe trotuar părea să se fi strecurat în atmosferă și pe stradă era o lumină ciudată, verzuie. Totul era atît de liniștit, atît de neclintit, încît Jake se opri o clipă să adulmece aerul și să privească în jur. Apoi își luă geamantanul sub braț și începu să alerge spre strada principală ca să se adăpostească pe lîngă magazine. Dar nu putu să se miște suficient de repede. Se auzi un trosnet metalic și o dată cu tunetul

aerul se răci brusc. Stropi de ploaie, mari, argintii, începură să sfîrîie pe asfalt. Îl orbi o avalanșă de apă. Cînd ajunse la New York Café avea hainele ude leoarcă și lipite de corp, iar pantofii îi musteau în picioare.

Brannon dădu ziarul la o parte și se așeză cu coatele pe tejghea.

— Ia uite, ce curios. Am avut o presimțire că o să vii încoace exact după ce începe ploaia. Îmi spunea ceva că o să vii și că o să ajungi cu cîteva clipe mai tîrziu decît trebuie.

Își turti nasul cu degetul mare pînă cînd îl albi.

— Ce-i ăla, un geamantan ?

— Arată ca un geamantan, atîrnă în mînă ca un geamantan. Deci, dacă crezi în existența geamantanelor, socot că acesta e într-adevăr un geamantan.

— Nu mai sta aici în halul ăsta. Du-te sus și trimite-mi hainele. O să-l pun pe Louis să le usuce cu fierul de călcat.

Jake se așeză la una din mesele din separeuri.

— Nu, mulțumesc. Vreau doar să mă odihnesc puțin și să-mi trag sufletul.

— Dar ți s-au învinețit buzele. Pari complet scos din circulație.

— N-am nimic. Vreau doar ceva de mîncare.

— Masa mai durează jumătate de oră pînă se face, spuse Brannon cu răbdare.

— Dă-mi ceva, niște resturi. Pune-le acolo pe o farfurie. Nici nu trebuie să te ostenești să le încălzești.

Îl durea golul din el. Nu vroia să se uite nici înapoi, nici înainte. Cu două din degetele sale groase și boante începu să facă pași

pe tăblia mesei. Trecuse mai mult de un an de cînd se așezase prima oară la masa asta. Și cu cît înaintase de atunci ? Cu nici un pas. Nu se întîmplase nimic decît că își făcuse un prieten și îl pierduse. Îi dăduse lui Singer totul și el se omorîse. Iar el, Jake, rămăsese pe dinafară. Iar acum depindea doar de el să iasă din situația asta și s-o ia din nou de la început. La gîndul ăsta îl cuprinse panica. Era obosit. Își sprijini capul de perete și-și puse picioarele pe scaunul de lîngă el.

— Poftim, spuse Brannon. Asta o să-ți facă bine.

Așeză pe masă un pahar cu ceva fierbinte și o farfurie de plăcintă cu carne. Băutura avea un miros dulce și pătrunzător. Jake inhală aburul și închise ochii.

— Ce-ai pus înăuntru ?

— Coajă de lămîie cu o bucată de zahăr, apă fiartă și rom. E o băutură bună.

— Cît îți datorez ?

— Nu știu încă, dar o să fac socoteala pînă pleci.

Jake luă o înghițitură zdravănă de grog și o plimbă prin gură înainte de a o înghiți.

— O s-o faci degeaba, spuse el. N-am bani să-ți plătesc — și probabil că nu ți-aș plăti chiar dacă aș avea.

— Ce, te-am strîns eu cu ușa ? Ți-am făcut eu vreodată socoteala să te pun să plătești ?

— Nu, spuse Jake. Te-ai purtat ca lumea. Și dacă stau să mă gîndesc, ești un tip cumsecade — vreau să zic, dintr-o perspectivă personală.

Brannon se așeză și el la masă, de partea cealaltă. Ceva nu-i dădea pace. Mișca solnița încoace și încolo și își tot netezea părul. Mirosea a parfum și avea o cămașă albastră foarte curată și scrobită. Mînecile erau suflecate și ținute cu elastice de modă veche.

În cele din urmă își drese glasul ezitînd și spuse :

— Mă uitam prin ziarul de după-amiază chiar înainte de a veni tu. Se pare că a fost mare scandal azi acolo la voi.

— Așa e. Ce zice ?

— Stai să aduc ziarul.

Brannon veni cu ziarul de pe tejghea și se aplecă peste despărțitura separeului.

— Zice pe prima pagină că la bîlciul Sunny Dixie, pe strada cutare și cutare, au avut loc mari tulburări. Doi negri au fost răniți mortal cu cuțite. Alte trei persoane au fost rănite ușor și au fost transportate la spitalul municipal. Cei doi morți sînt Jimmy Macy și Lancy Davis. Rănitii sînt John Hamlin, alb, din Central Mill City, Various Wilson, negru, *et caetera, et caetera*. Auzi ce zice : „S-au operat un număr de arestări. Se presupune că tulburările au fost provocate de agitatori laburiști, deoarece la fața locului și în împrejurimi s-au găsit manifeste de natură subversivă. Se așteaptă în curînd și alte arestări."

Biff își încleștă dinții.

— Ziarul ăsta se prostește pe zi ce trece. E plin de greșeli de tipar.

— Ce deștepți sînt, rîse Jake disprețuitor. Auzi, „provocate de agitatori laburiști". Extraordinar.

Jake stătea cu mîna la gură și se uita în farfuria goală.

— Acuma ce-ai de gînd să faci ?

— Plec. Mă pornesc chiar azi după-masă.

Brannon își lustrui unghiile de palmă.

— Sigur, nu e absolut necesar... dar s-ar putea să fie mai bine. Dar de ce așa de repede ? N-are rost să pleci la ora asta.

— Mai bine plec.

— Sînt convins că se cuvine să începi să faci altceva. Dar în același timp, de ce nu asculți și de sfatul meu ? Uite, eu... eu sînt conservator și, bineînțeles, mi se pare că ai păreri radicale. Dar în același timp îmi place să mă uit la un lucru pe toate părțile. Oricum, mi-ar plăcea să te văd pe drumul cel bun. De ce nu te duci undeva unde să poți întîlni niște oameni așa ca tine, cu care să te-asemeni cît de cît ? Și să te stabilești acolo.

Jake împinse nervos farfuria din fața lui.

— Habar n-am unde mă duc. Lasă-mă-n pace. Sînt obosit.

Brannon dădu din umeri și se întoarse la tejghea.

Era într-adevăr obosit. Romul fierbinte și sunetul greu al ploii îi dădeau o senzație de somnolență. Se simțea bine să șadă acolo în separeu, neamenințat de nimic, după ce tocmai mîncase pe săturate. Dacă vroia, putea să-și pună capul pe masă și să tragă un pui de somn. Deja își simțea capul mare și greu și îi era bine cu ochii închiși. Dar n-avea voie să doarmă mult pentru că trebuia să iasă curînd din oraș.

— Oare cît o să dureze ploaia asta ?

Vocea lui Brannon părea și ea somnoroasă.

— Nu se știe — o aversă tropicală. Poate să se însenineze dintr-o dată... sau... dacă se așază, plouă toată noaptea.

Jake își lăsă capul pe brațe. Zgomotoul ploii era ca zgomotul legănător al mării. Auzi un ticăit de ceas și un clincănit îndepărtat de crătiți. Încet mîinile i se relaxară. Erau întinse pe masă, deschise, cu palmele în sus.

Apoi îl simți pe Brannon zgîlțîindu-l de umeri și îl văzu cum se uită la el. În minte îi zăbovea un vis îngrozitor.

— Trezește-te, spunea Brannon. Ai visat urît. Cînd m-am uitat la tine, aveai gura deschisă și gemeai și-ți frecai picioarele de podea. N-am mai văzut așa ceva în viața mea.

Visul îl apăsa încă greu pe creier. Simțea vechea spaimă, ca întotdeauna cînd se trezea. Îl împinse pe Brannon și se ridică.

— Nu-i nevoie să-mi spui că am visat urît. Știu și eu. Și am mai avut visul ăsta de vreo cinsprezece ori pînă acum.

Acum își amintea. În celelalte rînduri nu putuse să-și amintească visul cînd se trezea. Umbla în mijlocul unei mulțimi de oameni — ca la bîlci. Dar oamenii din jur aveau și ceva oriental. Era un soare îngrozitor și oamenii erau pe jumătate goi. Tăceau, se mișcau încet și aveau niște figuri hămesite. Nu se auzea nici un sunet — doar soarele, și mulțimea tăcută. El umbla printre ei ducînd un coș mare, acoperit. Ducea coșul undeva, dar nu găsea unde să-l lase. Și în vis simțea un fel de groază mergînd așa prin mulțime și neștiind unde să lase povara pe care o purta de atîta vreme în brațe.

— Ce-a fost? întrebă Brannon. Te fugăreau dracii?

Jake se ridică în picioare și se duse la oglinda din spatele tejghelei. Avea fața asudată și murdară, cu cearcăne mari sub ochi. Își udă batista la robinet și se șterse pe față. Apoi scoase un pieptene din buzunar și își pieptănă frumos mustața.

— N-a fost nimic. Dacă nu ești adormit, n-ai cum să înțelegi ce era așa de îngrozitor.

Ceasul arăta cinci și jumătate. Ploaia aproape că se oprise. Jake își luă geamantanul și se duse la ușă.

— La revedere. Poate-ți trimit o carte poștală.

— Stai, spuse Brannon. Nu poți să pleci acuma. Plouă încă.

— Picură puțin. Vreau să ies din oraș pe lumină.

— Stai așa. Ai vreun ban? Ai cît să te țină măcar o săptămînă?

— N-am nevoie de bani. Nu-i prima oară cînd sînt lefter.

Brannon avea un plic gata pregătit și în el erau două hîrtii de douăzeci de dolari. Jake se uită la ele pe amîndouă părțile și le băgă în buzunar.

— Dumnezeu știe de ce faci asta. N-ai să mai pui mîna pe ei. Dar îți mulțumesc. N-am să uit.

— Noroc. Și scrie-mi din cînd în cînd.

— *Adios.*

— La revedere.

Ușa se închise în urma lui. Cînd privi înapoi de la capătul străzii, Brannon, pe trotuar, se uita după el. Merse pînă ajunse la linia ferată. De o parte și de alta erau case dărăpănate de cîte două camere. În curțile din spate, mici și înguste, erau latrine rău-mirositoare și

sfori pe care atîrnau zdrențe la uscat. Merse așa trei kilometri fără să vadă vreun semn de bunăstare, confort sau curățenie. Pînă și țărîna părea murdară și lăsată în părăsire. Ici și colo se vedeau încercări de a amenaja cîte un strat de zarzavaturi, dar nu supraviețuiseră decît cîteva verze ofilite. Și cîțiva smochini sterpi și înnegriți de funingine. În toată murdăria asta mișunau copii, cei mici de tot goi pușcă. Sărăcia era atît de cruntă la vedere, atît de fără speranță, că Jake își dezveli dinții într-un rînjet de scîrbă și-și strînse pumnii.

Ajunse la marginea orașului și o luă pe șosea. Mașinile treceau pe lîngă el. Avea umerii prea lați și brațele prea lungi. Era atît de voinic și de urît, că nimeni nu vroia să-l ia. Dar poate o să oprească totuși vreun camion. Era tîrziu după-amiază și ieșise iarăși soarele. Căldura ridica aburi din asfaltul ud. Jake mergea hotărît. De îndată ce lăsă orașul în urmă, îl cuprinse un nou val de energie. Dar ce făcea el oare, fugea sau ataca ? Oricum, mergea înainte. Asta însemna s-o ia din nou de la început. Drumul se întindea înainte spre nord și ușor spre vest. Dar n-o să plece prea departe. N-o să părăsească Sudul. Asta îi era clar. Avea sufletul plin de speranță, și, desigur, în curînd, această călătorie a lui avea probabil să capete contur.

3

Scara

Pentru ce ? Asta ar fi vrut ea să știe. Pentru ce naiba ? Toate planurile pe care și le făcuse, și muzica. Cînd din toate se alesese doar cu

capcana asta — la magazin, pe urmă acasă să se culce, și iar înapoi la magazin. Ceasul din fața prăvăliei unde lucrase domnul Singer arăta ora șapte. Și abia acum pleca acasă. Întotdeauna cînd era de stat peste program, directorul îi spunea ei să stea. Pentru că putea să reziste în picioare și să lucreze mai mult decît oricare altă fată, fără să cadă jos de oboseală.

Ploaia de vară lăsase în urmă un cer liniștit, albastru pal. Cobora întunericul. Începuseră să se aprindă luminile. Pe stradă claxonau mașini și băieții care vindeau ziare strigau titlurile în gura mare. Nu vroia să se ducă acasă. Dacă se ducea acum acasă s-ar fi întins în pat și ar fi început să plîngă. Atît era de obosită. Dar dacă se ducea la New York Café și mînca o înghețată, poate avea să se simtă mai bine. Putea să și fumeze și să stea puțin liniștită.

În partea din față era plin de lume, așa că se duse în ultimul separeu. Îi oboseau mai ales mijlocul și fața. Motoul lor era, chipurile, „Stai pe vîrfuri și zîmbește". Odată ieșită din magazin, trebuia să se încrunte mult timp ca să-și aducă fața la expresia ei firească. Îi oboseau pînă și urechile. Își scoase cerceii verzi care atîrnau și-o strîngeau de-i amorțiseră lobii urechilor. Cerceii îi cumpărase săptămîna trecută — mai cumpărase și o brățară de argint. La început lucrase la Oale și Cratițe dar acum o mutaseră la Bijuterii și Podoabe.

— Bună seara, Mick, spuse domnul Brannon, ștergînd cu un șervet fundul unui pahar cu apă și punîndu-l pe masă.

— Vreau o înghețată cu frișcă și un pahar cu bere de cinci cenți.

— Amîndouă odată ?

Puse pe masă meniul și-i arătă ceva pe el cu degetul mic pe care purta un inel de aur de cucoană.

— Uite — avem pui fript, foarte bun, sau friptură de vițel. Nu vrei să iei masa cu mine ?

— Nu, mulțumesc. Nu vreau decît înghețata și berea. Amîndouă foarte reci.

Mick își trecu degetele prin părul de pe frunte. Ținea gura deschisă, așa încît obrajii păreau scofîlciți. Două lucruri nu putea să le creadă pentru nimic în lume. Că domnul Singer s-a sinucis și e mort. Și că ea a crescut mare și trebuie să lucreze la Woolworth.

Ea îl găsise. Crezuseră că zgomotul e un pocnet de la vreo mașină și n-au știut nimic pînă a doua zi. Intrase ca să dea drumul la radio. Sîngele îi acoperise tot gîtul și cînd a venit tăticul, a împins-o afară din cameră. Fugise din casă. Șocul n-o lăsa să stea locului. Fugise afară în întuneric și începuse să se lovească cu pumnii. Iar în seara următoare el era în sicriu în salon. La pompe funebre îi dăduseră cu ruj și cu roșu în obraji ca să pară mai natural. Dar nu părea natural. Era foarte mort. Și, amestecat cu mirosul florilor, mai era un miros, așa că nici n-a putut să stea în cameră. Dar în toate zilele acelea s-a dus totuși la slujbă. A împachetat lucruri, le-a întins peste tejghea și a băgat bani în sertar. A mers cînd a fost de mers și cînd s-a așezat la masă a mîncat. Numai că la început, noaptea cînd se culca, nu putea să doarmă. Dar acum putea să și doarmă cînd era de dormit.

Mick se răsuci într-o parte pe scaun ca să poată sta picior peste picior. Îi fugise un ochi de la ciorap. Observase asta în timp ce mergea

la lucru și dăduse cu scuipat. Apoi, mai tîrziu, ochiul se dusese mai sus și-l lipise cu o bucățică de gumă de mestecat, dar nici asta n-a ajutat la nimic. Acum trebuie să se ducă acasă și să cîrpească. Nu știa ce să se mai facă cu ciorapii. Îi rupea imediat. Poate că era genul de fată simplă, care trebuie să poarte ciorapi de bumbac.

N-ar fi trebuit să vină aici. Tălpile pantofilor îi erau foarte tocite. Ar fi trebuit să economisească cei douăzeci de cenți pentru niște pingele noi. Pentru că dacă stătea mereu în pantofi cu găuri în talpă, ce avea să se-ntîmple ? Avea să i se facă o bășică. Și va trebui s-o spargă cu un ac înroșit în foc. Și să stea acasă, să nu mai meargă la slujbă și-o s-o dea afară. Și atunci ce avea să se-ntîmple ?

— Poftim, spuse domnul Brannon. Dar să știi că n-am mai auzit de-o astfel de combinație.

Puse înghețata și berea pe masă. Ea se prefăcu că-și curăță unghiile, pentru că dacă îl băga în seamă, începea să vorbească. Nu mai avea nimic cu ea, probabil că uitase de pachetul de gumă. Acum vroia tot timpul să vorbească cu ea. Dar ea vroia să stea singură, în liniște. Înghețata era foarte bună, cu tot felul de bucățele de ciocolată, alune și fructe zaharisite. Iar berea era foarte plăcută. Berea avea un gust amărui, foarte bun după înghețată, și parcă o amețea puțin. După muzică, cea mai bună era berea.

Dar acum nu-i mai stătea mintea la muzică. Ciudat. Era ca și cum cineva ar fi închis încăperea lăuntrică și nu mai putea să intre acolo. Uneori îi mai apărea cîte o frîntură de melodie, dar dispărea la fel de repede — nu

se mai retrăgea niciodată înăuntru ca înainte, să fie numai ea cu muzica. Sau poate pentru că magazinul îi lua tot timpul și toată energia. Woolworth nu era ca școala. Cînd venea acasă de la școală, se simțea bine și era gata să înceapă să lucreze la muzică. Dar acum era întotdeauna prea obosită. Acasă doar mînca de seara și se culca, și pe urmă mînca de dimineață și se ducea iar la magazin. Un cîntec pe care-l începuse în carnetul ei acum două luni tot nu era terminat. Și ar fi dorit să stea în încăperea lăuntrică, dar nu știa cum. Era ca și cum această încăpere lăuntrică era încuiată undeva departe de ea. Un lucru foarte greu de înțeles.

Mick își apăsă cu degetul mare dintele din față, cel rupt. Dar avea totuși radioul domnului Singer. Nu fuseseră plătite toate ratele și le luase asupra ei. Îi făcea bine să aibă ceva care îi aparținuse lui. Și poate că într-una din zilele astea, cîndva, o să poată pune ceva deoparte pentru un pian de ocazie. Să zicem doi dolari pe săptămînă. Și n-o să lase pe nimeni să pună mîna pe pianul ei personal în afară de ea — poate doar pe George să-l învețe cîte o bucată. O să-l țină în camera din spate și o să cînte la el în fiecare seară. Iar duminica toată ziua. Dar dacă într-o săptămînă oarecare n-o să poată plăti rata? Atunci o să i-l ia oare așa cum au luat bicicleta roșie? Și dacă nu-i lăsa? Putea să ascundă pianul sub casă. Sau să se ducă la ușă. Să se bată cu ei. O să-i doboare pe amîndoi cu pumnii și-or să zacă pe jos în hol, cu vînătăi și cu nasurile rupte.

Mick se încruntă și-și frecă fruntea cu pumnul. Așa stăteau lucrurile. Parcă era tot timpul

furioasă. Dar nu cum se înfurie un copil și-apoi îi trece repede — în alt fel. Numai că nu avea pe ce să fie furioasă. Poate magazinul. Dar nu magazinul o pusese să ia slujba. Deci nu avea pe ce să fie furioasă. Se simțea parcă păcălită. Numai că n-o păcălise nimeni. Și totuși, asta era senzația pe care o avea. Era păcălită.

Dar poate cu pianul o să fie adevărat și o să iasă bine. Poate o să aibă în curînd șansa asta. Altfel ce rost avuseseră naibii toate — ce simțea ea pentru muzică și planurile pe care și le făcuse în încăperea lăuntrică? Or trebuiau să aibă un rost, dacă exista într-adevăr vreun sens pe lume. Și aveau, aveau, aveau, aveau. Aveau rost.

Foarte bine!

Așa-i!

Rost.

4

Noaptea

Totul era liniștit. Biff se ștergea pe față și pe mîini și o adiere ușoară făcea să clincăne țurțurii de sticlă ai micii pagode japoneze de pe masă. Se sculase după un pui de somn și-și fumase trabucul. Se gîndi la Blount, întrebîndu-se pînă unde ajunsese la ora asta. Pe raftul din baie era o sticlă de Agua Florida și își dădu cu dopul pe la tîmple. Fluiera un cîntec vechi, și în timp ce cobora scara îngustă, melodia lăsa în urmă un ecou dogit.

Louis ar fi trebuit să fie la datorie în dosul tejghelei. Dar se pare că absenta nemotivat, iar

localul era gol. Ușa din față era deschisă lăsînd să se vadă strada pustie. Ceasul din perete arăta că mai erau șaptesprezece minute pînă la miezul nopții. Radioul era deschis și se vorbea despre criza provocată de Hitler în legătură cu Danzig-ul. Se duse în spate la bucătărie și îl găsi pe Louis dormind pe un scaun. Băiatul își scosese pantofii și-și desfăcuse nasturele de sus de la pantaloni. Capul îi căzuse în piept. O pată de salivă alungită pe cămașă arăta că dormea de multișor. Brațele îi atîrnau în lături drept în jos și era un miracol cum de nu cădea în nas. Dormea adînc și n-avea rost să-l trezească. Se anunța o noapte liniștită.

Biff trecu în vîrful picioarelor spre un raft pe care se aflau un coș cu ramuri de merișor și două căni mari, pline cu cîrciumărese. Duse florile în față și scoase din vitrină ultimele tăvi cu specialitatea casei, învelite în celofan. Se săturase să vadă mîncare în vitrină. Dar un vas cu flori frumoase — asta ar fi arătat bine. Închise ochii ca să-și imagineze aranjamentul. Jos ramuri de merișor împrăștiate neglijent, de un verde răcoros. Vasul roșu de ceramică cu cîrciumăresele viu colorate. Și atît. Începu să aranjeze vitrina cu grijă. Printre flori era o ciudățenie, o cîrciumăreasă cu șase petale galbene și două roșii. O examină și o puse deoparte ca s-o preseze. Apoi termină vitrina și ieși în stradă ca s-o admire. Tulpinile stîngace ale florilor erau înclinate exact cît să sugereze o libertate tihnită. Lumina electrică deforma puțin culorile, dar cînd avea să răsară soarele ansamblul va apărea în lumina cea mai favorabilă. Adevărată artă.

Cerul negru, luminat de stele, părea foarte aproape de pămînt. Începu să se plimbe pe trotuar, oprindu-se la un moment dat ca să împingă cu piciorul o coajă de portocală în canal. La capătul străzii se vedeau două siluete braț la braț, nemișcate și micșorate de distanță. În rest nimeni. La el era singura ușă deschisă, singura lumină aprinsă.

Și de ce ? Pentru ce motiv ținea el localul deschis toată noaptea, cînd toate celelalte restaurante și cafenele din oraș erau închise ? I se punea adesea această întrebare, dar nu putea formula răspunsul în cuvinte. Nu pentru bani. Uneori venea cîte un grup și comanda bere și omlete de cinci sau zece dolari. Dar asta se întîmpla rar. Majoritatea clienților veneau cîte unul, comandau puțin și stăteau mult. Iar în unele nopți, între douăsprezece și cinci dimineața, se întîmpla să nu vină nimeni. Profitul era inexistent — asta era clar.

Dar știa că niciodată nu va închide localul noaptea — cel puțin cîtă vreme va rămîne în branșă. Noaptea era ceva special. Erau unii pe care altfel nu i-ar fi văzut niciodată. Cîțiva veneau cu regularitate, de cîteva ori pe săptămînă. Alții intraseră doar o singură dată, băuseră o Coca-Cola și nu mai veniseră de atunci.

Biff își încrucișă brațele pe piept și-și încetini pașii. În arcul de lumină al felinarului umbra i se întindea neagră și ascuțită. Tăcerea liniștită a nopții îl cuprinse și pe el. Acestea erau ceasuri făcute pentru odihnă și meditație. Poate de aceea cobora din cameră și nu dormea. Aruncă o ultimă privire pe strada pustie și intră înăuntru.

La radio se auzea tot vocea cu criza. Ventilatoarele din tavan zumzăiau liniștitor. Din bucătărie se auzea sforăitul lui Louis. Se gîndi deodată la bietul Willie și-și propuse să-i trimită zilele astea o sticlă de whisky. Se apucă de cuvintele încrucișate din ziar. În centrul careului trebuia identificată poza unei femei. O recunoscu și scrise numele la unu orizontal — *Mona Lisa*. Unu vertical era un cuvînt de șapte litere, control exclusiv. Începe cu *m* și are șapte litere. *Monopol*. Doi orizontal era un cuvînt care însemna „a protesta", tot șapte litere. *Opunea?* Spuse cuvîntul tare. Nu mergea. *Obiecta?* Poate. Dar își pierduse interesul. Erau destule lucruri de descurcat și fără cele de soiul ăsta. Împături ziarul și-l puse la loc. O să se uite mai tîrziu.

Examină cîrciumăreasa pe care vroia s-o preseze. Cum o ținea acum în mînă la lumină, floarea nu i se mai păru un exemplar deosebit. Nu merita s-o preseze. Rupse pe rînd petalele colorate și la ultima îi ieși că îl iubește. Dar cine? Iar el pe cine iubea? Pe nimeni anume. Pe orice om cumsecade care venea de pe stradă să stea un ceas și să bea ceva. Dar pe nimeni anume. Știa pe cine iubise, dar totul se terminase. Alice. Madeline și Gyp. S-au dus. Și cum l-au lăsat? Mai bun, mai rău? Depinde cum priveai lucrurile.

Și Mick. Ea care în ultimele luni își făcuse loc în inima lui. Ce ciudat. Oare și această dragoste trecuse? Da. Se terminase. Mai devreme, în cursul serii, Mick venea să mănînce o înghețată. Crescuse mare. Felul ei de a fi repezit și copilăros dispăruse aproape cu totul. În schimb apăruse ceva de domnișoară, ceva subtil, greu de numit. Cerceii, sunetul brățărilor, felul nou în care stătea picior peste picior și-și trăgea fusta mai jos de genunchi. Se uita la ea și simțea doar un soi de duioșie. Ce simțise înainte nu mai era. Timp de un an această dragoste ciudată înflorise și crescuse în el. De o sută de ori se întrebase ce înseamnă și nu găsise răspuns. Iar acum, ca o floare de vară care se scutură în septembrie, se terminase. Nu mai era nimeni.

Biff se lovea ușor cu degetul peste nas. Acum se auzea la radio o voce cu accent străin. Nu-și dădea seama dacă accentul e german, francez sau spaniol. Dar așa cum vorbea, parcă era sfîrșitul lumii. Îl apuca groaza auzind-o. Cînd închise radioul se făcu o liniște adîncă și neîntreruptă. Simțea noaptea de-afară. Îl cuprinse singurătatea atît de aprig, încît i se acceleră respirația. Era mult prea tîrziu ca s-o cheme la telefon pe Lucile și să vorbească cu Baby. Și nici nu se mai putea aștepta la ora asta să intre vreun client. Se duse la ușă și se uită în susul și-n josul străzii. Era pustiu și întuneric.

— Louis! strigă el. Te-ai trezit, Louis?

Nici un răspuns. Își puse coatele pe tejghea și-și sprijini capul în mîini. Își mișcă dintr-o parte într-alta falca negricioasă și încet-încet fruntea i se încruntă tot mai mult.

Ghicitoarea. Întrebarea care prinsese rădăcini în mintea sa și nu-i dădea pace. Misterul cu Singer și cu toți ceilalți. Trecuse mai mult de un an de cînd începuse. Mai mult de un an de cînd Blount zăbovise în local la prima beție mai lungă și cînd îl văzuse prima oară pe mut. De cînd începuse Mick să se țină după el și la

venire și la plecare. Iar acum Singer era mort și îngropat de o lună. Și misterul era tot în mintea lui și nu-l lăsa să stea liniștit. Era ceva nefiresc în asta — ceva ca o glumă proastă. Cînd se gîndea, simțea o neliniște și un fel de teamă necunoscută.

El se ocupase de înmormîntare. Îl lăsaseră pe el să se ocupe de toate. Afacerile lui Singer erau foarte încurcate. Erau de plătit rate la tot ce avea, iar beneficiarul poliței sale de asigurare pe viață era decedat. De abia ajunseseră banii ca să-l îngroape. Înmormîntarea a fost la amiază. Soarele revărsa asupra lor o fierbințeală nemiloasă, iar ei stăteau în picioare în jurul mormîntului deschis, reavăn. Florile se răsuceau și se înnegreau la soare. Mick plîngea atît de tare, că la un moment dat s-a înecat și tatăl ei a trebuit s-o bată pe spate. Blount se uita încruntat la mormînt cu pumnul la gură. Doctorul negru al orașului, care era un fel de rudă cu bietul Willie, stătea mai deoparte și gemea ca pentru el. Și erau și străini pe care nu-i mai văzuse și nu-i mai auzise nimeni. Dumnezeu știe de unde veniseră.

Tăcerea din încăpere era adîncă, așa cum era și noaptea de afară. Biff stătea încremenit, pierdut în gînduri. Apoi deodată simți în el o înviorare. Inima i se răsuci în piept și se lăsă spre spate ca să se sprijine de tejghea. Căci într-o străfulgerare, într-o mare iluminare, văzuse o frîntură din tabloul luptei și vitejiei omenești. Al curgerii nesfîrșite a umanității prin vremea nesfîrșită. Al celor care au ca semn truda și al celor care au ca semn — un singur cuvînt — iubirea. Sufletul îi înflori. Dar numai pentru o clipă. Căci simțea în el și

un avertisment, o săgeată de spaimă. Stătea suspendat între cele două lumi. Își dădu seama că se uită la propriul său chip oglindit în geamul tejghelei. Tîmplele îi luceau de sudoare și avea fața contorsionată. Un ochi era mai deschis decît celălalt. Ochiul stîng scormonea între limitele trecutului, în timp ce ochiul drept privea larg și înfricoșat într-un viitor de întuneric, greșeală și distrugere. Iar el era suspendat între strălucire și întuneric. Între ironie amară și credință. Se întoarse brusc :

— Louis ! strigă el. Louis ! Louis !

Tot nici un răspuns. Dar, fir-ar să fie, era sau nu era un om rațional ? Și cum putea să se lase sugrumat de această spaimă cînd nici măcar nu știa ce o provoacă ? Și ce-o să facă ? O să stea aici ca o babă speriată sau o să se adune și o să-și vadă de treabă ? Pentru că, la urma urmei, *era* sau nu era un om rațional ? Biff își udă batista la robinet și își tamponă fața trasă și încordată. Cumva își aminti că nu ridicase încă oblonul. În drum spre ușă, mersul îi deveni mai sigur. Și cînd în sfîrșit intră înapoi, își venise în fire și se pregătea să aștepte treaz dimineața și soarele.

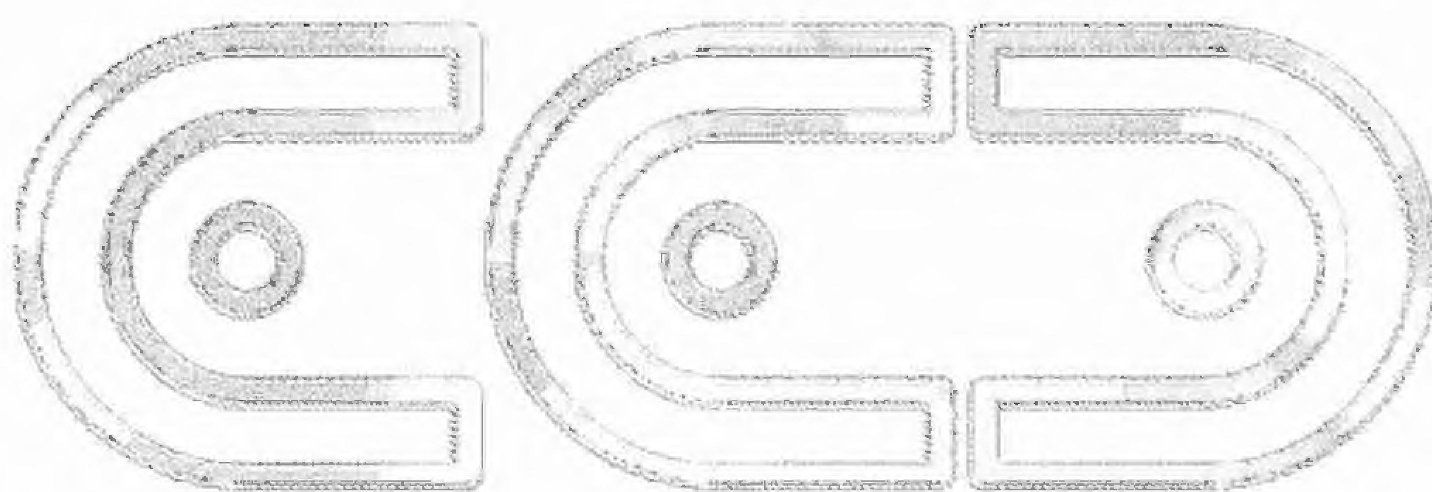
Redactor : LIVIA CÂMPEANU

Bun de tipar : 2 iunie 1990
Coli de tipar : 14,25
Exemplarul lei 17 + T.L. lei 2 Total lei 19

Tipărit sub comanda 5294/989 la
Întreprinderea Poligrafică BACĂU
Str. Mioriței nr. 27
ROMÂNIA

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

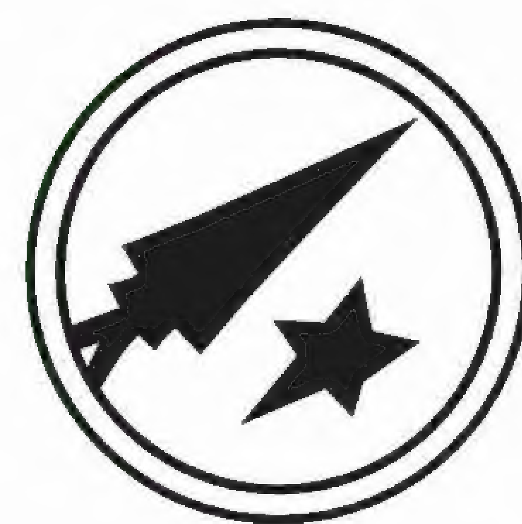

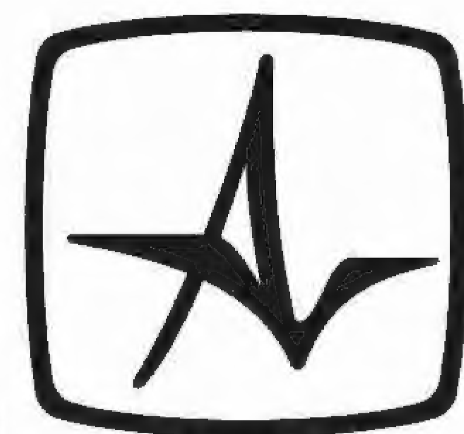

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

